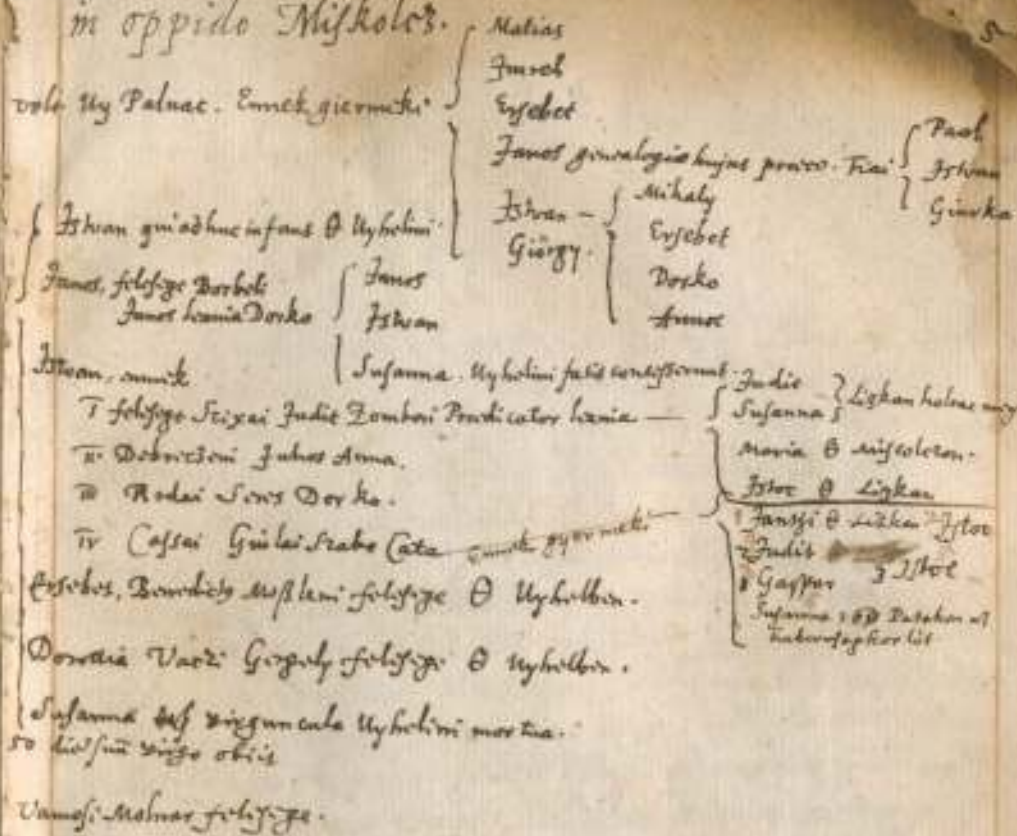

Genealogia familiae Chuliac

Chuliac Gergelme hat giermeke vele

in oppido Miskolc.

DIARIUM APO

DEMICVM. ab anno 1601.

Cum Spectabili ac Magnifico Domino Dn. Sebastiano Thökele
L.B. in Leismark, & persuasum esset; veram solidamq; erudi-
tionis & prudentie laudem, non ex libris, multis putanda
erat magister, sed ab usu etiam & experientia, tanquam rerum
omniu magistra, quarendam esse; diu multumq; de ablegatione
nostri, ad exoticas huius orbis regiones, & secum, & adhibitis
in consilium quibusdam, ~~deliberant~~ ^{deliberant}. Hoverat quippe, non eos
solum sapientes censendos esse: qui literis humanioribus uterentur
instituti, scientia titulos, quibus aut labor aut dedecus inest, sibi
vendicarent: verum multo etiam magis illi, qui omnibus aliis
posthabitis, verum perichitatione edocti versatique in hoc mundo,
quasi vite humanae theatro; & diversitatem regionum, &
mores hominum dissidentium, & vite exempla, & alia quam-
plurima, quae sese peregrinantibus offerunt, insperissent.

Quid .n. turpius? quid homini studioso, praesertim No-
bili, indignius? quam semper domi sub tecto sedere; & ita in
ocio, omni gloria & laude carente consenescere; neq; cogitare
aliquando ex hoc velut nimis opaco & circumscripto domicilio,

ad rerum maximam cognitionem acquirendam evolvendum
esse. Ad hoc autem suscipiendum animos liberales ea
que non mediocri est utilitas, invitare & quasi allicere
debet. Ea autem est, qua nobiles quidem potissimum
excitat: illos vero qui originem suam a tenuibus principibus
duxerunt; non solum clarissimis quibusque viris commendat:
sed saepe etiam illis comparat in aequum seu experientiam
rerum: quae praediti homines, tanquam hesperus, inter reli-
quos, praeferre solent.

Diu multumque itaque, ut dixi, deliberanti, placuit oc-
casione oblata nos itineri accingere, iterum curru capessere.

Cum itaque alter dies Septembris veteri computatus
calculo [dies Dominicus] & is quidem jam medius, atque
ad umbilicum mortuus, ut jocabitur pater Leporum Plautus
hora 1. mecum tacite cogitans siccine precatus sum.

Hanc rege Christus viam, quam nunc virtutis amore
Suscipimus, comitesque fideles caelitus adde.

Incolumes qui nos ducant, vitamque gubernent
Et studia; & patris reddant feliciter oris.

Anno salutis per Christum *Исѣвъ* *Джурнов* reparatae
MDCI in viam nos dedimus, concomitantibus omnibus
Dn. Magnifici Heri aulicis, ipsaque Generoso Dn. Stephano
Thökeli: cuius equi duo posteriores pedes, cum iam causam
valedictionis rhedam nostram adventaret, concidere,

ipso nihilominus in sella permanente. Quod illico simul
omnis infaustus & ordinum ratus; Deum, iter nostrum pro-
speraret, oravi.

Dextris itaque iunctis, & vale omnibus
dictis, aulicis in arcem Keismarcensem pede referentibus,
nos iter captum caelo sereno continuavimus: & horam circi-
ter 3 attigimus fines SCLAVONICAE VILLAE, unico a
Keismarck miliario distante. Relicto vero pago, pedes
conscendimus montem satis grande SCHAIBERGH, quasi
dicas horridum, propter latrocina mihi a latronibus identidem perpe-
trata: qui mons licet meticulosus, nobis tamen propter numerositatem
peditum comitantium fuit tutissimus.

Descendentibus
occurrit pagus ignobilis GERLE, post hunc HANOSFAL-
VA: ipso vero crepusculo vespertino MATIASFALVA:
illucque apud Scultetum quendam Paschut, non longe ab eo pagi
fine, quo pagum ingressi sumus, pernoctavimus. Hic licet
non adeo fuit coena diuturna; jocunda tamen & comiter transacta,
propter duos hospites (ut opinor) vidua filios.

Tertio Septembris, ut primum nocte discussa, sol novus diem fecit:
& lecto simul emersi & somno, iter inchoavimus: & post horam
unam & alteram ingressi sumus villam antiquam ÔH FALU
phoebo lucido, tertio a Keismarck lapide distantem.

Hic pagus habet templum cum turri & horologio. Habet
etiam exactorem tricesimae ad larvam euntibus in Poloniam.
Hinc exeuntes pertransivimus fluvium vadose Dunavicz,

ubi visum, dua omnes ex opposito in montibus duobus sita.
quarum una cis fluvium, fluvii nomen retinet, qua termi-
nat regnum Hungariae; altera vero ultra fluvium Arx
Polonica dicta, qua inchoat regnum Poloniae. Hanc tamen
formam & robore Dumavicz multis anteire passibus creditur.

POLONIA.

Poloniam quidam volunt dici à pole, quod in lingua Polonica
sonat campum, planum, quia tota regio ipsa vasta & plana est,
pluribus obducta nemoribus & paucis intrinsecus fulva montibus.
Poloni primitus vocati sunt Lechita à Lecho, sicut & hodie à Graecis,
Tartaris & Ruthenis, cuius prima arx & sedes fuit Graecia,
na. Habent linguam communem Schavis, Vuandalis, Bulgaris,
Serruis, Dalmatis, Croatiae, Bosnis, Boemis, Ruscis, Lithuanis
Moscovitis, & aliis populis circumcirca habitantibus. nisi quod
in uno quoque populo, lingua suos habet dialectos.

Munsterus scribit eos bibacissimos, sicut & totum septentrio-
nem, apud quos ignotus est omnis vinearum cultus. Factitia
ex tritico aliisque speciebus seminum potio in usu est.

Regnum Poloniae ad regni dignitatem ascendit Anno Christi
999 hac occasione referente Munstero.

apud Scultetum Zagurdi, Sumta coena, maturius quiete &
nos reponimus. Prius tamen per fenestellam temptu li-
gnum intrinsecus diversis picturis & imaginibus arte ma-
stica adornatum, conspexi.

Altero die is erat 4 Septembris vix nos cum diluculo
committentes, post feaguram monte Excelsum Superavimus, per-
transivimus pagum quendam longissimum

8 mil. à Keismarck distans. Pagum reor excedere unum
cum semisse Silesiacum miliarium: una quaeque domus significe tet-
pratam, agrum, Sylvam, horumque fere parieti adiunctos. ubi con-
tinuo memor sum illius Stigebii poetae clarissimi:

Post ubi senserunt se semina ducere caelo,

Atque aliquem, mundum, qui regat, esse Deum:

Tunc primum amplexi iuncti concordia coetus,

Tegmina vicinis composuere casis.

Utque alii alios de religione docerent,

Contiguas pietas iussit habere domos &c.

Duobus belle confectis miliaribus die fere circa mediam, cum iam flagrantia
Solis caleret, salutavimus oppidum JORDAN decem à Keismarck
milli distans, in jugo montis cujusdam situm, divertimus in foris non procul
à macellis; & ingredientibus laevorsum, grandium in cubiculo peredignus
Pauli Ördög sumimus. Prius tamen quam abitionem parantibus
equi iungerentur, vidi in coemeterio templi crucifixum lignum, una cum
Spongia, lancea, & triginta argenteis cruci lignae adfixis.
Corpus oppidi quadrangulare, domibus ligneis constans.

Könyvek
NDI

MC
172

descendentibus ex Jordan, excelsior nobis erat mons scandendus
 in linguam porrectus: quem quidem ego pedibus, cum aliis itineris
 comitibus, nullo negotio superavi. Monte relicto fluvio-
 aliquid pertransivimus vicibus:
 quo etiam loco pedisequus per incuriam pelliceam vestem ami-
 serat: quam, pueri quaerente, sequens currus, nobis reddidit.
 Dies cum pedetentim iret in noctem, visum nobis est maturius
 quieti nos reponere: & somno levata noctis lassitudine, ante-
 lucio iter capessere, ingredimur ^{itaq} pagum **M A K U F.**
 hic coenam per hodigum nostrum Alemannu parata, mensa
 absedimus, invitantes Schola Cassoviensis pro tempore Re-
 ctorem M. Zachariam Sommerum, Wittebergam sacroru
 causa proficiscentem, ut nobiscum cenam sumere vellet. Coena
 peracta supra equile in foeno noctem peregrinamus.

Quinto vrbis commodum pumicantibus phaleris Aurora roseu
 quatiens lacertum caelum inequitabat, & nobis ut capi itineris
 telam texeremus auctor erat. Inter igitur ingressis, meridies ipsa
 aderat, cum oppidum **WADOVICZ** a duabus aquis imbi con-
 fluentibus sic nuncupatum ingredi conamur: quo tamen no prius
 ingressus potuit [aderat quippe praeco quidam rusticus gladio ac-
 cinctus ingressum ex senatusconsulto prohibens] quam herus
 itineris nostri judicium oppidi, una cum literis a civitate Keismar-
 centi prudenter acceptis, adisset: metuentes nimirum oppidani
 pestem ne ipsis adferremus, rati nos propter illam domo discessisse:
 verum literis illis conspectis illico sumus intrmissi. Hoc
 oppidum plurimos habuit iudeos utriusq sexus subpallidos:

oppidum ipsum rusticum & vile. Hic vivibus paululum re-
 fectis prandium sumimus: & circa horam diei quintam rursus aliud
 Polonicu oppidu petimus xv mil. ab urbe Keismarck distitum **KENT.**
 Nec huc ante, quam salvo conducto viso, potuit aditus. Ingressis
 vero nihil praeter usitatum sordiciem conspicatum est. Et hic coe-
 nam sumentibus audita est Musica Polonica non sane rudis, licet a
 rudibus Latinitatis profecta.

Sexto vrb. cum diluculo caelo nubiloso via nos comittentes,
 comitibus laevorsum in Teschen tendentibus, nos dextrorsum iter
 fecimus, proprios creditores Alemanni. Quibus vero a Lende
 mil. curru vadatim pertransivimus fluvium **VISTULAM.**
 Vistula primarius Poloniae fluvius Germanis **Witzel** dicitur
 Latinis vero **visla, Isula, & Vistula** nuncupatus, initium sumit
 ex montibus Sarmaticis in duca tu Teschnensi, labitur de alto in
 bassum cum fragore & sonitu, decurrit per media Polonia: acre-
 scens vero tandem uno ostio, sed magno, prope Gedanu Borussiae
 urbem in mare Heneticum illabitur. Est Vistula hinc Poloniae
 seu terminus, & caput Silesiae.

SCHLESIA.

Schlesia ut placet quibusdam accepit nomen ab amne Schleso; vel ut
 alii sentiunt a schleso rege. Latitudo ejus patere fertur itinere
 trium dierum, & longitudo itinere 4 dierum, extenditurq ab Un-
 garia usq ad Brandeburgensem marcham. Semper Poloniae
 adhesit, ad eam usq mutationem, quae anno Christi 1526 de ve-
 terum Poloniae regum stirpe [de qua stemma ducum Silesiae

6

Legnicensium & Bregensium relicum est regnum, in novam gentem Jagellonum e' Lithuania translatum est. Quae mutatio causam dedit, ut principes Silesiae orti a Ladislao, dolore repulsi & contemptus sui a Polonis discederent. Artibus itaq; atq; consilio Johannis Lucelburgensis regis Boemici, qui fuit Henrici VII Imperatoris filius, & Caroli IV pater, perfectum est: ut Silesia inferretur regno Boemico, fieretq; provincia Imperii Romani.

Porro si nomen gentis spectes, illud vel veterem Quadorum appellationem interpretat; vel, nomine a' convenis facto, collectivam multitudinem sciat: quos Sbigneus notus Casimiri primi filius contra fratres a Polonis exulibus accitus, adduxit in Silesiam ex diversis Germaniae gentibus contractos. Habet regio duos praecipuos ducatus in Legnitz & Schureidritze. Sermo est populi Germanico, ab altera tamen parte Odera ubi Poloniam respicit, praevalet Polonia lingua.

Incolae bibunt potum ex Cerere factum, quem cervisiam vocant: cujus parens perhibetur esse Wratislaviensis.

Sed ut ad pensum tandem redeam: post Istulam unico milliari, occurrit oppidum in planicie situm, undiq; paludibus circumvallatum PLESZNA distans 18 a Keismarco mil. Hinc ponte sublevis ingressi, divertimus ad hospitem quendam Germanum Almanni familiarem, ex opposito lignea turris in foro extructa; qua habet horologium integrum, infra qua opinor esse domum senatoriam. Ipso grandis tempore Magnifica arcis ~~illius~~, heri suo absente, obtulit nobis per duos auli-

cos duos grandes cantaros vini candidi & rubri. Heri vero 6 ex venatione redeunte Generosus meus cum Almanno ad coenam regate invitati, ego cum filio Almanni in hospitio famon abegi. Coenam peracta arcem ingressi sumus, tandem in horum, ubi sub scena seu vividario cibus capiebatur, introducti, cum nos coenatos audire poculis invitare caperunt; & nisi illi prius cibum tardius nobis sumisissent, madidi domum concessissemus. Quia vero illis comedentibus soli nos in angulo scenae cyathis plenis relictis confederamus, vino tellurum extra vividarium vorare, quam ventrem onerare, malimus. Cum a cena ex arce serius aliquantulo redissemus potulenti, in oppido noctem egimus.

Die vero insequenti, jentaculo prius sumto post horam diei 11^{ae} secundo a Pleszna milliari pertransivimus aliud oppidum

SUARSVATS, quasi aquam nigram dixeris, habens casellum lignum ad Vistulam situm. Hic aliquot minutis emis pomis sitim sedantes, sine mora discessi, aberravimus a regia via.

In hoc diverticulo in lacu quodam aquaticas nucas a mulierculis & puellis in alveolo sedentibus colligere vidimus. Per quadrante ferè milliari circumvenientes serenus sol in caliginosum versus est: & hora sexta vespertina caelo plente urbem Teschen appulimus.

TESCHEN

Est haec urbs bene murata, in monticulo non excelso, sed ferè planitiei simili, sita sedes Principis Teschensium, qua distat Keismarcko 24 mil. Divertimus in foro urbis mendicem versus apud viduam Andrea Reichi: cujus maritus defunctus,

Sepultus est in templo Boëmico. Hospitium nostrum
extrinsecus pietati fuit non rudi arte Anno 1591. Supra
portam domus sunt virgines quatuor: quarum unius capiti in-
scriptum est nomen ignis cum versiculo primo. Scilicet terra cum
sequenti versu. Tertia aëream 3. quarta aqua cum versu po-
nemo, hoc ordine.

Ignem convexi vis & sine pondere caelum.

Densior his Tellus elementaq; grandia tranxit.

Proximus est Aër illi levitate lociq;

Undosus latiq; maris circumfluit summov.

In eade domus pariete eleganter picta sunt quatuor orbis partes
Asia, Europa, Africa, America &c.

Habet haec civitas templa quatuor. Primum ante urbis portam
septentrionem versus, quod dicitur pauper. Alter non longe ab
eode. Tertium est Boëmorum cum turri quadrangulari & te-
gumento viridi. Ultimum & supremum in foro publico urbis:
in quo est sedile Ducum Nobi Tescheni eleganter ex ligno resse-
lato artificiosè constructum, non procul a majore altari, in quod
per gradus fit consensus. In hoc eode templo a parte Occi-

dentali est epitaphium in tabella parieti affixum filiolae M.
Joann. Agricolaë pastoris Teschemeni, defuncta Anno MDIC

his verbis: Hic requiescit agens aetatem flebilis infans

Tertia pars carnis deliciaq; mea.

Ah quantas lacrymas patri, matrig; dedisti;

Ah minimum celeri rapta Sibylla nate.

Vidisti lucem spatio non unius anni

Defuerant septem namq; decemq; dies.

7
22
Actamen & minimum specimen pietatis avitae
Monstrasti, de te gratia magna fuit.

Dum patris exoptum matrig; seculi tenellas
sponte tetendisti sub pia vota manus.

Sed quid in his terris pietas & gratia profunt
Omnia dum tristi funere mersa jacent.

Ut rosa mane viget, sed marcida vespere languet:

Sic viguit qui nunc morte Sibylla riget.

At non interit, quanguam mortale reliquit
Corpus, & interitum tempus adusq; viget.

Nam non intererunt sanctorum corpora, quorum
Pectora sunt Christi purificata fide.

Corpora sunt terra, venerunt pectora caelo
Unicuiq; suum reddere jura debent.

Terra debetur corpus tellure creatum
Spiritus est caelis missus ad astra redit.

At quia caelesti junctum cum pectore corpus
Condidit ad vitam & mutus iuxta Deus.

Non perit aeternum quantumvis morte tremenda
Solvitur, at vitam spem melioris habet.

Namq; Deus natus corpus mortale recepit
Cujus membra fides corpora nostra facit.

Filius ille Dei mortem pro morte subivit
Nos ut ab aeterno vindicet interitum

Ille velut pectus divina suscitavit aëra
Sic simili corpus vivificabit ope.

Hujus ego commisi mea dulcia pignora, quorum
Pons in Pannonia Threnceniense cubat.

Tertia pars horum Domino sic fata regente

Teschemensis agri contumulatur humo.

LXX Jani 61sse^{ta} fvl+ carbone notanda

Qua Leti Agricolae Victra silbyla Dle est.

Moesta dolet caro nec fletu sistit amaro

Gaudia cum potius sunt agitata piis.

Christe dona carnem, tuus, oro, Spiritus ille

Pravaleat, ne nos tristia fata premant.

Quarta ab hospicio nostro domo, in eade serie, occidentem versus, parieti fori urbis spectanti est inscripta imago Absolonis, criminibus & arbore dependentis, lanceamq; perfossi, cum hoc disticho.

Difcemeo exemplo venerari nate parentes,

fiura, senes, superos, temere crede nocet.

In ejusde aedificii pariete, cernitur insigne quoddam vetustum, cum hac inscriptione.

Hoc insigne domus Teschemensis Glogociaeq;

Majoris, praestat stemmata celsa ducum.

Porta arcis ruiter exstructa, habet optime depictum insigne Ducis & Ducissa. Arcem absente Principe & in Transylvania belligerante non sumus ingressi.

Altera post meridiem hora x sept. ex Teschen digressis, post secundum milliare hora 4 vespina ingressi sumus civitatem medioniter muro unico cinctam FREISTADT q. d. liberam

civitatem, habentem 2 turres, unam in foro civitatis, quae continet integrum horologium, templo conjunctam alteram cum horologio nostris simili. Hujus templi Ecclesiaster cum Almanno

nostro salutatum perreximus.

Itaque quia coenam illic expectare non fuit animus, sonavit nos per 8 multis aviculis jam depilatis pro coena proximanti. Hinc abentes, cum jam ultimam diei metam curriculum solis deflexisset, vespereq; lucernam intueret, in quendam pagum LITINY possessum a Domino Jeredowzky appulimus. Hic ex aviculis illis dono acceptis coena dapinata est, caeq; absunta, ibidem in equis diversorii circa equos posteriora dulciter cepimus quietem.

Xi. porro vrb. antelucis iter ingressi, ut primum Titan novum diem radius collus travit, pervenimus in oppidum ODERBERG a fluvio Odera ibi praeterlabente denominatum.

ODERA.

Odera a Ptolemaeo Viadrus dicitur, originem suam sumere dicitur in Polonia prope oppidum Odri.

In hoc oppido nova aedificabatur turris, cum triplici tecto, surgente in altitudinem a majori ad minus. Hoc oppidum ponte ingreditur et egreditur partim prope Viadrum a Septentrione, partim prope fluvium mibi quidem obscurum a meridie circumlabentem. Hic pabulo equis emto ad horam ejus diei decimam in oppido KRANICZ pransi sumus: quod etiam tunc aedificavit turrim quadratam, magnis sumptibus ex lateribus lapide, prope defectum lapidis naturalis. In foro turris ex assentibus facta habet horologium integrum.

Hinc horis pomeridianis pertransivimus pagos Kaczerka, Czarkocz cum aliis aliquot; & hora 4 LEOBSCHEIDT Liobschitz parvam quidem, ast aedificiis perbene exstructis urbem splendidam x mil a Teschen distantem pervenimus. Haec urbs habet duas turres, quadrangulari forma a fundamento ad usq; umbilicam aedificatas; illinc vero ad summitatem usq; octangulari. Dominus ejus est Marchio quidam Markgoff.

Turris curiæ quam conscendimus hæt horologiū nō dissimile no-
stris cum quadrantib. Habet & tabulas 4 inauratas, in qb.
numerus horologiū cum quadrantib. ostendit. Turris vero tem-
pli habet campanas cum horologio opera hominis formæ edente, &
factu horologiū curiæ spaciis aequalibus subsequente. Ambæ
turres simili teguntur forma, triplici putâ tegumento, a majori ad
minus assurgente. Turris curiæ habet deambulatoriū ex
lapidibus exstructum, templi nō item. Habet tria templa:
quorum prius est grande, & optimis sedilib. ornatum, splendensq;
optimis tabellis, pro monumento defunctorū inibi erectis. Idem
templum a parte occidentali habet organum integrum, nondum
depictum. In hac urbe biduū subsistentib. incidit ⁱⁿ notitiā
~~curiæ~~ præstantis. viri Dominici Adams, ejusde urbis Reip. no-
tarij. Hic primū remunerans aliquot carminib. typis excussis,
& simul introducens in summū templū, Bibliothecā qua notitū satis est
instructa, templiq; tabellas optimis exornatas epitaphiis demonstra-
vit. A parte scholæ circa majus altare legimus Cenotaphiū
R. di. viri Theodorici Herspergensis diaconi Leobschuzensis, de-
functi. XVI Cal. Julii. Anno M D L X I X aureis literis
in hæc verba descriptum.

Hæc tibi sancte senex posuit monumenta Senatus
Sancte senex meritis vix habuere parem.
Multæ tibi debet Respublica, multa seorsim
Quisq; sed hæc dignè quis celebrare queat.
Tu frueris calo, tu præmia digna capessis
Nos decet ac paros hic meminisse tui.
Christe pios nobis semper largire ministros
Lumina nec verbi subtrahere quæso tui.

Non longè hinc est aliud epitaphium aureis etiam characterib. 9
Scriptum taliter. 10

Si pietas, si virtus, aut experientia rerum
Auctori frangant spicula sæva neuis
Si gravitas, si doctrinæ, præfontior usus,
Pellere si vel opes tristia fata queant.
MARTINUS nunquam KLINERUS mortuus esset
Ejus nec tegetet frigidus ossa lapis
Doctus erat vere flagrans pietatis amore,
Musicus excellens atq; poeta gravis.
Muneris injuncti partes constantè obivit
Sapientis & doctis profuit ille viris.
Sed licet in tumulo corpus mortale putrescat,
Mens tamen in cælo resua mortis agit.

Aliud, in altera tabella, in templi fere medio, columna affixum sic le-
gitur:

Hic reuocat quæstor propè frumentarius ABAM
SCHUTZINS antiquæ simplicitatis homo.
Vivida mens ejus cælos evocata per altor
Percepit in christi gaudia mille sim.
Vir pietatis amans, fidei, candoris & æqui,
Pacificus Musis ac bene junctus erat.
Profuit ille quibus potuit, non obfuit ulli
Namq; boni studuit nomen habere viri.
Quæstor erat Domini Domino sua commoda quærens
Ac proprii quæstus hand studiosus orat.
Vir fides igitur nomenq; fidelis amici
Nos decet ex merito commemorare suo.
Jam pietas, candor, dilectio, fassq; fidesq;
Omnia penè simul degenerare solent.

Summa fides hominum Deus ac homo, surge, veni, nos
Fuge tibi, mundi perfida turba vale.

Schola honestarum literarum officina ac seminarium ejusdem urbis
adjacet huic templo a plaga Septentrionali, aedificata Anno
Christi 1558. In cuius pariete isthaec leguntur carmina.

Sæva licet totum grassentur bella per orbem
Hostilique ruant fortia regna manu.
At tamen exiguis munimenta viribus urbes
Auxilio salua stantq; manentq; Dei.
Quod seruant artes per quas Ecclesia crescit
Afflictis præbent hospitiumq; Scholis.

XIII die ex Lipsia digressis, ad secundu lapidem oppidum

HOTZEPLUCZ

in colle quadantenus declivi situm nobis occurrit: quo viso
statim memor illius Lactantii, referente Ciceronis fragmentis
circa finem ab ~~ipso~~ interprete. Nihil est quod manibus hominum
laboratum est, quod non aliquando ad intentum redigatur, vel inju-
ria hominum, vel ipsa confectura omnium vetustate. Et enim
hoc oppidum in diebus illis fuisse urbem perbene munita referunt
alii credunt: venim moenia ejus ab Joanne Hunniade magno
illo & animoso bellatore sunt diruta, & prioris splendoris hoc tempo-
re rudera tantum cum uno propugnaculo & porticulis quibusdam
moenium superant. Post Hotzeplucz ad unicum mill.
pervenimus in suburbium civitatis

NEUSTADT,

ibique in diversorio aliquid fœne fecimus. Hanc urbem etsi tem-
poris exclusus brevitate, prout in votis habebam, contemplari non
quivimus; obiter tamen & cursim isthaec pauca, dum agni in

hospitio jungerentur, notavi. Habet templum ad Simis ^{est} latus 70
urbem Lipsia ingrediens. prægrande, cum turri latissima & me- 11
diocriter alta quadrilatera. Templum hæc cathedra missarum
fificio elaboratam, cum organo, quod eo tempore, a pulvere ut opinor,
mundabat. Circa hoc tempus Schola, in cuius pariete hæc leguntur.
Anno 1583.

Tu rege discentes, tu protege Christe docentes
Imbibat ut mores casta juventa bonos.

Item:
Prima bona mentis sit cura sit altera morum
Tertia litterulas perdidicisse bonas.

Supra ejusdem Scholæ fores. FUNDAMENTUM TOTI-
US REIPUBLICÆ ADOLESCENTUM RECTA EDUCATIO.

Curia seu domus senatoria hæc turricula, continens hoc logium
nostri simile in quadrantibus. Urbem alluit fluvius quida,
ab urbe habens molendina.

Ex hac urbe Neustadt hora XI prandio prius sumto digressi,
ad Nissam urbem Silesie ad laevam, non procul a via regia vadi-
mus molam ventigam: & post tria a Neustadt mill. prociad
occafum subare hora IV ingressi sumus civitatis aedificiis splendidis
plateisq; munita

NISSAM Germanis Neiß
a fluvio opioridicam, eam urbis partem, quâ iter Wratislavia,
subterfheente: quam tempore etiam exclusis perfunctoria
perlustrantibus hæc occurrunt.

In ingressu videtur suburbium mediori muro circumdatum, cum duplici
fossa & aggere prægrandi: tandemq; civitatis capus optimis cinctus
septum muris, cum aqua in fosse fluente.

FDI
Könyvek

M
17

Hac urbs fuit primum sedes Episcopalis, deinde translata est per laci-
mirum ad Vratislaviam metropolim totius provinciae, qui pri-
cipio Monachus existens, rex Polonia creatus est, de quo Munster
adi in Cosmograph. pag. 1046. Hic si ea omnia, quo notata
digna fuissent, connotassem, peculiariter tibi libello opus fuisset, de qb.
haec pauca.

Templa ceu numerare potui habet sex aut circiter.
Unum in suburbis, quo ingressi sumus laevorsum cum turri cardita, quod
fertur esse Jeshuitarum. Aliud in ingressu non longe a porta
urbis dextrorsum. Tertium summa cruce a sede Episcopali non
longe dissitum: in quod per deambulatorium ex aula Episcopus in-
greditur. Hic infra crucem haec leguntur.

Huc me sidero descendere jussit Olympo
Huc me crudeli vulnere fixit Amor:
Felle sitim magni regis satiavit amaro
Pectus ut hauriret lancea fecit Amor.
Si cupis ergo amari mihi signa pendere grati,
Dilige pro tantis, sat mihi solus Amor.

Circa hoc templum diversati sumus in aedibus honestiss. viri Valentini
Hezel. In summo templo (quod est factum lapide ni-
gro, ex quo pugillares conficiuntur) crepusculo vespertino haec notavi.

In ipso templi ingressu, a meridie est monumentum ex marmore Por-
phyretico episcopi Vratislaviensis Balthasaris; sub cujus pedibus
est ingens leo fabricatus, duobus pedib. prioribus globum tenens, erecta
anno Salvatoris 1110 XII. Hic nota, dies noctesq. jugi-
ter cereos ardere: cuius rei causam nosse cupiens, puerulus quidam

respondit, illum fuisse verum Episcopum ideoq. cereo dignum; reliquos
cen falsos, hoc genere honoris indignos.

Ibidem est quoq. monumentum Martini Gersmanni Episcopi quondam
Vratislaviensis, multis exstructum expensis.

Viva praeterea effigies ceris R. di & integerrimi viri Nicolai Reu-
man Cathedral. Ecclae Vratislaviensis Canonici, collega Nissenensis dia-
coni, & templi civitatis parochi Anno Domini 1596 9. Novemb.
Ibidem haec quoq. leguntur.

Tota hominis vita est gemitus, labor, umbra, dolorq.
ut jucunda venit, sic properanter abit.

Ibidem.

In cruce cum vitam pro me cum fuderis olim
Fas, me Christe, tua pro cruce ferre crucem.
Mors tua, Vita mea est: Spina est Diadema: Sepulcrum
Libertas, tua (vix) Lux mea, vita, salus.

Visunt in eodem templo columna octangulares numero XXII.
Non procul a frons templi ad occasum sita, ex Porphyretico marmore
Christus est arte miranda excipus, flexis genibus, manibusq. complicatis, non
secus quam vivus quisquam, sedili cuidam innixus.

Turrim informem campanas habentem circa idem templum conscendimus,
ubi tantae molis campanam observavimus, quantum vix alius credere au-
dit, quae quatuor licet restibus ex quatuor aget partibus, non tam edidit

sonum, nisi pistillum manu infra campanam sedentis arreptum in utraq.
actum ~~agere~~ partem fuisset.

Urbs habet aquaeductum per tubos, cuius
cisterna (vulgo sermare dicta) in foro, ut rostr. sexangularis, in media
parte virgo lapidea, ex cuius ore effluit aqua limpida copiose.

12

XV die nō prius, quā estur ac potat, in viam nos dedimus, caelo
partim pluvioso, partim sereno; & tertio a Nissa mil. novem vero
a Lipsicz, ad laevam visa est nobis Splendida urbs

ROTKA.

Hac habet castellum Episcopi Vratislaviensis cum turri, templo &c.
circum urbem vero abundat stagnis seu piscinis arte factis ad viam
qua Vratislaviam itur. Hinc ad horam diei 4 Bregam ap-
pellimus, distantem sexto a Nissa mil.

BREGA.

Brega Germanis Brieg civitas est optimē murata, & aggere bene
munita, quam ad Septentrionem Viadrus div Oder alluit, quorsum
difficiliter sumus intrinssi, rati nos Mercurios pestis & mortis.
Hac civitas coipso, quo illuc essemus, tempore, singulis ferē diebus a
quinquaginta hoibus, a parte Viadri, aggere munitur.
Arcem habet Splendidissimam & verē principe dignam, quamvis non
amplam: in qua palatium quoddam nobile, cum genealogia Principū
Bregensium vidimus. Arx est quadrata, optimē pecta, cum dupli-
deambulatorio circumcirca.
Templa urbs duo habet. Unum arci adjunctum; in quod per duo decim-
bulatra ex arce fit ingressus. Principi Superius inservit, inferius au-
licis, ubi etiam sedilia infra testudinē templi optime exstructa
Princeps habet. Formix templi est depicta et illuminata
coloribus; esse insignis genealogiis Principum initij bis depictis;
a quo initium Principatus ille sumserit stipitis vicem sustinet.

Suggestum est optimū ex lapide candido. Baptistarium multo ¹²
elegantius & visu dignius. Altare majus et Simili, opinor, ¹³
alabas trite cum cathedra fabricatum & imaginibus in corpore altaris con-
tentis. Organum ad meridiem nō magnū qdem, referente ta-
men Johanne Klein Keismarcenti, longe sonorius est eo, quod est templi
parochialis. Turris eidem templo adjuncta, continet horologium
magnum nostratibus simile.
Templum urbis est benemagnum ~~textu~~ tectum tessulis, habens epita-
phia plurima idioma Germanico. Duo Latina quae quidem animad-
vertere potui hic assignanda putavi. Unum est Johannis Veinisch
Senioris Bregensis Anno 1562. 21 August. fato functi.

Ingenuum studuit Veinisch traducere vitam

Ornabat pietas incluta facta vivi

Hic fuerat civis, consul quoq; tempore longo

Atq; Senatoris grande subibat onus.

Ne dubita Senior Veinisch post fata vigelit

Nunc volitat nomen docta per ora virum.

Ecce pia fruitur patria, est tunc dotibus auctus

Spiritus asba tenet, regna videtq; Dei.

ALIUD.

Nemo sibi vivit, moritur sibi nemo, sed uni

Uni omnes Christo vivimus & morimur.

Christus n. noster Dominus, seu vivimus, ergo

Seu morimur Christi quod sumus omne jurans.

Gymnasium non procul ab arce splendidum & amplum, forma quadrata aedificatum; in cuius area est cisterna lignea. Hic a parte arvis per multa Baronum & Nobilium quondam mibi Musarum honorum causa commemorantium arma gentilitia picta conspiciuntur. Diversati sumus in foro urbis apud vivem quendam quatuordecim annorum panni exercentem: ubi hospitis filiolem quatuor annos natam instar Psitaci optime Latino idiomate loquentem: insuper plurimas ex Ciceroe, distichis Ausonii moralibus, aliisque autoribus classicis ex memoria, Scholam nondum salutantem, prompte recitantem vidimus. Praeerat benedictioni mensali cum aliis virgumentis duab. inter alias benedictiones recitabat etiam illud

His epulis donisq. tuis &

Fercula mensae apposita praesentia paedagogiarum, dicente interrogante illum, Enid hoc, illud, respondebat, esse gallinam, nucas, caseum &

XV Ut primum tenebris abjectis dies inalbescat; & candidum solis curriculum amicta collus Fra bat, sumo crumenam, & pretio mansionis stabulario persoluto, caepimus viam: et non longe a pago urbi adjacenti, iuxta viam, lapis quatuordecim pedes longus, erectus, et rudi Minerva fabricatus est anno 1584 cum hac a. n. d. p. d. u.

Stuxerunt alii nobis nos presentati

Omibus at Christus sternerit ad astra viam.

In eodem lapide idiomate Germanico, quaedam excisa in hanc leguntur sententiam. Si quisquam in proximo lacu natantes anates sive

globo bombardico, sive felo trajecit, suspenditor. Tertio 13
a' Brago lapide obviam habuimus civitatem Olaviam.

OLAVIA

Germanis Olab dicitur, ubi propter continuam inionem nit observare potui. Arx extrinsecus optime structa videtur, quae est principis Bregensis, cum lacu moenia arvis lambente.

Prandio nos referimus in pago quodam quo etiam turres Wratislavienses conspiciuntur, duobus opinor ab urbe Wratislavia miliar. 9. quae hora 3 pomeridiana salutavimus.

WRATISLAVIA.

Conditor urbis Wratislaviensis fuit Vratislaus Mnata filius de quo ad: Mumpseri lib. 3. cap. 492. urbs splendidis totius silesiae metropolis.

Hae urbs, teste Melanchthone videtur nomen adeptum a' sclavorum trajectu: & rivum principum silesiae crevit auctoritate, opibus & potentia consensu Caroli Quarti, qui recte judicabat exemplo regni Galliae, gubernationis nervos belli pacisque tempore apud civitates esse, si florent opibus, legibus, judiciis libertate & auctoritate.

Urbs ipsa a' Leisnass L. mill. distat, in planicie ad confluentiam Olae & viadri fluviorum sita. Hic sex dierum spatio subsistentes, perlustravi sequentia.

Aedificia sunt peralta & ampla, platearum mira harmonia, vicorum correspondent anguli, in tantum, ut vicos aequales & vix disparos, nisi commotatis signis, agnoscas.

Thues. hist. p. 171.
Wratislaviensis hunc nomen
duum L. m. d. m.

Templa habet quamplurima; inter quae primū sibi vendicat
locum Mariae Magdalena, cum duplici turri sibi in-
vicem junctis, cum deambulatione supra templi sectum, ex
quo ingressus & exitus in utraq; patet. Tegumz viridi
cupro, habentes campanas sine horologio. In hoc
templo est praedominis, et sumptuosiss. ex solido alabastris
sen Onyche suggestum fabricatum: quod tres Angeli dor-
so suffulcunt. Organa duo ibidem sunt, quorū majori non-
dum manus ultima est addita.

Ibidem est in tabella quadam scala Jacobi ex Gen. 28.
cum descendens & ascendens Angelis, & Patriarcha
Jacobo ad scalam mixto, cū hac epigrapha.

Christum scala notat, sumo qui missus Olympo,
Sanguine servatos ducit ad astra piros.

Item in alia tabella.

Est mare quid? MUNDUS. quid cymba? ECCLESIA CHRISTI.

Rece quid? EST VERBI CONCIO, CHRISTE, TUI.

Hoc ubi Christe sonat verē tua cymbula praesto est

Et captura hominum te duce larga venit.

Adiacet gymnasium huic templo ejusdem nominis, quod cepit
initium Anno Christiano 1293, in cuius inferiori au-
ditorio supra januam legitur:

Converte primum regnum Dei &c.

cum quatuor rythmis Germanicis in eandē fere sententiam.

Secundum templum est ad S. Elizabetham, cum unica
turri verum praalta, cum horologio & campanis, viridi
etiam tegumento.

14. 15
Tectum hujus turris ipso die
Matthiae Aphi Anno 1529 circiter horam 8 vespertina tem-
pestas nimia in terram deturbavit, cuius altitudo fama est
fuisse CXIX ulnarum. Quod & si opus etimū fuerit, re-
minē tamen cadendo laesit. In cuius rei perennē memoriā
ibidem Ambrosii Moibani D. exstat hoc epigramma.

D. O. M. S.

MIRABILIS IN ALTIS DOMINUS.

Collapsa est turris Siloē madefacta cruore,

Pyramide hac noscra nemo cadente perit

Nam jussu Domini exceptum (cui gloria soli)

Angelica molem deposuere manus.

Hujus templi Scholae praefuit M. Martinus Veinrich, vir
singulari eruditione & pietate, qui cum noticiam contracti in
coena apud hospitem nostrum egregie nobilem verēq; docti-
simū virum Henricum Smidt, q. d. fabricum, inter templum
Magdalena & Elizabethana habitantem.

In pariete hujus Scholae haec visumz & leguntur.

Opt. et graviss. quisq; confitetur se multa
ignorare, & multa sibi etiam esse
disceda.

Tum judicant homines, ubi jam poenitet.

Ibidem disciplinae scholasticae leges marmore inscriptae,
et quibus nos has selegimus.

LEX EST, CUI OMNES HOMINES DECEAT
OBEDIRE.

MARTIAN. L. II. FF. DE. LL.

LEX I.

In primis adolescentes pietatis sint studiosi, certoque sciant,
sine munitis invocatione nihil se in studiis diligentia
sua promoturos.

II.
Ceterum ante praepceptorum adventum discipuli hora consti-
tuta praesto adsint omnes: tarditas pro dimidia absentia
habeatur.

III.
Venientes praepceptores reverenter excipiant; abentes
honore prosequantur.

IV.
Praesentibus illis consulescant; absentibus ne perscrutantur.

V.
Arma scholastica cumque preparata semper in promptu
habeant, ut dictata facile & celeriter excipiant.

XVIII.
Epistolas & stili exercitationes non ositantur aut per-
simulone, sed accurato studio & diligentia

15
16
curent: de quibus in omnes partes solliciti sint, ut quae scri-
bunt, & vernaculae linguae barbarie remota sint, et
ad Ciceronis, Terentii & perspicuitatem copiam, elegan-
tiam quam proximè accedant, sintque praepceptoris iudicio
& comprobatione non indigna. Negligenter vero scripta
pro non scriptis habeant.

XIX

In summa honestatem & studia cumque juvenes scholae nostrae
(idque de mandato ampliss. Senatus) diligenter colant, ut a-
mabiles sint & gratiosi apud omnes, morum communitate per-
ficiant; ne corripiantur merito, caveant: & virtutis ac pietatis
laudem emereant, strenuè seduloque contendant.

Ibidem habetur quoque legum fusior explanatio: ubi quae
ad pietatem pertinent, quae fiunt in templo, officii organa praep-
ceptores, decorum in schola, extra scholam, in funere, Decurionum,
custodum, paedagogorum, peregrinorum, discipulorum, Oeconomorum
officia. Has facietas Bonaventura Rosterus, ampliss.
Senatus Vranst. Scriba Anno salutis 1563.

Ibidem officii scholastici compendium

ORA, OBTEMPERA, TACE, AUDI, DISCE,
REPETE, EXERCE, PATERE.

Sequuntur inscriptiones quaedam in eodem
templo D. Elizabethano.

MAGDALENÆ KROMAYRINÆ
uxoris Bartholomæi Metelli, epi-
scopi Vratislaviensis cancellarii.

Magdalis hic somnum coniunx tua carpo, Metelle,
Corpore, mens superâ vivit in arce Deo.

Nos ibi læta dies longum coniungit in ævum,
Et sine tristitia gaudia plena dabit.

Tempora cum mundi coelo nos summa reducens
O desiderio tempora tarda meo!

Interea vidui dum perfers tædia lætæ,
Ut mihi cura tui, sit tibi cura mei.

ALIA.

CLARISS. D. JOHANNES MEZLER U. F. D. CONSULA-
RIS ORDINIS IN HAC REPUB. SENIOR COLLEGA,
VIR PRUDENS, FIDELIS, ET IN UTRIVSQUE FA-
CULTATIS LATINÆ SCILICET ET GRÆCÆ CE-
LEBRIS ET DOCTISS. OBIIT ANNO 1538.
2. 8bris.

Christus flagellatus hominem alloquitur.

O miser, o vermis, quæ gestem insignia cerne,
De spinis factum est en diadema mihi.

Et labro liber abit, cum me sententia damnet,
Pro multis unus viclima cædor ego.

Disce meo exemplo, dulcis genetricis acerbo
Luctu, cur patiar disicito tanta, meæ.

In horologio. 1517.

Adspice quam celeri cursu levis effugit hora
Lubrica nec vite tempora perde tua.

Diffugiunt anni celeres, letumq; minantur,
Mortuus ut possis vivere, vive bene.

Maria in ulnis Christum tenens.

Autor eras vite, nunc es lacrymabile funus,
Rursus & ex illo funere vita venit.

Christus passus hominem alloquitur.

Adspice mortalis, fuit unquam passis talis?
Pœccatum sperne, pro quo mea vulnera cerne.

Adspice qui transis, quia tu mihi causa doloris.

Tertium templum est S. Barbara, cum turri veten quadrangula-
ri, tribusq; campanis. Cum in huius templi turri essem, cum ali-
quot meis popularib. ex quib. nominare licet. Dn. Petrum esse
vidi, cum mortuus quidam terre mandaret, in ejusdem templi coe-
miterio, cereas a pueris scholæ præferri pompa fimbri, mulie-
res vero nulla indutas veste & pileo, de quibus consule Q. d. o.
C. G. d. o.

Quartum non longe a templo Magdalene,
ubi vidi Judæos optime ex ligno fabri factos, (sicut in templo Bre-
gensiu primario) & Christum vesti manibus post terga revinctis,
quem a tergo Judæus veste militari decorus cum sparsa icturn
mimitante, pari passu comitatur. A libi item cruce humero
sajulantem.

Templum quintum est Vincentii cum monasterio, quod monachi
albis utentes vestimentis inhabitant; quos cum salutassemus,
omnia monasterii & quae de ea ostenderunt. Ibidem est
Maria mater Domini flens & lacrumans depicta, & Christum
manu tenens, cum hoc epigrammate.

Quis virgo lacrymas tecum non fundat amaras,
Cum sobolis mortem pendat amore tui.

Sextum ultra Viadrum non longe à porta urbis, quod navi vecti
salutare lubuit; in quo Lutherana (ut vocant) religionis cultus
animadverti. Hic vidi Christum ex ligno affabrefactum
habentem bene longos capillos humanos à me contrectatos, qui om-
nem humeris portat.

Hic adiacet templum D. Johannis, circa sedem episcopalem, cum
turri duplici præalta: quarum altera habet horologium cum
quadrantibus vulgare. Hujus index aureis pictus characteri-
bus isthoc epigramma continet.

Hæc nova conveniens horarum machina rebus
Condita Martini presulis ære fuit.

Tempora donec erunt igitur divisa per horas
Hujus erit menti quælibet hora memor.

Octavum itidem ultra Viadrum per amplum, cum templo subter-
raneo nobile & rarum visitur. In templo superiori hæc legi.

Corvino sub rege tulit qui vulnere multa
Pro patria cineres hic Nicolaus habet.

Slesiacos inter proceres venerabilis olim
Hæmgueniam renovans strenuitate domum.

Ad Christum tandem perrexit transfuga castro

Adscriptus sacra (quam bene) militia.
Cuius negata fuit sibi mors per tela per enses
Durnus hanc tribuit nomine morbus ei.

In suburbis ad ortum solis, duo templa videntur, unum cum organo, aliud
sine eo. In foro urbis.

IN GRATIS SERVIRE METAS.
NIL ADMIRARI BEATUM FECIT.
SE XLOSSE, MAXIMUM.

Domus Senatoria seu curia est instar arcis amplissime, cum turri
octangulavi, horologii quatuor tabellis auro depictis.
Horologium est nostris simile in quadrantibus, quod sonando præcedit,
duo pari passu tactus & manu agitatus subsequuntur. Urbs
murus fortissimus circumambit. Duo propugnacula noviter à
fundamento erecta perlustravimus, quæ extrinsecus angusta
quidè videntur; intrinsecus verò aliquot hominum militum capacia.

Ad confluentiam Viadri & oleæ turris non pridem constructa
pro publico aquagio visu dignissima: quæ opera rotarum versum
à fluvio motorum, aqua salubris & limpidissima per tubos tanta
copia mira arte ad usq. turris fastigium sursum propellitur: atq. inde
per minores tubos, certâ, opinor, mensurâ, in loca publica, & ad
civium privatorum, qui eam sibi compararunt, dirigitur. Si quis à
hanc sibi aquam domi comparavit, eamq. haurire velit, per tæcua
dam fustis instar 3 aut quatuor ubi longa tubo artificiosè est
adaptata, eamq. sursum deorsumq. impellendo tantum, quantum
aque cupit, habebit. Urbs aquaductus per multos habet:
quos cisterna in foro urbis publico sita longè præcellit.

Non longe a templo Magdalene virum toti Europa fere
notum Jacobum Alonaviu, urbis & Vratislaviensium patri-
um, Quisq; Lignicem & Bregonsis contubernium in domo pro-
pria, quam paucis ante hebdomadis sibi emerat, compellavimus:
qui omnia pietatis officia nobis exhibens, pro pristina erga Ge-
nerosum Dn. Stephanum Thökei L. Baronem in Leisnarch
annuita, proq; duobus vasculis vini Ungarici dono citate ab H-
lustri Domino Patrono meo missis; commendationibus suis ad Su-
pernum tum temporis urbis Gorkicensis consulem Sebastianum
Hoffmannum, virum nobilem & literis clarum, Gotthardum Bu-
choltzium Reip Gorkicem ab epistolis, nec non M. Martinum
Mylini Supremum inchoy Gorkicensis gymnasii pedagoga carita-
tatis.

His peractis 20bris cum diluulo, portis patefactis via nos com-
mittentes, modico peracto itinere, ad horam diei xi per triginta
civitatem muratam cum famulo auriga nostri Jacobo Widernan
famulo

NEUMARCK

quatuor Vratislavia distantem mil. extraq; urbem prandio in
diversio sumto parumper quievimus.

Nota hanc urbem quondam fuisse celebrem, Vratislaviamq; huius,
ut auditione percipi, coloniam: annuatim quippe tri^{bus} milia
pendet hinc Vratislavia, idq; propriis Vratislaviensis Reipub.
curru ad urbem transportandam. Hinc rheda conscensa
ad horam sextam vespertinam appulimus Lignicium.

LIGNICIUM

Germanis Lignitz & inhanibus Vratislavia longum, est urbs
insignis, optimeq; munita, qua paret Principi Bregensi.

Templa, nisi me fallit opinio, habet duo, horologia tria, quorum
primarium est in foro urbis in quadrantibus. Ubi & hoc notan-
dum Legnitz, alterum esse regionis Silesie ducatum, cui magna
pars terra & populi subsumt. Hic tempore exclusi capta matu-
rantos nil memoratu dignum animadvertere potui. Die insequenti
23 Septembris cum diluulo in viam nos dedimus, adq; horam 9 urbem
mediocriter munitam

HAN

ingredi-volentibus, porta urbis, propter concionem die Dominico ha-
bitam, non patuerunt. Verum ad dexteram deflecentes circa
urbis pomeria digressis, unum templum cum duabus turribus, una opti-
mas horologii tabellas habentem conspexi. Hinc paucis horarum
intervallo tempestive ad horam xi in pago WOLFSHAIN
prandio sumto modicum quievimus. Relicto hoc pago hora 3
civitatem

BOLESЛАVIA

transivimus. Sedenti in rheda undiq; pannis obducta templum
unicum vidi, duas turres cum horologio & quadrantibus. Ad sini-
stram vero emittibus, in pariete domus cuiusda hoc disticho legitur.

Hanc domus assiduo nuper renovata labore

Structa Dei auxilio duvet & ejus ope.

Hanc urbem relicta, non longe ab urbis pomeriis pertransivimus flu-
vium CUSSUM, Tentonibus CURIS dictum, qui est limes
Silesie.

LUSATIA

Et hordim Lusatia capit a Sylva longa, quam subsequuntur pagi
aliquot ignobiles; quibus ante ad latus alterum relicti

aut pertransitis, nocte ingruente in campum seu diverticulo
paſi. Novae tabernae substitimus: ubi coena rustica
& vili sumpta, lectus stramineus, sopore sopitos refocillavit.
Antelucis 22° Septembris discedentes ad horam 8 matutinam
unam ex urbibus Lusatiae Superioris sereno coelo

G O R L I C I U M Görlitz

uis fluvium Nisum, urbis moenia lambentem Domino itinere
noſtri hodie feliciter appulimus. Hic diverſati in ho-
ſpicio publico Elſmarck per dies non multos, donec res nostras
composui, tandem ad studia nostra jampridem intermiſſa redi.

Ubi iſta notanda ſunt. Civitas ipſa vocatur Regia, anno
Domini 1131 conſtructa; natura loci amoeniſſima quidem, sed mi-
nus forti, ſita in colli non acclivi, mediocriſ magnitudinis, circum
circa hortis amoeniſſimis, praeſertim mirè delectabilis.

Templa in urbe ipſa interiore ſunt tria. Primarium eſt dicatum
ſ. Petro & Paulo ad orientem in ripa Niſi. Ab occaſu in ingreſſu
ſiniſtriſſimum iſtae Germanicè leguntur.

Fundamenta templi poſita ſunt anno Chriſti 1423 8° Maji die
ſabbati. Anno 1497. 14° Auguſti ſolum aedificium confirma-
tum eſt. Poſt 74 annos 3 meſes & ſex dies totum aedificium
eſt abſolutum.

Idem haec Latino ſermone.

Fundamenta aedis tibi Petro & Paulo dicatae
Myſtes à Kytliſ adjecto prima locavit

Saxo, Schönbergus praesul Misnensis honorè
ſacravit divum, bis septem luſtra quatermis
Adjectis annis opus abſolvere ſtupendum.

19 20

In ingreſſu foribus seu valvis appictus eſt & Petrus clavem, D.
Paulus acinacem manu tenens. Templum eſt grande inpro-
fectum, continens in capacitate intrinſeca 23 columnas ſeſan-
gulares, videlicet in medio templi duobus ordinibus 12. à parte
chori 7. ad ſeptentrionem vero verſus 4.
In ingreſſu recta laevorſum tendentibus ſub vetuſta cruce haec
occurrunt.

Aspice ſeſve Dei, ſic me poſuere Judaei,
Aspice devotè, quoniam ſic pendeo pro te,
Aspice mortalis, pro te datur hoſtia talis.
Introitum vitae reddo tibi, redde mihi te.
In cruce ſum pro te, qui peccas, deſine pro me.
Deſine, do veniam, dic culpam, corripe vitam.

Dexteroſum non longè à gradu, quo itur ad minus organum, infra for-
nicem, catena ferrea ſuſpenſa eſt rigens balena maxilla, cui
haec epigraphe in tabella quata contenta.

IN MAXILLAM BALENAE HUIC DIVI PETRI
templo, ab Elia Goldbachio, agnomento Richtero
cive Gorlicenſi (cuius effigiem ibidem cernere licet) in
melioſorem ſui recordationem dedicatam.

Aspice praegrandem balena à corpore vulſam
Maxillam, hoc pendet, quae religata, loco.

Hanc seum quondam peregrinis vexit ab oris
 Richteris longum dum pede carpit iter.
 In laudemq; Dei qui talia monstra creavit
 Sacro suspendens huic vovet ille loco.
 Hoc pondus spectans, coeli terraeq; potentis
 Quid valeat statuas dextera magna Dei.
 Si Ceti pars ista levis tot continet ubnas,
 Corpore quo fuerit bellua mente puta.
 Et tamen hoc tantum corpus tam vastaq; moles
 Particula est tantum par vaginica Dei.

Ibidem infra chorum majorem est tabella hac inscriptione ornata.

MIHI ET IN VITA ET IN MORTE
 CHRISTUS LUCRUM EST.

Nosse Deum perfecta est iustitia, & potentiam
 ejus intelligere radix est vitae aeternae.

Hic in figura
 defuncti effig.
 et locata gr.

M. ELIÆ THEODORO V. CL. HUIUS ECCLESIAE
 primario Theologo vigilantissimo, cum docuisset hic
 annum decimum sextum, sibi quidem beate, sed multis
 prematurè defuncto, anno dñi M. DC. die X. mortui,
 aetatis suae XL, hoc monumentum relicta vidua marito
 & liberi parenti desideratiss. a & m. ergo poni curarunt.

Non procul hinc sequens tabella, ^{lapidea} depic tam Christi coena instituta. 20
 nem continet cum hoc disticho.

Ventrem, quod terminus, mentem quod credimus, intrat,
 Haec, animae est, & non corporis esca, caro.
 Postea sequitur.

D. O. M. T. U. R.

Georg. Schmid et hujus Republicae lül praetor,
 de morte cogitans, spe resurrectionis, vivus hoc
 monumentum sibi & quieti perpetuae, memoriaeq;
 perenni Martha Rosenhania ux. quae obiit an.
 CIO 15 22 CIII. m. febr. d. 22 XI, cum vi-
 xisset an. 31. m. 3. P. C.

In pariete ad meridiem chori summi sive ad dexteram.

Colligite o cives divini scripta poeta
 Ne pereat patrii fama decusq; soli.

Hic vir hic est Musas patriam qui duxit in urbem.
 Heroo resonans carmina docta pede.

Felix quae talem genuit te patria civem,
 Scribendo, fando, vix habitura parem.

Hic facies
 subtrahim

M. JOACHIMO MEISTERO
 civi Gorlicensi, philosopho praestantissimo, nato

gravissimo, præter nulli veterum recentiorumve
secundo, scriptis quamplurimis editis claris-
simo, scholarum multarum in primis patriæ
per annos XV rectori fidelissimo, anno Christi
1532 die 7 Novemb. nato, anno vero
1587 die 7 Februarii, ætatis suæ LIII
m. 3. d. XI. Brema in Vestphalia pie de-
functo, discipuli memores et grati, in patria
posuerunt.

in regione ejusdem epitaphii

M. LAUR. LUDOVICUS SCHOLÆ GORLICI
rector, anno Christi MDXXVI D. VIII A-
pril. natus, postquam dimidium vitæ suæ annos
XXIX magna dexterritate, pari felicitate,
non minore cum laude & celebritate nominis hinc
docuisset, moritur anno Christi MDXC. D. XV
April. cujus memoria sit in benedictione.

Hic effigies ponitur, quam sequitur:

Talis majestas Lodovici ex ore nitobat
Gorlicæ regeret cum data sceptrâ scholæ.
Accipe pro meritis tibi quæ venerande magister
Discipuli memores hic monumenta locant.

Hæc tibi mortales dantur immortalis in æthra
Unigenas mentis parva corona datur.

Hic rursus e regione majoribus characteribus hæc leguntur.

Ne ventura tui post viveret immemor ætas
Discipuli memores hæc posuere tibi.
Hic locanda effigies.

VALENTINO FRIDLANDO TROCEDORTIO
Bornh. F. anno ætatis suæ XVI prima literarum ele-
menta ruri edocto, cortice betulæ pro papyro, fu-
ligine pro atramento uso, scholæ Gorl. anno Christi
MDXV collega infimo, minori, supremo, primo
doctum et discens. in eadem scholâ lingue Græ-
cæ doctori. D. Mart. Lutheri auditori religiosiss.
Phil. Melancthonis imitatori foelicissimo, scholæ
Goldbergens. per annos LXXIII rectori clariss.
animam Lignicii Elysiorum inter vota et lacry-
discipulor. anno Christi MDLVI. XXVI April.
Salvat. Christi commendanti, discipuli memores et
grati monumentum hoc in patria posuerunt.

Hæc in templo D. Petri visuntur, quod etiam habet templum
subterraneum mediocri magnitudinis, quod columnis parvis
tertiam fere templi superioris partem sustentat; ubi ligna &
id genus alia pro templi restoratione asservantur.

Hoc templo misso, occurrit templum Monasterii; quod in gymna-
sium ex septina Monachor' aut spelunca, in honorem Dei est
conversum, cui præsumt viri clariss & literar' parentes

M. Martinus Mylius rector & Poeta Laureatus. M. Elias Cüchleus P. C. corrector. Joannes Linckius Poet. Cor. M. Fidenius Papa. M. Joannes Falckenham, et alii præceptores classium inferiorum. Hoc idem gymnasiū habet bibliothecam libris doctiss. medicenter instructam. In hoc templo singulis dieb. Mercurii conciones instituantur. Extra Portam S. Annae est templum Q. Mariae.

In aemeteris extra Nicolai portam.

Vita mihi Chri, mihi vitam ponere lucrum
Vitam per mortem das mihi Chri tuam.
Aliud.

Hic sua deposuit languenti membra senecta
Ritterus studiis consiliisq; valens.

ANNA GELLER

Laur. Neumano viduata, matrona religio-
sissima, matri IX lib. IX nep. const.
inter pia ad Christum servatorem vota
fide evocata. An. ætatis XLIX. M.
Jan. D. 1711. conjug. s. an. 1711.
m. VII.

Valentinus Ritter. Cos. IIII P. F. Jac.
X. in spem certiss. resurr. an. Chr. 1580.

Credenti mors est æterna janua vite
Quis dubitat vitæ lætus adire fores.

ANNA Valentini pars hic dulcissima vita
Altera Ritteri, pars jacet Anna domus.
Quis generis splendor? rerum pulcherrima virtus
Ornavit meritis nobilitate genus.
Quod vitæ studium? non segnis cura laborum
Quos vigili poscit mente fideq; Deus.
Quis muliebri erat mundus? sine crimine vita
Verus & ingenua simplicitatis amor.
Quæ morum laudes? concors, pia, casta, modesta,
Officiosa domi, religiosa foris.
Quas quæsiuit opes? divini munera verbi,
Munera quæ nullo sunt peritura die.
Quis vitæ finis? sacra inter vota suorum
In Christum certa fertur ad astra fide.
Equis honor tumulo? signatum sanguine Chri
Corpus habet templi nomina sancta Dei.
Mortua quid sperat? coelestis gaudia vita
In lucem paucos post reditura dies.
Ergo læta sacro requiescas ANNA sepulchro,
Dum canat Angelicus, mortua surge, chorus.

In eadem tabella.

Hoc pietas titulos, dedit hæc insignia virtus,
Exemplum nata quod meditentur habent.
TUM. MATER. FILIAB. SUPP

Quid mater faciat, vivi quid cura parentis
Vix tandem natos tristia fata docent
MATR. EXOPTAT. AUGUSTIN. F.

Ter denos inter postremus ter tribus annis
Has matri solvo carminis exequias
MATR. DESID. VALENT. F.

Veni ut eo, unde divesticulum feci, redeam: templum D. Petri habet turrem duplitem, campanis sonoris nobilissimam: inter quas est maxima una, quae à decem & sex hominibus trahitur ex templi formice suprema.

Curia in foro urbis splendida, in cuius ingressu laevorsum est vitæ lapidea, dextera acinacem, sinistra bilancem tenens; ad dexteram veni in pariete insigne urbis ex lapide eleganter exarsit quod habet duas tricipites aquilas, tres leones, quarum suprema est alis ornata.

Turris curiae pars inferior quadrata cum horologio & quadrante, dimidio & integro. Leo in fenestram lapideus, in ipso navilium puncto per horæ quadrantem in tantum rugit, ut tota urbs audire possit.

Urbs habet consules quatuor, quos tamvis in regimine sibi succedentes. M. Bartholomæum Scultetum insignem Mathematicum. Sebastianum Hoffmannum. Melchiorum Stenberg. Davidem Rhamlerum. Syndicum unum. Praetorem unum. Scabios, quorum officium inter alia est reos morti adjudicare, quinque aut sex. Senatores quam plurimos. Cives innumeros.

Sed jam satis in urbe purissima; si lubet, extra urbem amoenioris quietis captandi ergo, evagandum.

In horto Joannis Emerici Comitis Palatini, sunt tres orbos 23 2/4 proceræ, tot passibus à templo D. Petri distantes, quot sunt Christi ab urbe Hierosolymorum, puta 930 aut circiter meo passu. Has excipit templum quadrangulare exiguum, ad formam templi Hierosolymitani et quadratis et structum lapidibus, habens sub se aliud templum etiam non magnum: in quo ad orientem est ara, super quam olim Judaei sacrificabant: ad cuius laevam est aditus templi.

In templo superiori ad orientem sunt tria foramina, decem pedum spatio ab invicem distantia, seu 4 ubnas cum parte dimidia unius quadrantis, quae notant vestigia crucium. Ibidem canalis et lapide excisus, ubi agni Paschalis macerati sanguis effluxit. Mensa lapidea quadrata, ubi sortes iactae sunt; infra mensam est repositorium quoddam, quo sortes reponebantur. In eadem templi parte paries extra & intra scissus à summo ad imum usque conspicendus occurrit, de quo apud Evangelistam: et ecce velum templi scissum est in duas partes, à summo usque ad imum. Paries templi huius e regione oppositus dicitur esse locus comesti agni Paschalis à Christo & discipulis, ubi in tabella quadrata idem representatur: in cuius summitate haec leguntur, scripta à M. Joach. Meistero.

D. O. M. S.

Sirenum insar habent ignavo perdita luxu
Lustra, domus, silvae, rura, popina, venus,
Quae fugiens, Emerice, cava trabe caerulea sulcas
Multis solo passus multa pericula salo.

Ergo sedens virtus rediiva ad busta Jehovæ
Donatum merito vexit honore datum.
Ut non parvus opum patriæ hæc monumenta locaret
Virtutis figens celsa trophaea tuae.
Sic geminas tendens palmas, passioq; capillo,
Vitam se Siven sub tua jura dedit.

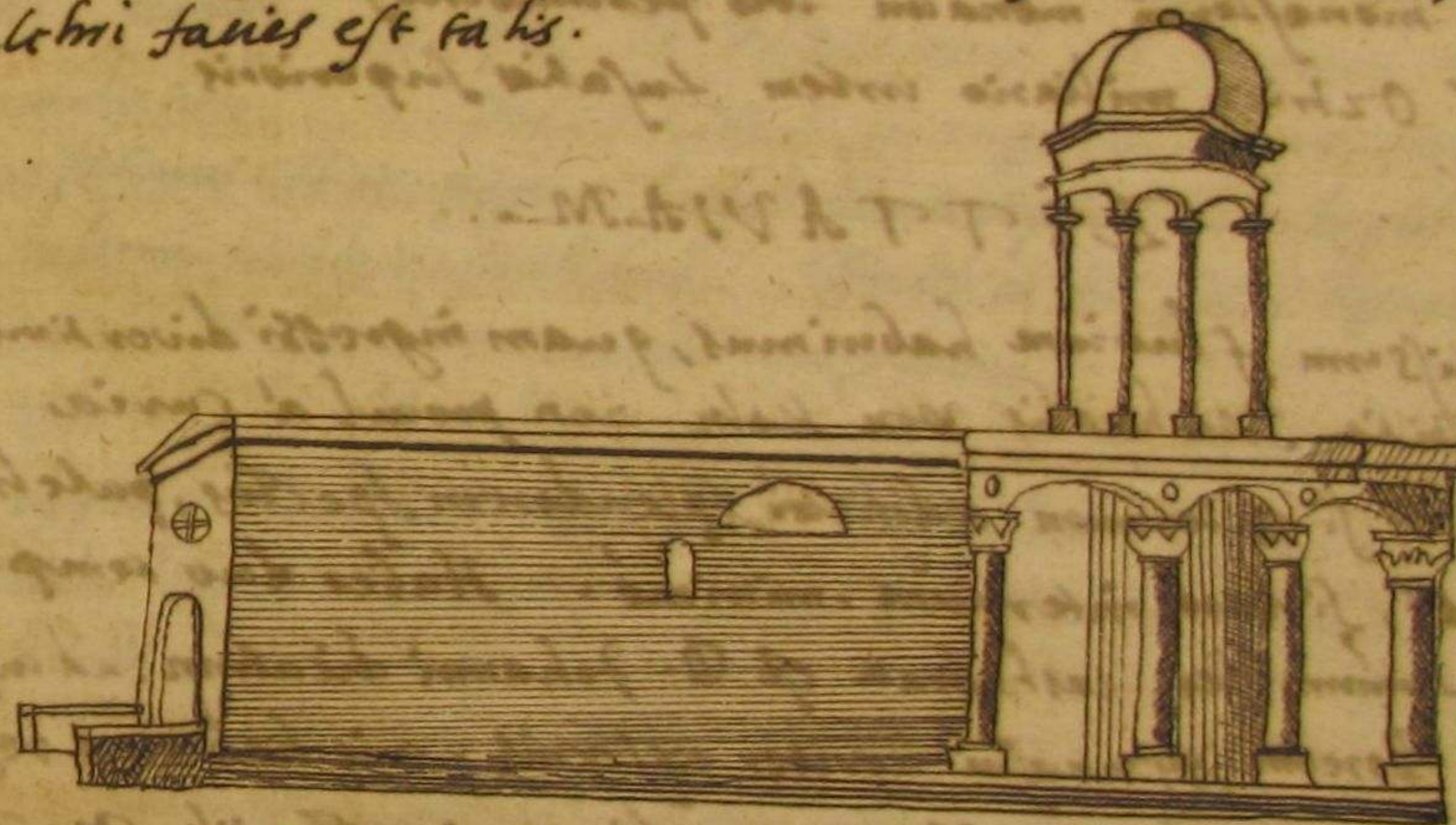
Imitare virtutem non emulare
Virtutem colere par est non invidere
An. Chr. MD LXXVIII. M. Quarto.
Ibidem.

GEORGIO EMERICO EQ. NOBILISS.
Qui cum opifice et duobus eum seqq. comitib. in
Palas Emom profectus, ibiq; militari dignitate
et equestri super sepulchro Christi An. M. CCCC
LXV. M. Jul. D. XI. donatus esset: post tot ex-
haustos terra mariq; labores, tanto itinere
confecto: cum domum ad suos patre adhuc
superstite revertit: tum sacellum hoc D.
crucis, vicinamq; cenotaphium ad exemptu
expressum, sibi & posteris F. F. ipse deinceps
reipub. hujus senator ad annos XXXVI Cos.
v. finem vitæ clausit ann. M. D. VII. M. Jan.
d. XXI.

Johannes Johannis F. Georgii equ. n. n.
Emmericus avo b. m. p. cur. M D LXXII X.

24²⁵

Ab hoc eodem templo domuncula sita est, ubi videtur et solido
lapide excisa Maria & Chrius quasi jam inunctus.
Longius hinc quasi passuum XX est figura sepulchri Josephi,
in quo Chrius post mortem quiescere traditur. Ante ejus sepulchri
aditum est lapis grandis, qui ab Evangelista magnus valde
perhibetur, & ab ostio monumenti tempore resurrectionis deroluto,
qui habet in longitudine 3 cum dimidia parte ulnas; in latitudi-
ne duas; crassities major tribus unguibus quadrantibus. Ipsa vero
sepulchri facies est talis.

Facies
sepulchri
salvatoris.

Supra fores seu ingressum sepulchri sunt tria sigilla, quibus ab ingres-
su antebant tempore quietis Chrii, unum Judæor, Imperatoris aliud,
ultimū Pilati, supra que sunt duo unguentor vascula excisa lapide.
In medietullio foriū clausur lapideū. In ingressu monumenti est lapis
quadratus, ubi angelus sedens apparuit Mariis. Longitudo & est
monumenti septem pedum cum dimidio, meo pede.

Anno Christi M D C III, die 21 Junii Gregoriana, qui fuit Saturno
sacer, postquam diei precedentis hora 8 Generosus meus publica
orone de vera Nobilitate pro more illius Gymnasii studia sua
clausit, iter Academicum, coelo sereno, amicis compluribus in pa-
go. Daiszoszig uno ab urbe Gorlicen lapide, comitantibus
auspicati, substitimus: illiusq; cerevisia sumpta, amicis vultu in
terram defixo discessimus. Euntibus vero ~~habebam~~ ad lavam
visum est oppidulum **OZTRICZ**, ab Abbatisa Ma-
riam Oztricensi possessum. Non longe ab hoc oppidulo
habet monasterium monachum loco peramansum. Secun-
do ab Oztricz miliario urbem Lusacia superioris

ZITTAVIAM.

ad Nissum fluvium habuimus, quam ingressi divertimus
in hospitio Michaelis von Kohn non procul a Curia
Hac urbs si externum aedificiorum splendorem spectes, palatium
satis est, si vero internum, minime. Habet duo templa,
quorum summum seu cathedrale est S. Johanni dicatum: ad cuius
partem Boream gymnasium noviter extruit, cuius habenas regit
vir summa eruditione & rara probitate praestantiss. M. Mel-
chior Gerlachius, qui a nobis salutatus, valetudinarius licet,
omnia tamen humanitatis & pietatis officia nobis exhibuit. Alter
templum est Monachorum.
Curia ampla satis & formosa cum turri praesalta horologium
habente. Extra portam urbis (ut vocant) Textoriam tem-
plum ignobile S. Triadis.

Hic, quoniam Boemica moneta, in Boemia nobis proficiscentibus 25.
necessum erat, diei partem residuam cum nocte subsequenti in- 26
sumimus. Ut primam nocte discessa, sol novus diem fecit,
Melchior Hause poeta Casareus, juvenis politior litterarum peritia
celebris, potitius hujusmodi urbis, amicus singularis ad se nos invi-
tavit: & promissis in coena mea diei superioris aqua (ut vocant)
vite liquoribus; aenis matutini, peregrinantibus non usq; adeo
amici, pedorem fugavit; & statim equus iam junctis rheda ur-
bem exivimus.

Postquam vero die 22 ardua montium, glebosaq; camporum e-
mensi, pagos Gabel & Nailand, et pagum muro
circumdatum. **NIMIS** nigressimus, prandia
nos refecimus. Hic pagus habet duo templa, horologium integri
unum, alterum simile nostratibus. Aedifica hic sunt lignea eaq;
vulgaria: Habet & arcem non vulgarem.
Pago isto relicto, & Sylva quoq; Hercynia superata, qua totum
illud regnum Boemia murorum Babyloniorum insperat ingitur,
& ab omni parte clausum firmissime munitur ad horam diei vesp-
tinam urbem

Junge BUNCEL nobis BOLESLAVIA umbilicum Bohemia tenet.

Sedem fratrum Boimorum, quos alias Picardos aut Hussitas vulgus
vocat salutamus; quae urbs est duplex nova & vetus: illa
ad orientem, haec ad occasum sita. Curia elegantissimis
picturis foris est exornata, cum turri per ampla eaq; qua-
drangulari, cum horologio integro & quadrantibus.

Cisterna veteris lapidea infra, adest & lignea. Arx
vero ad occasum in monticulo sita, cum duplici turri miris
splendida visis.

Verum quia mentione Sylva Hercynia fines Boemia attingi-
mus; nefas est eam siccis quod dicitur, praeterire pedibus. sed ex-
pedit potius ea, quae scriptores de ea memoria prodiderunt
conno scire.

BOHEMIA.

Bohemiam itaq; ajunt esse regionem illam, quae ab oriente spectat
Moravos, a Septentrione Saxones, ab occidente Thoricum
vulgo Bavariam, a meridie Pannoniam superiorem, quae hodie
Austria nominatur.

Bohemia Anno Chris. 1086 erecta est in regnum, Moravorum regno sed jam extrin-
cto in Bohemiam translato, Polonia, Schlesia, Lusania, Ma-
ravia Bohemorum regno adjectis, licet Chronica Polonica
aliter hac de re sentiat.

Gelida est regio, pisce atq; armentis abundans, hordei & tri-
tici ferax; imo & vini licet non generosi. Cerevisiam optima
facit, quae Viennam usq; Austria vehitur. Sermo genti
& Dalmatis unus est. De Bohemis Sylvius scribit esse plene
toto regno bibulam & ventri deditam, superstitionum sequace &
novitatum avida.

Sed ut ad telam exorsam; Boleslavia 23. Junii itineris ma-
tutini gratiam coelo pluvio capimus, & relictis tum ad levam
tum ad dextram oppidulis aliquot parum super aethera claris,

et quibus in pago Bennate crevisiam in jentaculo potavi 28 27
mus, Albiu nobilissimu fluvium ponte subtilis pertransimus.

ALBIS fluvius, quem Romani, totius orbis Principes, Elbs
quandam terminu Imperii Romani esse voluerunt, oritur, ut
Munster placet, in montibus, qui Bohemia a Moravia dister-
minant, et ad civitatem Germanis Aust Bohemis Auscii
dictam e montibus erumpit: Vel ut Tacito placet in libello de
moribus & Germanis, in Hermundanis Albi flumen inclita oris:
qui primo in occidentem inde Septentrione versus, ubi provincia
relinquit, per angustias montium, & abrupta conwalli, praecipit
Saxonia petit, ac inde in Oceanum fertur.

Pertransito, inquam Albi fluvio urbem

BRANDUSIUM

petimus; ibiq; prandio sumto, aliquid pause fecimus.
Hic est arx Imperatoria non vulgaris splendoris in monticu-
lo sita ad fluentia Albi. Brandusio relicto hora fer-
me quinta vespertina, emensis Gothico 28 miliaribus, tertio
quo iter exorsi sumus die, Pragam regni Bohemiae caput sa-
lutavimus, & in urbe veteri ad tres coronas divestimus.

PRAGA.

Pragam regiam & amplissimam Bohemiae urbem (ut primo de
origine nominis constat) Rex Primislavus aggere & muro cir-
cuit; de cuius nomine tu discere faceret, quod illi imponere ntu esset,
iussit Libussa [erat vero haec fabula (proci secundi Principis gen-
tis Bohemicae filia) ex artificibus, qui prius occurreret rogari,
quidnam ageret; ac ex priori verbo ejus, vocari oppidum futurum.

Hilari Pyckman
de arte apola-
mica.

Vide Joh. Subarini
Historie Bohemice
lib. 2. initio pag. 9.

Interrogatus faber lignarius quispiam, limen se facere dixit,
quod Bohemice Praha sonat. Inde nomen urbi datum; sed
corrupte nunc Praga vel Prag ab aliis nationibus dici, Bohemi
nasutiores fide faciunt.

Est autem mts Pragensis in tres divisa partes, quae singulae
sua hant nomina, scilicet, Praga minor, Vetus ac Nova.

Minor sinistram Multavia fluminis latus occupat, con-
jungiturq; colli eleganti oblongo, cum domibus magnifice et
multis spectatus: in quo sita est regia Imperatoris sedes, et
S. Viti templum augustum a Venceslas fundatum ex la-
pidib. quadratis, cum tribus turribus in summitate templi sitis.

Hic visitur sepulchri Imperatorum Ferdinandi & Maximilia-
ni ex candido marmore picturis elegantib. fabricatum; quod
circumambit crates ferreus inauratus.
Ibidem et simili lapide uni columnarum templi collocatus est vir
quidam cum hac inscriptione.

Octavius Spinula Genuen. Baro & C. S. Joannis
Hierosol. ord. eques.

Columnae templi sunt XIX. In cruce sepulchro Imperatorum
vicina

Haec dedit Augustus Chri monumenta Rodolphus

Sub deambulatione infra formicem templi locato habentur omnium ducum
& Principum insignia depicta. Ibidem videas a' poste. cli-
dentali vexilla XVII, ab ortu vero XX.

Sedile Imperatorium ligneum est supra portam templi, qua fit
ingressus a Palatio Imp. habens fenestras vitreas & pulvina-
ria.

Ad dextram supremi altaris partem sunt stem-
mata Castiliae Hungariae & Bohemiae.

Formix templi est instaurata & elegantissimis picturis exor-
nata anno Domini M D LII.
Organum prae grande ad meridiam. In ingressu foris ad Austrum.

Hic situs est tenui post fata Georgius urna
Gloria Spauriagr qui fuit ante' domus.

Hunc miro quondam Ferdinandus fovit amore
Princeps Austriae spesq; decusq; soli.

Ante diem cuius ruperunt stamina Parcae
Sed non ante diem, qui bene vixit, obit.

Tu tamen haec quicumq; vides monumenta viator,
Vix precor ut placidum sentiat umbra Deum.

Templi structura extrinseca fuit quondam splendidiss. quamvis nunc
quidem obscura; cuius pars licet vetustate corrui, pars tamen elab-
oratam artificium testatur. Fulcra. n. instar cochlearum
arte mira elaborata summitatem muri ipsius templi; licet media
pars longe ab eo distet, pertrigunt; desuper ramis & volucribus
etiam ornata, veteris splendoris rudera spectantur.

Turris huic praegrans & propea adjacet, cum horologio dupli-
majori & minori, & quadrantibus.

Non longe hinc est coenaculum monialium S. Georgii, auctoritate Rom.
Pontificis a' Milada sacris imbuta literis constructa, quae postea
inibi sacerdos consecrata est.

Modico interjecto spatio est quoq; altera turris minor prioriforma
quadrangulari, vicinia domui in qua Imperator commorari solet.
quam conscendentes longis scalis, ex ea totum urbem & orbem
Pragensem situm & ambitum speculati sumus.

Arx minoris est splendoris, quam pro Imperatore & quide
Monarcha.

Domus Rosenbergiaca, turribus plumbo tectis splendidiss.
totam arcem splendore antecit, quam jam Imperator sua fecit
arcisq; adiunxit, vno at illi donas aedificia aliud priori dif-
simile. Circa aedem S. Viti est palatium Impe-
ratoris, ubi proceres convenire solent, & de rebus variis confultari.
Circum moenia mris vidi S. Georgium equo insidentem, et
hasta grande draconem perfodentem, ex cuius ore aqua copiosa
effluit. In hac urbe minori arcem conscendere volentib.
in pariete iuxta domus ad dextram sita haec legimus.

Robora trabs, aquila imperium, leo pectora signat.

Ex arce ponte subitico egressi ad occasum versus, vidi leonem
praegrandem, cum leana & catulo: felis transmarinas duas
vulgo pesma dicitur; unum leopardum in leo iacente, & nobis
propè accedere volentibus vulnere aut certe morte minantem:
Ibidem eorum candidu ferrea inclusum cavca.

Sed minori urbe & regia relicta, nunc ad urbem veterem.

VEVUS Praga in plano jacet, universa magnificis nobilitate
operibus. Ingressu minori Praga ponte lapideo latissimo &
pereleganti, quatuor & viginti arcuum DC LXXVII passuum
mibi longo; quem, Vladislav, qui a Friderico Primo sibi &
posteris regia obtinuit dignitatem, quig post susceptam Chri
salvatoris fidem, rerum in Bohemia Conrado vita functo po-
titus est, aedificavit. Habet haec praetorium, curiam
& Collegium Caroli Imperatoris. Habet quoq; turrim praetoram,
praetorium an curiam dixerim brand. scio annu per magna illi
adimendam (ubi nobilitas quida solonns fur captivus detinebatur.
turris in qua praedicta habet horologium artificiosum, cui adest
inter alia mors arenarum sinistra tenens, idemq; horologio peracto
vertere solent, dextra vero signu campana edens.

Tabula horologii est multis figuris spectabilis in more Argentinesis 28 29
cum hac inscriptione.

Anno 1589 Senatus populusq; Pragensis
hoc horologium renovatum aeternitati dicat.

Ibidem est forum per amplum cum aeterna eleganti. Parvo spatio est
templum Boemianu in cuius turris fenestra praegrande portu in anno-
rum conspiciatur forum versus.

In pariete curia urbis praesa.

Haec domus aeternam praesert quando ruinam
Praesentemq; sui nunciat interitum.

Ordo Senatorum Populusq; Praagensis in urbe
Antiqua, properam fert sibi dexteropem.

Nec mutare sinit ultra vastumq; minari
Casum, totius plebis in opprobrium.

Sic illam renovat, magnosq; habitacula sumtu
Diruta restituens usibus apta facit.

Paulatim vires haec ut Respublica sumat
Et cives tandem copia dives alat.

Si qua prosperitas emergat grata Senatus
Hanc recolet curam, consulat atq; boni.

Ps. 59. In Deo faciemus virtutem, et ipse ad nihilum de-
ducet omnes tribulantes nos.

Collegium Carolinum a Carolo IV patre patrie anno Salvato-
ris 1361, velut alii volunt, 1370, erectum, a Venceslao aedifica-
tum est: cuius pro tempore fasces habuit M. Marcus

Bydzoimus à Florentino, et fuit propositus collegii Regis
Venceslai. Decanus pius & venerandus senex M.
Martinus Bachaziek, oia, quae erant visu digna nobis com-
monstravit, inter quae haec observavi.

In Museo Bachaziek est compages ossium humani corporis a qua-
lis meum longitudinis. Ibidem sphaera unica grandis, in-
star vasis medicinis, cum novis minoribus. Adfuit & tabella
Europa, Asia, Africa, America insignes magnisq; precii.

In collegio Philosophico nunc dicto, primis vero temporibus
Theologico nuncupato, habetur ex rubro lapide effigies M.
Martini Colini Graecae lingua in eade Academia professoris
celeberrimi, posita à Johanne Paleologo. Hic elegantissime
depictos videas Aristotelem, Platonem, Patres quosdam,
Pontifices cum Prophetis non multis. Ex hoc eode collegio
patet ingressus in domum amplam, à Professore sacro quon-
dam in habitatum, in qua in ingressu ad levam adhuc conspi-
citur museum M. Johannis Hussi, sanctiss. Christi martyris, Con-
stantiae Anno redemptoris 1415 combustis. In huius musei
foribus manu Nicodemi Frischlimi hoc distichon scriptum
legimus:

Hac olim haereticos damnati crimine falso,
Hussi, dum vixit, parva taberna fuit.

Civitatem novam ab hac antiqua distinguit fossa profunda
munita muro. In hac etiam urbe videtur templi cuiusdam
rudera cum parte parietis, destructa à militibus Ziscae, volentibus
mortem Hussi ulcisci.

Sed ut ad illud, pro quo prius scandum erat, revertar: in pa-
riete templi cuiusdam non grandis ad portam pontis per

Multaviam, de quo supra dictum est, siti, supra horologium
ambrosiale haec leguntur. 29 30

Hic venit tempus, malus dat signa senectae

Tu quicumq; legis temporis esto memor.

In summa, ut verbulo omnia complectar, tota Praga civitates
in universum dicitur habere sex, puta; antiquam, novam, miro-
rem, resem, poezgal & Judaeorum; ecclesias vero LXXXV.
Extra urbem ad dimidium lapidem, curru perlustravimus Sylvam
Imperatoris, arboribus glandifera & pomifera mirae arte confita, ab
aedificii lapidei pridem constructi, arborumq; structura Stellam
nuncupatam. Aedificium hoc pulcherrimum est tribus aut circiter
contignationibus constans. Inferioris partis pavimentum ex marma-
re candido structum est: ejusdem vero formae picturis artificiose
sculptis nobilis est. Extra domum & Sylvam illic praeter unam
butalium iuxta magnitudinis vidi mil. In valle montis ejus Syl-
vae & domus est fons elegantissimus aqua frigida scaturiens.
Cumq; diebus urbe Pragenae perlustrata et fumi digressi, coenam
in urbe Velbern sumimus. Sequenti vero die urbem

LEITMIRICUM

Germanis Leitmitz, Boemis Litomierzitze dictam appulimus.
Hae urbs amoenis satis loco ad radicem montis vini feracium
adq; fluvium Multaviam sita est: ubi prandio rustico sumto
sa Rossis montibus superatis, ibiq; cingulo meo, pugio, pike
lugubri ex rheda ob incuriam pedisequi amissis BRIS-
VICII Multaviam & Albrin fluvios una navi pertran-
sivimus. Et hic finit Boemia, incipitq; Misnia.

Misnia.

Misniae regioni nomen esse datum à Misna civitatum Misnensium capite, quam Albis fluvius alluit, tradit Munsterus.

Hae autem regio terminatur ad regionem Thuringorum, habens insignes aliquot urbes Dresdam, Torgam, Lipsiam & quae tota tempore Ottonis Magni unacum Thuringorum & Superioris Saxoniae terris Marcha sive Marchionatus Saxoniae, antequam Ducatus Superioris Saxoniae erigeretur, appellata fuit.

Anno Domini 1241 Princeps Landgraviatus Thuringensis sine sobole mortuus, per mulierem ditionem suam ad dominos Misnenses transmisit, qui ab eo tempore titulos adepti & Marchiones Misniae, & Landgravi Thuringiae dicti sunt.

Anno vero Christi 1423 Principis Saxoniae electoris successione viri deficienti, Sigismundus Imperator ducatum Saxoniae tradidit principibus Misniae, quem & in hunc usque diem possident, à quo tempore ipsi triplicem sibi usurparunt titulum Ducis Saxoniae, Landgravi Thuringiae & Marchionis Misniae.

Ad horam ejusdem diei 23 vespertinam in locis montosis & saxosis oppidum

AVSZIG

ad fluvium Albim situm, quietis nocturna gratia concessimus, 30 & illic ad aureum Angelum diversati sumus. Ingressis hospitium adfuere quidam bibuli hospites Germani, pictis chartis majorem in motu vociferando ludentes, qui me discorem mihi melius, pro insolitam talium requiritur gerram, incusserunt. Vix cibo latronum stomachum compelevimus, maturius quieti nos reposuimus, ut statim die insequenti cum diluculo via nos committeremus.

Nox ibat in diem nonum & vigesimum, nosque continuo equis junctis iter nostrum continuavimus, & Silesorum montium asperum permensi jugum, qui Bohemiae cingunt, et à Ptolomeo Suditi nuncupantur, per loca saxosa, immo vero ipsissima saxa ad horam diei 21 itinere saevissimum, urbem Pirnam festi appullimus, & hospitium aurei leonis jejuni salutavimus.

PIRNA.

Hae urbs sita est ad Albim penè ad pedes montium duplici muro cincta, & aqua in fossa urbis contenta. Forma urbis est optima, ipsa vero munda & populosa; forum vero urbis est bene latum.

Dimidia diei metam curriam solis deflexerat, cum itinere nos dedimus, & itinere recto sine ulla difficultate, duobus emensis milliariis, ad horam 7 Dresda appullimus, et ad aureum leonem in foro urbis ad ortum divertimus.

DRESDA.

Urbs Dresdensis celebris & perelegans sita ad Albim fluvium
loco peramoeno, lapidibus quadratis circumdata, fossa latissi-
ma, aqua copiosiss. urbem veloce fluxu circumlabente. Hanc
urbem, non prius quis ingredi patitur, quam custodibus portarum urbis
constet de ingressuri nomine & conditione. Porta, quae ingre-
ditur summus est picturis speciosis exornata: in cuius parte interiori
est equus lapideus totus inauratus, et sese praecipitari volens: ad
cuius duo latera duo pedites armati & cristis ornati sum locati.
Urbs ingressuris oia sunt visa magnifica, oes aedificiorum
structurae splendidae, tegulis rubris totae, quatuor, quinque et
interdu sex contignationibus ad inhabitandum aptis, constan-
tes.

Forum urbis quadrangulare, peramplum, cum
curia perampla et eleganti: ibidemq; cisterna ex lapide can-
dido facta, picturisq; illuminatis exornata.

In templo Parochiali, quod est bene magnum habet effigies
Augusti, Christiani Primi & Mauriti Saxoniae principum.
Organa etiam duo sunt, quae ambigunt eas ibi visum.
Supra fores Coemiterii haec legi.

Vos qui transitis nostri memores modo sitis,
Quod sumus hoc eritis, fuimus quandoquod estis.

Arx Electoris Saxoniae ad Albim, in quam ex urbe fit in-
gressus regia est, extrinsecus picturis subignis splendida:
quam Mauricius Elector fundavit, Augustus vero honoribus
auxit, cuius arca lata est.

Equile parata ibidem visitis, equis variarum nationum
egregiam; in cuius umbilico campus est arena lectus.
desuper

ubi equi statis horis cursu exercentur, cuius vel saltem po-
stes inauratos videas. Ibidem in arca est cisterna elegan-
tissima, ad cuius miam fere partem, equis patet liber descensus
per gyrum. Stabuli pars inferior pavimento lapideo strata
est. Pila grandes cavata nitentibus testudine, ex quarum singulis
aqua copiosa ad equos adaquandos effluit. Loca aequorum ad
laevam 30, ad dextram 21. Item ad alias partes 26 a me nume-
rata sunt; quamvis sint etiam qui 140 loca se numerasse dicti-
tent. Farnu ad equos probe curandos sunt centum, lebe-
tes centum, strigiles totidem cum cristis & aliis ornamentis.

In superiore equis parte, habentur duo armaria &
quatuor conclavia.

Primum armamentarium sive tabularum habet equites
armatos aere fulgido, auro, gemmis vestibusq; holosericeis
fulgidissimos. Alterum rhedas magnificas, & ad utrumq;
latus equites circiter viginti, utrumq; incredibile splendore, rebusq;
pretiosissimas pretio & arte. Ibidem videtur rheda cygnea,
draco corpore sulphureo & maculis interlita nigris. Navis
mira artificis facta. Rheda metallica eaq; immobilis: nam reli-
quis utuntur in certaminibus & spectaculis. Equites utrumq; collocati, ad
laevam Hungari, ad dextram Germani, eorumq; equi termini diver-
so colore. Ibidem Bacchus obesus. Iustitia cum talentis & auro.
Quatuor vicina conclavia, in quibus mensae ex Paris marmo-
re rotundae, ad quas aptantur 12 sella marmorea. Supra
mensarum unam haec legi.

Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat, si qua est, inter utrumque nocet.

Ibidem moles metallica intrinsecus cavea, in qua equus fictus collaratus est, & parte ab una
chorde tractus, automatos quasi nullo cogente prodit, & porculi, quos manu tenet, hospiti porrigit.

quidam lecti bini etiam marmorei, cum aliis vestibus omnium
ferè nationum pretiosis, maxime vero Turcarum. Hic quam-
plurimos fictitios videas Turcas. Fasciulis n. foeni aut
straminis superindute sunt vestes Turcarum maximi pretii; quorum
caeteri pedes calceus, caput larva & pileus, foemora gladius
accinctus decorant: quos si erimus videas, vivos esse iurares.

Transitus à stabulo in arcem, quae habet turres gangulans
est longus, ubi nomina regum, qui ab origine rebus Saxoniciis
praefecti sunt, secundum seriem descripta conspiciuntur.

Ab equitibus non postremum sibi locum vendicat mirum illud
Armamentarium, constans ex tabulatis sex longissimis: in
quorum finis maxima tormenta à globis, in caeteris bombardae et
alia arma omnis generis, incomparabili addo & inordinabili
varietate, arte, pretio, nitore, valore: quae quanto plus mecum
considero, tanto in maiorem eorum admirationem rapior: ubi
equidem si usquam ahibi, hinc verum illud est quod dicitur
superare praesentia famam: quae qui cuncta describere in omni-
um induceret, oporteret eum multarum rerum variae & leporicae insi-
gniter esse instructum. Habet Saxonia itaque arma, modo ipsi
ne desint homines ad arma capessenda. Hic inter alia vidi ego
vexillum 21 pedes latum: bombardam vero 15 dodrantes
mea spithama longam, & tales in ordine uno sunt decem aut
circiter; et quorum numero una Ungarus quidam brachio tantum
sustentans postquam ejaculare potuisset, eade remuneratus est.
Arma eorum ordine occupant, ut singula centena vexilla ha-
beant tympanum, arma sufficientia pro C. hominibus, aliaque
eisdem necessaria, nomine singulis vexillis praenotato.
Albis pertransitur ponte lapideo DLXVIII pedes longo,
(aut vix scio num verius passus longo, quod tamen veris reor)

habente columnas decem & septem, qui pons ~~conjungit~~ duas 32
conjungit urbes, veterem scilicet & novam Dresdam: veterem
est enim distinguat Albis à nova.

30 die post meridiem Dresdā digressis, in ipsa urbis porta, quae
Albim transivimus, vidi nasum quendam hominem nasi magnitu-
dine culmenis mediocri quantitate adaequantis. Veteri vero
Dresda valere iuxta iter nostrum continuavimus locis non inamoeris,
ades ut, non immerito, Philippus Melancthon, dulcissima illa ani-
ma, ac sanctissima memoria viri, vocare solitus fuerit Germa-
nica tempe, habentes ad laevam Albim ad dextram vero vinea.
Tribus itaque emensis miliaribus sub vesperam hora 7 Misena in di-
versorio, ad album angelum, templi Monastici vicinis noctem cape-
re coacti sumus, ubi heras habuimus tres puellas 35 annos &
ultra natas.

MISENA.

Sive Misna urbs Hermundunorum appellationem desumpsisse fertur à ri-
vulo versus Septentrionem ejusdem nominis, puta qui nomen illud pri-
scum in hunc usque diem retinet. Hanc fluvius nobilis Albis ab
orbe alluit: cuius conditorem aënales nostri Henricum primum cogno-
mento Anacrem fuisse memoria prodiderunt, anno Redemptionis no-
strae per Messiam facta 930, imperii vero ipsius 21: qui propter
situm opportunitatem, praesidium Ripariensium militum hoc in loco, con-
tra Ungaros praescos, qui tum plurimas Germaniae toti meta pericul-
osa, inferebant calamitates, constituit.
Sita est partim in valle, partim ad colles quibus circumdatur: duosque moentes
Palatinus ac D. Martini locum arbitri modo sinusum, quem quidam
ancoram vocari mavolunt, constitunt. Urbs & si parva est
aedificiisque minus nobilis, at tamen aliarum urbium propinquitate, flu-
minis navigabilis commoditate, collium circumfusor frequentia,

aënis demum temperati salubritate admodum est opportuna. Ager
frumento, collesq; vicia fertiles sunt, nō ambigo quin etiam metal-
lorum diēs.

Templum fœdum in h. monticulo situ' B. Virginie
dicatum, [mibi relatum fuit Soli esse consecratum] fertur conditum ab
Ottone & parente ejus: quod, nisi tempus nocti propinquū veluisset
fuisse impressus; maxime quod circumferat; habere sepulchrū cum
epicedio Georgii Fabricii, et Georgii Saxonie ducis in primo ad
dextram templi limine: puta' qui capes Johanne Fidenio in hoc eode
templi cecinit: Te Deum laudamus: a quo fulmine & tonitru
rejectus, etiamnū vestigia monstrari confirmant. Habet turrim
altam satis cū horologio.

In colle orientali, quem Palatinum vocari dicebam est arx
principis ampla, quæ est condita ab Alberto tertio; ibide est
inter multas turres una, lapide nro artificio fabrefacto tecta,
adeo, ut undiquaq; prospectus pateat, quasi scandulis coarct.
In urbem fir ingressus per ligneu' pontem desuper scandulis te-

ctum.
Die sequenti hora matutina Misena digressi vivariū per amoenū
reliquimus ad lavam arci subjacentem Miseneri, & per opta-
ta viar' spatia progressi ad horam diei decimam

STRELA

Oppidum aut rectius villa nobis occurrit, quæ habet arcem non
ignobiliter recenter ornatam parentem quidam Pflugh
quasi dicas aratrum: qui tres simul aurigas e' via cedere nolen-
tes sustulit: in cuius facinoris credibilitatem tres adhuc lapideæ
cruces viatoribus commonstrari solent.

Hic prandio sumto, progressi tria milliaria ad horam diei sex-
tam appulimus

TORGÅ

Urbs est per ampla, domibus celebris, habens templum medicorū, in 33 34
quod fertur esse sepulchrū uxoris Lutheri, quod ingredi nō potui
ppr temporis angustiam, aditq; absentiam.

Cisterna in foro urbis est lapidea, copiosam ex octo fistulis aquā
subministrans.

Turris templi est altum quadrangularis formæ cum horologio.

Arx urbi adjacens ad ortum sita pulchra & ampla, quam ingre-
di volentes habuimus portaniam, si sic loqui nō fuerit religio,
sexagenariam anuum.

Consistentes in area arci, vitimus
cochleam altam & spaciosam, quam commode quadregæ cum
egris conscendere queunt. Hic cenam summentibus adfuit
hospes nō inimicus, optimo nos cerevisiæ potu ad bibendum
invitans.

Calendis demum Julii Gregoriani ex somno emerji, discessimus
Torgā, et in itinere caulium farraginē imō ceter' segetem
quoq; largissimam vidi: et inter eundem offendimus ad simi-
lram columnā quandā ligneam nō longe a Pago DRE-
bilge nuncupato, habentem stemma Electoris Saxonie,
& discernentem Misnia tractum a Saxonia.

SAXONIA

Initio facto ab urbe Dresdensi, cuius supra meminī, iter semper fere
habuimus sabulosum, quo etiā itinere ad horam diei nonam matutinam
appulimus in oppidulum

PRITSECH.

Quod habet arcem a' forma extrinseca novam, artificia nūm recentia

non satis prospectum habeo: qua etiam habet turrim quadrangu-
larom cum horologio, ut fere ubivis loco in Germania.
Hoc superato oppidulo ad horam tertiam pomeridianam eodem
dici coelo venoso salvi Wittebergam attingimus.

WITTEBERGA.

Albim nobilissimum Germania fluvium, de quo quaedam in initio
regni Bohemia delibavi, ponte sublicio transeuntes Wittebergam
in hospicio ad nigrum Ursam, apud Thomam Ritter divertimus, ibique
dierum quinq; spatio subsistentes, sequentia observari.

Vitulum
nam dicitur
cupe pri-
mberg
parat;
Urbs ipsa est bene longa sine amplitudine, unico quate muro circum-
data: sed agere bene magnos supra altitudinem moeniū eminentes, ha-
bens portas tres, unā qua fit ingressus ab Albi, aliam qua dicitur
porta aurea ad ortum sitam, ubi Achilles ab Homero celebratissimū,
itemq; Heraculis ob res praeciae gestas celebratissimū, imagines, (qui vi-
vi p̄ eandē portam à Necromanta quopā olim introducti à vulgo
perhibentur) coloribus illuminatae videntur: postrema porta est ad
arcem sita, qua Servestam ducit.

Templa duo habet, Parochiale unum, arcis secundum.

Parochiale extrinsecus ad meridiam supra columnā quadrata sus lapideis
est erectus, in cuius postriā partem, cauda digitulis exca intentis
conspicit oculis

34 35
Turris quadrangularis et quate duplex, illa quate qua habet ho-
rologiū cum quadrantibus est alta CCVI passus, xysto lapi-
deo conspicua, ambulacro ligneo ingrossum ex una in alteram parte
te conjuncta.
Campana majoris concavitas est ampla XXIII
Spithamarum

Templum arcis caret omnibus prorsus columnis, habens XVI infi-
gna Principū lapidea supra fores, qua patet ingrossus ex urbe.
Longitudo Christi, supra effigiem ~~Sancti~~ Philippi Melanthonis, in syn-
dona leucophari coloris descripta, cum his versiculis videtur.

Disce homo cura salus matris spes unica JESUS
Dum mille arumnas dum pins usq; tulit.

De cruce grata quies mundam apprehendit Joseph
Syndona; cui corpus signa dedit laterum.

Non est crede mihi quam spectas amice viator
Illius at praefert haec tibi signa, vale.

Principes Fridericus Sapiens, parte ab una, ab altera vero Joannes
muro sunt inclusi. Idem etiam ex alabastro flexis genibus
altare oculis contentibus et sculpti videntur.
Ibidem a parte arcis dextram versus sepultus est Doctor Mart.
Lutherus, in cuius monumento aereo haec leguntur

MARTINI LUTHERI S. THEOLOGIE
D. CORPUS H. L. S. E. QUI ANNO CHR̄I
M. D. XLI. XII. CAL. MARTII EYSLEBII IN PA-
TRIA S. M. O. C. V. ANN. LXIII. M. II. D. X.

Eiusdem effigies in pariete viridi panno desuper tecta est.

Philippus vero sepulchus ad sinistram templi partem urbem
spectantem, cum aereis characterib. monumenti his verbis.

PHILIPPI MELANCHTHONIS S. V.
CORPUS HOC LOCO S. C. CUI ANNO
1560 XIII CAL. MAJI IN HAC UR-
BE M. O. C. V. ANN. LXIII. M. II. D. II.

Copiosum epitaphium à Joachimo Camerario scriptum in pa-
riete legitur.

Super duo (eti ossa oblonga & parieti concatenata
haec leguntur.

Omnes ferrigena praegravante ceruite Cete
Bis septemq; pedum copia de latere tensa,
Cumtipotentis opus non perseverabere cuivis
Perpicuis undis sub talia monstra creavit.

Ibidem etiam visitur Sepultura ^{egregia} Gregorii Majoris.
Habet hoc templum organon non grande: habet et ambulacrum
egressum ex aula suppeditans.

In coemeterio templi Parochialis epitaphium Michaelis Varadimi.

Cum bene sperata virtutum laude placeret,
Varadii Michael patria cura soli.
Mortuus in prisca olim reditura figuras
Nuper in hac sterili membra reliquit humo.
Dum tamen exuvias retinebit corporis urna
Hospita Siderem pars colet ipsa folum.
Quisquis es & gelida positum spectabis arena
Expectes vitæ tu quoq; fata tuæ.

Anno 1590 ætatis 24. 7. Octobris.

Academia 18 Octobris Anno Christi 1502 pompa celebri intro-
ducta primū est, accersitis liberalitate FREDERICI Ducis Saxonie
Electoris professoribus. Fuit primus Academiae Rector Mar-
tinus Polich Francus. natus in oppido Mellerstad artium & medici-
nae Doctor. usq; hic natalis Academiae quotannis celebraretur, con-
stitutū est, ut eodem die hyberni semestris Rector & Decanus crearetur.

Locus Magistralis longus est 32 passus, habens in ingressu ad
lavom fornacem ferream quintuplicem seu quinq; angularem,
ad dextram fictilem vulgarem. Ibidem à parte Orientali sunt
vive quorundam principum imagines cū his inscriptionibus.

Vocat̄ alias mona-
stium ad parvam
eliphinam.

Academiam Wittebergensem inchoavit Fredericus 3. Dux Sa-
xonie. Conservavit Joannes Dux Saxonie. Fun-
davit Joannes Fredericus Dux Saxonie. Bello dissipatam in-
stauravit Mauricius. Exornavit, amplificavit & confir-
mavit Augustus Dux Saxonie.

Hos omnes principes precedit Lutherus cum crucifixo picto
& sequente ~~Sancto~~ Melanthere.

Solus ex alia parte sine titulo depictus cervit̄ Christianus Pri-
mus Dux Saxonie: cui titulus denegatus est propterea quod fer-
menti Ubiquetarii non omnib. modis fautor fuisse perhibeatur.

Collegium Theologicum est longum triginta quinq; passus, ibide
ex Lutheri effigies vetusta.

Philosophicum longum 23 passus.

Augustanum collegium longum 29 passus.

Collegium Juridicum 17 passus.

Communitas 32 passus, habens mensas 21, quarū una quaelibet
14 personas capit.

Tabellas parieti affixas binas habet leges descriptas henses.
Adest et cathedra, ex qua inter comedendum unum ex sacro
codice caput praelegitur.

In Museo Lutheri sub bibliotheca hoc ipsius Vaticinii creta
identitate ab inhabitatoribus renovatum legitur. ~~Tur~~

Anno 1600 Turci sunt futuri domini Italiae & Germaniae
si ultimus dies mundi non obstiterit.

Infra ejusdem Musaei laquearium.

Non hic Calvinus, non Beza, sed ipse Lutherus
Repperit & docuit dogmata vera Dei.

Hic docuit constans, trepidantes sustulit hostes,

Huius, tu qui legis hae fausta precare, viro.

Theatrum anatomicum est mediocris capacitatis, in cuius
cubiculo & atrio scelebra hominis, canum, leonum, gruum,
aconiarum, felium, leporum, & aliorum animalium quam-pluri-
morum vidi 43 numero.

Sequitur MATRICULA

COETUS UNGARICI.

In fronte

EVX H Pro perpetua coetus Ungarici
Wittebergae collecti & colligendi
felicitate.

36 3
Sis felix, vigeasq; diu, flos inclute, regni
Pannonici & patriae commoda mille feras.

Gratia, visq; animi, diae bona munera pacis,

Permansura quies, candidiorq; fides,

Firma valetudo, fausti successibus anni,

Sint vitae semper laeta corona tuae.

Titulus libri.

MATRICULA COETUS UNGARICI IN ACADEMIA
WITTEBERGENSI COLLECTI AB
ANNO CHRISTI 1522.

In nomine Sanctae aeternae & Individuae Trinitatis, Patris Filii &
Sp. Scti. Anno M D L V die XXIV Junii Fratres Ungaricae
nationis Wittebergae studiorum honestorum causa congregati, ut iure
eiusdem nationis certo quodam ordine studiis & gloria Dei ser-
vienti in officio retinerentur, hos infra scriptos articulos communi
consensu approbaverunt.

1.
Cuiusq; recens in hanc Academiam ex nostra gente gratia colen-
di ingenii se contulerint, Praeceptoribus reverentiam, & obedientiam
Magistratui juxta leges & Statuta Academiae exhibere suamq;
nomina profiteri, & honestam gratitudinis scitionem declarare
meminerint.

2.
Ut erga omnes inferiores aequales & superiores sese modeste &
sine justa reprehensione gerant, studia ita tractent,

ut olim Eccl^a Dei Reip. & propria saluti prodesse possint.

III.

Diebus Solis & feriisq; exercitium concionandi, quo olim ad futuros majoresq; labores in ministerio perferendos, aptiores esse possint, serventur.

IV.

Usitata exercitia disputandi ingentia commoda juventuti allatura, singulis secundis septimanis pie & sine acerbitate conferendo, retineantur.

V.

ut juvenus in officio magis retineri possit, habeant semper ex suo corpore electum spectatae fidei & eruditionis virum, qui vitae & morum juventutis inspector esse possit, et ne querehis publicus magistratus temere molesteq; ipse eas primum dijudicet: quas si componere non potest, ipsemet ad Rectorem deferat, & petat defensionem contra injuriam illatam.

VI.

Singuli qui noviter hanc Academiam ingrediunt, pro certis et necessariis agrotantium usus, et alias necessitatibus nationis in hoc peregrino loco levandas, Joachimicum in commune conferant.

ANNO DOMINI 1562 Seniore Basilio Szikszai studiosi nationis Ungaricae ex communi consensu aureum quoq; Ungaricum, quem singuli viventi Reverendo Domino Praeceptorum Philippo Melancthon con-tribuebant, converterunt in usum anniversarii Dominis Praeceptoribus instruendi, ut sic a quolibet studio nationis Ungaricae hanc Academiam ingressuro deponeret aureus unus cum Joachimico.

Propositiones de quib. disputabit ostendant prius
aliam ex publicis Academiae lectoribus, & ex his aliquis ad-
sit in disputatione tanquam orbiter et moderator in Godofredus
illius erudite collationis judiciorum. Phil. M.

ANNO 1563 die 4 Julii leges & statuta na-
tionis Ungaricae, sua etiam praesentia in usitatis disputa-
tionibus respondente Seniore Demetrio Fabricio de Ceremoniis
humana auctoritate in Eccl^a institutis approbavit et confir-
mavit Paulus Thuzius pastor Eccl^a Sajosrens Peter inen
Bernhardus Solthius pastor in Tolozva legati spectabilis ac
Magnifici Dni D. Gabrielis de Peren, missi ad Illustri-
ss. D. D. Augustum Ducem Saxoniae elect. et Academiis Wite-
berg. & Lipsensem, de quibusdam controversiis Theologicis.

ANNO Dni 1586. die 10. Augusti.

Universi fratres nationis Ungaricae honestoq; studio causa
Vitebergae congregati, ut eorum existimatis facta tecta ma-
neat in hac celeberrima Academia, sic sentiunt, sic volunt,
sic constituunt.

Singuli & universi cives Reip. nostrae memores sortis & conditionis
suae, tantum aris alicui, si necessitas efflagitaverit, praesertim
in coemendis librorum materiis conflando, quantum sit solvendo.
Quod si quis huic constitutioni non obtemperaverit, primum a
Seniore admoneat, deinde corrigeat, demum si opus est impediatur.
Interfuerunt dum haec regula communi consensu conscriberet
omnes hi fratres, quos hoc loco nomina assignata sunt:

Andreas Caroli Senior
&c.

Ab Anno 1568

Formula juramenti, quam fratres nationis Ungaricae Vi-
teberga congregati usurpare summa cum reverentia solent.
dum se in orthodoxa confessione unig veri fidei, qui
est Pater F. & Sp. S. propositionibus hinc ab eisdem
gentis hinc comprehensa, ad ultimum usq[ue] vitæ terminum
permanuros sponte pollicentur.

Ego N. N. fide bona, conscientia Deo debita, sine ullo
falso, vel dolo malo, in conspectu Sacro-sanctæ Trinitatis,
citra etiam omnem tergiversationem aut pretextum, sim-
plicitate ut verba ipsa sonant hinc thesibus de Deo, totiq[ue]
de Trinitate cælesti, in scriptis Prophetarum & Apostolicis, et tribus
Symbolis comprehensa subscribo, ac in eorum confessione,
eadem conditione, me ad ultimum usq[ue] vitæ spiritum perduraturum
sanctæ pollicor; quod qui violaverit tanquam perjurus et he-
reticus & hæreticus simul atq[ue] impostor, blasphemus, sciat
se judicium Dei terribile olim non effugiturum.

Eadem fide promitto me omnibus statutis & legibus sanctissimi
huius coetus pro virili obtemperaturum.

Conditiones, quas majores nostri bono consilio proponere
publicè solebant; illi vicissim in earum sanctam &
inviolabilem observationem se se singulariter obstrin-
gebant, data seniori dextra in signum Fidei.

38. 39

Ego N. N. primum omnia sancta fide coram Deo coram Angelis, et hac
Christi Eccl[esi]a pollicor, me ab hac vera Trinitate nunquam discessurum: Atq[ue]
neq[ue] in castro, aut novorum Avronor[um], impietatem illam Francisci Davidis
sectantium, aut superstitiosa papistar[um] placita amplectentium, commigraturum:
sed semel acceptam, et ex scriptis Prophetarum & Apostolorum haustum pietatis
coelestis sententiã ad extremum usq[ue] vitæ mee habitum, sine furore & dolo
malo retenturum.

II.
Promitto me erga hunc coetum sanctiss. sicut in præsentia sua & in absentia
ubiq[ue] locorum sic animatum fore, ut ejus honestatem adversus falsas
hominum vocalas tueri, dignitatem ornare, pietatē & diligentia in oibus
comendare, deniq[ue] meam erga hanc Remp. observantiam, tanquam er-
ga matrem studiorum domi peregrin[um] dictis & factis declarare nunq[ue]
dubitent neq[ue] negligam.

III.
Pollicor me nullius de laude quicquam detractur[um], nulliusve commoda usq[ue]
impeditur[um], sed suam cuiusq[ue] distinctionē et laude rigentē redditur[um],
atq[ue] omnes sensus meos in ea cura occupatur[um] in mea vocatione, ut
tam a moribus quam a professione vere Trinitate lumen quasi sim in
hanc Remp. illaturus, in cuius sinu hactenus suaviter in hoc loco pere-
grino acquievi.

IV.
Promitto me interim ex hac urbe nõ discessur[um], donec cum oibus, quorum
privata beneficia utilia mihi fuere, candidè transigam t[ame]n quib[us] aut
mutuatione, aut sponsione, aut alia quacumque re quippiam debui,
satisfaciam: ita ut hic meus discessus ornamento & comodo sit huic
coetui laudatissimo, nec ulla anxia calumniandi aut sinistrè sentiendi
aliis præbeat, sed potius ut omnium sermones in laudem & honestatem
nostram hactenus sint accommodati.

V.

Postremo pollicor nomen meum primâ statim facultate liberatum,
 et res alienâ dissoluturam, ne ignominia ex aeris alieni dissol-
 vendi tarditate collecta, per me augetur: sed potius ut mea fi-
 delitate et industria diminiatur & labascat. Hocq; eo libentius
 promitto me facturum, ut omnia & fratres de me benemeriti possint
 sese absq; omni molestia ex sponsione, quam meo nomine sustinent,
 liberare.

Deo adiutore ad hæc oia sanctè & fideliter pra-
 standâ me coram vobis adstringo data Seniori
 dextra, loco juramenti.

NO MINA EORUM, QUI AUDITA
 repurgatione doctrinae coelestis, cognoscen-
 dae veritatis studio, ex Ungaria Witteber-
 gam se contulerunt, ex Publicis Academiae
 matriculis collecta, et in certum Catalogum
 juxta seriem annorum digesta, opera et in-
 dustria Casparis Lepthii Anno Domini
 1578. 21. Novembr.

- Rector Phil. Mel.
 Martinus Cyriaci de Lentsovia diocesi Strigoniensis. 1522.
 Stephanus Galszessi hos omnes praecesserat.
 Dionysius Lincis Pannonis. Balthasar Gleba Budensis. 1524.
 Joannes Ushmannus Budensis 1525.
 Christianus Lanius Ungar. Anno 26.
 Joannes Sigler Lentsoviensis. 1527.
 Michael Szalai. 1. Sept. Matthias Biro Devai 1529.
 Gregorius Joannis Debrecinus 3. Xbris. Anno 1529
 Reuelensis Simon Transyl. Cassoviensis. 1530.
 Demetrius Czuda. Emericus Ocornius. Lucas Thuringus. 1530.
 Andreas Lupus Strigoniensis. 13. 8br. 1531.
 R. Cass. Cruciger Franciscus Thordenensis 1532.
 Joannes Antal Ungarus 33.

- R. D. Georgius Lakas primus suffragio facti electus Senior.
 Simon Osdolanus. Joannes Vitus. ^{Balsoradig} Matthias Czabai. Gregorius Molnar.
 Paulus Thuri. Franciscus Czegledi.
 Senior II. Joannes Vitus Doctor Medicinae eode anno.
 Andreas Czegledi. Bartholomaeus Bagosi. Michael Hevesi.
 S. III. Matthias Czabai 1556.
 Caspar Solioni. Caspar Carolinus. Steph. Cruciger Laskai.
 IV. Simon Osdolanus. Senior.
 V. Paulus Thuringus.
 Petrus Melius
 VI. Senior. Petrus Melius.
 VII. Franciscus Czegledi.
 VIII. Senior. Stephanus Eszechinus 1557. die 5. Xbris. Basilis Szixai.
 Jacobus Besenici. Alexander Lendi nobilis.
 Andreas Thordenensis IX Senior 1559. 19. April.
 Georgius Kopaczi
 Senior X. Basilis Szixovinus eode anno. 3. Xbr.
 Andreas Magoczi nobilis. Joannes Davu Parachinus 1560.
 Benedictus Kecskemethi 1561. Vallenking Hellopens Szixai 1562
 XI. Senior. Demetrius Sibbolshius 1562. Joannes Agricola Kecskemethi.
 XII. Senior. Basilis Smigmatopoenis 1562
 XIII. Senior. Demetrius Fabricius Szixai. Stephanus Theleki.
 Michael Eszechinus. Stephanus Monostorinus
 XIII. Senior. Michael Eszechinus 1563. 1. Aug. Joannes Baptista Kerechuri
 Petrus Nagy Bani. Petrus Carolinus. Thomas Felegyhazi. Dabec.
 Joannes Czuhjak Miscolci pater meus pia recordationis. 1564. ^{Cassovia inter magnos Calendis}
 XV. Senior. Georgius Fabricius 1565. 8. Febr. ^{Augusti, Vindobonam pervenit}
 Franciscus Alexandri Vedariensis. Emericus Loricinus Ung. ^{ultimo die mensis Augusti}
 XVI. Vallenking Hellopens Szixai. Bartholomaeus Nagy Thalliai. ^{Parachini venit pridie nonas}
 Michael Paxius. Adamus Thordenensis. Caspar Deczi. Matthias ^{Decani 1566 ad Paulum}
 Thuringus.
 XVII. Adamus Thordenensis 1566. 8. Augusti.
 Joannes Vetsins. Franciscus Copaczi.

Senior, XLIX. Joannes Verejins 1568. 18 Febr.
 Baltazar Thurinus. Nicolaus Grarmathi 1568. 10. Mart.
 Thomas Monos Tactarius. Joannes Bonifolius. 25. str. 68.
 Michael Varfanius 1569. 23. Octob.
 S. XIX. Joannes Felnemethius 1569. 9. Mart.
 S. XX. Paulus Puh Miskolcensis. 1570.
 XXI. Nicolaus Monostorius 1570. 3. Maji.
 Joannes Debreceinus. Petrus Bereghasius.
 XXII. Thomas Fabricius Mohrinus eode anno. 6. Augusti.
 Stephanus Chrysopoens. 1571. Mathias Scanicus Kevenus.
 XXIII. Gregorius Bedhe Szegedius.
 XXIV. Petrus Laurentius Bereghasius. 1572. 10. Sept.
 Albertus Lallai 12 Junii 1574.
 XXV. Mathias Thuronius. 1574. 8. Aug.
 Vincentius Tholmensis 1575.
 XXVI. Georgius Casar Cassovius. 1576.
 Ambrosius Dereczkei. Joannes Szalai. Thomas Szölösi.
 Basilus Mosdosi. Fabianus Pipo Bellemi. Paulus Szegedi.
 Jacobus Emedien. Stephanus Caposius. 1577. penult. Maji.
 Georgius Scepesius 1577. penult. Maji. Paulus Varfanius.
 David Sigemundus Cassov. Joannes Futsi Joannes Monaj.
 XXVII. Paulus Dégi Szegedius. Daniel Kis Dobozai.
 Petrus Lascovius 1577. 16. Apr. Caspar Pesthins. 1578. 3. Junii.
 Paulus Montanus 1578. 3. Junii.
 XXVIII. Caspar Pesthins. 13. August. 1578.
 Basilus Varfanius 1579. 3. Junii.
 XXIX. Senior. Franciscus Debreceinus. Lucas Hodazius.
 Andreas Sarosius. Joannes Karai. Paulus Szanthofis
 Vitus Zancinus.
 XXX. Joannes Szentshei. Isaac Fegiverneki. 25. str. 1581.
 Lucas Kóczki.
 XXXI. Lucas Hodazius. 1582. 14. April.
 XXXII. Andreas M. Sarosius 1582. 4. Jul.
 XXXIII. Andreas X. Callovius.

Joannes Siderius 1583. Georgius Tardi. Joannes Pelcius.
 XXXIII Senior. Joannes Siderius Szikszai.
 Stephanus Czorba Debreceinus. 1583. 24. Aug.
 XXXV. Thomas Fabricius Tholmensis. 1584. 27. Aug.
 XXXVI. Andreas Carolinus. 1585. 4. Aug.
 XXXVII. Lucas Kóczki 1586. 31. Aug.
 XXXVIII. Joannes Chanadius 1587. 6. Junii, Demetrius Karkovius.
 Demetrius Szlarinus.
 XXXIX. Joannes Czaholius 1588. 25. Jan. Basil. Kecskemethius.
 XL. Martinus Thurinus. 89. XL. Joannes Unguarinus. 1591. 25. Mart.
 XLII. Andreas Unguarini. 1592.
 XLIII. Emericus A. Uyfaluus. 1592. 12. Febr.
 XLIV. Joannes Repius Szegedius 1593. 19. Mart.
 XLV. Joannes N. Thuri. 95. 19. Mart. XLVI. Joannes P. Belooni 97.
 XLVII. Thomas Szehius 1597. 20. Aug.
 XLVIII. Emericus Katona Uyfalu. Moses Vasarhelius.
 XLIX. Baltazar Gombos Miskolcensis. 1598. 3. April.
 Christophorus Deeri. Thomas Udvarhelius.
 Anno 1603. ne praesente ibidem salutarij. Balsh. Miskolceni agrum ^{Seniorem} ^{contus}
 Thomam Udvarhelium. Michaelem & Stephanum T. Varadinos.
 Joannem S. Kecskemethium. Stephanum P. Besinam. Stephanum S.
 Rivulinum. Lucam Varadinum. Benedictum Nadasi. Michaeli
 Szizreki. Stephanum Belsekium. Stephanum F. Dobronski.

Forum urbis est amplum: circa quod est cella infernus dicta.
 In aribus. M. Balsh. Mensii Poeta hoc distichon legi.

Mencia de Musis sacer est locus iste recedat
 Sanna; decet rebus quomq; vacare suis.

Munsterus autor est lib. 3. Cosmogr. cap. 452 Arcem Wittbergensem
 est templum arci adjacentem condidisse Ducem Fridericum electorem
 Ernyi electoris filium.

Witteberga 5 Julii novi excessimus, et post 4 miliaria
Serepsam appellantes diverſimus apud Leuophaum leonem.

S E R V E S T A.

Est veterum Soraborum metropolis, urbs ampla quidem sed minus
splendida, muro amico aggere bene munita. Hic Wolfgangum
Amblingum primum Theologum, & Georgium Berſmannum poe-
tam sexag^{to} sex^{to} annum aetatis agentem, et nimium surtu, salu-
tatis, altera die no longo itinere, per pontes ligneos ipso meridie
Magdeburgum appulimus, atq; ad dextram auream hospitium quaſivimus.

Anno 1630. 20 Maji Comes Joani Tullig
vi cepit, ~~urb. delicta et~~
inhabitabit plus quam 30000 desiderati.

M A G D E B U R G U M Magdeburgum

ga Romani Venere
terunt, et in hac
be Venus coli coepit
t, ab eaq; tang. Paho
urbs ipsa nomen ad
ja.

olim Parthenopolis a Venere Parthenia, quae illic culta fuit, dicta esse
credunt, est metropolis ac primaria Saxoniae urbs ad Albrin flu-
vium sita, moenibus, propugnaculis turribus excelsis et profundis
fossis munita, a Druso, tempore Augusti Caesaris, extracta.

Urbs ipsa aedificiis ligneis elegans, forum het amplum. Domus
senatoriæ sen Curia habet horologium, cujus quadrantes duo arie-
tes cornu peti feriunt: postea miro artificio campanulae duos ver-
sus ex illa Lutheri cantilena Serva Deus verbum tuum Et
cantant, quas sono horologium majus subsequitur.

Ante curiam supra columnam lapideam ferreis cancellis circumseptus
le Imperator lapideus equo lapideo insidet, qui sceptrum dextra
tenet.

Templa habet plurima turribus duabus spectabilissima, quorum
summum est Cathedralis amptu & regium opus, ab Othone Magno
Imperatore anno aedificatum Mauritiog^o dicatum, quibus fuit de lez-
gione Thebana, quæq; Caesar Maximino p^{ro} constante Christi professione occidit.

In hujus templi ingressu sunt lignae virgines decem, quarum pars
~~videt, ^{partes vobis} ~~videt, ^{flet}~~~~ tanto artificio affabrefactae
et ornatae, ut si vox adestet vivere illas juraret. Ibidem visis
cathedra ex alabastro, quam Moses capitis vertice sustinet. Est
quoq; illic lignea indulgentiarum arca, cui nec non pars am-
phorae seu hydriae lapideae unig in nuptiis Cara Galileae quondam
habita. Turres habet duas ex quadratis lapidibus factas,
quar una ad summum usq; habet passus ^{CCCCXXVIII}.
Majoris campanae exterior circumferentia, ^{vel circumferentia} est lata 2219 Spitha-
marum. In cacumine est corona lapidea maxima: alia eadem
caeret, quam amisit anno 15to, cum urbs fortissima mensibus
quatuordecim obsessa fuerat, a ~~Caesare~~ a toto Imperio.
8 Julii Gregoriani hora nona matutina in viam nos dedimus, et
duobus mil. confectis hora 12 in pago Saltz transivimus,
ubi sal coquitur. Pransi circa oppidum Calwen fluvium
Salam ponte ligneo transivimus. Quatuor rursus confectis mihiar.
in oppido KOTTEN muro cincto, cui praest princeps Anhalti-
nus Dessavienſis, vesperi pervenimus. Die subsequenti
quinto a Kotten lapide in pago Grebena noctem a in stabulo
equor regimus. Ultimo tandem veteris Junii seu x Julii
Gregoriani hora 7 matutina Lipsiam appulimus ad rubram aquitam.

vel ut alius placet
anno uno et hebdomade
septem.
Causas oppugnationis sup
pediat Drifberg in sexto
millenari. p. 495.

L I P S I A.

Lipsia aedificiis splendida, Academia celeberrima insignita,
dives nostro tempore mercatorum est emporium, ab Othone
Conradi filio in formam urbis redacta ac munita,

cujus insigne sunt binæ Palma Phœbi scilicet & Cyllenii.
 Murus urbis simplex est usque sine robore. Tempora habet
 præcipue duo; quorum unum est ad S. Nicolaum cum turri præ-
 alta, unde Academia non longe est disita, quæ 12 portis
 Anno Christi 1409 auspiciis Frederici I. bellicosissimi, primi Ele-
 ctoris Saxonie Solemni ritu introducta et inchoata est, Co-
 lonia Pragensis academia, cujus primus Rector fuit Joannes
 Otto Munsterbergius.

Fundationem Academiae
 factam fuisse anno Christi
 1411 dicit Dreyf. 26. p. 299

Occasionem aut Academiae
 Pragensis quondam fuerit
 dissipata, vide Millen. 6.
 Dreyf. par. 2. pag. 42.

Hæc eadem academia hæc instructam Bibliothecam, duobus
 conclavibus constantem, quorum prius XL mensas, posterius
 XXXIX habet. Hic vidimus Homeri opera scripta cum scho-
 liis Græcis. Item Biblia in pergamento forma (12) manuali
 cujusdam monialis manu scripta. Reliquia hæc Beata
 virginis Mariæ instar casei concreti. Hic habet effigies
 cum vera statua deliciae Petri Mosellani Grammaticæ
 literarum Professoris in eadem universitate. Item defuncti Lu-
 theri & Melanthonis facies. Item facies Caroli V in ori-
 chælo, quæ tempore obsessionis Wittenbergensis visæ est.
 Sphæra lignea grandis cum lapideis aliquot minoribus.

Templum aliud est ad D. Thomam cum turri præalta xystum
 habente, Hinc viciniam ferè est arx Principum Saxonie
 minime celebrata, ad ^a cuius ~~PRINCIPUM~~ vel ipsi vires orientis ingressu.
 Curia splendidissima est, tribus ad summum contignationibus
 abæ nobilis.

2 cum vicino coenobio
 cujus fundator est Di-
 ttericus Othonis filius

Lipsia apud Dn.
 Mathæum Dreyfem
 pota excepta et collo-
 gis venerandis semis
 per duas horas recreati
 notavi.

Verum inter alia hujus urbis momenta, non ultimum locum
 sibi vindicat Coemeterium extra urbem, quod in metallis hæc
 templum cum turricula D. Joannis: in quo inter alia hæc
 notavi.

Joachimi Camerarii Pabergensis, generis anti-
 quitate, virtute, integritate vitæ, ac doctrina
 laude celebris, qui obiit anno Christi MDLXXIII
 xv Cal. Maii, ætatis LXXV, ac honestissimæ et se-
 lectiss. matronæ Anna Truchsesiæ Grunsperg,
 conjugis amantiss. quæ aliquot menses ex hac
 vita maritum præcessit. Nec non virginis Mar-
 thæ eorum filia, hic corpora quiescunt, anima
 coelo reddita, Fama nominis perennis.

Hæredes opt. meritis posuerunt.

Clauditor exigua magnus Camerarius una
 Heu quantum patriæ mors rapit atra decus!
 Ast laus clara viri vivitq; volatq; per orbem,
 Vivit mens, alios transvolat atq; polos.

Ibidem jacet præstantiss. Mathemat. Joannes
 Homilius Memmingensis, qui filiam Camera-
 rii in conjugio habuit.

Cuam dedit Herthipolis, præcidit Lipsia vitam,
 Kihano Culvrem quem tegit hic tumulus.
 Lustra tribus junctis annis duodena peregit
 Lipsiaca ædilis munus in urbe gerens.
 AC ILLI gl'anta. o G'obrls fVlt VLclMa Vltæ
 Terra Caplt CorpVs splrltVs astra tenet.

In ære.

Hac qui forte via transis confisise parumper,
Est quod te paucis ista tabella velit.
Stromerus jaces hic clarissimæ arte medendi,
Nec virtute animi nec probitate minor.
Cujus ob egregias doctes, sic gloria crevit,
Ut sit laudatus semper in ore viris.

ALIUD.

Ingenium, virtus, sapientia, gratia, splendor,
urbis honos, aula gloria, fama scholæ.
Cuncta Modestini lugent Pistoris ad urnam,
Lipsia sed cunctis tristior, orba gemit.
Et merito, quoniam jurisconsultior illo
Consule nullus erat, nec magis urbis amans.
Non mors hunc rapuit, terras Aethiæ perosa
Noluit hunc terris longius esse super.
M. D. LXV. An. S. ☽ xv. die Sept.

VOLFG. PEILIKIO CONSULI
PATRI PATRIÆ MERITISS.

Quem fora, templa, scholæ patriæ sensere parentem
Illius hoc tumulo suaviter ossa cubant.
Spiritus at supera coeli regione receptus
Angelicos inter gaudet ovatus choros.
Morit. An. chr. XLVI. ætat. LXXXVI.

43 42
SOPHIÆ PEILIKIN FAMILIA
EBERHAUSIOR. MATR. HONESTISS.

Sola mihi quondam Sophia sapientia Christus
Ut bene congruerent nomen et omen erat:
Nunc æterna meam replet sapientia mentem
Corporis exuvias dum levis urna tenet.
Morit, An. ch. LXIII. Suae ætat. LIII.

Nos rabi dus ~~ost~~st tent sor per
Hos placi (hri) - salu ator te red emit.

Supra scalam facti.

Cuid sibi visa voluit? tu cætriste saluifer orbis
Vera es scala, portum qua superare datur.
Tu coelum terramq; pio conjungis amore
Rursus, dum gemina foedera stirpis habes.
Sis bonus o fauiliq; tuis: & quando petenda est
Patria vera, tuis peruia scala veni:
Tu coelos aperis, tu famitor ætheris altes
Te mixtus fauili tendet in astra gradu. 1590.

Ibidem etiam est æterna memoria dignissimæ Speculum
illud justificationis, a Caspate Melissandro Norimb. S. Th.
Doct. et Aldenburgi Missi. superintend. effigiatum.

In exteriori Schola pariete:

Auspiciis bene Christe tuis Schola surgit amoena
Fac sonet ut laudes tempus in omne tuas.

Sequenti die quo Lipsiam appuleramus, rursus prandio sumto hor. 12
Lippia Naumburgum ^{per nos} discessimus, sequentibus pagis & curiis
visis, nempe Norbranc. Reinst. Micre, Recken. Weissen-
feld, quae urbs muro cincta est, habens arcem in monte ad Principes
Saxoniae spectante: in qua moderni Christiani Principis avus vixisse
perhibetur: ultimo verminus Lipsing, quod habet monasterium,
hic Naumburgum.

NAUMBURGUM Numburg. Numpurg.

civitas est ampla ad Salam fluvium sita, mediocri splendoris,
munditibus non incelebris; quae habet templum cathedralis cum turri
triplici in suburbio ad septentrionem, a Wittkone I. de Moldingior familia
hic biduum subsistimus, tertio die mane conducto curia Franco-
furtum versus tendimus. mane igitur dignis occurrit Almarck
Puppel. Exberg. Rudersdorff ubi & prandimus, postea Keiser
wesen, Püttlytet, Steln. Paulo vero ante occasum solis

THURINGIAE finis calvanibus, occurrit aetibus

ERPHORDIA

+ Hieron

ad fluvium Gerani condita, qui per duobus in locis totam
urbem dividens, omnem pluviam sordis aufert & expurgat;
ad idque molendinis operam suam locat.

circa annum Christi 1347
fundatum.

Urbs ipsa per ampla est, quam duplex murus cingit, suburbium 44
vero simplex cum aggere bene magno. Intra moenia urbis complu-
vium horti & vineae continentur; unde fit ut ambitus murorum in am-
plam exerceat quantitate; & hinc rusticis familiaris est Thuringibus
Erphordia non urbem sed regionem indigitari. Platae amplae & longae.
Consulis hic audiivi quatuor numero sex, ordine annuatum regimine fun-
gentes.

Templum B. Martini est in monte situm, in quo per longos gradus fit
ascensus, habens terras tres cupreo viridi locas; in quarum media
est campana illa farnosa, quae in circumferentia habet triginta pal-
mos cum dimidio, fusa Anno Christi 1497, de qua circumfer-
entia dicitur illud Q. Martini Lutheri. Magnas fatuos majoribus
corpundis delectari. Altitudo turris huius est 225 passuum.
In hoc templo haec in quata tabella legi.

Erhardus mores augmentat res & honores
Huc omni genti pro laude sua venienti
Est pius in coelis intercessorq; fidelis
Coram te Christe stans Erhardus Praeful iste.

Pavimentum huius templi nihil aliud, quam lapidea Canonico-
quorundam monumenta, habet. Hinc vicinum est S. Se-
verini cum triplici etiam turri. Ibi istae vide.

Summus eram Consul, tenui nunc condor arena
Cuiusvis, hoc ibis, non rediturus, iter.

Hoc templa est cathedra-
le, a S. Bonifacio (sive gto
volum) qui circa annum Christi
720 in Germania vocatus est
liber, magnis sumptibus adifi-
ficatum.

est a Diterico II. Brevi
et Welfensi comite con-
secrata,

Utrum templa suos tunc
Canonos, Archiepiscopo
Maguntino subiectos.

Pictura Christi resurgentis.

Ut vivens in te posui spem Christi fidei,
Sic moriens in te mortuus esse volo.

In te quisq. n. moritz pia lumina claudens
Salvum tu facis hunc, & sine fine beas.

In sigdem solus vite author es ille beator
Tu solus Satana victor es atq. Stygis

Tu primu domita redivivus morte triumphas,
Terroresq. adimis, quos facit illa, piis.

Fac igit qui sim praemortu morte sequutus;
Sic surrecturus te quoq. ad astra sequar.

Hic quia Godtschalens Christum fuit ore professus
Mensem habet aeterni curia sancta patris.

Nam bene qui vixit moritz bene tempore iusto,
Caesaresq. notat celsior ipse domos.

Ergo qui transis requie dic ossa quiescant,
Vivat & in gremio spiritus ipse Dei.

Academia habet antiquissimam, cui in hunc dedit annis christi
1392 sub Venceslao, privilegia ad eam confirmanda liberati
tribuens, Bonifacio Nono. Habuit hanc patrum memoria viros
doctissimos Martinu Lutheru. Iustum Jonam. Eobannem
Hessum poetam celeberrimu, & Victorinum Stripelium.

Academia hac fuit
Vincapungo Erfordia
ppr dictum bellum
anno ch. 1398 translata
fuisse

Arce[m] habet extra moenia proxime urbem in vertice montis munita,
rebusq. ita dicebat, ad defensione[m] necessariis apprime instructa,
cui nomen est Q. Cyriaco.

Copiosam huius urbis descriptionem petes a M. Dreßeri Rhetoric.
p. 345.

Julii tertio die, Uncefcense Erphordia[m] coelo bene pluvioso iter in-
gressi, ad horam ejusde diei XII

G O T H A M

aliam Thuringia civitatem salutavimus, quam fluvius Lina
praeservabitur, introducta in urbem a Landgravio Balchafan
Anno 1369, ut videre est in pavese domus cujsta, via qua iter
ad arce[m] quondam in monte civitatem spectante sitam: quam
Augustus Elector Saxonia, qua fuerat in Joannis Frederici Ducis
ditione, obsedit, deditioneq. cepit, quod Anno 1567 quod Gran-
bachium Imperii iudicio proscriptum, recipere atq. fovere visa
fuisset.

et de proscriptis
Supplicium sumisit,

M A D I V M

Hocm[od]o prandio refectos in viam dantes hora 8 vespertina

J S E N A C U M

ingressi, divertimus ad auream stellam. In hac urbe constat Q.
Martinu Lutherum prima[m] melioris literaturae elementa jecisse.
Urbs simplex est cum amplitudine tam artificiosu[m] structura.
In huius templi e regione hospitii publici ad auream stellam, quatuor
pulsas horologii, toties S. Georgius hasta draconem ferre
cernit.

In pariete humilis cuiusdam tecti ista legi:
Exiguus o gnate Dei benedicto tectis
Meq' meoq' tua pro bonitate rege.

Quarto ejusdem mensis die ad prandium in oppidulo

VACH

ipsum posuimus in hospicio cuius inigne est rufus cum unguibus. Xer-
xis Leo: ubi hospita illoto vultu pessimis cibariis obtulit
duplex primum potcebat. Hora vero septima vespertina

FLFELDIA M

oppidulum muratum appulsi, in caupona quae ruber Leo nomi-
nata pernoctavimus. Hic hospes quae non alienus ab humanita-
te & comitate fuerat, Deus illi largiatur multas felicitates.

FULDAM

Hora ^{nona} ~~quarta~~ matutina pertransivimus quinto Julii die, quae
est metropolis illius Germaniae regionis, quae olim Buronia di-
cta fuit: cui nomen dedit Fulda fluvius civitate perlabens.
Urbs cingitur duplici muro, una unica turri, tribus vero in subur-
bio: de cuius pleniore descriptione Munsterum vide. lib. 3. cap. 421.
Vivibus refectis prandioq' summo in oppidulo Neihoff
vidimus fortalium quoddam non magnum sed robore polleus &
splendoris non vulgaris, in cuius fossa per ampla & lata

agua copiosa continetur: ad horam coena pagum obscurum
sive moenium cinchm

SALMINSTER

itineris ingenti fervore lassique ingressi sumus: cuius tu inspectio-
ni curiosus vacarem, ratus vix extrema civitatis Suburbia me atti-
gisse, dum portam peto, extra civitatem pagum, suburbium me pe-
netrasse video. Reversus itaque vix pedem in hospicio nostro fixi,
cum ecce furiosus quidam tanquam alser crabro per famulum irri-
tatus lancea producta, conviciis, sanibus me excipit: & cetero
parum quin etiam lanceam corpori meo alioque intrepido adaperiret.
Hic pagus spectat ad Archiepiscopum Moguntinum, & qui non
longe in castello quodam residet Joannem von Hutten, cui de in-
juria innocenti mihi facta conquestus sum, & dixi: ita suis
filiis peregrinatio fausta felixq' sit, sicut injuria perennan-
tibus illatam avertere satagat

HANOVIA M

Sexto Julii die quing' miliaribus confectis jejuni ad prandium
appulimus, & divertimus ad hospitium corone aureae in urbe
veteri. Nam, quod se sive pervehim, Hanovia veterem & novam
habet urbem: hac vallo & fossa dumtaxat circumdata, arti-
ficiis rubro nigroq' tectis & ab exulibus Francofurti ejectis
nobilis & elegans, typographis celebribus,

31
00
illa vero mediocri splendoris, amplissimo muro, fossa
aquis divite, aggere magno fortissima est; habens quoque ad
Septentrionem arcem bene magnam & elegantem, in cuius fossa
rivas & in civitate est aqua copiosa. Templum habet unum
cum simplici turri. Urbis novae templum nondum erat ad finem
perductum, quod in medio dividit, ut sit duarum nationum templum.
Sequenti die cum sole iter ingressi, Salvi & incolumes

FRANCOFURTUM.

nobilissimum totius Germaniae emporium, ad Moeni fluvium
situm, duobus ab Hanovia saltem mil. pervenit, & divertimus
in hospitio ad Krach btm, quod interpretatur fractum os.
Haec urbs a temporibus antiquis fuit civitas imperialis, & ante
Franconum adventum Helenopolis appellata. Dissiditur in
duas a Moeno fluvio partes, sed eleganti & constantis operis
ponte lapideo cohaeret. Maior Francofurtum; minor Sa-
xonum domus (Sa Emdsauffen) vocatur. In urbe majori est
templum grande cum turri crassa ratisque praefata, a Pipino
Caroli Magni patre constructum, quod hodie ad S. Bartholo-
maeum vocatur; ubi Imperatores Romanorum per septem
Germaniae Principes electores electi, solemniter coronantur.

~~Adm~~

Eodem quo Francofurtum appulimus die, prandio primitus sumto, conductoq, essedo iter Heidelbergam versus ingressi sumus. Egressis Francofurto non longe ab urbe ad laram turris praecalta ad uiam in via constructa uisitur, et circum fossa quae circum ambit totum Francofurtum, nec patiuntur uires fossa illam aut terra compleri aut uepribus alijsq, id genus obducere: in illa turri dies noctosq, numidinaq, maxime tempore excubant. Post hanc, Syluam continuam habuimus per amoena, quam ubi sumus egressi ad dextram, non longe a uia regia sunt duae columbae, cuius interstitium unicus cervi saltus uocatur, unum & octoginta pedes longum. Verum ne ambigas historiola vulgo nota ita habet. Princeps cum forte ueratiom operam daret, canes inseuti ceruum quendam, is ex Sylua in liberiozem ~~campum~~ campus prorumpens, alis metus adjunctus, in uia qua currentu ipsi fuerat, forte curru^m foeni ~~erat~~ offendit, quem propter canu insequentiu furrem declinare cum periculo formidans, insiuit, & in alteram uia regia partem saluit: unde quia in hoc salu terra pedibus non attigit, salus unicus appellatur: in cuius rei memoriam locus columbae lapideis signatus in hodiernu usq, die uidetur. Syluam praedictam excipit pagus Springling haud dubie ab illo cervi saltu sic nuncupatus. Pagus sequens est Langen, tertius Arheiligen quasi omnium sanctorum;

50
Hic ad coronam auream coenauimus & simul noctem transe- 49
gimus, cum quodam Barone, quem & comitem cum duobus famulis Heidelbergam usq, habuimus, de cuius nomine etiam nunc mihi constat, quod diligenter a nobis occultauit. Tertio post Francofurtum miliaris occurrit ciuitas Darmstadt, in qua est orx perelegans Principum Darmstadtensium sedes. Ciuitas ipsa parua, modiciter quoq, munita, nunc incrementum uidetur sumere, de cuius incolis, hoc, quod referam, habes: me cum quinq, aut circiter comitibus instar facinorosi cuiusdam, cum Francofurto illac transirem, fuisse pulsum, praue uehementia pluuiaq, nimis madida, nec permissum ut illic pernoctarem, quamuis crepusculu uespertinu instaret: causa fuerat pestis quae Francofurto grassari ab amiculis circumferebatur. Longius porro loco sabuloso pagus, & inter amoena uimeta Zunigenberg et ciuitas Bencorheim et Heppenheim. Hic in idem ad auream coronam prandiu sumimus, & sic Palatium saluauimus.

PALATIATUS

felici sidere prima iacta sunt fundamenta circa annum Christi CLXXVII. Hinc hunc tractu nomen atq, prerogativa, qua diuina benignitate Serenissimi Heidelbergensium Principes in hunc usq, diem ornant, ut sacrosancta potestate a principe Palatii praefecto, nemo aliis habeat, proximior.

De quo qui plura cupit, consulat qui hæc ex professo tra-
diderunt, mihi ^{propositum} est hodie hoc conscribere.
Post illas civitas est Weinheim, quasi vini domum dicas,
Scholzbach, Handtsbuch. Per hoc Francofurtanum
est amoenum inter mices densas & vinea jucundissima,
Ab Handtsbuch dimidio miliaris ex improvizo Heidel-
bergam & Julii Salvi & Nicolomes appellentes, in hospi-
tio circa pontem urbis ad gradus divertimus, & sequenti
die vix nobis relictis hospitio quaerendo opera dedimus,
cum Petro Felckmanno Transylvano viro doctissimo, &
multarum linguarum cognitione ornatissimo, cujus mortuum
ex phthisi corpus 8 Septembris ejusdem anni honorifice
Heidelbergæ ad S. Petrum terra mandatum est.

HEIDELBERGA.

De origine nominis & compositione varia sunt variorum
conjecturae. Sunt qui scribentem contendunt Edelberg,
quod sonat, nobilem montem, & non Heidelberg, gente monti.
Nonnulli ex duobus integris componunt, Berg = mons et
Heidel = myrtilli, ut si Heidelbergæ quasi myrtillorum
mons. Myrtillos a. vocant baculas illas sive uvulas
nigellas, quas nos vernacula lingua olim pueri feket
epery vocavimus, quarum maxima in hoc monte nascitur

51
copia, et sunt esui aptissima. Naturæ sunt mense Junio, & du-
rant per Julium & quandam Augusti mensis partem.
Hoc comprobant testimonio cujusdam codicis in Bibliotheca Pala-
tina anno MCCC LXVIII scripti. Premius quoque lib. XI.
a nigrorum vacciniarum vel punnorum (Tentonicè Heidelbör).
multitudine appellatam esse adserit.
Hoc confirmat monumentum in marmore publicum ad limpidis-
simum fontem in sublimi arcis platea sahentem, qua itur vetu-
lis ad arcem in parte meridionali seu ad laevam manum. Illic duo
scuta conspiciuntur, quæ a Leone coronato tenentur: in quorum
dextro sunt sculpta Principum Palatinorum & Bojarie Ducum
insignia: in sinistri autem scuti fundamento mons myrtillis
in frutice pendentibus refertus; & super eo stans virgo orna-
tissima, dextera manu gerens fasciculum myrtillorum.
Non pauci Eitelbergam h. merum montem nominant, & Græco
sermone Panormi vel Panoream dicunt.

In descriptione urbis Heidelbergensis, primum arx
electoralis magnifica, urbs ipsa, Academia,
templa, & montes cum adjunctis videntur.

ARX vetus sita fuit in monte alto, qui adiacet monti
Regio, cujus etiam nunc ruinae exstant; quam igne caelesti de-
flagratam esse credunt. At verò moderna occupat
humiliorem montem ad pedem veteris illius supra ipsam urbem
elevatum. In hac est turris ve grandis, ex quadratis la-
pidibus rotunda facta, qua post Bituricensem illam,

grandior nulla esse creditur. Haec à Ludovico Palatino
Philippi 7 condita fertur, in quam per gradus 92
passus habente ascenditur. Fenestras circum circa habet
decem & sex. Murus crassus xxv pedes. In linea dia-
metrali totius turris latitudo constat cxiii pedibus,
capax cl mensarum. Vidi hic 4 colubinas, & 7
Bombardas.

Adjacet huic altera etiam turris, cujus
pars fundamentalis rotunda, in summo angularis, cum
xystro ferro ~~est~~ clatrato. Tertia turris quadrata qua
est ipsa arx porta, cum stemmate Principum Heidelbergensium
lapideo, & eleganti horologio cum quadrantibus nobilibus
Quarta est quoque rotunda, anno 1606 lapillo nigro lecta.
Ultima est rotunda & ultra medium octangularis 152 passuum,
campana magna & duabus minoribus celebris, majoris
diameter est octo pedum. ~~In hac turri~~ cum hac inscriptio-
ne:

Hoc nomen Davis Regibus orta dedit Dorothea
dicor cognomine Palatina Conjugis ut sta-
rent haec monumenta sua. 1550 Im-
perii elector Fridericus me faciebat.
G. S. M. V. O. C. V.

Elegans illud & vere regium aedificium, singulari
aerificio & Symmetria spectandum ad orbem, pulcherrimis
plurimisq; statuis insigne, Ottonem Henricum electorem

fecerunt autorem. In parte illa arx, quae templum Franci. 51
Scavorum spectat, non multo inelegantiora spectantur aedi-
ficia à Friderico Electore huius nominis IVto facta, et
anno 1606 perfecta: quorum fundamentum est ipsum
templum Electorale non illud quidem magnum, elegans tamen:
duae superiores contignationes sunt palatia splendidissima,
quorum exterior superficies Electorum vivis statuis ex lapi-
de excisis paulo post condecorabitur.

In thesaurario Principis in principio & fine & medio qui-
natium sunt argentei canthari sive Scyphi, à summo ad imum
duobus ordinibus, et pocula mira arte efficta, in quorum sum-
mitate horologia habentur. Leones mira magnitudinis duo
sunt cum pomo electorali. In ingressu ad laevum latus
sunt vasa aurea, bubones aliquot, unus camelus, totidem
elephanti, cuius dorso armati insident. Paradysi hortus
cum primis parentibus & pomariis horti ex puto auro omnia.
Ensis electoralis ibide elegantissimus, ex auro aut argento va-
gina facta. Duae Anglicanae mulieres Scaphin super ca-
pita portantes. Aliquot lignea pocula et cochleari ibide
~~cupiet~~ quorum circuitus auro ornati. Tres ex rubra argil-
la patinas. Ad dextrum vero latus habentur orbiculi &
~~patinae~~ patinae argenteae

Cella electoralis habet ingens vas integrum turrim solum
occupans: quod habet 24 circulos, longum 32 pedes, la-
tum 19 pedes. Scala in per quas ad orificium ascendit
22 pedes longa sunt. Hoc vas capit 180 vimi plaustra

omas 3. mens. 4. Plaustrum constituent omnia decem; omnia 80 mens. 48.
Capit ergo timas Ungaricas per 50 justas computandas Tim. 3461 et pintas
23: hoc est vasa vimi Gönési fel' vocata 692. Tim. 1. pintas, 23.

URBIS recentior origo videtur, et omnino verifimile est,
sicut montes ubi imminentes insigni quanta opportunitate
castellis & propugnaculis occasionem Romanis dederunt:
quae demum illis profugatis sub Francico regno Comites
& Reguli occuparunt, suorum arbitrio reformarunt, & qua-
drata rotundis (ut fieri solet) commutarunt, & paulatim
amplificarunt: ita in pede montis adhaerentibus paulatim
domunculis, castro superiori servientibus molendinisq; positis,
observatum fluminis ea parte trajectum facillimum & comodissimum
oppido tanto condendo occasionem apud illos Regulos suppe-
ditasse.

In tempore Henrici ultimi Palatini filiam Agnere Octo Lu-
dovici F. Bavaricus uxorem duxit, Heidelbergam ei do-
talem factam Anno 1241 Amaltes testantur.

Constat quoque ex literis Henrici Vormatiensis Episcopi ar-
cem Heidelbergensem nomine & subiectum oppidum muro
cinctum & portis clausum habuisse Anno Domini 1225.

Anno 1392 a Ruperto Seniore Palatino urbs, quae angu-
sto admodum corpore eo aere fuerat, nec promota aut subur-
bia magna habuerat, ita amplificata est, ut proxime adja-
centem villam Bergeheim, quae paulo inferius ad sinistra
Niri ripam, jam inde a Carolinis temporibus exstabat, cum
suburbio (hodie Spirense vocamus, quod ea exeat Spiram)
conjungeret, et novam eam civitatem appellaret.

Haec pars urbis a Frederico IV Electore anno 1602

muro cingi cepit, et ad annum praesentem 1606 ad
hortum usque Electoralem continuavit. Sed audiamus
ipsam urbem de se loquentem:

Heidelbergam vocor. Myrtili vescula dona,
Monte sub herboso mihi tribuere notam.

Virgo manu baccas gestans, insigne decorum,
Testis ad excelsos stat veneranda tubos.

Vindicat id vates Frederici, victor in hostes
Strenua pugnavi qui tulit onnamam.

Vindicat id praetor. vexilli curia custos,

In quo Nympha jugi myrta mala premit.

Civis id evincit. quoniam crebra in colle propinquo
Crescit myrteolis herba virens foliis.

Equis me Parozim, quis nominet Edelbergam
Vanus? Edelbergam qui vocet, errat item.

Sunt quibus ex hoc die hoc nomen adeptum vel entheri
Differar: at falsum est nomen ex illud & hoc.

Montem ego myrtilium sacro perenne. facessat
Nominis ignarus quae sit origo mei.

Multi multa novant. vera est, antiqua Lenatum
Cuius loca sunt proprie testificata, fide.

Julius Caesar Scaliger de eadem

Nobis imperio Franconia dextra potenti
Belligero nulli Marte secunda viget.

Cum viis ab se pepulit vectigal Alanis,
Libera Germani nomine Franca fuit.

Nec contenta suis angusta finibus (illi
Quae pars virtuti terza futura foret?)

Egreditur superat. Germani o peccus honoris!

Victoris victos nomina ferre sat est.

Non aliunde venis: Francus ve est Hectoris ullus.

Quid petis à victo stemmata? tota tua es.

Urbs praeterquam quod arte munita est, obiter solum muro
circumdata. Ad ipsam portam urbis Spirensis est e-
quile Electoralis magnificum & amplum: in quo in praesen-
tia Maximiliani Archiducis equum humilem vidi impera-
ta agasum Magis In facientem: nunc n. tulum in cedebat
nunc salta bat, nunc cur rebat, & in terram se proolvebat
tongnam mox moiturus: ^{ot} equis oculo clauso quod creta
in pariete
numeri & a quo notati fuerant vels amoto ~~di~~ indica-
bat; quod non se talei aut duobus ostensis gestulatione
pedis quot bacenos valeret significabat: ~~xxx~~ porrectis ei
chirolegis & sponso offerre iussis Frederico Reingra-
vis sponso porrexit, nec primis, quā is accepit, discessit.

54
Aedificia vulgaria habet & maximam partem lignea. Unica ⁵³
in foro veteri ~~pro~~ sita domus ex lapidibus fabricata tota
urbi coronae instar visitur. Multos habet fontes salientes,
quorū omnium primas sibi Petrus vendicat ob saporem & fri-
giditatem.

Habet officinas librarias tres, pharmacopolia duo, toti-
dem typographos, compactores librorum quatuor.

Forum majus angustum quadratum

Curia habet stemma electorum Palatinorum cū hac epigrapha

Qui consilium dat praestare fidem
non eventum debet.

ACADEMIAM totā Germaniā principem, nunquam satis lau-
dando instituto conditam, erectam & dotatam esse narrant Ru-
pertum Seniore Anno Christiano 1346, cuius primus Re-
tor fuit Marcellus de Jagen Parrisiensis, Anno 1387 die
17 Novembris creatus: quem quidam de Cracovia vocant, qui-
dam sepius adhuc Marcellum Patavinum cum illo confundunt, cu-
jus quidem operum archetypa & autographa bonam partem etiam-
num in Academia bibliotheca asservantur.

Hujus professores quadrienni tempore, quo studiorum meorum
telam hic texere Deo visum fuerat, in Theologica quidem
facultate fuerunt, David Pareus Silesius, Cuiusius Ren-
tenus Mosbachensis Palatinus, Bartholomaeus Copen-
Rosochiensis.

Jureconfulti Dionysius Gothopedus Parrhisiensis,
Philippus Hoffman Friburgensis, Daniel Nebel
Bernburgensis Anhaltinus, Joannes Calvius Veteranus,
Medici Ludovicus Gravins, Henricus Smetius Antuer-
piensis, Lubbertus Estius Argentiniensis, cui anno sua
aetatis 37, professionis 8vo, Christi 1606 20 Aprilis fa-
cto funeto Jodocus Lucius Heidelbergensis successit.
Historicus Clarissimus Janus Gruterus amicissimus meus.
Philosophi, Physices Theophilus Naderus medicina Do-
ctor, cui anno 1604 28 Januarii mortuo Wolphgan-
gus Lossius med. D. substitutus est. Graeca lingua Hemili-
gorus Cretensis. Logices Jacobus Christmannus; Orato-
ria & Poeses Simo Stenius Lomacensis. Ethices & Po-
litices Remerus Baccovius juris utriusq; doctor. Lingua
Hebraea M. Balsazarus Baumbach Neostadio Pala-
tinus: Mathematicum Simon Petiscus medicina doctor.

Theologium auditorium hanc inscriptionem habet

Hieronymus ad Paulin.

Discamus ea in terris quorum scientia perseveret in coelis.
In ipso auditorio Duo Principes in pariete eleganter de-
picti videntur manibus conjunctis & ad coelum tensis.
In tabella vero infra illos locata characteribus suis cis
haec leguntur:

Illustrissimorum Principum, Equitum auratorum,

Rudolphi ac Ludovici Comitum Palatinorum, 54
Bavariae Ducum, ac S. Rom. Imperii Archi-
dapiferorum & Electorum lamentabilia de-
posita, altare quod cernis recondita tenet,
Lubrica sors rarum favorem brevitate gloriae
ac vitre compensavit. & hunc tamen ex tan-
tis fortunis rudem, etsi sanctum, tumulum
concessit. Quorum prior tota patria illa-
chrymante acerbo funere raptus est anno
Domini 1294. die 2. Februarii. Alter anno
1319 die xi. Augusti

Nihil invidemus remanentibus quos
mundi hujus pugna manet nobis quies
parata. Et tu quisquis haec legeris, &
tibi moriendum esse memento.

Auditoria reliqua Juridicum, medicum, philosophicum
in quo solemnes actus peraguntur nihil inscriptionis habent,
praeter quam quod huic philosophico Doctoris Gravii dili-
gentia publicus academiae carcer adjunctus est, quem vulgo
Collegium Gravianum joculariter appellant.

Coenobia in una Heidelbergae tua extitisse feruntur, olim
dioecesi Normacensi subdita.

Augustinorum unum, quod nunc nomine mutato Sapien-
tia vocant; ex quo D. Mart. Lutherus, Carolostadius,
Munsterus, Melanthon, & alia non pauca praestantissima
Ecclia reformata lumina, velut ex equo Troiano emerse-
runt. At vero illud à monachis desertum Fredericus
Comes Palatinus in Scholam Sapientiae, pro suis alumnis
studio maxime Theologico deditis crexit, & assensu Pon-
tificis confirmavit. Hoc situm est juxta moenia ante
quingentos et triginta annos si Jrenico lib. 3. exeges.
German. cap. 15 scribenti credendum sit, quod primitus
Beata virgo in solitudine vocatum est.

Alterum est Franciscanorum, quod nunc in Paradisium
conversum, partim alumnis Electoralibus, partim dome-
sticis civium filiis frequens est.

Est & Dionysianum in area Theologici Collegii, nunc
Casimirianum vocatum, cum hac inscriptione

CONSTANTER ET SINCERE
IN QUA VO LABORI ET SOLERTIAE
D. D.

Collegium hocce Casimirianum, religionis
orthodoxae, doctrinae exquisitae, fa-
cundiae singularis artiumq;
liberalium
fontem & seminarium,

55 56
posteris principibus emulationis
suiq; studii in Academicos, munificentiae
in Studiosos auctarii conlatis in
egenos testimonium,
ad aeternitatem Palatini nominis & firm-
damento
exstrui fecit, absolvitq; Princeps providentissimus,
eruditorumq; amantissimus
JOHANNES CASIMIRVS
Palatinus ad Rhenum Comes, Dux Bojorum,
FRIDERICI IV.
tutor ac Reip. administrator
Anno Christi MDLXCI.

Est & Schola puerorum pauperum corpora defunctorum
cantu ad sepulturam prosequentium ad pontem urbis
ad Neccarum; unde nomen Scholae Neccariae sortita.
Schola ista est.

Templum summum est Spiritui Sancto sacrum, à Ruperto
Comite Palatino ad Rhenum; una cum Canonicorum collegio constructum.
Qui posteaquam Venustus ignavus & luxuriosus Rex impe-
riu ab Electoribus abdicatus est, anno MCCCC successus
est in locum Imperatoris.

Anno 1410
& segg
x & Ludovico T.

In hoc templo lingua populari sacrum peractum est, anno 1546.

Turris hujus templi partim quadrata ~~100~~ supra umbilicum, partim octoangularis, colore rufo, alta 263 passus. Campana grandioris interior circumferentia ad ipsum pistilli i-ctum est spirituum XIX; habet parte ab una spirituum S. in specie columbae, ab altera parte S. Andream cum cruce: fusa est anno M.D.

Bibliotheca electoralis templi partem superiorem occupat, in qua librorum manuscriptorum tanta copia asservatur, quantum vix posse reperiri crederes.

Vetustissimus omnium creditur Vergilius manuscriptus ex his majoribus: item Biblia Hebraica cum primitis, quorum vel compactio ipsissimam antiquitatem redolet

Opus Ciceroniam primitus typis exscriptum, in calce sic habet.

Præsens Marci Tullii Clariss. opus Joannes Fust Moguntinus civis, non a tramento plumali canna neq. aërea, sed arte quanta perspicua, Petri manu patris mei feliciter effeci. Finitum Anno M CCCC LXV.

Plinius vero excusus typo longe elegantiore in CCCC LXVIII. Omnes isti sunt in mundissimo pergamento.

Videntur præterea illic libri Arabici, Vandali, & omnium fere linguarum, una cum libello quodam in cortice duos digitos lato & palmum bene magnum longo

Vidi multa volumina Pelbarti de Themesvar professoris divi ordinis Sancti Francisci, anno 1501 exensa.

Hidem in quatuor tabella.

Huldricus Raymundi F. Fuggerus natus Augusta Vindelicorum xx April. CIO IO LXXIII. Sepulchrum epitaphiumq. visitur hic in templo Sp. Sancti. Legavit Palatinum electorali insignem bibliothecam, XV aureorum Rhenensium millia sustentandis quinque Studiosis.

Est illic præterea liber grandis in folio ex Gallico a quodam Principe Germanus factus, et manu propria descriptus.

Est præterea bibliotheca in musæum libris in auro compactis referatissimum, cum hac inscriptione:

JOHAN. CASIMIRUS PRINCEPS PALATINVS DVX BOIORVM, FRIDERICI IV. TVTOR RERVMQ. ADMINISTRATOR MELISSO A BIBLIOTHECA FIERI FECIT ANNO CHRISTI NATI. 1587

In formice templi supra monumentum Ruperti Palatini
Rupertus Romanorum Rex hujus chori &
collegii fundator, cum Elizabeth Regina
Romanorum.

et regione.

Ludovicus comes Palatinus Regis filius hujus
collegii confirmator. Domina Planchia fi-
lia Regis Angliae uxorejus.

Haec omnia illic videntur cum vivis eorum effigiibus.

Pars interior templi ortum versus habet sepulchras Principum
electorum, cum ~~videt~~ eorum statuis ad vivum et sculptis.

In monumentis lapidei vivunt.

Rupertus Bavariae Dux Comes Rhemi Palati-
nis, Romanorum Rex, iustus pacis & religio-
nis amator, dignus Deo visus, qui pro iustitia
pateretur, hujus sacrae aedis & collegii institutor,
hic cum castissima conjugē Elizabetha Norici
montis Burgravina quiescit, vita functus anno
Christi M cccc x. Calend Junii xv.

In interioribus cancellis est monumentum Othonis Henzici
ex albo & nigro marmore aut certe alabastris splendi-
dissimum & sumtuosissimum, cum his sculpturis:

Discipuli Emmae profecti, undecim Christi discipuli cum Thoma.
Lazarus resuscitatus: Jonas nudus in mare praecipitatus.
Christi Domini resurrectio; Sessio Angeli in monumento vacuo
Apparitio Christi Mariae in horto facta. Duo catelli sese mordentes.
Quae sculpturas sine diligenti inspectione nemo praeterire potest.
Item:

Illustissimo Principi ac Domino, Domino Friderico secun-
do, Comiti Palatino Rhemi, Duci Bavariae, Sacri
Romani Imperii Archidapifero, Principi Electori,
qui obiit Alzeae Anno 1556. 26 Febr. aetatis 74.
Hicdem

Haec duo invicem
sibi in monu-
mento corre-
spondent.

Serenissima Heronda, reginae stripe progenera, Domina
Dorothea Palatina Rhemi, Duci Bavariae, Re-
gno Danicae, Sueciae ac Norvegiae Principi
ac haerediti: &c. Electoris contorali dilectissima,
qua obiit &c.

Fridericus tertius, Dei gratia Comes Palatinus
Rhemi, Sacri Romani Imperii Archidapifer,
ac Princeps Elector, Dux Bavariae, &c, agna-
tis & consanguineis charissimis optimeque
meritis, hoc monumentum gratitudinis ergo
posuit, Anno 1562.

Ludovicus Elector, Friderici IV. parens una cum matre in
pariete ex candido marmore, sine inscriptione, sculptus
locatus est.

E regione

Joan. Casimiro Frid. III. elect. F. Comiti Palatino ad
Rhenum, Duci Bavariae, Proseptomiro, qui sibi vi-
xit nunquam, Reip. Christ. Semper quam domi mili-
tiaq. strenue jovit atq. ornavit, religione orthodoxa,
Scholisq. bonarum artium instauratis, Gallia & Belgi-
ca a gravissimis periculis vindicata, curaq. perpe-
tua in hoc vigilavit, ut concors patria a vi fraudesq.
externa tutior stabili quiete cum dignitate frue-
retur, omni deniq. officio Principis laudatiss. con-
stanter & sincere perfunctus, auctoritatis suae et
virtutis summae humanitatiq. conjunctae, triste
desiderium bonis reliquit omnibus. Frid. IV.
elector. Patris tutoriq. de se optime merito P.
obit post. nonas Januarii 1592, aetatis
anno 48, mense X.

Ad dextram in vicinio.

DIVO

FRIDERICO III. SAC. ROM. IMP.
PRINCIPIS SEPTENV. ARCHIDAE. COM. PAL.
ad Rhen. Bav. Duci modis omnibus, sanguine familia,
majestate vultus, dignitate auctoritate virtute, pietate,
rebus pro patria, pro Ecclia, pro Chro praecclare & feliciter
gestis: eiq. magno nominis, & egregiae famae per totam
Europam, atque adeo per totum orbem Christianum celebri-
tate vere ILLUSTRISSIMO: viro sanctissimo, huma-
nissimo PRINCIPI, Heroi fortissimo, Patri patriae,
piorum parenti, peregrinorum hospiti, fidelium pauperum
nutritio, Christianaq. Eccliae protectori, instauratori:
orthodoxae doctrinae propugnatori constantissimo, haere-
ticae autem hosti capitalissimo: literatorum omnium, atq.
imprimis piorum doctozum mæcenati amantissimo: GLO-
RIAE ad summum Germaniae, & AMORI MUNDI, CHRI-
STUM amantis. Qui pro Christo nec sibi, nec suis bonis,
fortunis, liberis peperit. Qui post multos pro vera re-
ligione exanclatos labores, multas & multorum devotas
injurias: qui demique postquam Charissimum Filium JOAN-
NEM CASIMIRUM, PRINCIPEM fortissimum, ac
prudensimum, paternaeq. pietatis studiosissimum se eta-
torem, Defensorem indefessum, e GALLIIS cum inco-
lumi exercitu, pace piis Ecclesiis impetrata, secundo
reversum summo cum animi gaudio, publicaq. gratula-
tione complexus XXV. Augusti excepisset:

resq̄ paulo post in BELGIO optimo loco esse,
atque ad christianam pacem spectare intellexisset,
magna per fusus lætitia, ad coelum converso, dixit.
NUNC DIMITTIS SERVUM TUUM DOMINE (ô
verum Domini servum!) SECUNDUM VERBUM TUUM
IN PACE: AC non ita multo post, superatis jam hostibus
omnibus, oculis vero in unum IESUM CHRISTUM inten-
tis, in eo, annum tum agens LXXII. quietissime obdor-
mivit XXVI OCTOBris, sub horam quartam pomeri-
dianam, Anni M. D. LXXVI.

H. ZANCHIUS: quod habuit suæ suum in
DOMINUM, optimè de se meritum, semperq̄ clementissi-
mum PRINCIPEM observantia pietatis monumentum,
hoc annu luctu posuit et lacrymis Novemb. X. ejusde
anni.

PRECATUR AUTEM

Domino cum primis LUDOVICO Primogenito, tam
magno PRINCIPIS filio, NOVO ELECTORI,
PRINCIPIS ILLUSTRISSIMO, DOMINO suo
clementissimo, eandem, quam & optimus PARENS
accepit à Christo, gratiam, pacem, & felicitatem
Sempiternam.

Idem ex ore.

Germania merito lugeat funus Illustriss. Domini
LUDOVICI COMITIS PALATINI RHENI,

Ducis Bavaria, Sacri Rom. Imp. Archidapiferi, Princi-
pis Electoris, qui propter multas discordias tumultusq̄
per se summa cum prudentia tum sumtu sedatos PA-
CIFICI nomen meruit. Obiit. XVI Martii, Anno
D. 1544, ætat. 66. cui Deus misereatur in æternum

In ipso templo.

FRIDERICUS BAVARIÆ DUX, Comes Rheni
Palatinus. S. R. I. Elector, salus patriæ, prædomi-
num fulmen, tres illustres hostes vicit, principatum au-
xit, & pie è vivis excessit. Anno Christi 1476.
 prid. Decembr. Fuit ejus vitæ sociâ virtus, gloria
mortis comes.

*In FridERICI Victo-
rii Sarcoptago
hoc elogium inscri-
ptum fuit.*

Anno Domini M. CCC. LXXIV. ipso die Galli
obiit venerabilis et Nobilis Dominus Fridericus,
Illustrissimi Principis & Domini D. FridERICI Comitis
Palatini Rheni, Ducis Bavaria, S. R. Imperii
Archidapiferi, ac Principis Electoris filius
legitimus, Ecclesiarumq̄ Vormaciensis & Spiren-
sis Canonicus, cuius animus requiescat in pace.

*In interiore templi parte juxta elect. monumenta
hæc prætermiseram:*

Est in pavimento templi monumentum lapideum
parvum cum hac inscriptione:

Iste Palatina prognatus stirpe puellus
Ipso sub partu vitam cum funere solvit
In Christo dormit vita fruiturq; beata.

J. C. P. R. D. B. C. V. E. S. M. F. D. F. C. M. D.
O. M. S.

Ante mensam distributioni & sumptioni Eucharistiae deputata
aerem monumentum Philippi Comitis Palatini ad Rhenum
Anno 1548. vi Julii mortui: qui anno 1529 in obsidione
Viennensi in acerrimas dimicationes, atq; in crudelissimorum
hostium impetus sese pro patria objecit, Solymannumq; vicies
urbem oppugnantem repressit, tandemq; solvere obsidionem
coegit. Lapidea ejus imago parieti affixa hanc epigraphen
habet:

Cetera qui circum lustras monumenta viator.
Haec quoq; non longa est, perlege pauca, mora.
Si Ducis audita est forsam tibi fama Philippi,
Clara Palatinae quem tūlit aula domus.
Qui modo Pannoniam defendit ab hoste Viennam,
Et solvit tepidos obsidione viros:
Tunc anni Thraicū vastarent omnia Turca,
Et tremarent subito Nozica regna metu.

60 61
Mox etiam implevit magnum virtutibus orbem,
Utilis hinc armis, utilis inde toga.

Illius hac tegit corpus venerabile terra,
Hic animam, hic vitam reddidit ille Deo

Quod se si pietas, si quid movet incluta virtus,
Junctaq; cum summa nobilitate fides:

Huius opta ut cineres placida cum pace quiescant,
Conditae nec tellus durior ossa premat.

Nam pius ad caeli sublatus spiritus arces,
Cum Christo vivit tempus in omne suo.

Decessit iv. non. Julii, Anno Domini M. D.
XLVIII. Aetatis suae XLIII. cuius P. F.
memoria Otto - Henricus Comes Palati-
nus frater amantissimus, M. H. F. C.
An. Domini M. D. L.

Illustissimo Principi ac Domino Domino Wolfgango Comiti
Palatino Rhemi, Duci Bavariae, &c. Philippi Electoris fi-
lio, inter eos qui ad justam aetatem pervenerunt natu mi-
nimo, Principi bonitate ingenii, honesta frugalitate, avi-
tisq; moribus servandis praestanti, et sorte sua mediocri
per omnem vitam contento, Illustriss. Princeps Frid. III. Ele-
ctor hoc monumentum consanguineo charissimo fieri curavit.

Natus est anno M. lvc. xciv. ult. octob.
exemptus rebus humanis 2. April. Anno M. D. LVIII.

EXULUM SUSCEPTORI

S.

HULDRICO FUGGERO

Raimundi F. Georg. N. Jacobi pron. Kirchbergæ
& Weissenhorni Domini,

Cui in Pauli III. P. R. cubiculo veritatis lumen ex
familia primus & solus agnovit: vi-

tamq³ privatam
ampliss. dignitatib. anteferre
didicit.

Dum veterum scriptis liberali sumptu comparandis &
evulgandis intentus a patrimonii admin. pro-
fusionis prætextu dejicitur:

Apud Fridericum III. Electorem Palat. fortunam
constantia & æquanim. superavit.

Suis interea restitutus, fraternis quin etiam bonis au-
ctior, eundem in re laeta, quem in afflictâ vul-
tum animumq³ retinuit.

Annua pauperibus quingenta legavit: sex liter. studio-
sis stipendia constituit.

Bibliothecam pⁱ exsilii unicam comitem, Pala-
tinatui moriens donavit.

CID ID XXCIV.

obiit xviii. Kal. Julii,

ætatis LXX.

hæredes & legatarii gratæ memoriæ

ergo

consanguineo et hospiti D. M.

hocce mon. P.

Templum secundum est etiam in urbe e regione castri Electro-
ralis, in quo Fridericus Comes Palatinus cum filio notho, in
peculiaris quædam capella requiescit. Anno. 1476. in festo
S. Lucia. Et inter cæteros nō longe Germanorum decus
RODOLPHUS AGRICOLA cum huiusmodi inscriptione
ubat.

Invida clauserunt hoc marmore fata Rodolphum
Agricolam, Frisii spernq³ decusq³ soli.

Scilicet hoc uno meruit Germania, laudis

Quicquid habet Latium, Græcia quicquid habet.

Tertium templum extra urbem in suburbio ad pedem Caprim-
ontis est D. Petro dedicatum: in quo plurima clarissi-
morum virorum leguntur encomia funebria.

In primario ejusdem templi choro.

EXERCITIUM DUCTORI
S.

PETRUS BEUTRICHIUS
MONBELGARDENSIS

Cum gentis suae hon. feminitatem virt. et erud.
fama illustrasset:

Prud. & integritatis Laudem ex variis lega-
tionibus retulisset:

Francor. Regem liberar voces ferre ac
perferre docuisset:

Helvetium militem industriè con-
scripsisset:

Gallorum cohortem per hostes infestos

Bonnam perduxisset:

aperitis occultisq; inimicorum ma-
chinis invictus,

Sub ipsa Navarrea expedit.
contra

Impiae conjurationis Tyrannos susceptae
initia

a Ter max. Imp. lectus emigravit.

CIO IO XXCVIII

prid. eid. Febr. aetat. an. XLII.

JOANNES CASIMIRUS C. ET
ADMIN. PAL. BAVARIAE

62. 63
DUX
Consiliario, Legato, Tribunusq;
meritis. P.

ALIUD.

Certus sanguine nobili Camoenas
Wamboltus coluit, Themming diam
Bello & pace, fœdala atq; Galla tellus
Novit, consilio intimo & cubiculo
Palatina vizum additum vidit.
At cursu in medio invidens horarum
Parca sustulit, heu perelegans flos
Tam cito' occubet elegantis ævo

Johanni Theodorico Wambolto ab Umbstadio. v.
nobiliss. Consiliario Archipal. Ill. Principis Joh.
Casimiri cubiculario & antecubulom; Anno
CIO IO LVI. Die 22. Septem. Vemhent,
nato, die vero 18 Febr. antiqui anno

CIO IO LXXXIX

Heidelbergæ vita functo,
Philippus, Eberhardus, Wolfgangus, Sui-
gharons & Johannes Wambolti ab Um-
bstadio fratres superstites, fra-
tri chariss. posuerunt.

00
EPITAPHIUM GEORGI SOHN
THEOLOGICÆ DOCTORIS AC PROFESSORIS
IN ACADEMIA HEIDELBERGENSI, ET IN
ELECTORALI PALATINATU CONSILIARII
ECCLESIASTICI.

Georgius cu bat sepulchro hoc Sohnus,
Vir doctus, integer, modestus & pius,
Constantisq; veritatis assertor Scholisq;
In inclytis Marpurgiana & altera
Nostra hac Deo Musisq; grata, Liberum
Senum pater, tum nasciturii Posthumi.
Quanto dolore conjugis moestissima
Lapis sit iste postus illa noverit,
Partem ante quæ patrem maritum amiserit
In copia tenellulæ prohis pari.

Obiit anno 1589 mense Aprilis die 23. Anno ætatis, 39.

Agnosce ô viator
vitam tot casibus expositam
mortem nusquam non obviam
SIGISMUNDUS A SCKOPP
Caroli à Schopp in Grosheimtzendorf
et Helenæ Stosschim in Gurstschimaw F.
equestri apud silesios loco natus
nec minus nobili indole præditus
animi excolendi ergo peregrinatione suscepta

63 64
gratum illud nobilitati Silesiaca & Polonica
hospitium Heidelbergam visens
nihil equidem minus dum veretur
noctu in platea jactu lapidis
qui proterva manu fugezat
caput graviter ganciās

quando ita visum vitæ mortisq; arbitro
qui horas nostras numeratas habet
creatori & servatori suo
animam placidè reddidit
xxvii Septembris
C10 10 CV.

Ante Academia sacellum, in monumento
lapideo ad pavimento.

~~Anno Domini~~ Anno Domini 1396 die Sancti Bern-
hardi xx Augusti obiit venerabilis vir magister
Marsilius de Inghevi sacra Theologie professor
eximius.

In capella ipsa ad dextram in ingressu
epitaphia hoc ordine sequuntur.

Memoria Jacobi Kemdonii Kempii, raræ doctri-
 næ rarioris vitæ rarissimi exempli, Theologi,
 professoris, consiliarii, libb. superst. moer. poss.
 obiit Heidelb. 26. Novemb. 1596 intra annū ætat.
 42 orbatus paulo ante contra votum sui nominis
 filio annorum quasi 17, sed heu supra ætate, su-
 pra fidem, supra sæculum, pio, modesto, erudito,
 plane quasi uterque firmaret, dictam illud vetus,
 quem Deus diligit moritur juvenis. A facie malitia
 collectus est justus.

æ regione ad lavam.

DANIELI TOSSANO PETRI FILIO MON-
 belgardensi S. Theologiae Doctore & fidei
 Christi seruo, veritatisq; coelestis explicatori &
 professori industrio, acrisq; ejusdem propugnatori,
 tum Aureliae in Galliis, tum in Palatinatu Ger-
 maniae ad Rhenum, partim Neostadii, partim Hei-
 delbergæ per annos ferme XL, viro pietate studio
 orthodoxæ religionis eloquentia, judicii dextera-
 te, vitæ integritate, humanitate, benignitate er-
 ga omnes, imprimis erga fidei consortes præcellenti,
 piè & sanctè in vera Dei invocatione, & Christia-
 na fidei confessione, post fructuose exantlatos

honestissima functionis labores, mortuo 4
 Idus Januarii anno Christi 1602, cum vixisset
 annos 60 menses v, dies 26, filii et generi super-
 stites hoc monumentum ponendum curarunt.

Epigramma epitaphii.

Hic athleta jacet non qualis in Aelide quondam
 Notus, vel Nemea notus in Arcadia:
 Sed qualem genuit nobis celeberrima Tarsus
 Eloquio clarum servitioq; Dei.
 Qui simul in teris pulchros absolvit agonas
 Pro verâ expertus prælia multa fide:
 Victorovms coeli penetravit ad interna regna
 Tempore captus serra reposita suo.

HIERONYMI hic sunt condita ossa JANICHII
 Itali exulantis Christi amore a patria,
 Qui Theologus quannus fuerit & Philosophus
 Testantur hoc libri editi ab eo plurimi
 Testantur hoc quos voce docuit in scholis,
 Eniq; audire eum docentem ecclesias.
 Nunc ergo quamvis hinc migravit a nobis
 Claro tamen nobis remansit nomine.

Decessit . 1590 . 19 Novembris.

D. O. S.

TRIDRICI haec tegit urna VIDEBRAMI
Doctus pia membra; quem nariscis
Pescium genuit. Sata Albidosq;
Lycaea excoluere, & audire
Ad magnum Lyricam magistrum in arte,
Cumctis Oenotricae emulum Poetis,
Hoc sacra quoq; praesulem cathedrae
Insignem pietate; sed profectum
Constanter meliora trux Erinnyis
Discordes quatiens faces ubiq;
Inclusit neopyrgiis catastis,
Excepit Delium exulem triemi
Fractum carcere; quinq; vix & annis
Cum lustris tribus ac novem peractis
Haidelberga benigniore fato
Gratis occuluit solutam a reus
Sic manes pietas polo beatos
Indiditq; perenne nomen aevi.
At tu quisquis ades, memor fugaces
Anni quam volitent, vicesq; nostri
Quam circum instabiles rotentur aevi
Sic vivas pius & mori memento.
Ac dum vivifico tuba fragore
Surgant exata die, cubent benigne
Tridrii pia membra Videbrum.

Elizabetha Videbrami uxor marito
caus. pii desiderii ergo P. C.

66
GVLIELMVS XYLANDER AVGV.
Stamus alloquitur uxorem.

Quo saxum stans hoc nobis fidissima conjunx.
Quo mea defuncti versibus ossa notas.
Aeterna ipse mihi vivus monumenta paravi,
Praeveniens fati fila secunda mei.
Sed tua te, video, pietas non ficta, fidesq;
Exstruere hoc nobis certa coegit opus
En quò progreditur? Superat mala tempora fati,
Scilicet & verus funera nescit amor.

Obiit 2 Febr. ann. M. D. LXXVI.
Anno aetatis XLVI.

ALIUD alibi.

Vitam Belgia Uranx genus Duacum
Artes Aonias dedere, leges
Haidelberga mihi dedit: necemve;
Vitam restituit Deus perennem.

Caroli Uranx von Endorff. 1586

In coemeterio ejusdem templi.
EPITAPHIUM LECTISS. FEMINÆ
MARJÆ COVETÆ PARISIENSIS,
coniugi D. Danielis Tossani, positum
à familia cum lacrymis.

Si virtus dire posset fera spicula mortis
effugere, & moestas funeris exsequias;

Musica si dulcis, morum si mira venustas,
Et pietas castæ juncta pudicitia:

Non hinc tu mater tumulo contacta fuisses,
Conjuge deserto, pignoribusq; tuis.

Sed quum te morum vitæq; exemplar haberent,
Exemplar sanctæ nunc quoq; mortis habent.

Obiit anno C 1587. Martii 28.
æt. 43. Vixit cum marito 22. an.

DEO IMM. S.

Et virtuti ac memoriæ OLYMPIÆ MORATÆ Ful-
vii Morati Mantuani, viri doctiss. filia, Andrea
Grumthlezi Medici conjugis lectissimæ: foeminae,
cujus ingenium, ac singularis utriusq; linguae cog-
nitio, in moribus autem probitas, summumq; pietatis
studium, supra communem modum semper

existimata sunt. Quod de ejus vita hominum ju-
dicium, beata mors, sanctissime ac pacatissime
ab ea obita, diuino quoq; confirmavit testimonio.
Obiit mutato solo à salute DLV supra millesimū,
sua ætatis xxix. hic cum marito, & Aemilia fra-
tre sepulta. Gulielmus Rascalonius M.D.B.B.M.P.T.

IBIDEM.

D.O.M. TRINO ET UNI S.

ANDRÆ GRUMTHLERO SVEVIFORDIANO,
magnæ peritæ viro, Medico & Philosopho, qui simulat-
que schola, in qua vix dum ab exilio profiteri artem
coeperat, pestis metu hic dissiparetur, solvi à corpore
exoptavit, proque voto solutus est, non tædio solo amissæ
incomparabilis exempli sociæ, ac conjugis Minervæ
sua: Erat. n. in omni fortuna homo modestissimus;
sed ut ex densa hac rerum cælestium ignoratione in
lucem traductus, aberrationibus Deum non amplius
offenderet: hic in spem resurrectionis quiescenti, soda-
lis sodali, medicus medico, Gulielmus Rascalonius posuit.

IBID.

HIC QUIESCIT CORPUS CLARISSIMI ET DOCTIS-
SIMI VIRI DE ECCLESIA ET LITERIS PRÆ-
CLARE MERITI DN. VICTORINI STRIGELII
Kaufbeurenensis, pie defuncti, die 26 Junii, Anno Christi
M. D. LXIX.

IBIDEM.

Siste gradum quisquis transis hanc forte viator,
ut discas mortis tristia fata mea.

Ego JOANNES RANZOVIVS, infelix puer, Henrici Ranzovii, Regis Danicæ, tam in Ducatu Holsatiæ & Slesvicensi, quam Ditmariensi Gubernatoris filius, in hanc urbem literarum gratia cum Ducibus Holsatiæ, D. Friderico & Philippo missus, peste correptus, & paulo post in vera invocatione Dei, Anno 1582. Octob. 17. mortuus, ac sine ceremoniis vesperæ, eodem die hic sepulture datus, et sic humana ope destitutus, à Deo autem ex hac mortali vita, ad perpetuam immortalitatem evocatus, in patriam cælestem locatus, & à parente tristissimo hoc monumento donatus, resurrectionem mortuorum, & reparacionem omnium rerum exspecto.

Durum est extra patriam mori.

Hic ego Ranvoa prognatus stirpe Joannes,
Mortuus humana conditione cubo.

Cimbria me genuit, sed non post fata recepit,
Sicq; peregrina sum tumulatus humo.

Hanc me pertraxit studiorum fervor ad urbem,
Principibusq; comes, nobilibusq; fui.

67

68

His licuit cunctis ad patria rura reverti,
Unum me reducem noluit esse Deus.
Sed bene mens e'ternæ cælesti sede recepta
Visitat æternæ docta Lyceæ scholæ.
Corpus humus tegit exanimum, dum suscipiet illud,
Ex nemis Christus tempore judicii.

IN EODEM SACELLI PARIETE.

RESURRECTIONI

S.

Mariæ Agricola

Naumburgensi.

inter mulieres sua ætate
virtutibus nulli secundæ
artibus consensu omnium
primariæ,

quæ animam quosq; agens
Scientiâ divina fiduciâq;
summis Theologis
moestissimo marito,

cunctis assistentibus
admiratiōi solatiq³

Summo fuit

THEODORUS

SEMELBECCERUS

PALAT. MEDICUS

coniugi desideratiss.

An. Sal. Hum. CIO IO XXCII X

III. Id. Sept. aetat. XXXVIII

coniugi IV

praemissa

Exoptans beate subsequi,

hocce M. P.

V. CL.

FRIDERICO SYLBURGIO VETE-

rano Hasso Graece lingua instauratori accuratis-
simo, Philosophicorum aequae ac historicorum scriptorū
anagnostae diligentissimo, nimis tandem vigiliis ac
typographicis laboribus consumpto, & die Februarii ve-
teris XVI. An. Ch. 1596, aetatis 60,

68
69
ē vivis Heidelbergae erepto, monumentum
hoc memoriae & honoris ergo fieri fecit haeres.

MANIBVS FRIDERICI MAIERI.

Qui primum tenuit ludimoderator habenas
Perpetuā Musas sedulitate colens,

Inde suam in patria doctas discensibus artes

Præstitit Oeconomi munere functus opem.

Profusio arreptus vitiate tollitur alvi

Lux postquam Augusti tertia nata fuit.

Corporis hic liquit Fridericus viscera Majer

Ardua, sed vivā sidera mente colit.

Septem lustra duosq³ simul compleverat annos

Clauferat ut vitæ tristia fata sua.

Hanc Vnam Coniunx & filia Cara superster

officii ponunt plura Cara boni.

PATIENTIÆ FILIÆ FRIDERICI MAIERI.

Quam tulit ante diem mortis Patientia telum

In patris patiens clausa quiesco solo.

Et mecum pariter bustum tumulantur in unum
Custus moer, pietas, gratia, forma, pudor.
Cum patienter omnis Patientia vera tulissem
Morte cado mortem luxit uterq₃ parens.
Sed multis erepta malis Patientia tandem
In Christo patiens vivo beata sinu.

D. O. M. S.

Hic HERTERE jaces positus sub cespite tale
Cui de duricie non bene nomen habes.
Nam vix egressus prima lanuginis annos
Occidis infelix cen rosa verba perit.
Dum sequeris Musas Nicci spumantis ad undas
Grande decus juris jamq₃ futurus eras.
Invida sic semper mors est conatibus amplis
Sic sunt (hen) tristi subdita cuncta neci.
At licet ante diem forsam videare peremptus
Crede mihi damni nil tamen inde capis.
Cum Christo laetus coeli versaris in aula
Dum nos in terris fors inimica premit.

70
69
Felix qui potuit juvenis decedere mundo
Praecipitur multis grandibus ille malis.

Anno Christi 1587. iv. Id. Jan.
Bartholomaeus Herterus Cussellanus
LL. Candidatus reb. humanis exentus
est, cui monumentum hoc haeredes F.C.

MEMORIAE ET HONORI
ADELHEIDAE CHRISTOPHORAE HELMIAE
PITHOPOEAE,

matronae lectissimae, uxoris suavissimae, Lam-
bertus maritus; matris carissimae, Christo-
phorus, Daniel & Sara, liberi, cum lacrymis. H. M. P. C.

Epigramma saxo sepulchrali inscriptum.

Conditur sub hoc saxo corpus Adelhae Christophorae Helmiae
Pithopoeae, Daventriensis, uxoris Lamberti Pithopoei, in Aca-
demia Heidelb. Professoris, quae non obiit in patria, sed obiit in
patriam die octava Septembris, anno Christi M. D. LXXXVI.

Aetatis LI. Conjugii XXVI.

AD CATHARINAM BERGIAM
conjugem
Abrahamus Scultetus.

Vixisses mecum, aut tecum modo mortuus essem
Sistarent nutu vitæq; morsq; meo.

Sed te Jova mori jussit me vivere: Laudi
Illius cedat mors tua, vita mea.

Hora subit, quæ nos iterum conjungat in aula
Ætherea Christus perpetuoq; beet.

Vixit an. 30. m. 6. in conjug. an. 10. m. 4.

D. 14. obiit an. 1605. 25 Martii

Catharina de La Licorne
Clarissima. conjugii Jacobus de
Billus Parisiens. moerens
posuit

Penelope fides, pietas & religiosa
Inq; pius omnes officiosus amor.

Si possent mortis fatale avertere telum,
Debueras nunquam tu Catharina mori.

MARTINO MEINRADO

Juris Licentiato, Philosophiæ & liberalium
artium Magistro, qui in hac Academia

70
& bonas literas & jura docuit, & Illustriss.
Principib. D. Othoni Henrico, & D. Friderico
Palatinis electoribus a consiliis fuit, marito
suo charissimo, Catharina Meckin uxore
mæstissima, hoc monumentum cum lacrymis F.C.

Ulma mihi natale solium, sed maxima vitæ

Portio, in hac chæra est mæbe peracta mihi

Hic didici ingenuas artes, & jura reverenda:

Inq; Schola pariter doctor utraq; fui,

Post aliò tractum, huc revocavit maximus Otho,

Consilioq; suo jussit habere locum.

In quo judiciis, æquali jure ferendis,

Ætatis reliquum, quod fuit, attribui.

Principibus gratus, mentis bonitate fideq;

Collegis gratus, moribus, arte, fui.

In Christo obdormivit an. 1568. die, 8. Decembris.

In Suburbio Spirensi est templum Prædicatorum. Hic ha-
betur theatrum Anatomikum secundis corporibus destinatum.

FLUVIUS Nicer urbem ipsam à Septentrionali plaga
alluens, non procul à Danubi fontibus in Sylva Martiana exor-
ditum sumit, & an fractuoso decursu auctus rivis pluribus (praesertim
Enzio, Cochero & Jaxta) Septentrionem versus delabit, donec in-
ter Nemetes & Vangiones Rheno absorbitur. Hujus fluvii
etiam Ausonius in Mosella meminit, cum inter alia ait:

Hostibus exactis Nicerum super & Leodunum &
fluvius est navigabilis, & plurimis commodis non Heidelbergenses
duntaxat, verum Spirenses, Vormatienses & alios vicinos socios omnes.

Mons in plures diversos & diversorum nominum colles protuberans,
ea parte, qua azeem sustinet ab ortu, & civitati imminet, à dote
sua myrtilis Heidelbergum, ad caeterorum collium differentiationem,
dicitur est. Eminentiorum Regium montem, de chiviorum la-
pidinam habentem & templum D. Petri prospectantem
Caprinum dicimus, cuius latus Septentrionale castaneis dives est.

TRUTZ KAISER Casaris ira, specula lapidea
Spiram cernens, tempore intestini motus, per simulacra Frederici
Imp. & Frederici Palatini, militari opera, in hujus
montis latere excitata, etiamnum visitur. De qua, qui va-
na aliis persuadere voluit, una eademque nocte inceperat
& perfectam esse dicunt.

Ex alia urbis parte ultra Nicerum est Mons Sometrus,
Heiligberg, quondam Mons Abrinsberg nuncupatus,

71 72
Ab fortassis ob antrum illud subterraneum (cisternam verius
diceret) cui Hattenloch nomen perhibetur, hoc nomine insignitus est.
Omnino credibile puto, ex ipso tempore, quo limite prolato haec Germa-
nia pars Romanis patuit, etiam Castellum & praesidium Romanum
in iugo hujus montis, sive sub Probo, sive Gratiano sive alio princi-
pe fuisse: quod quidem ad antiquitatem loci cognoscendam in primis
est observandum. Hoc dictare videtur etiam ipsa loci opportunitas,
verticis puta altissimi, & in summo lati, & duo latera subiectamque pla-
miciem latissime despectantis; & vicissim longissime spectandi.
Nec memoriam omnem, ait Clariss. Feherus, ita aut temporis ve-
rustas, aut hominum manus abolere potuerunt, quia vestigia super-
sunt in cisternis & cameris subterraneis (quas vulgus heyden lö-
cher genitium foveas vocat) lapidibus caesis in vicis disiectis, numi-
smatis varii generis, & variis reliquiis; quae quibus in locis repe-
riuntur, iisdem olim stationes Romanorum militum fuisse loquuntur.
Testis est etiam lapis quidam patrum memoria repertus olim parieti
ecclae S. Stephani in monte Abrinsberg insertus, qui hodie in
curia villa Hendschuchseim visitur, cuius inscriptio talis est.

MERCURIO
BASEM. CUM
L. CALEXIDIV
CATO R. D. C.
V S L L M.

Castellum illud Romanorum Franci victores, & hujus ditionis occupatores, non tantum ~~in illis~~ ~~reliquia~~ ~~superfuit~~ ~~et~~ ~~quodam~~ ~~Romani~~ ~~nomine~~ ~~obscurandi~~, et Romanorum operum abolendo: sed etiam zelo quoda Religio- nis Christianae exornanda, in Eccliam commutarunt. Cuius in monte Gerhardus Abbas ex veteribus aedificiis Basilicam in honorem S. Michaelis Archangeli construxit.

Reginaldus porro Abbas, de concessione Henrici II. Imperato- ris monasterium effecit, fratresq, sub regula Benedicti vi- Etuzos, & fratribus Nazareanis conformes ibi congregavit. Postea Anselmus Abbas in excelso monte jugo aliam in sup- cellam S. Stephano Protomartyri Sacram ejusdem Imperato- ris concessione, & Alexandri III. Papae confirmatione fun- davit & dotavit: & illa quidem Ecclia major Sancti Nazarii, haec minor S. Stephani vocabatur.

Nostis vero temporibus coenobium illud dirutum & solo a- quatum, solius basilicae parietinae reliquiae super sunt: in qua parte praeter columnas antiqui operis, duae illae ad occidentem turbines septangulares veterum manq & archite- ctationem referret; et melius propugnaculo & castello quam templo convenire videntur. Reformata demiq, divino

Beneficium religione sub principib. nostris, & superstitionem hominum eo loco ^{annuatim} patramtem & meretricibus ipsam mali fomi- lem paulatim sustulit cura Duam. Totum n. fons aedificia- um pulvere pyrio totum disiectum et confusum est;

et illud dimtaxat superest, ut fidem ^{historia} ~~historia~~ ~~cadavera~~ ~~illa~~ ~~aedificiorum~~ & ruina facere possit, ~~et~~ ~~quodam~~ ~~Romani~~ ~~nomine~~ ~~obscurandi~~

72 73
Monasterium Neuburgense in ca-
Heidelberg. anno 1483 confectum

Amici causa aliquando Vormaciam ex Urinis, primo ab urbe nostra lapide occurrit

L A D E' B U R G U M.

Ipsa loci gemis antiquitatem nescio quam referens, situm opportu- nissimum habet, & Nicri alveum a moenibus oppidi opere mi- litari submo tum longiusq, exclusum adhuc monstrat. Originem Romanam opinione jam a majoribus veluti per manus tradita lo- cus asserit, quem nomen suum a Latinis habere, & Latinoburgum dictum fuisse quidam autumant. Primitus sub Francorum Impe- rio & temporibus Carolinis, no Ladeburg, sed Lobdeburg nomen civitatis fuit, quod & in sigillo suo fideliter ipsa retinet, in quo utroq, ita legitur. S. Parvum oppidi Lobdenburg. Et: S. majus oppidi Lobdenburg.

Oppignoratam est pro media ejus parte anno 1371 Duci Ru- perto Semozi, quod etiam in hodiernum usq, obtinent Electores Palatini. Templum habet unicum grande cum duabus turrib. praetis, in quo Canonici Pontifici & Reformati nostra Ecclia horis successivis sacra peragebat.

Verum accidit aliquando in praesentia Episcopi Norma-
censis, cui alia oppidi medietas obierit, ut Canonici cantil-
lationibus & missificationibus suis tempus Reformatis sacris
destinatum supra modum protrahendo impedirent, neq; ratione
ullam populi jam ad audientia concionem frequenter congrega-
ti haberent. Mora itaq; populus impatiens canere in tem-
plo quoq; incipit. Episcopus ex superiori choro silentium im-
perando nihil proficit, ideoq; irarum exaynatis flammis
ima petens alapam concionatori Ecclae reformatae impingit.
Res tota ad Principem electorem devoluta est, & Ministri
tam seriam gesserunt curam, ut pro unico Episcopi colapso mi-
nistro impaeto jus templi amiserit, neq; ab eo tempore illic
missificationibus papisticis vacare concessum sit. Soli itaq;
nunc Orthodoxi templo potiti, soli sacra illic peragunt.
Urbs est in plano sita amoeno: Sedes siue domicilium Epi-
scopale Nicernm spectat splendore mediocri.
Ex alia Nicri parte quadrante milliarii distat pagus

SECKENHAIM

locus memorabili illa Friderici I. Palatini contra tres
illustres hostes victoria nobilissimus. Cujus in agro
plano a pago ^{sic} mediociter remoto praetii locus exstat
in columna lapidea pyramidalis cum lapides etiam crucifixo
occasum spectante monumentum his verbis:

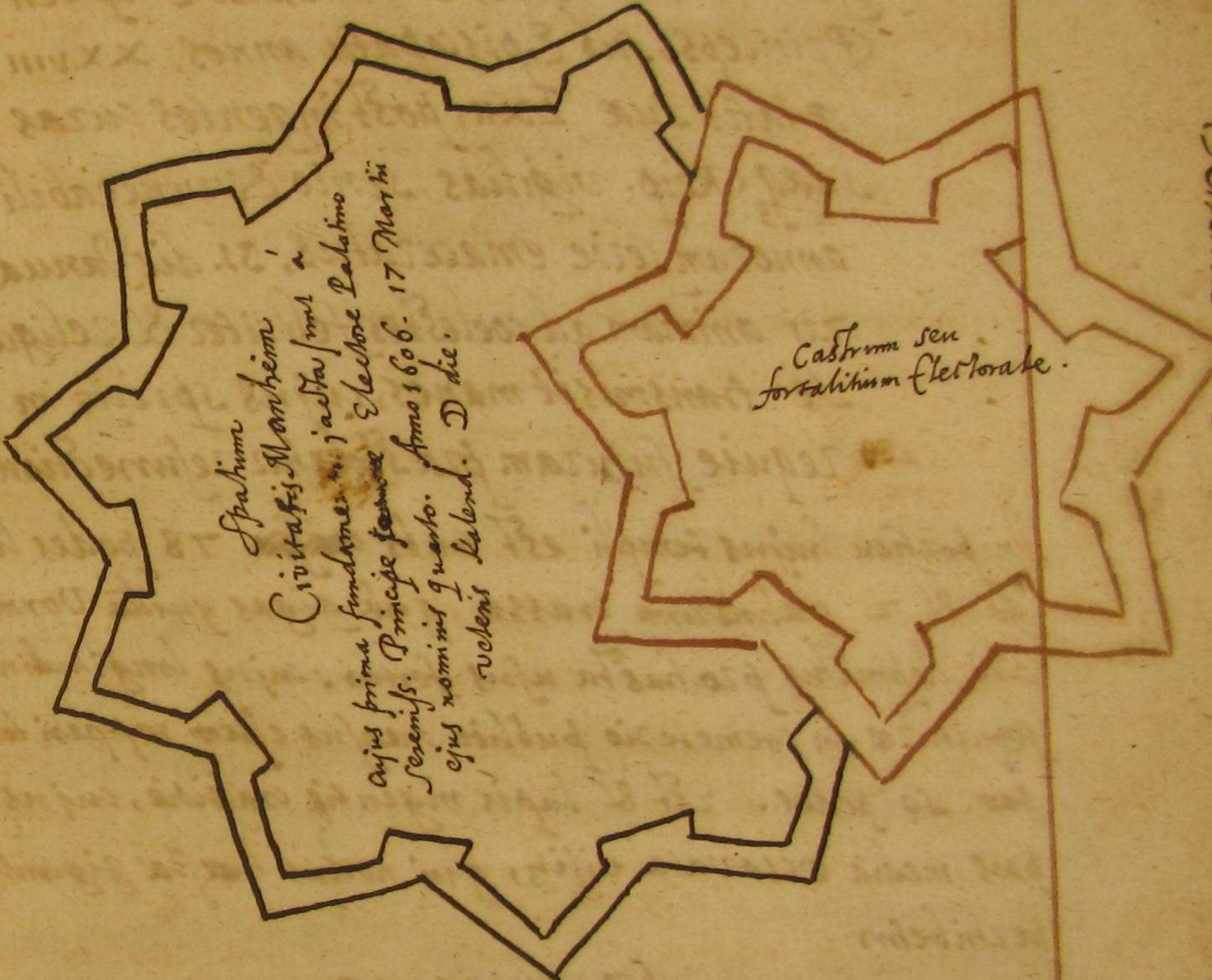
73 72
Als man Salt nach Gottes geburt. M. C. C. C. LXXII.
jar, auf Sanct Paulus gedächtnis tag, sind auf diser crallst
durch Herzog Friderich Pfaltzgraven bey Rhein re. und Jure.
hies ten wider geschossen worden Herz Jorg Bischof zu
Seltz, Marggraven Carl von Baden, und Erant Ulrich
von Wirtemberg, mit seiner marcklichen Sal ihrer diener
Eranten, Doren und Knacht. Und denselben die
in selben geschosse tod blieben sind, solte Golt barmher.
sey sein, Und auf denselben

Ab hac pyramide milliario unico distat pagus ad Rheni &
Nicri confluentiam in colle oblongo situs

MANHEIM.

Pagus ipse est mediocis sine splendore externo. At tamen ele-
toralis celebris est captivitate triemali Joannis XXIII Pa-
pa Romani celebris est: in qua duro sane carcere integrum
triemium vixit; et carcere interessione quorundam

Spatium Heidelbergam versus

Neccarus fluv.

fluvius

Bachium Rheni.

Hic numeratis triginta aureorum millib; sese ex Palatini carcere redemit. Phil. Mornay in historia Papatus p. 1212.

hypocausto inclusus delinuit, ad iunctis ministris Italiae in-
gna ignavis, qui quoq; ingressu prohibiti per forame quod-
da quadrangulare cibum & potum Pontifici suppeditarunt.
In pavimento ligneo illius hypocausti compes ferreus Papa-
ni pedis ornamentum etiamnum visitur, quod pedibus meis
applicando, Papa affectis menssem meliorem sum precatus.
Navi recta per Rhenum descendentes ad horam 21 diei

VORMACIAM

salutavimus, & ad album cygnum divertimus: in quo hospi-
tio prandio sumto pauca qua observavimus sic habe.
Hac civitas olim Vangionum nuncupata est, & populiq;
per circuitum huius urbis ad duo vel tria millia circa versus
pagum Altheimersem habitaverunt Vangionum nomine
appellati sunt, quorum metropolis Vormacia fuit
Urbs servetusta est & amoenissimo loco ad Rhenum sita,
Iudeis dives. Cuopactis nomen huius urbis sit mutatum,
& affectus Episcopi erga cives quis fuerit, consule Cosmogra-
phia Nunsleri lib. 3. cap. 161. 164. 165.

Templum cathedrale est in monte situm cum quatuor tur-
ribus mediocriter altis, in quarum unam ascendendo nu-
merari a fundamento ad cacumen usq; 238 passus.
Illic habetur horologium cum campanis aliquot. In
eodem templo ad turris januam in pariete haec leguntur:
Vexi folium.

Anno donata salutis 1580 Theodori-
cus a' Bettendorff, reverendiss. Van-
gionum Antistes, et illustriss. Imperii
Princeps, sub Episcopatu annos xxviii,
ætatis suæ Lxii, post ingentes curas
suæq. Reip. vigilias, senio & venerabili
annorum serie emaceratus, 31. die Janua-
rii animam ad coelestes feliciter & religio-
se transmisit manes, cuius spiritus in
requie futuram præstolatur resurrectionem.

In porticu huius templi est ~~habes~~ crassa 78 pedes lon-
ga & 2 palmorum crassa, quæ gigas quidam Norma-
cia desmectus pro hasta usus fertur: cuius longitudinē
sepulchræ in coemeterio publico mensus essem repperi lon-
gam 50 pedes. Est & lapis nigentis crassitie, cuius
pars media excavata visitur, qui nodus hæstæ gigantes
perhibetur

AD CURIAM

Vangiones quondam cum Casare conflictarunt,
Jam tibi perpetua Casar pietate coherent.

76
75
Libertatem quam majores peperere, di-
gne studeat fovere posteritas:
Turpe enim esset parva non posse tueri.
Quamobrem Vangiones quondam cum
Julio conflictarunt
Jam tibi Casar perpetua fide coherent.

In pariete cuiusdam domus.

COGNITIO DEI SUMMUM BONUM.

Julius obtinuit solus commune quod olim
Imperium Romæ Consulibus fuerat,
Tristia dum cessant Augustusq. Casare bella
Editor e' castæ virginie Christus homo.

In domo quadam in eo vicu sita quo ad Rhenum exitur, in
qua Martinus Lutherus Reformatæ suæ Religionis ratio-
nem reddidit, in vitreo fenestæ orbiculo hæc legi.

Carolus v Dei gratia Rom. Rex.
Ferdinandus ^{et} anno 1535

In templo B. Virginis Mariae extra urbem visis statu virginis ferreis inclusa cancellis, & circa eam sequuntur fortassis illud Horatii ad Pyrrham:

me tabulâ sacer
Votivâ paries indicat urida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris Deo:

Plurimas votivas à variis morboꝝ & cruciatibus liberatorum
Suspendas res videas, vestimenta lacerata, cereas manus,
Pontificem illo Theopiscipionem cujusdam menchi; Sanctorum in summo altari reli-
danti, lib. 8. ad
gratos: Pie, inquit
quias. In postica vero ejusdem altaris parte haec legi.

Meritum Mortaliu M
Odiosa Oblivi O
Repentinus R umo R
Sejunctio Societati S

Item:

Unde superbi
Cuid est homo nisi hi
de limo homo pri
Mortem vitare nequi
Si nos terra su
terza quid est nisi fu mus

Si nihil est fu } mus
ergo nihil su }
ideo studea }
ut parati si }

Supra R hemi portam.

Divo Henrico III Ro, Re, Augusto, Vangiones
immortales laudes jure debere nullo avo ne-
gabunt. Ibidem videtur effigies rubro vestitu locata
Anno salutis 1599.

Vormaciâ distat oppidulum milliano unico ortum versus

FRANCKENTAL.

quod primitus Monasterium tantum fuit à quodam Eckenberg-
to Kemerer constructum, loci plano & amoeno, & venationibus
accommodo: verum loci commoditate ducti quidam casas suas
illuc erigere ceperunt, & paulatim ab exulibus Belgis Agri-
grano, Francofurto & ex aliis locis pulsis sic exultant^m ut ja
oppidi nomen mereantur: insuper lata fossa & aggere crasso
cum propugnaculis apte invicem correspondentibus sic mun-
t^m ut ferocem hostium rabiem facile compescere possit.

anathematizata.
Hac via defendunt
Pontificem illo Theo-
danti, lib. 8. ad
gratos: Pie, inquit
ille, fidelit^{er} proccatos. vana timi
consequi qua desiderat, trahantur
illa quae voto rum rei solvunt:
nam alii q^{uo} oculo, alii pedum,
alii manuum simulachra suspendunt,
ex argento &c.
Vide promptuar: Beyerlinck,
part: 1. pag: 556. initio.

Hic videas quoque domos humiles ex ligno factas, & serua-
^{nti} cognitionem non excedentes, sed mira ³ ~~pl~~ quoque platearum
correspondentium harmoniam spectare licet, non secus quam in
celeberrima Silesiarum metropoli Vratislavia.

Sed redeamus ex diverticulo in viam rectam. Cum Rheno ve-
ctus Transfurthum peterem, ultra Vormatiam 4 mill.
attingi urbem quondam Imperialem

O P P E N H A I M,

nunc vero Serenissimo Palatio Electori subiectam. Situs
huius urbis amoenus est in montis latere, & si vulgo cre-
derem, visam Ierosolymorum effigiem referente. Parsem. n.
paulo superiorem arx electoralis occupat, quae assimilata
arxi Davidicae, ex qua sensim descendendo ^{lun} templa occurrit spe-
ciosum sic satis, in quo pro crepusculo matutinum nihil na-
tari. Infra templum forum est urbis. Aedificia ad pede
montis habet quidem perampla, verum antiqua & rudia.
Ajunt huius urbis Senatores esse ex Nobili aut Equestri
familiâ delectos, neque vulgo capessere illam dignitatem
conceditur. Aluit hanc urbem Rhenus, Post
hanc urbem post quatuor etiam miliaria occurrit

M O G U N T I A.

77 78
urbis vetustissima, quae loco ameno sita est illic ubi Moenus
fluvius, quem alii Mogannum vocant, ex Franconia descendens
Rheno se levi cursu miscet. Haec urbs dives esse fertur antiqvi-
tatem, verum ego temporis exclusus brevitate priusquam in ho-
spitio ad Speculum quieti me traderem haec pauca vidi.

Templum cathedrale in magno urbis foro est peramplum, et mul-
tis Archiepiscoporum monumentis dives. Hic vidi mystificatio-
nes Papisticas, & solemnes pro defunctis ad candelas cippo su-
perimpositas orationes. Habet hoc templum columnas lapide-
as 40, Habet & supra ligneam quoddam altare equestrem homi-
nem D. Martinum vocant. Anno 1605 Joannes Suardus
Archiepiscopus electoralem dignitatem obtinuit.

Arx splendidissima electoralis sita est ad Rhenum. Habet
& Academiam, bibliothecam, Jesuitarum colluviam, quae mihi
videre tempus & nauca prohibuerunt.

Flumine adverso Francofurthum iteris occurrit arx elegans
ad dextrum latus KELLERSPACH cum propu-
gnaculis, aggere alto & turricula angusta conspicua.
Longius hinc unico solum miliario à Francofurto distat

HECHST.

257 electoris Moguntini ad Rhenum elegantissima: ubi
naves ad urbem hanc adventantes tubis exapiuntur.

In magno aethivo palatio haec cum picturis vivis unius cuiusdam
Imperatoris leguntur.

Aquila Imperialis.

Austria victrices Aquilas augustaeq; signa
Extulit appictos Genitrix clarissima regum
Edidit Augustos denos: Priameja propago
Et genus Herculeum magnum Jovis incrementum,
Undiq; quod virtus Diadema Trophaea Triumphi.
Cum majestatum titulis Sceptisq; coronant.

Rudolphus I.

Hujus ab auspiciis aeternum aeternus honorem
Austriada mafflavit domui tot regna tot oras,
Sicq; renata fuit facies pulcherrima mundi
Gaudia saltantis lassiq; cubilia Phoebi.

Albertus I.

Debit Albertus merito succedere patri,

78
79
Cuem sequitur volitans laetis victoria pennis
Libertas, pietas, constantia, colla Tyrannum.

Fridericus II.

Caesarii capitis quamvis sit fracta corona
Ludit in humanis divina potentia rebus
Non tamen extincta est virtus atq; incerta fama
Friderici clari Austriaco de stemmate nati.

Fridericus

Fridericus sacrata majestate verendus
Vinula regnozum solidans adam ante quietis
Praecellit mentes hominum bonitatis & aequi
Laudibus, ac blanda mulcet dulcedine mundum.

Carolus Magnus.

Quis me jure negat Magni cognomen adeptum?
Quin titulus factis est minor ille meis.
Floruit optata sub me duce Gallia pace
Pannonis fusus conadit Hunnus agris.
Fata sublaetis tellus pacata tyrannis
Hesperia Pulsus trux Saracene plaga.

Imperii sedes per me Germania facta
Saxoniae & Insuper terra professa Deum est
Gloria neglectis duce me quoque reddita multis
Ipse repurgata nec rudis artis eram.

Maximilianus I.

Non sic Hebraeos soboles Jessea beavit
Caesar ut Aemilius Germanos cumque Latinis
Armiferos Belgas Hispanos atque feroces
Pannonios decorans fovit firmavit & auxit.

Carolus V.

Carolus in toto Phoenice velut unicus orbe
orbis apex, regum rex, nec non gloria terrae,
Lilia cum Luna superans ensesque leones
Scepta per Oceanum PLUS ULTRA extendit ad astra
Cedat ut Ulysses, Macedo, Itraque, Julius audax

Ferdinandus.

Non humana creat tales natura Monarchas

79 80
Qualis Ferdinandus: soboles sed clara Deorum.
Cujus iudicium pietas, prudentia, candor,
Totum perstrinxit veluti sol aureus orbem.

Maximilianus II.

Maximus Aemilius nulli comitate secundus
Scilicet aut qualis Danaus memoratur Achylles
Aut qui divorum reputatur sanguinis Hector
Implevit geminas summis virtutibus Arctos.

Rudolphus II.

Aedepol hic patriae pater est pietatis adus fus
Igne, polemarchus, custos, cen Curtius astat,
Christi adum ut populum festiva pace gubernet,
Religione Numam superans, candore Lycurgum
Vincit Aesfidem iusto Socratemque Sophiam.

Anno 1606 7 Februarii hora 1. pomeridiana cum
Jano Gukero, Caspate Dornavio, Jánoslas L. Barone
à Smiricz Bohemo pedibus excurrentes & tria millia
conficientes pervesperis lassis Spiram appulimus, et ad
hospitium cuius insigne est cantharus mauratus divertimus.

SPIRA

olim urbs Nemetum, & incola urbis Nemetes dicti sunt
E regione hospiti ad cantharum est domus De niti
Clarissimi Juriconsulti & Camerae assessoris cum his versib.

Prisca insigne domus speculum radiantis mago
Ingenium domini prodece doctarovi.
Hos exesse jubet ficta qui mente recondunt
Fallaci quicquid pectore concipiunt.
At vos est cordi niveus queis candor aperse
Vos animo dominus janua poste vocat.

Et:

Otia fluxa dedit posthac aeterna daturus.

Hidem.

3 Reg. 3 cap

Salomon de puerulo à muliere interfecto judicans sedes in
hac inscriptione.

Solvit inexplicitos justis prudentia flexus.

Templum cathedrale est capax & amplum cum organo
& 26 columnis. In quo aliquot imperatores sepulti
jacent in di Sabem monumento condecorati, hac serie.

~~ROAVUS IACET ISTIC~~

~~ROAVUS IACET ISTIC~~

Anno Domini 1039 Conradus Imperator, secundo Nonas
Julii obiit.

PROAVUS IACET ISTIC.

xv. KL. Martii Gisela Imperatrix obiit.

HIC PROAVI CONIUNX.

Anno Dominice incarnationis 1056. Henricus Tertius
Xiger tertio Non. Octob. obiit.

AVUS HIC.

Anno Domini incarnationis 1106. Henricus
Quartus senior VII. Idus Augusti obiit.

PATER HIC.

Sexta Kal. Januarii Bertha Imperatrix obiit.

HIC HENRICUS SENIOR.

Anno Domini Henricus V. junior V. Kl. Maji obiit.

FILIUS HIC.

Integrum distichon ita habet.

Filius hic, pater hic, avus hic, proavus jacet istic.
Hic proavi conjunx, hic Henrici senioris.

Præterea testatur tabella quædam characteribus vetustis
exarata plures illi Imperatores & Imperatrices in spe
futuræ resurrectionis quiescere, his verbis.

Conradus. Henricus Tertius filius Conradi
Henricus IV. Rom. Rex. tertius Romanorum Im-
perator filius Henrici.

Henricus V. Romanorum Rex, quartus Impe- 81. 82
rator Henrici quarti filius.

Philippus Dux Suevia Romanorum Rex

Rodolphus Rom. Rex.

Rodolphus Comes de Nassau Rom. Rex.

Albertus Rom. Rex filius Rodolphi Rom.
Regis Dux Austriae.

Gasela Bertha & Agnes cum præfatis
octo Imperatoribus et Regibus, in hoc choro
Regum, & Beatrix in ccripta Ecclæ Impe-
ratrices gloriose requiescunt, et Conradus V.
fres Henrici præfati, non modo Eccliam re-
dificando, sed magnis & superabundantiss.
privilegiis Clenodiis muneribus & donis ho-
noraverunt, animabus eorum propitiatur

altissimus.

Ardentia elliptica conspicienda 14 quorum duo emine-
ntissima fuerunt. Altare cereas ardentes 20 ha-
buit. Cantuenses monachi XIX.

Verum quia jejuniorum dies fuerat, omnes statuae sindo-
ne pura erant tectae.

A monumento Imperatorum in tabella.

Mundus non durat perit qui crastina curat.

Respice futura si vis vivere sine cura.

Item in alia tabella.

Mors dura mors nequam, mors nulli parcat et aequam
Dat cunctis legem miscens cum paupere regem.

Item.

GEORGIUS PALATINUS RHEXI
episcopus Spirensis, sudore Angli-
co defunctus obiit. 1529 die 27 Septemb.

In arca ejusdem templi est ex lapide eleganter excisus mors
ohivatum, ubi iuxta hominis statura Christus & duo alii discipuli
visuntur. Adsumt praeterea milites Christum capere volentes, quo-
rum primus qui iam horum ingressus conspicitur laternam habet.
Sextus vero a primo solo bombardam in manibus portat, &
sinistro pedi emplastrum impositum habet. Extrinsecus vero
infra hujus structure tectum mulieris nasus specillo ornatus
est.

82

Huic vicinum est Jesuitarum templum, non quidem magnum sed
speciosum, cuius statuae omnes sindone in jejuniis tectae fue-
runt. Collegium Jesuitarum adjacet templo: itaque in ges-
si collegium salutarium Jesuitarum patres, & nominatim Joannem
Vragyrum antagonistam Paei nostri: ex quorum sermone
bus pharisaicis ^{ce}leo ex unguibus facile cognitis nobis sunt.
Hypocritica omnium rerum contentus illos commendare videbim;
verum tu nihil illi volumus & cupimus, capiunt tamen plurima.
Disputatio nobiscum illis fuerat, de autoritate scripturae, contro-
versiarum iudice, de Ecclia, Patrum scriptis, Papa autoritate,
de Poenitentia, & invocatione sanctorum, & denique de oratio-
ne pro defunctis habenda. Et per opportunum pol'accidit, ut
hinc, cum Bibliothecam ipsorum bene instructam fuisset ingressi,
iudicem controversiarum Papam solum esse debere ex illo Deuter.
17-9 comprobarent. Ego vero conversus ad Biblia Hebraica
postulavi & vatabi mihi sunt porrecta: ubi ostendi non
fieri mentionem unius sacerdotis sed כהנים plurimum, nec solum
sacerdotum sed & summum iudicis: neque vero illi ex proprio cerebro,
sed secundu[m] legis Dei praescriptum, iudicare debuerunt: quod nisi
observassent, non amplius illos audiendos esse omnino credibile
fuerat. In summa quicquid unquam de Jesuitarum mo-
ribus & conversationibus audiveram, plura in hoc ipso
collegio omnimodis, & auribus meis hausi.

84
Expleta Heidelbergae annis tribus integris & octo mensibus, cuius
bonarum artium feliciter confecto, cum iam iter Gallicum & Anglicum
inhiberi essemus post octiduum: ecce de repente 17 Martii 1607
iuxta veteres fastos nuncium de obitu Illustrii heri nostri accipimus
& poste in patria referro jubemur: cum antea 18 Martii Serenissimo
Electori Frederico IV ultimam vale dixissemus. Quare duplici nos
vulnere sauciati, nempe cum & sedis peregrinationis nostrae occu-
patione, tum omni peregrinationis iter sublato & interclusum, cognovimus,
sartore nostro Gallico advocato, quatuor sequentibus diebus, vestes
nobis lugubres facere iussit: quod supererat sarcinula, illa bulgas
complevit, & 21 Martii qui fuit dies Sabbati jentaculo primis
sumto, moesti Heidelbergam discessimus: & hora prima pomeridia-
na in pago Hentespach ad equitem & peditem Lemus praer-
dium sumimus: non laudon coenam in Eberspach refectis sumus
cepimus.

Vigesimo secundo demum die iter inceptum sero
continantes in pago Langen dicto, ad bovem grandium
sumimus: et ad vesperam Francofurtum appuimus: & in hospitio ^{in vicinis summi}
ad ceruum supra atrium domus illius depictum ^{abiquam tu tu substituit} ^{templi Basilicis}
donec commotum vectorem Norimbergam nancisci potuimus.

Dignis vero Francofurto ipsis mundis vernalibus 24 Martii
hora pomeridiana prima, occurrit pagus Nidertott, post eum
oppidum Offerbach muratum: habens arcem elegantem in ripa
Moeni factam, qua ad lavam retingentes propositum nostrum usimus.
Non longe a hoc pago Stampm circa paludum spatias
plurimas vidi nigricantes: ubi Principis Electoris Moguntini
iussu veneficae mulieres Vulcano sunt sacrificatae.

Hinc occurrit Selestadt civitas, qua sequitur pagus
Stockstadt: & hic in hospitio ad bovem coenam nos refecimus.

25 die illustrante ita facturis, rursus ad radicem inusta partibus
20 statim prausta visa sunt, ad quas totide venefice iusti
Moguntini Electoris sume exusta. Ex earum numero fuit vir
quoque praedives; quod ipsum testatur domus ejusdem modicis ele-
gantiae in pago Valdstadt sumptibus artificata. Solitus erat
arte magica hic homo vira aliorum gelascere: ut necessitate com-
puli concives, ejus vino uterentur: & hac via magnas sibi opes
acquiverat.

Secundus pagus Odenburg. Hic ad lavam montis vinei quoddam
proportionatum vidimus tanta elegantia, ac si natura arte fuisset
imitata. Huius montis immo cuber ad amussim correspondit al-
teri: & quousque unum jugum extensum est sylvaq in parcoronae probe
exornati, eorumque alteri extensum & ornatum arboribus est.

Pagus Mimbryk habet ad lavam via regia elegantissima
castellum: cuius idem Geroosus mens se aliquando imitatum
spopondit. Ad horum divi 12 die & appulimus.

Miltbergum.

& divertimus in hospitio ad Struthem quatuor eodie miliaribus
confectis. Haec urbs spectat ad Electorem Moguntinum, cuius
arx in monte methicis magnitudinis & splendoris alluit a Moeno
fluxio. Habet artificia sic satis ex ligno & lapidibus elegantia.

Haec urbs distat Heidelbergam septem miliaribus.

Hinc discessit occurrit pagus Namkirchen: postquam enim
sculo vespertino superato monte praeter coenatum ingressi sumus
Reichelsheim pagum, ad radices duorum montium & flu-
vium Tubarum (quem sub hinc ponte pertransivimus) Germanis
Tauben vocatum, situm. De hoc fluxio quaedam apud Munster
in Cosmographia sua vide pag. 811.

26 die & mil. confectis hora 12, monte finitibus confecto venimus
in pagum Halpron. Postquam occurrit nobis civitas

VIRCBURGENSIS seu

Herbipolensis, & divertimus in hospitio ad Vitom.

Haec urbs est in plano sita: & tra undiq circumiacentibus monticulis &
collibus vitiferis, amoenis hortis & pratis intermixtis ornata: praeter
ea fossis, vallis, duplici muro, fossis lapide stratis, multis turribus
& propugnaculis bene munita. Intus autem populosa, pluribus
templis, monasteriis & ecclesiis, ac non clericorum solum; sed & civium
splendidis & amplissimis aedibus exstructa, ~~Ad septentrionem~~ Ad
occasum Moenus fluvius proxime urbem praeterlabitur, quae sub-
urbium ab urbe distinguit, & utramque ripam rigens iungit pons lapi-
deus, foribus munitis pilis. In fronte templi Jesuitici haec
leguntur.

1591 templum constructum, &
academia seminarium fundatum.

Ultra Moenum proximis montibus, satis pulchram & quatuor turribus
munitam arcem, divae virginis Mariae munitam continet, quae
est Archiepiscopi.

Post tertium miliare, occurrit alia urbs ad Moenum etiam sita

Litzinge.

Hospitium hic habuimus in suburbis exteniori ad Czum.
Haec urbs agnoscit Principem Ansbacensem: quae cincta
est duplici quidem muro, sed imperfecto. Suburbium vero simpliciter
aedificia sunt non vulgaria. In foro est fons lapideus egregie
fabrefactus.

Signum urbis est, in pariete curiae homunculus ex cantharo
sibi expletus. Domus Principis est ad pedem vinei medietate
Pons lapideus 13 arcuum ~~factus~~ suburbium cum urbe coniungit.
Hic noctem egimus satis placidam.

XXVII ante solis exortum iter exortum pertransivimus Margel-
nesem, Bößlem, ubi terra nigricans iam habetur non sabulum.
Post hoc occurrit Biber, postea confectis $3\frac{1}{2}$ mil. in pago
Lambach hora XI diei transivimus.

Hic digressis ingressi sumus pagum Langefeldt.

Verum hic circuitores portis clausis non prius dimiserunt, quam
auriga ex suo XXV bacenos solverit: propterea quia volentes
coenosam viam deserere, forte via interdictam praetergressi
fuimus. Hic ego & generosus praetorum bubulum de-
cto capite oravimus, ne ~~injusta~~ nulla de causa temere iter
nostrum retardarent. Verum frustra.

Post hunc salu-
tavimus hora 6 Hippach; & hinc Nensstadt ad
fluvium ~~Thess~~ Thess: ad coenam vero pagum
Emskirchen ad fluvium Aurich appulimus: ibi coena
refecta, lectus datus somnus captus.

XXVIII Superatis Hochebigei, Birga, Buschedorf
Vatzbrun, Forenbach, Ferd, atq; ad horam dimi-
diam undecimam Norimbergam salutavimus ad Bitterholz.

N O R I M B E R G A.

est urbs munitissima & elegantissima, ut non immerito oculis
totius Germaniae dicat, albis muribus ~~sanctimoniali~~ ingenti fossa
quadratis usq; praegrandibus utring. Structa, turribus infimtis
& propugnaculis ex solidis lapidibus. Home inter huius fluvii
Pegnicans vulgo Bingitz cum multis lapidibus portibus

duas urbis partes conjungentibus. Numerantur in hac urbe, sicut
Munsterus meminit plateae & vici duo & quingenta, putei a-
quarum CXVI, fontes ex truncis agrum evomentes duodecim:
porta magna sex, pons lapideus decem & tres. Circa unum
portem supra portam lapideam videtur tos ingens et lapide sol-
do factus cum hac inscriptione:

Omnia habent ortum, suaq; incrementa, sed ecce
Inem cernis nunquam vos fuit hic vitulus.

Cingit ipsa urbs duplici muro praefecto, in quibus praeter fortalicia
& propugnacula numerantur turres CLXXXIX aut circiter.
Habet duas turres geminas: ad quarum unam habet praetors
lapidea cisterna: in cuius iugo ex duobus fustibus uberibus
aqua limpidissima profluit. Templum huic adiacens est formo-
sum, multisq; columnis nobile. In foro urbis est grandior
multo cisterna tota inaurata, quam etiam Germani pulcrum
vulcrum vocant. Ibidem habetur templum Mariae dicatum:

hic in die Palmarum mane concionem audivimus; meridie pro
bibliothecam ex duobus vasis in unum grande composuimus.

Talis in isto Mariae templo ceremonia observatur. Cum tem-
plum ingredis, communi voce Germanice psalterium cantatur:
postea pastor ^{cap. 7} Isaac praetors, et suggesto descendit.
Postea organo & musicis instrumentis volatq; musica praemi-
sa, alius pastor cathedram conscendit, preces fudit pro

principibus & omnibus egeris in genere, pro Norimbergensibus
in specie: his absolutis nuptiis promulgavit, agrorum
meminit: unice ex Joanne Evangelista capite praelecto, de his
loqui. Tertio rursus in organo lusurunt & vocalem quoque
musicam codicem Xent. Ultimo Cantorem Lusher: Mi hispano
aregy Jsteben, Tentorio idiomate cantantes, tertius pa-
stor, qui etiam cum Legatis Constantinopoli triennio fuit
praelecto Dominicali Evangelio, de Coena dominica disseruit.
Senatores sunt magnifici, & eo tanto se ornari gaudent, qui
specularem sessionem in foedis e' regere suggesti occupant,
suspiciendi omnes ob elegantem habitum a vulgo distinctum.
Hoc tempus etiam est elegans, & plurima hominum frequentia
sapiens ornata: ad quod Senatorius ordo potissimum frequen-
tate solitus est. Urbs sita est in sterili & arido a-
gro: ideoq' industioso gaudet populo. Omnes. n. plebei hanc
sunt opifices ingeniosissimi, aut plerumque negotiatorum pruden-
tissimi, repperiores & magistri subtilium operum, quae hucus non
parum condierunt.

Armamentarium urbis vargrande habens in ingressu rotunda duo
propugnacula, aut si mavis turres rotundas dicere. Quatuor
diversa sunt conclavia: in quibus singulis hinc ordine triplo sunt
arma seposita, ita ut primus ordo thoraces, alter scoppetos, ter-
tius hastas, cum bombardis habeat. In ingressu atrii ad dextram sunt
globi magni cum medicis, lapidei omnes. Quatuor sunt
bombardae majores, quarum duae hominem facile capiunt, sine
rotis. Catena grandes complures inibi videntur, cum

magnis plumbi acervis. Crocodilus exenteratus pendet suspensus.
Unus ordo habet 7. secundus viij, tertius vij bombardas. Ma-
chinam agmē deficientem vulgo serog borto xi foraminū vidi, quae
ex tribus exonerat partibus unice manu facile verti aptam. Frons
hujus habet 8 foramina, ad duo latera quatuor scoppeti majores.
Alia ejusdem generis machina 8 foraminū ex quatuor partibus exone-
randa: in cuius medio rota versatilis habetur. Tres praeterea
lanuae visum tridentes a duabus rotis impulsurae, quae sunt acu-
tissime. Quinque ordinibus balista quadragesima. Colubina
versatilis noviter excogitata. Scoppetus 17 1/2 drachmas mea-
surae longus notatu prorsus: quem rotā adhuc egere suspicior.
Romphae duae utriusque acutae tantae ponderis, vix ut ab uno homine
vibrari possit. Scoppetus deniq' ligneus quatuor foramina
habet. Finita armamentarii inspectione Illustris urbis Senatus
honorarii loco nobis obtulit per sex apparitores rubra veste
factos octo cantharos vini Rhenani, duos malvatici, totidem
Rampoldi.

xxxi. Martii, hora 9 digressis Norimbergā, occurrit pagus Faik de
postem tres arces ad Norimbergenses spectantes Hofenbruff,
Ferdin, Postbas: ubi etiam ingressi sumus

Superiorem Palatinatum

quem vians Belling inchoat: ubi auriga equos pabulo refecit.
Posttransivimus curru egregiam Palatinatus illius civitatem
Neumark,

Hanc moenia cingunt: platea primaria est bene lata & longa:
formam habet cisternam. Vix exieramus civitate cum coe-
lum pluvie cepit, et toto die coelo lacrymoso et cumibus pagum
Taining madidi salutavimus: ibi coenantes noctem egimus.
Primo Aprilis die hora 5 iser continuantibus visi sumus pagi Volt.
Jausen. Bospwogh, Beretzhausen ad fluvium Labar aut Laber
qui abundat canis, & pisibus boni saporis praesertim truttis.
Hic hora 4 prandium sumimus. Et in Edetzhausen cervicis
potavimus ad fluvium Nab. Montem modicis altitudinis con-
scendimus, & nos auriga curru subvertit: qua eversione promo-
vit ventus vehemens: quo monte superato Ratisponam ap-
pulimus hora 7 vespertina: & divertimus in hospitio in platea circa
moenia sita ad lavam.

R A T I S P O N A

Regensburg Germanis dicta est insignis & vetusta Bavaria me-
tropolis ad ripas Danubii commodissimo loco sita. Voluit Ratisponam
dicta a ratibus, quibus pontis loco ante constructionem lapidei pon-
tis usi sunt incolae urbis, cum alias dicerent nunc Regensburgum,
nunc Reginsburgum, nunc Regina. Pons vero lapideus quod nunc
utrumque est opus insigne arcum XIII aut circiter, habet in latitudine
passus X, in longitudine LX, totus ex quadratis lapidibus: qui
civitatem cum suburbio conjungit. Habet quoque turres tres:
in post pariete seu fonte unius ad ipsam urbem est picta aquila
colore nigro, cum inscriptione A D S I T. infra eam haec legitur.

Divo Rudolpho Roma. Imper. Regi
Archid. duci. Marchi. Comiti. Pa.
Pa. opt. max. S. Augusto, honor.
& observant. ergo. F. T. S. P. E. R. A. T. I. S.

Go. 1 5 9 4.

Ibidem sunt bis tria claves albo colore scriptae, quae sunt
insignia urbis.

Sequenti die prandio prius sumto, & edulias pro itinere navali com-
paratis in viam nos dantes, vix quarta miliarii parte confecta
tam vehemens tempestas nive densissima mixta oborta est, ut semel
atque iserum coegerit appellere ad ripam, eoque legere aut quiescere
paullum sedata ad horam 6 tribus confectis miliaribus in pago
Fader ad Danubium sito diem unum & noctes duas pro intemperiam
aeris sustulimus: quarta vero Aprilis hora 2 noctis disesti-
mus, & ad horam 5 matutinam venimus

Straubingum.

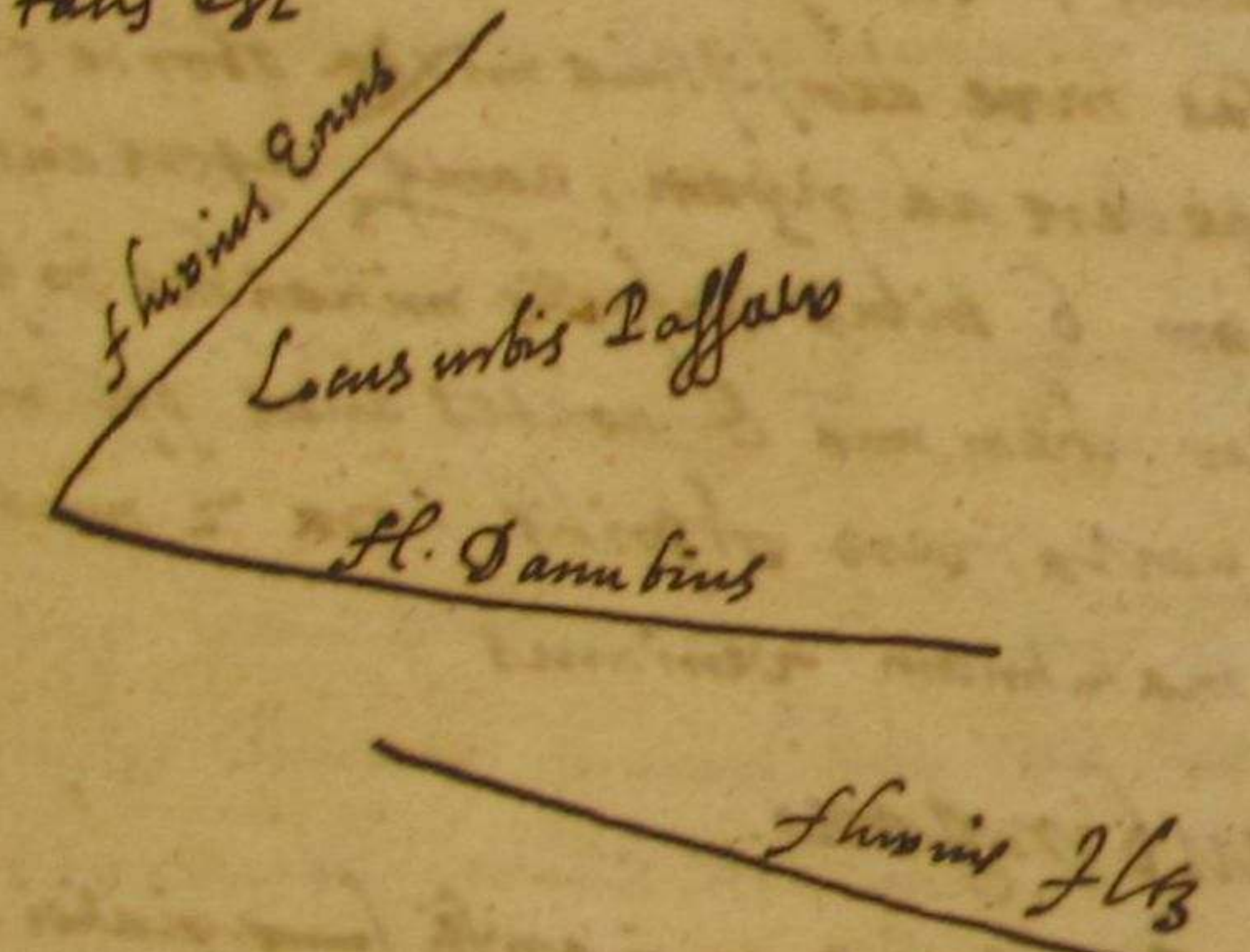
Hae civitas est Principis Bavariae, quam ingressi sumus viatici emerdi cau-
sa. Hic enim par hybernarum chirotygarum: pithi enim aut
nocte frumenta copiosa in terra candidam effecerat. Habet
hic sublicium supra Danubium. Post quatuor miliaria occurrit
oppidum Deckendorff cum sublicio supra Danubium. Non longe
infra hoc oppidum fluvius Isera Danubium ingreditur, qui est
colore viridi: quem etiam in communicatione cum unda Danubii
diu retinet.

alsofort

Hinc quatuor emensis miliaribus, die Sabbati, eodem die hora 2
relinquimus ad dextram Pfiltzhoven oppidum nunc cinerum
cum subitio, habente cuius pars a cursum Danubii spectans
are tecta est, a fluvio Pfiltz ibidem fluente opinor deno-
minatum. Postea ad horam 4 1/2 confectis 4 mil. venimus
Pataviam: ubi divertimus ad Leonem violaceum jubaris auris
micantem, in platea portum spectante.

PATAVIA.

Vulgo Passavo sive est in colle elevato mediocri ser, cuius
Situs ferè talis est

Hic sunt tres urbes. Nam fluvius Enns ex alpiibus oriens, &
partem civitatis unã, civitati majori ponte ligneo bene longo
conjungit. Hic fluvius habet colorem viridem, amplè inditè Da-
nubium adaquans. Alius pons est supra Danubium ligneus, &
transmittit ad montes Bohemice. Ab illis montibus emittit
quoq; versus Patavium fluvius quidam niger Ilz dicitur, uno
tribus usque dioc.

Hic serviam Patavia partem oppidum scilicet Judicorum divi-
dens, & sub are Episcopali è regione Emi Danubio miscetur.
Ultra Danubium dua sunt artes Episcopi: una in summo montis jugo:
altera ad pede montis atq; confluentiam Danubii & fluvii Ilz.
Urbs ipsa in longum protendit, habens templum cathedrale nò qdem
valde amplum, verum formosissimũ: cuius pavimentũ est rubrum
& candidum in armor. Cathedra est ex candido marmore.
Vidi hic grande altare argenteum: corpus constans ex ebore
nigro. In superiori choro altare ligneũ solidũ notũ pictur:
gaud hominis ligneis admodũ longis vifit; Episcopus est Leo-
poldus Archidux Austria jurensis statura prælonga, sapientiã
Salomone inferior est. In vicino templi summi in quod
dam sacellam orationis ~~quidam~~ ^{nò} ~~quidam~~ ^{gratia} ~~gratia~~ ^{ingressus} fuerat: ubi
elichnia Lij, Cercos grandiores XXV ardentes, hora sexta
vespertina numerati. Audivi prætorũ concertũ Musicum non
satis ardentem. Pueros in super vidi: sex veste candida
in moem Angli cum duabus alis indutos, ^{singulos} ~~quos~~ ^{ipse} ~~tenebant~~ ^{scipra}
Gradus altaris in quibus pueruli sedebant penitus oblecterant
vasis inauratis pretiĩ inestimabilis. Ars & sedes Episco-
pi est magna structura templo summo adjacens.

v. April. qui fuit dies Resurrectionis Inmanuelis nostri Jesu
Christi hora 5 discessimus Patavia, & tribus mil. confectis
a Parte Septentrionali nò longe à ripa Danubii est vagrandis
petra; habens in medietate murũ parvum ex lateribus: qui
distinguit diocem Episcopi Patavici a possessione Casaris

AUSTRIA

hic incipit, olim Superior Pannonia dicta: cuius latitudo trium aut circiter dierum est: longitudo vero duplo maior: quā Danubius mediam secat, & multis aliis amnibus terram fertilem reddentibus alluitur. Hac regio per defectum seminis à Cesare Alberto filio habitata est, qui in imperio patri successit. Ingressi postquā fines Austria sumus per horas multas inter montes altissimos navigavimus. & hora 12 franchi sumus in oppidulo Ascha nuncupato. Audivimus hic in hospitio referri paganos quōdam Pontificum sacrificium cum contra dominū illius loci, tum contra voluntatem paganorū, vi à quōdam Barone ipsis obtinsum, interemisse. Hinc prandio sumto solventes hora vespertina venimus

LINCIIUM

Habet Linz Sublicium oblongum, & arcem in monticulo elevato satis amplam, splendore mediocri, nondum perfectam. Civitas haec nō quidem spatiofa, sed quae structuris aedificiorū satis est conspicua, & muribus famosa. In humili domo divertimus, sed lecto regali excepti sumus; cui simile excubile Principis Maximiani Heidelbergae stratum nō vidi. Nam lintea inferiora & superiora multis ordinibus accipita fuere ad latitudinem palmi humani.

V. die solventibus Linco, infra unū miliarium fluvius Draun navigabilis Danubium infuit. Ab hinc duobus miliaribus est insula, ubi est arx Spilversch dicta: ubi hora 9 matutina ob fluctū Danubianorum succussionem in praesentissimo vite discrimine firmus constitit, cum & fluctus ipse supra navem elevatus visus, et in navem q̄ insiluisse comperitus est. Spatio mediocri hinc disto ex Stiria fluvii orimidi Entz & Staer uterq̄ ambo navigabiles Danubium salutant. A postremo post quadrantem miliarium occurrat Mattfawerth, ubi Sublicium XXVI pilarum habetur. Confectis à Spilversch 4 miliaribus ad ripam Danubi nō procul est vetus monasterium, Germanis Vordoply denominatum: hora 12 septem Danubium, nostra lingua ördög gättya praeter navigavimus animo timore nimium percusso. Eodem die 20 miliaribus confectis

Danubio secundo, hora 7 vespertina appulimus in civitatem StALL decem à Vienna miliarium sitam, habentem Sublicium XXXIII pilarum, & cenavimus ad candidum leonem.

VII. April, paululum infra hanc urbem est urbs Krems muros cineta duplici, & apprimè factis propugnaculis spectatissima, & hora prima pomeridiana Viennam salvi attingimus, ubi divertimus ad aureum usum in platea alba floris mark dicta.

VIENNA

Celebratissima Austria metropolis sita in colle paulisper elevato sicut patet ingrediēti à Danubii portu: hanc à Septentrione

alluit Danubius derivatus, ab omni fluvio Vienna, urbs fam-
pla & dives cum longis submbris. Murus quibusdam in locis
est simplex, quibusdam pro duplato aggere, lata fossa & propu-
gnaculis amplissimis late spectandus: cuius etiam summa propugna-
cula triplicia. Arx Archiducis est ad meridiana in his pan-
tem splendida. Supremum civitatis templum est S. Stephe-
no dicatum, magnum, splendide viridi & rubra tegula tectum,
habens turrim praeterea unam ex lapidibus sculptis artificiose
nobilem, haec continens horologium integrum cum quadrantibus.
Templum habet columnas XII, organa duo. A plaga meri-
dionali non longe a foribus haec legi.

Nobis haec gelida Wolfgangus condidit urna
Cui bene cognomen Misina clara dedit.
Arcti cohaeret divinum pectore numen
Sincerae fuit religionis amant.
Consiliis sapiens heroica lumina flexit
Magnatis mira dexteritate regens.
Ingenuo clarus varios possedit honores,
Principibusq; vivis gratus ubiq; fuit.
Exitit in miseros facili tum munere largus
Pauperiem prompta saepe levante manu.
Xunc exhausta caro requiescunt ossa sepulchris,
Spiritus aetheras sed colis ipse domos.

91
Expectat christi latissima iudicis ora
Gaudia perpetuo quo duce summa feret.

Circa majus altare.

Participem casus quem Caesar habebat in omnes,
Quiq; Palatino fulsit honore Comes,
Mente tenax, virtute nitens, gravitate verendus
Sinceraq; colens iuraq; piuraq; fide,
Xunc tumulo Volfrange iaces, sed fama perennis
Vivit: & aetheras mens nitet alta polo.

Ibidem e regione.

Anno ab incarnatione Domini 1340 in octava Pa-
scha consecratum est hoc altare a venerabili
domino Alberto Ecclesiae Patavien. episcopo,
in honore S. Stephani Protomartyris & San-
ctorum, quorum reliquia hic continentur & sunt
ista. De ossibus S. Stephani. de lapide cu quo
lapidatus est S. Stephanus. de sepulchro domini, de
praesepe domini, de amabulis domini &c.

Academia celebris illa in angulo urbis ad moenia sita est.
ostium versus. Collegium Jesuitarum satis splendidum cum
templi grandi & turri minori: ubi in pariete cuiusdam do-
mus circa mortem haec leguntur.

Aucupis horrendi fatale retia cerne,
Aucupium cuius nulla fefellit avis.

Verum hoc collegium dominica Quasimodogeniti, quae inci-
derat in 22 April. sive 12 juxta veteres fastos fere fun-
ditus igne arsit cum templi tecto, turri, horologio & campa-
nis. Sex diebus Vienna ob comitum defectum morati su-
mus: 23 vero Aprilis discessimus: & ad sequentem militem
occurrit hortus imperialis muro circumdatus, ^{qui} propugnaculis
& aethivis hypocaustis, amplitudine fere urbem aequat: quae
ob summam firmitatem a longe instar urbis ap-
paret. Posonium tendentibus in monte sese conspicien-
dum nobis praebuit collis a Matthea quondam Corvini militibus
opere immunitatis excitatus, qui in ascensu habet LXXIII pas-
sus. Hinc conspexit Vienna eleganter.

Emensis octo miliaribus occurrit urbs muro circumdata
Hamburg,

92
Sita ad Danubii ripam duobus à Posonio mil. distata. supra
portam videtur septem globi, à Matthea Rege Ungariae
anno 1481 obsidionis tempore è Bombarda, ut fama est, eò iacti.
In montis vertice habetur arx inaccessibilis, univèrsa Austria
Ungariae conspicua. Post duob. ab hac urbe miliaribus
Danubium ad Posonium transmeandigavimus, & hora 4 ingressi
Posonium, divertimus in hospicio ad Salyrum.

P I S O N I U M

in Danubii ripa situm est à Pisone Romano, qui Ungaris
quondam praefuit, sic dictum, habens arcem in monte macedonis
nunc splendoris, & cochlearum XCIII passuum. Urbs ipsa
muro duplici cineta, vallum unum sed grande tet. In supremo
urbis templo ~~pariete~~ in rubro marmore parieti applicito haec
leguntur.

Illustri heroi NICOLAO PALFI ab Erdöd.
Petri filio, Comiti Posoniensi & Comaromiensi,
L. Baroni in Vereskö & Stompha, equiti
aurato, regii Cubiculi in Hungaria magistro,
Rudolphi II. Imper. Rom. & Regis & Consilia-
rio & Cubiculario intimo, Hungariae cis
Danubium generali, Praesidio Strigon. Comaron.
Uyvarien. Posonien. Supremo Capitaneo,

cujus par generi & titulis virtus, rem
ungaricam difficilissimis temporibus cum omnium
admiratione & gratulatione conservavit &
amplificavit. die 23 Aprilis ipso S. Georgii
profesto Ao D. MDC pie defuncto, cum
vixisset annis 47. m. 7. d. xiiij. Maria Fug-
gera Kyrchberga & Weiffenborri Ba-
ronissa, marito de Repub. deq. se optime
merito cum VIII superstitionibus liberis mor-
rens P.

Ejusdem Herois viva facies ex candido marmore itidem
Sculpta visitur.

In altero templo monachorum.

Epitaphium egregii viri Petri Farkas Patritii
Cibiniensis Transylvani, Cas. Ferdinandi &
Maximiliani aulae familiaris, & Camera Un-
garicae Secretarii, qui obiit die 27. Martii
Anno 1571.

Cui gemis & proavis patriam charosq. parentes
Patritios dederat Cibiniense solum:
Hoc situs est tumulo Petrus cognomine Farkas
Fata extra patriam quem solvere mori.

Ut caperet magnos (quos non ibi ferret) Francos
Publicaq. illius res fuerunt in ope.

Ut his interea Ferdinando & Maximiliano
Ille duobus in hoc Castrisq. foret.

Ergo hinc Ungarici secreta negotia fisci
Credita quae summa rexit & ille fide.

Ille Deum reverē coluit subvenit egenis
Comis & ingenue fidus amicus erat.

Quid moror illius virtutes dicere verae
Exemplum felix integritatis erat.

Uxor Apollonia & nati signum sepulcrum
Hoc tanti memores hic volvere viri

Ejus per Christum (cui fidere novit) in alto
Mens coelo-vitae gaudia vera capit

Ecclesia reformata templo caret: verum ad Curiam ampla domus
est ejus rei aedificata: ubi etiam die Georgii concioni audientiae
interfui. Hic etiam veterem sodalem Steph. Kegelman
jam conjugatum sum allocutus.

xv. Discessi & confectis 3 mil. Szenczinum ivi, cuius templum
est ad initium oppidi in colliculo cum horologio in turri supra tem-
plum. Hoc oppidum Haidones tempore rebellionis igne funditus

absursum: & hinc primum reatificari, additis inguiculis,
caeperant. Hinc post tertium miliaire Tironiam
salutarissimam, quae est in plano sita, cum muro simplici, vallo
& tenui aggere, & panis propugnaculis. Compellunt
monachos Leucophaei colonis: & veterum cohabitatorum
in Schola Parakina Steph. Telekesi: jam moratum
factum salutari: sed audi, & hinc & illos turpis mendacii
reos coargui, regentes Telekesium monasterio illi inhabita-
re, quem tunc ego post sermones ultro utroq; habitos agi-
vi.

XVI. Tironia discessimus & duobus mil. emensi Galgoin
Turonis ad fl. vagum oppidum petimus, illic toto die com-
sati sumus. Habet hoc oppidum castrum in monte. Proterea
Scholas Ungaricam & Sclavonicam, cum Ecclia Germanica.

XVII. ante XXVII post quartum miliaire ad horam X in Tapot.
Ran grandium sumimus. Hoc oppidum in plano situm spectat
Sijfuntum Forach. Hora vero 2 in pagum Ribam
fluvio Delta vadatim transivimus. A mane
ad crepusculum vespertinum 8 mil. confectis oppidum Privik
petimus, ibi noctem egimus.

XXIII. Mane in pago Nedosiv 12 comites ascivimus
& montem praetium transivimus hora X Totprona
apud subditum Generosi mei grandium sumimus. Hora 4
oppidum Szent Marton luto sum pertransivimus.

94
Hora VI oppidum Stuchan petimus: cuius parte qua
montes spectat distributionem temporibus nebulones existerunt.
Hic praefuit löfregi Lukach praefectus Pauli Nari, qui
ad multam etiam intercessionem comites itineris doro replevit.
XXIX die. XIII comites comparans pro flor. 1. per phatram
ego phatram nebulonem rebus dicerem pacifice transivimus.
Meticulosa loca sunt pagi Kratiova, postquam fluvius
Arva cum impetu descendit. Sequitur Szankova, ubi subli-
cio fl. Arva transit. Hinc exiit Gombas, huius etiam
campi intus sunt a latronibus. Ad horam prima sublio
vagu transivimus oppidum Rosenberg grandendi
gratia ingressi sumus. Hinc abeuntes, pagos Liszkova,
Liebla, Bizinova, Szvetimaria, Szent Mik-
los vidimus, & in postremo per octavimus.
XX. ad horam XI. Luchainam petimus, & a grandio
iter continuantes, salvi & incolumes Keismarum & nostros
salutarissimos. Et sic cum Deo iter coeptum feliciter absolvimus.

CARMINA IN REDITUM

nostrum, a diversis scripta
partim Gortiel, partim Heidelbergae

AD

ILLUSTREM ET GENEROSUM
Baronem Dn. Nicolamm Theokoh, Dn. in
Leifmarck, Ephorūq. D. Steph. P. Miskol-
cium Baronis fideliss: ex Augusto Gortien-
sium gymnasio in Illustrem Palatini Electoris
Academiam discedentes, Amicorum

NOTA.

FLORA coloratis caput exornata corollis,
Atq. soror spicis tempora cincta CERES
Dum mundi renovant faciem, passimq. per agros
Ostentant TERRÆ floridioris opes:
Magnum iter ingrederis, socio CHIRONE fidei,
O vel NARCISSE FLOSCULE floridior.
A! felix omen! Sub optima tempora messis
Quod nobis iunctæ FLORA CERESQUE dabunt,
Post ver ætatis dabit id maturior æstas,
Quando revertentem PATRIA suscipiet,

Quae discedentem nobiscum moesta relicta
Insequitur votis omnibusq; bonis.

Qui Musis tenere ver sacrat amabile vitae,
Nil in eum juris Mortis habebit hyems.

Christophorus Arnoldus
J. V. D. f.

ALIUD

Hoc meritum fueras, nostri dum tecta Lycei
Incoleres, Generis Flus Generose tui;
Ut sequar omnibus faustis, votisq; secundis
Tendentem ad cygnis apta fluanta Nicri.
Numine propitio vade & felixibus astris:
Quo tua te virtus spesq; paterna vocat.
Non ignota bonis spes, quam vigor entheus in te
Erexit: pleno persequere hancce gradu.
Quamvis viam pulchre virtutis & artis inisti
Haec te ad virtutis cubmen & artis agat.
Sic erit, ut dum calce teris vestigia Patris,
In Nato superet fata futura Pater.
Sic erit, ut strigi magmentum accedat honoris,
Gloria certa tibi, Pomponiae aucta salus,

Quod possum: precibus gnara astra fatigo viarum
Vel potius, summum qui regit astra Deum:

Ducat ut usq; via pietatis, ducat honesti
Tramita: & usq; tibi Numine dexter eat.

Certa fides. teris populorum Victor abibus
Spectatis. fove praevia lampas erit.

M. Eliae Cuchleri. P. L.

ALIUD

Siccine propositum est alias invisere terras?
Alteriusq; sequi, docta Lycea soli?
Nec tua mens domis Sortis contenta secunda est?
Nec clari curat nomina magna Patris?
Ni bona fortuna summis virtutibus ornes?
Ni superes manum nobilitate genus?
Haud frustra bona namq; animi tutissima gaza:
Cetera fors avida datq; rapitq; manu.
Divitias fortuna agitatur temeraria: virtus
Permanet, atq; avidos effugit una rogos.
Ergo, juvante Deo, Nicini proficiscere ad undas
Fertq; animo forti fardia longa viæ:

Scilicet ut sacra cognoscas penetrata Phoebi:
Mouibus & redeas cultior inde domum.
Tum varios hominum mores, positusq; locorum
Observans, vitas damna, pericla, dolos.
I pede felici; superis comitatus ab humis:
Addant Dii vires in mea vota suas.

Te jam Magnifici juvenis compello, MAGISTER:
Foedere amicitiae qui mihi junctus eras.
Scis, erat in votis: ut vos comitarer euntes,
Sors aliter cecidit: fata sinistra vetant.
Ergone non sequeris, dices? nec carmina promis:
Quae firmum nostri foedus amoris alant?
O si Jova parens oculos hinc verteret aequos:
Acciperetq; avida (pia) supplicis aure preces:
Per juga, per Sylvasq; comes fidissimus irem,
Sicami sequerer per fera saxa maris.
Non me terrerent alpes, non Caucasus horrens,
Non Scythiae glacies & sine Sole domus.
Res obstant fractae: tenuis fortuna retardat.
Dira lues fera longius ire vetat.

97
Si certa est igitur vobis sententia, Nicri
Ad latres vestros postmodo ferre pedes:
Vos pede, quo possum, quamvis non passibus aequis
Prosequor: & fundo vota precumq; Deo.
Vota precumq; Deo fundo: quo corpore vires
Servet: & Aonio pectora fonte riget.
Ergo iter ad coepitum, Stephane, hinc contende: Corollam
Jam clara Phoebus recit in arce tibi.

Johannis Fikert:
Farkassalvami.

ALIUD.

I, sed non abeas animo gratissimè nostro:
Exspeto amicitiae foedus inire tuae.
Atq; non longè juvenis generese recedes
Hic tua nam virtus, gloria, semper erit.
Dignus es, ut semper posthac celeberris in urbe:
Dignus es, ut quisquis te reverentè amet.
Vive diu felix, nostri non immemor olim
Utq; diu possis vivere, ritè vale.

Petri Biskupski Poloni.

Apobaterion

Reverendo & doctissimo viro, Stephano P. Mij.
coleino, cum post laudabilem Scholae Tart.
stratim gubernationem, ad Ecclē Szereciē-
sis regimen abiret, scriptum à P. H. Z.
Ecclē Tart. Sacellano. 1608. 12 Xbris.

Si mecum reputo, vir è doctissime, quantos
Pertuleris, quantumq; domiq; forisq; labores
Doctrinae causa, ut post te Spectares merum
Turbam, atq; ut posses aliis prodesse docendo
In Scholis, atq; etiam, si res sic postulet ipsa,
Et cathedra populum divio pascere verbo:
Demior! simul & grates persolvo Tonanti,
Has tibi qui vires atq; oia praebuit olim.

Credo ego quod quoties precibus Deus ipse petitus,
Hoc sanctum, sanctisq; placens volum exiit ore:
Mi Pater! in patriam si saluum duxeris ipsam:
Quis mo exornasti, Sancto confesso labori:
Et vitæ cursum expendo tibiq; huius.
Tu comes voti: voti, partem exolvisti:

Nam Schola se vidit certe artes nostra docentem
Senasq; atq; anni spacio: doctus & ultra
Si fati series tibi permisisset, amanter.

Ecce Szereciam, Deus, atq; Ecclesia Christi,
Ad vulganda sacra sacra te mysteria verbi
Avocat: hisq; partes: voti pars altera vestri
Haec est, quod satagas persolvere corde fidei:
Hoc grave mi imprimis, qui tanto prior amico:
Durum aliis: grave tibi quae esset sacra Minerva!

Sed quid? Num senem fatorem evellere tutum?
Aut facere, ut voti reus invenire morando?
Non est. Ergo ubi te nulli revocanda per orbem
Fata vocant, animo de te haec contamus amico:
Alme pater, curis, variisq; laboribus actis
Da requiem, vitam facilem, dignosq; laborum
Exantlatorum fructus: te sentiat ipse
Esse Patrem: voti da partes impleat omnes:
Et tandem expleto cursu post tempora longa
In coelum, patriam redeat sitibundus amatam:
Gaudia perpetua capiat Chroq; fruatur! Amen.

Meditatio passionis Domini, decan-
tanda ante festivitatem Paschatos.

Tarōsalini, 1608. 24 Martii. D.

Tibi laudes recinamus, tibi grates,
meritorum memores Christe tuorum,
quia technas repulisti Satanae victor et ora.

Puer istam ad genitus luminis auram,
sine fastu, sine pompa, sine veste,
stabulo in paupere noctis medio frigidioris.

Fugis Herodis egenus trulis iram,
sola Nili pro fugus pergis ad alti:
Galilae nec presso repotens rura tyranno.

Sacra Jordanis ubi perluit unda
caput, imple superi jussa Parentis,
procul Evangelii luce fugans impietatem.

Sohymas orbis adis trimina propter
fera mactandus, & atrā perimendus
noce, suffragia plebis, Caipha sentis & Ammā.

Cruce post verbera suspendaris altā,
animam efflans vacuā conderis in urna,
redivivus triduum post caput effers super astra

Tege Victor laceros quae sumus humnos
tunicā, ne si leas, integritatis,
mala post plurima fessos recrea pace cupitā.

Tibi pleno hoc schola nunc Tarōsalensis
recinit gutture carmen. Cape Christe,
quia technas repulisti Satanae victor & Ora.

Publica Ecclesiae Niscolcinæ
oratio, carmine comprehensa, anno
1612, mense Julio, et ad eandem
cum superiori oda melodiam decantata.

Paradyfi, maris, orbisq³ Monarcha,
genitor virginis in prole priorum,
agit Ecclesia puro sacra de pectore grates:

Tua quod dextera defendit ab hoste
truculento viduae tecta Sarepta,
tenebras noctis opacæ removens sole malignas.

Animam, corpus, & istam voluisti
oculis cernere damno sine lucem:
agit Ecclia puro sacra de pectore grates.

Humili supplicat exinde Parenti
animo, sole vehut lucificasti
patulum flammigero orbemq³ timore inde fugasti:

Ita mentem radiis flammis almi
tenebrosam rutila, disjice teclmas
Satanae, lapsibus aurem facilem cede nefandis.

100
Sit ut omnis labor, oratio, mentis
meditamen, tibi laudi, emolumento
Sua qui nomina Christo dederunt coelipotenti.

Semel Evangelii cognita semper
niteat lux sacrosancti, male suadam
anime pelle famem, ne rabies enecat Orgi.

Columensis Deus orbis universi,
rege Reges, civitates, fora, templa,
famulos Martis, & almae benedic Christe catervæ.

Paradyfi, maris, orbisq³ Monarcha
tibi nos has amimus pectore voces,
mala post plurima, ut Humos recrea pace cupitæ.

Pro turri Liscensi, cujus fundamentum jactum est.
anno 1632, 26 Augusti, die Jovis.

Dens almae
Auspiciis hanc Christe tuus, fundamenta turris
Hujus orans posuit, tua post natalia, clavis
Plebs Liscana atavis, expensis pluribus: anno
Mille & sexcento post terdenoq³ secundo:
Bis denos numerans Augustus tresq³ dies bis.

Orationes et carmina in Schola
 Patachimensi & Gorlicensi Lusariorum
 dictae; nec non in gymnasio
 Tartzaliensi Auditoribus
 propositae,
 ab anno 1600. ad 1618.

CARMEN DE SPIRITU
 SANCTO

Peroravi in festo Sanctae Trinitatis
 18 Maji 1600 Patachimi.

Pneuma Dei sanctum recinam, qui temperas axes
 Igniferos, micidumq; jubas, niveumq; Dianam,
 Fluctuomumq; fretum, terram Sylvasq; comantes:
 Atq; cuius, quando, emis, Cur sis missus ab arce
 Aetherae, tenui modulabor arundine Musae.

Exordium
 ab ipsa re.

Propositio
 quadrimembris.

Nunc in Sinu Patens, cui parent orbis & orcus
 Huc ades, atq; meum, titubantem in gurgite lembum
 Dirige: ne tumidis sis barbara praeda procellis.

Invocatio

Vos quoque Pegasus comites, Charitumq; ministri,
 Ore favete omnes, vobis ego voce preiubo.

Petitio.

Postquam coelipotens a funere Christus acerbo
 Surrexisset Satanae fabrilis vincula rumpens,
 Vivum discipulis sese monstravit amandis:

Quando

Inq; super elari Christum monumenta trophaei
 Edentem, auricomos spectantur lumine cuncti
 Discipuli atq; manu validi vestigia clavi
 Palpare, dein Cerealia dona palato
 Mandentem tenero piscem quoque faucibus assum,
 Nectareiq; favi redolentia mella trahentem.

Jan. 20 - 27.

Luc. 24 - 43.

Poss ubi jam manifesta pro signacula popello
Rite dedit Chris: tandem sic ore profatur.
Corpore vos Solymis conuordes sibi quaeso
Fœdera pelliferiq; patris Solemnia promse
Expectare polo donec descendat ab alto:
Ingentiq; eritis quando virtute potiti
Flammis ætherei, testes mihi sibi firmos
Vos Solymis, mundi atq; novissima climata adusq;

Vix ea factus erat, nitidi fastigia olympi
Summa petis, liquidatq; occludunt æthera nubes.
Discipulis sermo hic patulas ubi semis in aures
Obstupere animis gelidusq; per rima cucurris
Ossa pavor, Solymis comunia tecta capeissent,
Concordes pariter precibus iuuenesq; senesq;

Quinquagesima ubi nitidum iubar extulit eos,
Tumba sacra Deo Solemnia festa parabant
Legis ad exemplar Moses quam protulit olim
Fastidius populo montis de vertice summo,
Inserat Zephyrus Boreas, Eurvsq; Notusq;
Concutunt coelum magno quoque murmure miscent
Flatibus, atq; domus rapidis penetralia complent.
His actis subito indocili rudiq; carcere
Discipulum flamen stolidæ inconstantia mentis
Semina dispellers, rubicundo & nectare potans
Multiplici incipimus præconia farior ore
Summa Dei, cunctis mysteria fauce canentes.

Cur fortasse roges non gratia fusior almi
Pneumatis æthereis descendit sedibus ante
Quam pedecunq; potens celeri fastigia olympi

amor dari potis
ing, cum ubi nov
seti affusis a se
no chri si. v. h. s. q.

Scanderes igniferi? Sic namq; sacerrima quondam
Scripta Prophetarum cantarunt: flamen ut esset
Publicus exhibiti testis christi, atq; Parentis
Esse Dei sobolem, similem, visaq; Latorem.
Proxima subsequitur ratio hanc: Ecce Chri
bis se sibi ut melius speraret amanda, nec orbam
se fore conciperet, memori mage verba notares
Corde Dei, qui talia factus ab ore est.
Vivo ego, te donec Tellus Astlasq; fretumq;
Durabunt, cernā sacrosancta recta ocellis,
Neque famescendum parat, prædam esse luporum.
Nulla dein Solymis matrumq; parumq; caserva
Tunc erat, & citius loeruna ad climata mundi
Extrema coelestis currebat flammis usque:
Credibile est lepto Pater Augustinus ab ore
Quod cecinit quondam diuino numine adactus:
Pneumatis ut sancti sis missio consona legi
Coelius Hebræo missa per cuncta popello.
Tunc quia petrosus lex est conscripta tabellis,
Pneumatis est hodie egregia virtute potiti
Exultant animi, sanctum quoque numen adorant.

Sic cecini Tempus, Personam flammis addam.
Multa Prophetarum celebrant oracula sacrorum
Pneuma Deum verum Gnato similem esse Patriq;
Aeternumq;, simul simili deis ase colendum.
Ipse etenim vitæ Spirator solus & unus
Spiritus est Gnatiq; Patris, pelagusq; bonorum
Atq; Deus manans Gnato atq; Parente decens.
Mundi etenim Moses scriberet cum corniger orbem,

met. ul.

3

4

quis.

Hunt Super aquosae volitantem concinnis undas. Gen. 1.
 Spirantem & facilem rebus crescentibus umbram.
 Paulus & eloquio sic clarus Aptus infir.
 Turba pusilla Dei vos templa sacrata Tonantis.
 Estis & in medio requiescit Spiritus ecce
 Pectore: neve Dei mortaliū concipis ullus
 # lamina arana, atq; Domini coelig Monarcha
 Pnuma per ex solio sanctum parefecit eburneo.
 Traxinus ex picto nos flamen amoris olympo
 Roboris, & mentis multum vis acis acuta
 Celya idem scrutans huncq; Deūq; profunda.
 Conspicit humanū genus & precordia sana.
 Doctrinam profert lasē & ventura revelat.
 Cuare pū fassant; eum credantq; necesse est
 Esse Deum, aeternum pariter Gnato atq; Parente
 Distinctum: usq; Patris Gnati est hic Spiritus unus,
 Unus sic idemq; Deus sic Pnuma Sacratum.

1 Cor. 3-16
 Rom. 8-9
 1 Cor. 2-14
 v. 10.
 Rom. 8-15.
 2 Tim. 1-7.
 1 Cor. 2-10
 Act. 5-9
 1 Pet. 1-11.

Hac celebrata tenus, Cuatis sic ab aethere missus

Spiritus & quando, tenui licet ipse camsera:
 Pnuma quibus sanctum venit jam carmine pangam.
 # lamina sidereo solium tu eceta olympo
 Sancta beatorū subitō veniente potivis.
 Quo tamen hocce modo jam sic donata requiris?
 Hocce libri docuere sacri: nam plura renati
 Munera, pauca dein simulato corde maligni
 Accepere, fide intemerata nempe carebant.
 Namq; fide & precibus Flamen retinet, us olim
 Plalmographus cytharā David cantavis eburnā . Ps. 51.
 Inq; Dei cultu sanctos faciundo profectus.

Cuibus.

Doctrinam pariter pariter meditando Supernam.
 Terrigenū est aliquis coelesti numine dives?
 Image, crede mihi loqueres evit. Jus at est quis? Mat. 25-29.
 Jlicet id quod habet dependet sic nisi fidus.
 Pnuma quibus cecini: referam quam venis obrem.
 Postquam sancta polo divini numinis aura
 Venit, ut innumis totum virtutibus orbem
 Uberrim impleat: nunc qualia forse requiris
 Munera Aptiora mittat nobisq; phalangi?
 Spiritus ille hominū pax & divina voluptas
 Lumine terribili mentes caligine septas
 Aethereo irradiat, Phoebicā lampade lytrans.
 Ille voluntates renovat, mensesq; reflectit,
 Ut Domini monitis faciamus digna sacratīs.
 Illustratq; pios sancta agnitione Jehovah.
 Mystica vera Dei soboles quae dixerat olim
 Suggestit, adq; viam ducit virtutis apertam.
 Corda renatorū ille regis linguasq; gubernat.
 Is valido nexu cum Gnato eunq; Parente
 Copulat, & moestos blando sermone salutat.
 Ille animos flammā firmat ne forse labamus
 Tentati pavidō violenti daemonis astu.
 Ille petultra pūis cunctis peccata remittit,
 Chnisticolae ut cernant complurima praemia vitae
 Ille dat, aethereo potat quoque nectare justos.
 Domique quantus amor sic sancti Flaminis & vis,
 Non, mihi si lingua centum sint totq; labella,
 Aenea vox, celebres flatus comprehendere honores

Cur.

Cunctaq³ donorum pervenire nomina possem.

Ne longum faciam. Nunc te spirabile Numen
Qui moderaris opus triplicis mirabile mundi,
Cujus & hocce die celebrans sacra dona Camoene
Alloquor, o Musis largam concede venam.
Qua sumus optato solatia tempore praesta,
Invalidis, coetusq³ sacros ardore foveto.
Tu recrea afflatu praemortua membra sacro.
Tu firma pauidos & opis coelestis egenos.
Tu rege discipulum faucesq³ manusq³ morum.
Pelle procul Satanam propria virtute malignum
Tu Mahometigenum & gladios, Scythicamq³ Sagittam
Contere, in vicinos tenebrosos solve catas.
Frangere simultates, gladios averte minaces
Pontificum, esuriam, morbos procul orbe repelle.
Fac furor ut Martis cesset, redeatq³ rogata
Pax miseris, dulcisq³ quies, curisq³ soluta,
Fessa laborantum reficiat quae membra virorum.
Effice praeterea fragiles dum liquevit artus
Spiritus, aeterni sis portio magna Tonantis.

41
EΠΘ

in discessum Stephani Raczkevini collaborato-
ris. Anno 1600 14. Maji.

Quis tu qui moestos moesto sermone salutas?
Et lacrimis plenos fundis ab ore sonos?
Tunc levnie decus Stephane & nova gloria vatuum
Thespiadum, celeri nunc pede abire paras?
Heus modo cur satagis Patachinas relinquere sedes?
Limina Palladia (proh dolor) atq³ Scholae?
Num te dura fames premit & penuria num te?
Exiguosq³ tuus num micat igne focus?
Non equidem esuries premit haud te turpis egestas,
Flammivomusq³ tuus nam micat igne focus.
Immo Deo pares, cui parent amicta, vocanti,
Nec remis tanto digne vir officio.
Digne vir officio & sacris exulte Camoenis,
Unquarios satagis nunc pede adire lares.
Dignus eras longos Emerici iussa per annos
Uyfalvi ingenio, discere, dignus eras.
Gratus eras pueris, lepidis gratissq³ Camoenis
Gratus & empyreo, qui regit astra, Deo.
Exemplar casta fueras pietatis & autor
Iustitiae, dulcis pacis amator eras.

Informator eras puerum, juvenumq; corona,
Gymnasii Phoebus. Cynthia solus eras.
Luifer in nitido fulget velut unus Atlante,
Sic Stephane hic Paphius Luifer unus eras.
Quare ago siste tuos gressus, remaneto parumper,
Si vacat, & querulos imbibito aure sonos.
Docte Kevinæ mane, amplexu ne subtrahere vulsum
Pervutilum nostro, docte Kevinæ mane.
Ast tibi ne longum pariat fastidia carmen,
Desino, dum paucis dulce precabor iter.
Perge igitur Jovæ comitatus numine, neve
Te Notus insanus jam remoretur aquis.
Perge bonis ausibus teneram informare juventam
Moribus, ingenio, religione, fide.
Ito Kevinæ decus Stephane & nova gloria pubis
Anguaris celeri jam pede abito, vale.

Pro discessu
Martini Szerdahelini. 13 Junii. 1600.

Tu quoq; gymnasii cultor Martine celebris
Pattachia satagis hinguere tecta Scholæ?
Jamne tuos quos longa dies conjunxit amicos
Deseris, ô nostri parsq; deusq; chori.
En jam tempus adest, post tardia longa laborum
Sol jacet ante tuos Szerdahelie lares.
Fata vocant subito moderari tecta Lycei
Cubmia Zempleni hinc ingenuumq; gregem.
Doctus es, indocta confer documenta juventæ
Grata Deo, & fidam corrige voce Scholam.
Terret Aristarchus, gravis & conditio vita,
Undaq; Bothogii, Zempleniq; sinus?
Solve metum, atq; hilarem Martine exporrige frontem,
Nil nocet ingenis fraus inimica viris.
Esto memor veræ semper pietatis & æqui
Signaq; Pattachia condecorato Scholæ.
Sic erit Hercules studiorum ferre labores
Perfacile ac vitæ gaudia chara sequi.
Date decus nostrum, Christo duce & auspice Christo
Zemplenis ad eas Szerdahelie lares.
Vive diu felix, insignia stemmata semper
Sit Christus pius, religio atq; fides.

Ecloga in nuptias Emerici L.
Uyfaluini, Scholae Patachinae Re-
ctoris, & Susannae Szölösi Sponsae.

7. Kal. Julias. 1600.

Choraulus & Philomusus.

- C. Dic Philomuse gradu celeri quo tendis amice?
P. Ad te missus es fidibus sacrate Choraulus.
C. Tempora cur roseo cingis flauentia seruo?
P. Pensa virum docuit Lex exornare coronis
Tadarum famulos, nova fertur quando' virago
In thalamos Sponsi, Latum Pæana canentes.
C. Quis rogo nunc hilari celebrat connubia plausu?
P. Est uir Hungariae celebris, quem Bodrogus undis
Alluit, hancce Patach proprio sermone vocamus,
Dives agris, opibus, Baccho, campisq; ferisq;
Gymnasium hæc quondam toto celeberrimum in orbe
Struxit, Maoniis resonat quod rite Camoenis:
Huic regit extensas dextra Vir doctus habenas,
Discipulis mitidos haurit de fonte liquores
Thespiadum, & vitæ tradit præcepta regenda,
Is nunc a Sponsa celebrat connubia plausu.
C. Quis neomympus is est quali & de sanguine cretus

Fore age, post Sponsa nomen charoq; Parentes.
P. Est regio a' ducibus vocata Baronia prisca
Cui prima Hungaridos partiti iura fuere:
Hanc Bacchi & Cereris dominam Babylonius iter
Irrigat, hæc apibus locuples bobusq; caprisq;
Villa nova, nigenua genuit de stirpe parentes
Sponsi, usq; æthereas genitrix emixa sub auras
Infantem est, hunc mox Emericum nomine dicit:
Firmat idem sacra post paullo' aspersio lymphæ.
C. Conuenit hoc Sponso nomen bene quadrat & omen,
Cognitus est etenim mihi parte Emericus ab omni.
Tu Nympham Philomuse citius depinge pudicam.
P. Quanto candidius coelo inter sidera fulget
Hesperus, Oebalios inter cœnilia flores,
Falsiq; rosæ, calthâ decus eminet ipsâ,
Ceuq; Venus præstat Nymphas, Neomympa Susanna,
Tanto formosas superat pietate puellas.
C. Heu miranda refers, nec nostris amibus hausta,
Non hæc ferrigenum prognata est virgo cubili,
Corpore si tantus decor est, Splendorq; Labello,
Pumpuro ast Superum sata sanguine virgo Susanna est.
P. Non equidem diuim prognata est sanguine Sponsa
Magnanimum, quamvis præstans sit corpore diua:
Aer erat egregia ornatus virtute Susanna

Progenitor, Lucas quondam de nomine dictus
Scöloſius, cui Parca ferax fera stamina vitæ
Sulcavit, genitrix solis pia lumina cernit,
Orbaviro, hac & adhuc vitali vescit aurâ.

C. Jam tenes sponſum, formam sponsæ atq; Parentes:
Tu modo fore precor nostros intrare penates
Cur satagis? nostrâ fortasse caretis opellâ.

P. Sic equidem, Sponſus vocat ad sua gaudia quippe,
ut cytharâ exornes hymenæia festa chorales
Lesbiacâ, & solitis salibus conſperge viros, qui
Arida præduli sparserunt guttura Baccho.

C. Ibinus. At sponſo nos qualia dona diserto
offerimus, celebres queis condecoremus honores?

P. Portabunt alii turget quibus arc. crumena
Divitias Croesi & splendentia dona metallo
Dalmatico, hinc Cererem, Bacchum, volucrasq; feraſq;
Ass ego Pegasidum recolo qui tecta Deorum,
Carmina nunc paribus pedibus compoſta Magistro,
Offero condecorans hymenæia festa, diserto.

C. Nec mihi Persiacis turgescent sermone gazis,
Quin fera pauperies hoc detestabilis ævo
Me premit, & atq; famas sic mandere cuncta coëgit
Pestifera, ut cytharâ nil sis mihi præter omniſum.
Si placet Odrysiis fidibus solarier ægra
Pectora, si Nympha lepidas de more choreas

Ducere avent, resonas habili nos pollice chordas
Iungimus, atq; melos resonamus fauce canorum.

P. Jam Paramymphus adest, chehyn accipe, suppressive vocem,
Nos vocat, ire jubet, celebres ne pompa tumescat.

Ibinus: & quando tædarum intrare penates

Cogimur, optatam cunctis optare salutem
Nos decus ipse monet, sponſo & benedicere sponsæ.

C. Tu Philomuse firmus pompam sermone venustam
Alloquere, atq; novo tandem felicia sponſo
Alternis dicemus, amant alterna diserti.

P. Salve Symposiarcha vigil, nova gaudia mente
Concipe, histitiam Stygiis procul abde latobris.

Jam venit, a tergo est, fidibus decorate chorantis.

Vos quoque Presbyteri, Superi sacra iussa Monarchæ
Pendentes, animum modo gaudia mille pererrent.

Gymnasiarcha quis es? nova gaudia pectore carpe.

Vos quoq; stemmatibus proavorum ornate propago
Pulchris, lætitiâ exultantes corde ciete.

Urbicola, cives, plebs inhyta, vos peregrini
Solvite multiplici modo júbila solvite voce.

Tu quoq; Nympharum & mulierum ornata caterva
Lætitiâ nova signa date, & date corpore plausus.

At vos Pegasidum comites alacresq; ministri,

Dicitur doctissimo Latino Praeceptorum Magistro.

C. Incipe jam Philomuse sonos benedicere sponsis.

P. Ergo ut nacta virum virgo vir virginem adeptus
More sacro ingenuam, praestanti & corpore, vultu
Efficiat Dominus florentes pignora Jovis.
Regia cum splendent penetralia ultra ministris,
Flex exornat ramos cum glandine nigra
Contecoret gnatis sic vos venerabile numen.
Unus amor jungat castissima pectora. Lumen
Sic Emerite Dei cernat te, regis Susanna.

C. Caelipotens	Frates	Parach	Aonidesq;	Sodales
Fortinet	Decorent	Portet	Modulentq;	Opulent
Conjugium	Thalamum	Munuscula	Carmina	Vitam
Exhibitum	Celebrem	Preciosa	Decora	Sacratam.

Poetica facultatis
encomium pro oeco.

recitatae. 18 Febris 1600.
Patactimi.

Quis faciat celebres mitior oris mensq; Poetas,
Luce poëmatibus tribuat gloria castis,
Musis quantus honos sit dandus amorq; caroris,
Nunc carere incipiam. Magnus qui carminis autor
Dicaris, atq; Dei soboles Suprema Parentis,
Huc ades, atq; meam titubantem in vortice puppim
Dirige: quinq; regis solens pia frena Lycei
Patactii celeberrima doctrina, mente, manuq;
Pone precor Musae, tenuem neq; despice Musam.
Votq; Novenarum colitis qui tecta Sororum
Inhyta, doctifonas advortite Comprocor aures,
Nec tenuem femi manantem a fronte poësim
Exsibilate precor, naso nec tollite adunco.

Bellerophonem genuit clementia vatem
Magna Dei. Et generis, fama pars maxima, divini
Et deus eximium, in serpres, famulusq; vocatur
Velox; muneribus quos nullus in orbe cupitis
Condecorare potest, fundunt pulcherrima quando
Carmina, voce quidem lepida, conjunctaq; summis

Exord. a proponi
totius sum enunus
per huc.

A causa
effic.

ab effectu

Virtutum studiis. Magnorum hi gesta virorum
Versibus impariter iunctis, pariterq; vicissim
Heroum pugnas memorant sermonibus acris.
Hinc rapidum censet bellum cum gente gerendum
Assuetam bello, utam sanguine tingere terram
Rite docent, alitur quævis mens oculisq; animisq;
Cum ingenium, expressa est quævis clari gloria facti.

Doctrina hæc alias superat generaliter artes:
Cum quia mortales nullam propè discere ad unguem
Rite valent, variâ aut discurrunt sede studentium
Mentes: tum siquidem docto dicente Strabone,
Doctrina hæc celerem capit in loca lubrica cursum.
Tullius eloquio clarus, virtute iuvare
Mentis, ait, & vatem; & rerum natura novat
Effiat æthereo ut potant, flamine, quidvis
Ne temerè condant sacro nisi numine adacti.

Ennius ingenio magnos sanctosq; vocavit
Vates, cum polo nobis pro munere missos
Asserit, exemplar vitæ vatem esse regende.

Socrate quis gravior, vel quis cordatior aliter
Exitus? is Patres sapientie & artis auebat
Dicere, & ingenio superas volitare per auras.
Cogitur instructu divino namq; Poëta
Scribere, & in lucem proferre poemata sacra.

A forma.

ab utili

A compar.
distinguit.

A testim.
Straboni.

Tullii

Enni.

Socrate

Occupat

134

Dices: ex aliis multi sprevere Poetas.
Quid Lacedæmonios referam? quos fama maligno
Fort' odisse bonos minimùm livore Poetas.
Ansonum apud gentem pulchro qui stemmate nati
Sanguine deq; pio, & celebres cupiere vocari hi
Temserunt studia, ast artes quoq; Palladis omnes
Spernentes subter sedes latitare sinebant.
Quæ fuerant alia migrâ sub veste latebant
Splendori generis maculam ~~ne~~ ^{haud} forsasse tulissent.

Ceropsim ille Dionysius doctumq; Platonem
Vendere iussit auro de more Tyrannus.
Haud Caracalla secus divina volumina summi
Iussit Aristotelis vulcano tradere forti.

Calligula haud aliter vatis sceleratus Homeri,
Vergilii nec non Livii compulsum iussit
Tollere, Scripta diem ne lumine cernere possent.

Exilio, Augustus Nasonem carmina propter,
Cernere quoad licuit solis pia lumina, coisit.

Sic Nero sanguinens, Cambyses, Julianusq;
Xerxes, doctrinâ validi & virtute fuere
Quondam: sed subito in seclus omne ruere nefandum,
Atq; manu indomitâ gladios strinxere profani,
Ut jugulent sancti cultores numinis omnes.

Vatibus haud aliter vicos atq; oppida & urbes

Anonij
Caracalla.

Ipse carere Plato voluit, sic Vespasianus
Fictus usque pasens vatium, ut procul urbe foret sic
Blandus amor juvenum & lascivia, supra, cachinni,
Moribus atque senum Respublica munda maneret.

Naso refert vases mendacia multa referre:
Sic alii tribuunt fabellas vatibus: ac si
Vera loqui, foedumque foret, veritumque poetis:
Quorum ego iudicium falsum & damnabile duco.

Est quoniam menti, mentiri errare cuique
Adjumentum, ast doctas ornarunt carmine vates
Artes: digni igitur servantur in orbe Poetae.

Quid referam vanas multorum denique gevas,
Cum magno semper fuerint in honore Poetae;
Namque senum juvenumque chorus laudanda putabit
Carmina: quae praeciosa Ducaum, gesta ante canentur,
Atque adeo mores cuiusque & vita reguntur.

Cormiger ille Dei vates dux atque Propheta,
Numine divino afflatus cantabit ad omnem,
Carmine dulcifono reduci pro gente Jehovae
Suave melos: sic Psalmographus vatium ille Supremus
Conscripsit vario psalmos sermone sonantes.
Psalmis quid siquidem est formosius? ut hinc quid
Haec cantu? Salomone aut sanctius est quid?
Hi placuere Deo, nullus tamen hosce negabit
Cantandi recte praecoptis esse politos,
Atque Deum charos inter numerosse sodales.
Aspice quae Pator quam flectant ista profanos

et quodam

Homas! quam timeant buccae, mala mente serentum!
Nam decus eximium est vatium pia corda referre
Pro populo, grates summas pro gente nefanda
Funderet, ut haec fieri possint pia turba Tonantis.

Homo sed & nostris placere placant Poetae
Regibus, agricolis, rudibus, doctisque Sacra?
Induperator. n. tanti fuisse Severus
Carmina narrat: vati ut pro quoque iuberet
Versiculo Indiacum numerari proinus aurum.

Magnus Alexander tam magni fecit Homerum,
Dixerit ut comitem belli sociumque cruenti:
Et quosvis voluit somno mandavere artus
Carmina cervici subiecerit ipse Magistri.

Et postquam incipiti viciisset acinace Magnam
Persarum Regem, praedas ex inter opimas
Scripsit fulvas variatum marmore & auro
Inventi fuerat, Sulphurum quod forte decenter
Arte Syracusiam, docto medicamine plenum,
Aphum vulneribus Lethi morbisque caducis.

Sic, ut dona manu prehendit, Rex ore locutus:
Hercule me magnus facit ardor ut urar Homeri
Vatis amore, mihi sit fas hic sistere vatem.

Fertur Alexandrum docti doctissima Homeri
Carmina pro merito edidicisse fideliter omnia.

Sylla etiam vatem precio dignum esse putavit
Imbellem magno, nec carmina scriberet ultra
Carolus angurio Luminus (licet aris avarus)

Archelaus Rex Macedoniae Europae
ita sicut Gabius, ut fabulans summi com-
placuit, et sapientissimi poetae con-
suetudinem posse carere: magis de huius
viventem, sed moribus quoque et quibus gene-
ribus affertur.

Anaximander inter principes auctores Sami Ty-
ranis Polystratus fuit.

Archylus et Simonides apud Historem Grae-
cissimum honorem et auctoritatem maxime habuerunt
Antigonem amicum commensuratum Antagoram
Rodig et Archylus Solmsi.

Migdomis tamen hic remittit sacra ferre ta lentis,
 Insigni ast vati fãlvi pretiosa metalli
 Dona dedit, Latio celebrasset carmine quando,
 Qualiter ignotas peragrasset navibus oras
 Infrigente mari, & genas domnisse sagittas
 Belligera, aequantes ferris vestigia Turcae.

Emmius ingenio celebris sermone disertus,
 Scipriada acceptus fuerat. Mario atq; Lucullis
 Antiochemus erat vates, doctusq; probatus.

Gratus Alexandro Regi magno fuit olim
 Choenus, inculis qui versibus & male natis
 Gesta celebravit Regis memoranda potentis,
 Is tulit acceptos, regale numisma, Philippus.

Cesar & Augustus potius cibos Maronem
 Nutriit Andinum: cuius cum forte popellus
 Carmina Romanus magno recitato theatro
 Audisset, pedibus totus surrexit, & illum
 Hand secus Augusti ac numen coluere sacrum.

Siccine Alexander Romanum nempe tyrannus
 Vergilii mentem vatis miratus auctam
 Dixerit ut summum præclaros anse Poetas,
 Inq; super simulacra vivi asservasse sacello:
 Lampridius scriptum historiis sic ipse reliquit.

Mecenas tanto flagravat amore poeta
 Ille Venusini: ut cum fatis raptus obisset
 Jussisset exquilis fragiles tumularior artus.

Sic Messala arsit Corvini amore Tibulli,

ut comitem heri peregrinas cernere terras
 Præbuerit, castam & vidit cum carmine vitam.

Gratianus magno decorat Burdegalensem
 Ausonii officio, Thebarum moenia quando
 Magnus Alexander vulcano & fuste ferret
 Tunc domui, nec nõ iussit penetrabilibus altis
 Percere Thebani vatis, Thebasq; perussit.

Janus Aristophanem Chrysostomus ille poetam
 Sapiens ad dextram portando voluit, & ipsum
 Supposuit capiti somno resolutus amico.

Cur referam Baccham celebrem qui voce Sophoclem
 Deliciarum instar iussit tellure recondi?

Præterea laudes Nasonis & ora Propertii
 Persii & Ausonii, Lucani, Maniliiq;
 Sponte Palmigenii linguam Seneca quoque honores.
 Non referam Actii, Statii, Juvencalis opima
 Carmina, Lucretii mentem, Jamq; poeta
 Stemmata, doctrinam, præconia, scriptaq; docta,
 Hungara quem tellus genuitq; & honoribus auxit.

Non referam Paulum quem sacra volumina tradunt
 Et voluisse bonos scripto & laudasse poetas,
 Inq; suo memorat scripto tres ordine vates.

Denique cur sileant Theodorum carmina Bejam,
 Tempora qui vegeta numerabis plurima vite,
 Illum atate senem at promptum ingeniog; sagacem:
 Eustidie excidit qui sacra poemata, nempe
 Nectaricos instar recreat quæis membra senili

Atenuata senex macie & titubantia fulcit.
O felix dignande meis Theodoro Camoenis
Beza, parens patriæ, felici sedere nate,
orbis ave phoenix, vatum doctissime vates:
Quem tuate servant tornata poemata tantum,
Cui nisi doctifera arviderent carmina, pridem
Lanificæ, ô vates rupissent stamina Parca.

Ergo poetarum merito penetrabit ad usq;
Fama, decusq; polum atq; novissima climata mundi.
Vosq; poetarum doctissima carmina multum
vivite, magnificæ nec desint munera famæ.
Atq; senes, pueri, juvenes præconia cantent.
Tu siq; dem merbos, dubia atq; pericula pellis,
et pacem impetras, locupletem & frugibus annum.
Tu requies hominû, diviniq; æterna voluptas.
Tu exhilaras dulci moerentia pectora cantu.
Per te fit via & virtus, fit noxia labe.
Carminibus Superi & Manes placantur acerbi.
Carmine pandis Asblanta & Carmine claudis Avernum.
Carmina magnatum mulcens mellita furores.
Ergo Novenarq; doctissima turba Sororum,
Limina Gymnasii pede qui calcatis honesti,
Perhuciq; sacro præcordia vestra liquore:
Carmina complacens vobis: Lepidig; poeta
Tollite inextinctum super æsthera tollite nomen
Tollite, Aristarchis nec vos dare detrectandum.

Atq; nos isthac, Bone solis aurâ
Rite donasti, renitense verbi
Luce complēsti, tenebras fugasti
Pectoris abras.

Atq; jejunos similia cibasti
Affatim musas, Bromioq; sicca
Namq; potasti Deus alme Barcho
Guttura largé.

In simul soles sepidos dedisti
Cneis cados musto vacuos recenti
Cuiq; complexit, sitibunda quo quis
Guttura roret.

Insuper totis Patris ex medullis
Gnase promissum petimus secum tu
Chre, Musarum hospitium superna
Luce gubernas.

Damonum pelle insidias maloru
Lui tuæ semper mala dant casevæ,
Atq; cæcum Pontificis furorem
Consere verbo.

Frangere Musulmamiadum trifaucis
Cerberi quondam genitum ex ore
Tu Gygasas pie Chre vives
Atq; Sagittas.

Da Ophimases Pannonia fideles
Viribus fractæ, ut tueantur armis
Christianos, qui venerant omni
Tempore Numen.

Da, piis Ecclesia stes ministris,
Qui tuum verbo foveant popellum
Cochinis misso, & Cacoedamona atra ad

Prospera Reitor celebris salute Tartara pellant.

Fac Scholæ vivat Parachinæ, & idem

Nestoris conjunx numeret beata

Tecta ^{fac} multos nitidi Lycei

Firma stent annos, columisq; longa

Turba musorum generosa christe

Tempora cernat.

Ut tuum nomen celebremus omnes

Christe qui patris soboles es unus

Et Deus verus Patre cumq; Sancto

Flamine vivis.

DESCRIPITIO

furores divini, ob hominum flagitia
exardescens. Parachini 19 Januarii 1601.

ARMA, minasq; canam superum, Immanuelis adactus

Numine, Pierides quaeso favete mihi.

Tempus erat, quando nitidum jubar exulerat sol,

Inq; pari spacio vesper & ortus erant.

Cum Pater omnipotens rutili fabricator olympi
Humanum Superâ vidit ab arce genus.

Vidit, & obliquo nullum conspexit in orbe

Qui coleret purâ religione Deum.

Frans subito solis surrexit eburno

Esquerulâ secum talia voce refert.

Poenitet (us fasces) gentem quod voce creârim

Hanc peccatricem perfidiaq; casam.

Hæc siq; dem ore tenus colit: altera & turvis odore

Placari simulat multipliciq; prece.

Flammiferis lucent faculis altaria multis,

Papicolis bilem verba sacrata morant.

Hæc mihi vota dedit, rursus fugienda patravit

Ille peregrinos gens colit ore deos.

Quid faciam? perdamne viros toleremne scelestos?
Qui mea pro nihili iussa verenda ferunt.
Sic fatus Deus ille hominum divinumq; creator
Algerum subito cum vocat ore virum.
Ille citus praesto est, palla circumdatus alba
Atq; tenens dextra tela trifido manu.
Quem postquam Domini coeli conspexit, abortis
Mox lacrimis coram talia verba refert.
Impia terrigenum non iam mihi ferre patrata
Est animus, siquidem est nullus in orbe pius.
Non pietas, non sancta fides, non demique vera
Religio cura est, sed magis spreta jacet.
Quare age grandisonam coelestem accerse Senatum
Alger, ut teneant haec malefacta, tubam.
Dixerat. Ille autem postquam pia iussa cepisset
Aetherei, amicos mox vocat ore, Patris.
Postquam introgressi concursu ex ordine magno
Tales auctipotentis protulit ore sonos.
Ille ego, qui mundum ex nihilo coelumq; creavi,
Flumina, quadrupedes, squamigerumq; gregem.
Ille ego, terrigenum custos, plasmator & auctor
Sidera quicquid habes, quicquid & orbis habet.
Ille ego, qui fuerat lesus multo tandem, Adams
Concessi longos vivere in orbe dies.
Ille ego, qui texti Catachismo funditus orbem
Absorbente Noam viribus atq; domum.

139
Ille ego, qui propria charum virtute popellum
Echuti, Pharios cum obruit unda maris.
Item ego, qui quondam patribus deserta colentes
Fercula digna loco proclaque digna dedi.
Demque pollicitem venturo tempore semen
& coeli in terras formice sponse dedi.
Qui mala facta hominum truculentam morte piaret.
Cui fuit haud toto corpore mica mali.
Non tamen haec homines curant, non iussa verentur
Terrigeni, magis sed facta nefanda patrant.
Postquam autem soboles huius surrexerit ab orco
Continuo Apostolicum contasciat ore gregem.
Quos facit in terris coelesti munere fungi,
Lata Evangelii nuncia ferre vivos.
Sed mala gens hominum imatura morte ministros
Sustulit, haud didicit flexere colla mihi.
Quin magis nunc hominum mentes prona atq; fugaces
Ad mala. Facta videntur gnate tenelle virum?
Cerno ego Christus ait: nunc quid persolvere genti
Pro meritis sagas, perge, benigne Parens.
Tunc Pater, aethereo tollamne hos sulphure, fatum,
Deucalioneis an magis rursus aquis.
Pollicis astra memor antiquis, tollere lympham
Nolo viros, falsum non quia in ore meo est.

Ocyus ergo moror? quid vobis cernitis? an non
Promeritis poenas impia turba luet?
Hæc Deus. Illi autem tacito sub corde volutant
Plurima, moxq; Pater talia voce refert.
Igne pluas coelum, Sulphur vomet ore barathrum
Devoret & cunctos flamma roguſq; viros.
Dixerat omnipotens irato pectore scelum
Cui Soboles tales mittit ab ore sonos.
Parce pater populo, populum nec Sulphure totum
Coeruleo tollas, parce precor populo.
Hunc siq; dem validâ vinculum Deus ipse catenâ
Extolvi, Satanae perfida tela vetans.
Sustinuſq; necem palo suspensus ab alto,
Hæc tibi complaceat victima chara, Pater.
Non tamen ut nullas subeat gens pessima poenas
Postulo, peccati aſt Supplicium ipsa luat.
Nunc hinc almae Parens furor ardens ceſſet, & infer.
Supplicii populo mitius oro genus.
Vix hæc factus erat Christus sermone Parenti,
Cum Deus exclamans talia voce refert.
Non tibi quas statui poenas gens perfida reddam
Non impune tamen facta nefanda feres.
Sic memorans, Cererem, Marsem, Lethumq; vocavit,
Quæſq; doming tales protulit ore sonos.

110
Maxima ferrigenâ penetrant peccata vivorum
Sidera aduſq; poli fundum & aduſq; maris.
Spreverunt mea juſſa homines, malefacta patrârunt
Unus ex eorum multis vix pius eſſe cupit.
Non me doctifono celebras per templa popellus
Cantu, nec precibus fert mihi vota Deo.
Quare agite ô famuli poenas inferte cruentas
Gentibus, et cunctos enſe necate viros.
Plurima corporibus dare vulnere, viſcera fame
Rodite, & exanimis in Libitina rege.
At prius hæc inſis hærebunt fixa medullis
Dum mea perficitis juſta verenda, viri.
Inſimul arma manu radiantia tollite, vobis
Ne noceant fraudes nec malefacta hominum.
Tollite lætentes gladio, juveneſq; ſeneſq;
Ancipiti, agricolas opprimite fame.
Corpora mille modis ferro proſcindite: & ipſe
Spiritus requie do ſine fine frui.
Nec prius a coepto jubeo ceſſare furore
Quâm tulerint homines thura ſacrata mihi.
Dixerat omnipotens, & adhuc quoq; plura parabat,
Ni ſatis hos noſſet juſſa ſequenda ſequi.
Aure Dei poſtquâ Poenæ mandata bibiſſent
Ire pedes ſatagunt tecta videre virum.

Primus ibi ante omnes rigido circumdatus ense
Mavos in terras scandis ab axe poli.
Lumine perlustrans turrita palatia Regum
Magnanimoq; vides nil malefacta nisi.
Continuo auxilium Turcas clamore frequenti
Convocat, & Scythicas armat utring; manus.
Quis Jthaci ingenium donat, gladiumq; cruentum
Aeacida, confert divitiisq; midea.
Ecce sanisigerâ Princeps comitante phalange
Turcarum Hungaris & Teutonibus ora petit.
Insonare tubæ, magnusq; per æthera clangor
Intonat, & flammâs qui hiber ore vomit.
Pasca diripiunt, urbes quoq; funditus igne
Tollunt, captivos servitiisq; premunt.
Hostis atrox pueris nequaquam parat ephēbis
ex senibus vitam decrepitiq; negat.
Sed magis crudeli cunctis cava vulnera ferro
Infligitq; viros perdidit ense malos.
Belliger interea dum sic Mars sævit in armis,
Diva Ceres properat iussa sequenda sequi.
Grandine & hac segetes teneras diverberat omnes
Gurgulioneis tollit easq; feris.
Imbre pluit, ventos inducit, frigore culmos
Unit, & in paleas semina pulchra parat.
Demig; terrigenum violentam mittit ad ora
Esuriem panis quâ premit orbe viros.

141
Quid panis? major divini (credite verbo)
Longe' euangelii nos premit ecce fames.
Mox Cererem Lethum sequitur fortissimus inter
Aetheri poenas supplicia atq; Dei.
Dextra tenet falcem, torquet sparumq; sinistra
Eris & hirsutum cingit utring; femur.
Anam humeris bajulat flexum, collumq; perambit
Immedicabilibus plena pharetra malis.
Fale secat cum Tor nullo discrimine, sic ut
Rusticus in pratis gramina quæq; ferit.
Et sparus insequitur fugientes, mucro dynastas
Enecat, & penetrant tela trifurca jecur.
Vix bene vulnifico firmarat pectora ferro
Cum subito Lethum Teutonibus arva petit.
Paret id imperio, pestem a se prius ore patronum
Suppetas gladio flagitat ire suo.
Impetrat. Insidias mortalibus undiq; sternit,
Vites ut hostilibus nullus in orbe manus.
Interea populum pestis circumdat acerba
Ex improvise, falce, sparo atq; lude.
Tecta crepant gemitu, luctu, lacrymisq; per urbes,
Examinesq; viros lectulus omnis habet.
Non hos Patoniae extinguunt tolluntq; medela
Languores, cordis, corporis, atq; animi.
Cetera si lingua centum sint, oraq; centum
Non possem Martis facta referre vagi.

Hec gelidae quirem calamo percurrere caedes
Mortis, queis homines torqueat orbe modis.
Teutonidos lustret pomœria, & Hungarin omnem,
Qui velit hæc oculis facta notare Dei.
Pannonis ora diu multo perfusa cruore
Cur madeat rogitas? impia turba sumus.
Teutonis ecce iterum satagat conscendere muros
Cur gnæris? Teuton pessima turba virum est.
Quare si Martem, Mortemq; Famemq; Tonantis
Tollere vis poenas facta nefanda fuge.
Nunc tu Gnate Dei coeli qui sidera torques,
Quiq; Dei complex jussa sacrata Patris.
Terrigenum solus qui crimina morte piasti
Donasq; tuis gaudia læta piis.
Respice, nobiscum quod quondam foedus iniisti,
Et placido nobis sit tua dextra sinu.
Respice nos multis jamjam Deus alma procellis
Lactatos, siquidem nos tua membra sumus.
Pelle procul caedes, pestemq; famemq; perenni
Lætitia dona cunctis benigne tuos.
Ut nos thura Patri, tecum qui hinc & unus
Flamine amq; sacro est, ore feramus, Amen.

Poculum
nuptiis Reverendi viri Joh. Illyrici
Scholæ Patachinæ Senioris oblatum
XI. Januarii 1601.

Quando novus amictus adest
Annus novo visus modo:
Amictus novum gignit novi
Plausum favoris lux nova.
Optata namq; isthæc dies
JANO Parenti splenduit,
Quando novam ducit novus
Sponsam Deo sponsus duce.
Tardas quod thalami novas
Præses Patachinæ sane petis Scholæ,
Sponsi fungeris optimi
Dignam crede vicem: et conjugii insimul
Præscriptum sequeris modum,
Vitæ legitimo qui jubet e' toro
Cunctos pignora tollere.
Sponsarum ast thalamum sordib; oblitum
Turhæ Veneris vetat
Magnus, lege Dei, Paulus Apostolus.
Te pietas, te sancta fides, te candor & angor
Ut peteres iterum ipse Deus connubia jussit.
Quæis (ceu triseclis Nestor titubantia fulsit
Signa pedum baculo) recreares corpus & albam

Canicem capitis: curas de corde levando
In somnes, casti & gignendo pignora lecti.

Anxietas te neve domestica jam fatigat ultra
Tu namque sponsam ducis obsequentem
In thalamum, relevare & tristitiam probe scientem
Cordis, timorem voce lenientem.

Ilyricæ ergo decet devoto animo reges Tonantem
Vestram gubernet Numine us salusem.

JANE etiam coeli precibus precor ipse monarcham
Supplicibus, thalamum servet sine lise pudicitiam,
Atq; domum sine fine beet virtute suprema,
Ducere concordem vitam possitis uterque,
Cernere post oculis casti pia pignora lecti.

Sed quid Jane toro me is
ultra carminibus sum gravis, optime:

Centum partibus omnia
Cum sponsus thalami jura scias nobis:

Rursus sponsa focum dum
Ardentem teneat construere Ursula.

Hic finem faciam mei
Sermone: siquidem amata Deum tibi

Missurum bona iudico,
Puro que thalamo corde precor tuo.

Sumi Deo Rector poli
Sponsum tuo & sponsam precor

Regno bea, cum terminis
Vitæ vocaveris spiritum.

Quare huius Luter optime
Cape quæso Miscolæ rudem

Vultu Lamoena blandulo,
Quæ sacra Hymenæa
concrinit.

In discessum
Joannis S. Leuzkemetini ad scholam
Bodrog Turinæ regimen. 19 Januarii
Patachini 1601.

Magnum Patachia Jane decus scholæ,
Quorsum Castalias linquere vis deas,
Junctis quosque dies insimul & fides
Cordato socios pectore cognitos.

Forsan fatidica Jane metum deæ
Incessere, tuis non studiis polo
Laturas itidem suppetias manu
Ne sis Pannonia Jane decus scholæ.

Aut te Vestra fove divite flamma
Arce & Nectareis fungier epulis,
Tabo Bodrogus aut largifluus nimis
Num venas maculat Jane etiam tuas.

Permulti magis te Jane laboris aut
Tædet, quo fueras atq; molestia
Oppressus, pueris ore dei sacro
Tradens dogma tibi coelitus affatum.

Oblatum. Aonia gymnasii deæ
Sordent jamne tibi, moenia vel scholæ
Regno Pannonico nunc celeberrima
Sunt invisæ animo Jane refer tuo.

Haud sic. At Domini jussa fideliter
Anthes empyrei perficere enthea.
Hujus linguere quæ gymnasii volumit
Sedem & Castalidos dulcifonum chorum.

Majoresq; jubent scandere te gradus
Virtutis merita. Jane mane precor,
Nullis nam profugos ferre pedes procul
Algor, mix prohibet, Sarmaticum & gelu.

Verbis flecteris haud: propositum magis
Urget Jone tuum, fata jubent quia
Doctum Pactachii linguere nunc chorum
Mondana Kreturiam te regere & scholam.

Quare Kreturii frugiparos petis
Agros jamne citus, gymnasium regis
Dextra, discipulis dogmata dans poli
Cunctis, grata Deo digna bono Patri.

Sed multis animi ne querimonis
Tundam, carpe viam sidere lucido,
Cingat te aligerum pervigil us chorus
Jovam sic precibus pristinis in voco.

Plasmator superi qui Deus es poli
Qui dextra regis & dirigit omnia
Da ventum facilem claraq; sidera
Jano qui coluit porridge iter bonum.

Spartam ornare queat coelitus ut datam
Dextre Kreturios keezkemeti lares
Concernatq; poli tradere dogmata
Janus discipulis ore queat suis.

114
Quare Legasei maxima pars chori
Nutu perge Dei, quo tua te vocat
Virtus: prima Deum cura sit ut colas
Prosis post patriis moenibus. J, vale.

Carmen

pro nuptiis Philippi K. Quintoforiensis
& Sophiæ Trofnaideriana matronæ.

Keismarimi. 18 Febr. 1601.

Cum Deus hanc mundi fabricam virtute creasset
Mox hominem ex udo condidit arte luto.
Cuncta creata suo perlustrans lumine, cuncta
Approbat, adq; hominem talia voce refert.
Non liber humanum genus ut sine conjugæ vitæ
Ducat, sed danda est casta virago viro.
His dictis, hominem somno Deus obruit alto
Ex latere osq; capit protinus ipse viri.
Hinc sociam vitæ similem per cuncta marito
Fingit, & hanc Hevam nomine dicit Adam.
Tunc ait, ex propriis virgo ostibus edita, vitæ
Sis optata quies, spes, columnæq; meæ.

Hunc hominis lectum recolis dum graviter ortum
Mehiviq, suo quaq, Philippe pede.

Tum nihil invito satagis tentare Jehovâ:

Te rabies Satana' ledere dira nequit.

Suspicias coelo ass largas conatibus optas
Alea mox dicas jam jacienda mihi est.

Alea jacta cadit, thalami nova gaudia suades
Legitimi, sancta, sumere, lege Dei.

Ego Philippe Dei, peragis dum coepit, favore
Non hominis sequeris facta nefanda mali.

Qui sacra legitimi contemnit foedera lecti
Atq, Panomphari iussa verenda Dei.

Quare tu Sophiam sancto complectere amore
Namq, mones pietas religio atq, fides.

Furtivi fugias castè cubilia evycis,
Contentus propria & conjuge, vive Deo.

Quod superest, alios turgat quibus are ~~est~~ crumena,
Cara novis sponsis munera ferre doces.

At mihi qui ingenuis vigilo, chartacea, Musis
Munera cū votis nunc mea, ferre licet.

Vivite concordas longos precor ergo per annos
Nec violer vestram fraud immira fidem.

Fundite felices dignissima pignora lecti
Sic vestra unget prole beata domus.

Paraphrasis poetica Psalmi LXXIX

145

Aeterne vindex justitia Dens
Vultu ferens desuper intimas
Afflictiones intueri
Jova, tui gregis & peculi.

Blasphema quam natio gentium
Ritu ferarū barbarico, tuam
Tam nequiter possessionem
Diripiunt, miserę vastant?

Contaminat, sacra tibi domus:
Illustre munti tonus urbs decus
Vastatq, & nunc mole grandis
Vix lapidum superest a ceruis.

Diras volucres sancta fidelium
Tasunt horū corpora: bestia
Et membra crudeles & ora
Dilamant avidè piorum.

Ebullientis flumina qualiter
Lymphæ videntur currere, nō secus
Circa sacrata moenia urbis
Sanguinis inno cui repente

Fluxere vivi. Proh dolor! hic tamen
Inventus omni de grege nullus est,
His qui supremū fragitasset
Officiū prius ac honorem.

Gaudens propinqui, nec minus accolis
ubiq, nostris ludibrium sumus;
Ornudoq, decantata tibi
Fabula, delicia, castinnus.

Hic ardor autem quam, rogo, quandiu
Durabit? atrox ira tua usquequo
Nos, ab misellos nos! caducas
Flamma velut stipulas vorabit?

Immo prophanos in populos, & in
Te resistentem regna potentium,
Effunde fervorem furoris
Jova huic scelus aethrae.

Lupi serellum cer pecus, impius
Jacobidarum dilacerat gregem
Hostis fierum, subruitq;
Illis ac populatq; ardes.

Memor prius ne scelerum reg
Injuriam sis Deus: ac cito
Nostri miseris, tolle, tolle
Tam grave pondus acerbissimum.

Nunc qui iuristi nos toties, iuva,
Qui liberasti, nunc quoque libera,
Spes nostra, solamenq; dulcis
Terminibusq; medela nostris.

Omnis sacro gloria Nomini
Tuo redundat: pace reis, tibi
ut sic cupitas ore laudes
Ac animis meditemur uni.

Pridem, (nec audis tu Deus & Pater)
Lingua scelestâ factio gentium
Iustas rogando. gentis ^{hujus} ~~hujus~~
Nunc ubinam Deus & redemptor.

Quin innolescit sat cito reprobis,
Quin innolescit non minus & probis,
Quam rationem tu reserves
Moribus innocens tuorum?

Recede nostras ne regi de' preces
Quos dura stringunt vincula carceris
Tenebrosi. Num moraris?
Nec gemitus miseratus audis?

Serva potentis ro bore brachii
Quos desinat terribile fons
Mortis tyramus: surge, iuxta
Enipe nos necis et profundo.

Tunc reddo nostris debita proximis
Repende cunctis septupla debitis:
Istos propria exscindas relabens
In caput impietas scelestum.

Ut pascuor' grex huius & hui
Cives in omnem progeniem tibi
Gratiasq; dignas atq; digna
Vota tuis meritis sacramus.

EPICEDIUM

Magnifico Dn. D. Sebasiano Thökel.
Baroni in Reifmark, a Davide
Pareo Scripsum Heidelbergae. 1600

Quum deus Heroum solus, & gens Hungara luget,
Occidit, heu patrii quanta columna soli?
Quem pietas dolet, et animamq; eucta luget
Occidit, heu chri quanta columna gregis?

Sed cessent lacrimae: fert gloria prapete penna
Thökelium vivum culta per ora virum.
Ille satur vitae longis consumtus ab annis
Invenit vitae nobilioris iter
Nempe ruinofum corpus tegit humida tellus,
Spiritus at fruitor, venerat unde polo.

Macte omnis STEPHANE & NICOLA parvibile patrum
Rara quibus virtus vivida Patris inest.
Patris ad templum patria advigilate ruerit,
Atq; Dei fortes advigilate gregi.

VOTUM Dn. THOMAE
Szei, pastoris Ecclesiae
Onadna, mihi dictum.

Et nova sit felix conjunx, et fundtio sacra,
Illa domum gnatis impleat, ista potum.

CARMINA SPONDAE
nostre à Gr. Vacino praefixa. A. 1608.

Cedite vos cura hinc tristes & abire furcos,
Isto grata quies regnet amorq; ihero:
Nec cubet hic Stephanus solus fuditq; semper,
Multa sed ex ipsis nata propago cluat.

Carmen inscribendum templo dn.
Caspars Szubai in Kenes, 19. Julii. 1609
nunc restaurato. Szereñmi.

Hocce Dei templum quisquis de more frequentas,
Sis pius, & precibus veniam pete crimiris: ora
Suppliciter fovom, fratros quoque dilige quosvis:
Biblica nec praeter dic aut mysteria crede:
Errores fuge: Te fugiat ne Coelipotens Rex.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ
Doctissimi viri domini Johannis Miscolcimi, pastoris Ecclae Liscensis, de-
functi in domino anno aetatis xxx, die xxvii April. hora vi
vespertina. Anno M D LXXIII.

Mole sub hac lapidum positus jacet ille JOHANNES,
Tempore fatali pepent quem patria MISKOLCZ.
Tunc cum Turcarum primus saevissima sensit
Vincula, & orserunt mitidissima templa Tonantis.
Uyhelii juvenum studiosa corona bonorum
Totos sex annos est usa laboribus ejus.
Sic annos totidem senos Ecclesia Solchvae
Audiis excelsi domini pia verba docentem.
Fortè fuit factum nam LIZKAM deinde vocatus
Sex ubi confirmos iterum fini verat annos,
Atque gregem caeli domini calesci rexerat arte
Dormit in Domino rutilantiq; aspra petivit.

XII. gbris ubiq, cum a D. Thoma
Szehino copiam altis omistum
cum his versibus accipiam.

Alia sunt capere loci munuscula nostri;
Dant meliora alii, de meliore; vale.

Cui sic respondi. PALLIA.

Alia missa mihi sunt, per te, reddita. Quareis
Dives ego mittam quaha dona tibi?

Principium panni (caracas ne vestibus) eecum

Anteponeendum altis mitto, Szehine, tuis:

Ubiq, concinet sartor bene doctus in arte,
Pallia habebis. Abi, haud bruma nocebit iners.

Ad Andream Racz Likoatu

Egy huz ballottam, Barabom,
Ha ne bannad, ar meud bannom.
Szons Andras nagy a vagis most
Az Latoris mostan nem fort.
Az nagyis finis az listo
Alint marban magas el bista-
Nem chas ar madaras vadac
De az ombare ar hatalak
Er ossze latom orvokunk
Nem filus hoggy meg osszunk.
Az Lator gonoz gondoshon:
Tudom ar jambor miuz mendingion,
Jambor vapor, jambor barson
Nem banko to tibi kasson:

Castri Szeged Superm Castellanum.
Puiorem sim Szekes jo bertol,
Gardafonyj hoc chacar, falrol,
Barabom jo' tunc hordam
Hog kel kostohi malssom.
Eva fraud. kod ugy hallom
Porkestab uram s javallom
Lakjatek Jhon hior ol
Al gondoshare sin ki ol
Nikom miuz hoggy hozem uson
Ki'lygy. gy habar ki' m'm b'ndit.

21. Martii. 1610. ^{Extemporanea 118}
Sunt avis ova mihi cristata foeta, Crolog
Jura colorata, ad qua ^{adesto} Rector ^{est} vocate. M.

21. Mart. Luminum aditus
Serpentis vasa posthinc clausis ut actum
Moxta domi proposita iura sacra Dei

Ad Georgium Sixovium mystam Tomborinensem solennem
30. Januarii 1611. nata primogenita. O

Sis felix, telumq, tui felicia cernant
S-cula.

Mi Patre. Hae Latine quid poses epistola quavis?
Mane novo sexam post horam. Plaudite amici
Milium, Tu, Coniux, gnati, gnatae. Deo duce Christo
Judita Juditulum peperit tua filia nobis.

Joanni Helopoeo Thaljam. ult. Januarii

Jane mihi Princeps sacrosanctos inter Amicos
Salve, Tu, Coniux, gnati, gnataeque delictis.

Ille ego, qui fuis oravi saepe quibus
Coelestem Regem, Miscotinus, exoravi.

Quid sicut illud aves cognoscere? Epistola refer.

Unam, Cor nostrum, peperit mihi, Judita, probum:
Tingi quam cupio sancta Baptismatis unda
Filio Basilii, ^{Jane, abis cognoscere} ^{Sit mas an virgo, sibi.}

Quare Tuq, tui Conjors beatissima Lethi
Oro favete mihi nostris & honoribus ambo
Sylite vos nobis Fortune ad templa, vocandi
Ista mihi commater, Compater ipse colendus.

Inscriptio

J. libit et Thaljae Parochi p'nti heta Joannis
Sixovii, et rursus nuncia lata refer.

Respondit

O Pater, o mater, geminata gaudia nacti,
Jam cumas soboli, reddite, vota Deo.
Si Magnas nosces praefixi temporis horas
Non turbavit, ovens gaudia vixta petam.
Cognoscam facile sit mas an virgo puellus,
Si refert sonitum va vit uvae minimus.

Jano Bocatio Cassovia 8. Martii 1611.

Jane Palatinis meministi nuper Athinis,
Fidrici sub Duce ^{referens} fata aspera Regni
Hungarici, tibi quod dixi, violenta ~~legata~~ Ministro
Induperatoris metanda hei vincula? ~~legata~~ Contra
Tu mihi pro patriis, di xit, sum promptus obire
Vincta, cruce, pedicas, & olentis carceris ecce
Torturas, gehidamq, simul post funera mortem,
Quomodo Pannonicis bene sit tempusq, focusq,
Vix ea factus eras, ob lato hac inferis Albo:
Gravia quae nunc sunt patienda, ^{suavia} ~~duricia~~ nobis
Olim venturo ~~memoranda~~ ^{se hanc} memoranda tempore fient:
Votum exsolvi vases, patienda tulisti
Fortiter, ~~caute~~ ^{atque suis} ~~et~~ ^{epimicion} adde Camoenis,
Quandocumque quinquennali tibi carcere clauso
Annulus ille Ducis licet aureus esset ademptus
Norhami, tamen hanc tibi vitam Praga inquit
Tollere: sed patria sed nobis restituit te.
Quonda qui Isalidis, qui Petri vincula solvit,

Et P harum rapido submiffit ^{in agnosce} ~~gurgite~~ Regim.
O ultimam ~~obis~~ ^{salsam} Pannonia nonis
Dulciloquis Jam ^{trucidat} ~~torquet~~ meminisse dolorum!

Petro Vaefio Theologo Nadiensi 1611. mense Febr.

Amphora quae nuper paululum donata fuerat
Lymphato completa mero, vacua en redit. uxor
Atque maritus ego, votis videre senectam
Poscimus annosam, & complurid dola vimi.
Votum est. Sed rursus vacuam hanc complebis Amice
Maturis urnam botris: quos paupere late
Sub lae familia absumat. Nos rursus Amici
officio functi, tibi prospera cuncta precamur,
Dum paribus tecum meritis certare regatum est.
15. Januarii 1612. Rectori Scholae

Si pifus vestros nostis vis aequiparandos
Carribus, ad coenam Rector prope ranter adyto. ^{missio hanc fo 3012 vobis, in}
^{penis kapos tosi huff.}

Joanni Vifolimo Pastori Strinciminsi
Suevionimo. 13. Junii.

Si tua te Vifolime tulit ad pulpita virtus
Dum successorum se velit isti meum:
Non egdem invidios, later mage, honoribus usq,
Sparta sit augmento no pristura hui.
Quid tu de nostro ~~regit~~ spondit conamine, ^{ex pra}
Quando vidis vidua culmina summa scholae?
Pallade & orbari iustas, purosq, parente
Te quoq, blandiloquo Jani solabio.
O Vifolimo Dux nobis hanc oia fecit
Ut Slyphano optata sit mihi Janus ope.

Cuo Pastore canat latum Miscolcia carmen
Sancta cohors: domus & gaudet inde mira.
Tu fors Rectorum magis aptum ad gaudia habebis
Colloqa ipsi mris; serior, aptus etc.
Quare La veniam: veniam tibi largior ipsi:
Formamq; procer prospicere vale.

Lisensis
In fronte Musci Miscolciani 1612.

Hac domus antiqua diuina structa Parochi Paroeci
Est Musis, procul hinc scriptus hiorq; facia,
Hospitium puzas habet hic candore fidemq;
Hos tibi, qui ^{mystae} Parocho chamus cupis esse, sodales
Iungito, Musci vichq; patre videtis.

In ipso Musio.

Hoc ego sub tecto sacrosanctis dum vaco curis
Christe mris quayo praes conatibus, atque
Dum ego christicolae & planto adde incrementum.

Ante bibliothecam.

Hospitis abstrusas absintis votu ire chartas
Cuiquis es hand hntis tibi mi fore turpiter obstes.

In regione

Chulyakii Musis sacra est domus ista, nradat
Sanna, dicit nobis quing; vacare sens.

Sudaniolo insutum.
Az ki ez kuzkint varta, Istint sigit-grol varta.
Ichora vilagoss agom, s elam mirtu jofagom
Janki khat mm art m kim Manjon kifs as on beta beta kim.
Est admy m kim jhm
Az ki varotta m m kim.

hm:
kintbin mirtu m m hntis dragab kint Mnt az kint puchabonita mnt.

Cervicali.

Ez par nara mikor fijimot ningalonna lo haitom,
Lalkomut - az Atham tarch my hntimul gimbom.
Est az vasa par
nat successu tempo
ris az filij
koposjaba komitum. 1616
Maji. 18 die Lisban.

Geneethliacon in gratiam recens nata
filiole MARIÆ, Bati et Graviss. viri tmi Steph.
C. Miscolcni, pastoris Ecclie patrie diligentissimi,
amici mei vetri mansuetudine conjunctissimi etc.
Aulo Xedius quidem et impolite, mhr curas & occupa-
tionis Paschalibus fihvitatib; consecratas; sed tamen
animo sincero et benivolo, scribendam Thomas Szelimus Onadimi
Anno Chri. 1613. 9. Aprilis.

Quod facilem Deus omnipotens tibi praeiit aurem,
Addidit et gnatis gnatum, dulcissima Sancti
Pignora conjugii, gratamur dulcis Amice:
Suppliciterq; Deum, tensis ad sidera palmis
Oramus, crescant, valeant, vigeantque beate
Gaudia sint Patri matri quoque gaudia charis,

Sitq̄ timor Domini precor illis summa voluptas,
 Aurens & torques collis gestamon honestis.
 Sint facies pulchræ cœu tincti sanguine flores,
 Sint placidi mores, meliorum exempla sequentes,
 More columbarum servantes foedera lecti,
 Foelunda; innocua, mites, nidumq̄ tenentes.
 Ut postquã e' terris ad cœli tecta volabunt,
 Aeterni accipiant pulcerrima prœmia Patris.

Supra Portam Parochialem Liscensem. As 1616. 21 April.

Aedibus in nostris quicquid pulcrum aut turpe geratur. Si Satagis, mi Vir, cognoscere, noscete ipsam
 Inscriptio Gemethiali *Atque tuos.*

Parvula dona domus parvis: sed mente serenâ,
 Te Pater accipias pectusq̄ fronte serenâ:

MONIMENTUM

Doctrina et vitæ sanctimonia Carissimi viri domini
 Georgii Szixovii, fidelissimi hujus Ecclesie Zomboniensis
 Pastoris, defuncti ætatis suæ anno 54, Christi 1617 ibide
~~1617~~ 21. April. ♀

Membra Georgius hac posuit Szixovius urna,
 At Doctiloguus Lingua clarus et ingenio.
 Szepsiadae Rector pubis, Doctoreq̄ cathedræ,
 Quinto ubi conestom Boldua vidit aquam.

Faci in Liska,
 26. Maji. ♀
 1617.

Doctior hoc pastore Aszalovica plebs fuit, annis
 Dogmata bis senis dum bibit aure sacra.
 Zomborico Supra dus dum quinquennia templo,
 Ore Sacram præfert dexteriore facem,
 Morborum longis fractus cruciatibus, inter
 Vota Deo, patribus associatus, obiit.

1623.

Adlosek er level, Dedešij Szvagmak,
 Baerben. Geörg Beschtram Bottos hu
 Legenijenek, ar Hogeltram Bottia
 Uleeben.

Stephanus Dedešij
 Vassoviensis

Σκριασγία

Vita Ciceroniana. A. 1602. 24 Januarii Corlicii
Lusatiorum

hora 7. matut.

Si quis unquam Philosophorum vel oratorum, Studiosi Adolo
 sciant, nostra Patrum memoria, ob multiplicem variarum rerum
 scientiam, innumeras in Rom. promerita, non aeterna solum laude
 dignus judicando, ex summis propter egregias suas virtutes, sapien-
 tiam prope divina, verbis sermonibus, recitandis, posteritatis
 libere commendando. esse videtur: unus profecto ex multis aliis
 M. T. Cicero, et laudibus ad caelum sublevaris: et vixit. ius eius
 universus ad unguem admiratur: et quod eloquentia et dicendi vis,
 in suum sanguinem, quod ajunt, conserenda est. Et enim
 si scientia viri divini, si virtute, si non denique gestas ob oculos
 posuerim: summa in eo omnia fuisse compertimus: siquidem nemo
 ipso juris peritior: nemo fide, religione, pietate in patria diligen-
 tior aut sanctior commemorari poterit. Verum enim vero fortal-
 sis nunc ignarus hujum consuetudinibus unquam factis laudata, mi-
 nistris; quid sit, quod, cum tot eruditi adhaerentes se dicant, quibus
 ingenio, ingenio, imo me dicendi promptitudine sum compa-
 randus, puta lyro hujus orationis: ego potissimum hujus eloqui
 Ciceronis vitam et res gestas et hoc insolito mihi ad
 dicendum loco recensere, et omni reponere confitebor: idem
 mirari ex adis dixit, si hujus ^{literat.} potissimum ordinis vultus om-
 nis conspiciat: qui uno ore, suffragis et sententis confitebor.
 bus, mihi quavis longe inferiori, quam ut tanto omnes juvenibus
 meis subire possim, hoc perorandi munus obdulerunt: quos ego
 vel benevolentiam erga me ignorare, vel auctoritatem ~~quod~~ asper-
 nari, vel voluntati negligenti nec volui me d. bui.

et Cord. a Compar. Similibus.

adicia.

Advers.

Orationes selectiones sequuntur.

Quod tamen dum persequi conor, ad id multa mi sollicitum anxi-
 um reddunt: ut in ipso orationis cursum distorrendum mihi suaderent.
 Dum enim meo modo modico memento, quam curata mihi ingenii, tenuitudo
 suppellex: quam nulla dicendi facultas, facili intelligo: vehementer
 in meo: in hoc quod suscipi, styli mi tenuitate atq; ariditate
 deformat; ne ornatus; obscuritas, ne illud sit; cum illud tantum sit:
 ut nullus sit flumen ingenii, nulla dicendi aus scribendi tanta vis
 tantaq; copia, quod ne dicam Cornani, sed per conspectum huius
 viri in consiliis de Repub. capiendis diligentiam: in periculis ab
 vato propulsandis animi: in hominum voluntatib. pro Rep. laudin-
 dis libertat: in perfrando labore industriam et fidem commendan-
 do possit. Sed vestra, Commilitonib, praestans singularisq;
 benevolentia & pietas, hunc mihi timorem minuit, animusq; addi-
 ut virum defunctum voluntatis conatu, qui in oibus laudabilib; est
 sustinens: tantog; ad dicendum a laetior prodiam. Sed prius
 quam causam ipsam aggredior, certos mihi finis terminosq; con-
 stituam, extra quos egredi non possim, si mecum vultis: ut
 et mihi sit propositum, quib. de rebus dicere oporteat, et quid vos
 sequi conveniat.

Conclusio
Clodii.

Propos.

Nomen.

Dicam igitur de nomine M. T. Cice-
 ronis, patris, parentibus, indole, morte, et quae iam consi-
 curata sunt. Vos quoque, adycti animis, qui corporib. adyctis,
 et mihi de praestantissimo viro dicendum, arrectis audiatibus auribus.

Atq; ut de Nominis ratione, quemadmodum appellationem, primo loci age-
 rit hoc in meo praefatis positum, unumquodque Romanis tibi simul;
 nonumquam ita quatuor notari nominibus; quae Grammatici natis et
 re vocabulis insigniverunt: ut Praenomen primum nomen, Siquis
 in medium nomen, postremum Cognomen non intelligantur dicentur: Sic
 noster quoque Cicero nomen simul Marcus vellet Tullii et Cicerois adeptus est

Marcus Praenomen eius fuit, quo nomine vocati sunt, ut quibusdam plac-
 ebat, et minus Marco nati essent: quanquam hoc loco otiosum illud vi-
 detur Grammatici constanti, quod eius vocis origo in Cicero, qui alio est
 mansuetus quadrari minimi videtur. Tulli nomen familia
 singularis antiquissima vultu, et qua ovindus est, pater Tullia,
 prodis. Cicerois demum Cognomen invenit a rione, ut Plutarchus
 gravissimus autor libri prodit, quod in Aeterno naso fissura, qua
 hic est in Cicero obscura, primus huius vocis inventor habuisse creditur.
 Plinius tamen sapientissimus naturalis historiae indagator,
 Cicerois, Fabior, Pisonum et aliorum cognomina originem dicitur et
 confirmat, quod Cicero, Fabarum, Pisonum, primus familiae gaudet
 operam didicisse.

Verum nomen in praefatione praetermissa, adha-
 erentia eius antiquissima inquisitione spectat oratio. Atque habet
 et Marcum Tullium hunc non fami ignobiti. Patronusque iustus cum
 avo et summo ipso nomen, virum summa sapientia, et omnia virtute, doctis-
 simeque studiis peritum. Qui, et si ut ipse Cicero plius alicubi
 meminuit, cum morbo corporis, humore aetate iam ingravescente
 haud firma videretur salutem: maluit tamen in charis maxima in
 animi quiete consumere, quam in ocio vitam ingloriam cum turpi-
 tudine conjunctam vivere. Verum ubi natura, sibi satis diu
 videretur, et tamen spiritum et Chalarit: relicto potest quo de-
 agimus Cicerois iam duo annis aetatis 43 agentis, idem Quinto
 Tullio Cicerois filius. Possim sic Comm: multa de antiquitate
 de praestantia familiae Tulliorum dicere: quam Syllius Italico poeta
 suo saeculo praestantissimus dixerit, a Tullio Attio regi Volscorum
 potentissimo origine trahere, affirmat. Sed mihi ante oculos
 versata Patria, quae natum et cepit, dignitas: quae mi ad se ra-
 pta, haec minora relinquere hortatur. Atque in non obscura
 Italia urbe, inter Forum et Aquinum in monte porrecta, municipi-
 um Romanorum Lucio Genatio & Sex. Sulpitio consulibus facta

Parentis.

Patria.

M. T. Cicero non procreavit: unde etiam Aspirinalis postea nominis
 in dicitur: quae urbs etsi obscura inter urbes Italiae celeberrimas
 non fuerit: celebrior tamen multis producto Cicero facta est:
 et ob tanti viri apud honorem publico in sigillo tunc principis
 nomine Cicero liberos puta M T & C adhuc usque diem ostin-
 tam non subiecit. Natus a. perhibent hinc Nonas Januarii
 ante mundi 3866, urbis aedificatae 646, ante natum
 Missiam aetate quinto anno. Natus a. frater sine dolore
 corporis matrem. Aliquot diebus post, quam in lucem esset
 idem, memoria proditum est, spiritum quoddam nutu in iuseppa
 videri, quod puerum quidam hinc magno Romano honore et
 libertate fore affirmaret. Ista vox cum fabulae famulorum potius
 magis, quam veri quippiam praesens fore viderent, condempnata
 fuit: sed veram fuisse vaticinationem haud obscure post
 seinceps ostendit. Quamprimum enim ex aetate hinc, pariter
 ipsius et naturae instinctu ludum ingressus literarum est: quantum
 alii temporis in hunc studium tribuunt ludis, quantum alia, quae
 pile, tantum ipsi ad gymnasia litterarum studia tractanda sumis:
 plus olei quam vini absumsit: et dignus temporis otio suos a-
 quales, cum ingenii divinitate, tum eruditione superavit.
 Hinc tanta nobilitate et gloria fama non solum inter privatos, verum
 etiam apud principes civitatis invenit, ut felicissima eius in-
 dole adducti, ad ludum venirent, ubi tractantem eius in discendo
 celebritate cognoscerent; ingenium & felicitatem in artibus progressu
 admirarentur. O praeterea discendi indolem! O man-
 ditas ingenii vires! O celebritatem mentis! O amiam!
 Eadem de causa aequalis, puerum Cicero medium inter se ac-
 ptum quoque perhibebat, dicebant: nempe studiis suis

Indoles.

vel in ipsa puritate prosequuntur. De ne quis hanc cogita-
 tione quo dicit modo dubitet: ad hunc praeterea summus historicorum
 parens Plutarchus: coram Valerio Patrum divino virum ingenio
 uteretur: qui sic in Fastis de hoc honore scribit:
 Et mediis iuvenum, non indignantibus ipsis,
 Ibat, et interior si comitatus erat.
 Exposui Gaetium Comm: quantum fieri potuit brevitate praeterea
 Cicerois aetatem: nunc viri hinc seu togatam eius aetate, quae
 plus admirationis in se habet, breviter describam. Vos quapropter, ut
 quae adhuc mihi attenti audistis: ita quae reliqua sunt audiat:
 profecto vel a me dicitur, quod non dignum hoc consensu & silentio, di-
 gnis vestris studiis atque auribus esse videtur. Quum
 Cicero matrem Sylla, quod Roscium parricidii sui defendisset, in
 gratiam abiisset: sparse rumor de corporis, quo sanus fuit imbecil-
 lo, curandi causa, concussisse: Antiochum Ascalonitam, cuius
 facundia eloquentiaque plurimum delectabatur, audire, usque
 diu captus, ita hincbat: ut si eum cogitaret, si a Republica arceretur,
 vel in ocio tamen Philosophico vitam sibi praeterea regi posse.
 Tanto vorante sua studiorum causa in Asiam & Rhodum navigavit,
 fideliter navavit operam Rhodioribus, & plam si dicit oratoribus
 et Philosophis audiret. Verum enim vero cum ad honorem
 paulatim aspiraret, et ad maiora ascendenda sibi cogitaret:
 Delphis oraculum sciscitanti, quomodo honorem cursum tunc prof-
 sit, Pythia respondit: ne Geminum, sed suam ipsius naturam ducere
 totius vitae consisterent. Quis audito, postquam simul & de
 reditu in patriam, et honore adipsendum cogitaret: Sylla
 vita funesto, amicorum literis vocatus Romam rediens, post annum
 videtur hinc Quapropter in Sicilia annos natus XXXII,

Honors.

natali urbis conditae 678 designatus est: quo in officio, cum
sua civibus suis diligentiam, justitiam, mansuetudinemque pro-
bavit: majoribus est ab iis, quam ullo unquam Praefectus hono-
ribus ornatus. Et eadem a Quarta annis septem, urbis
aetate 684 anno, Aedilitate adeptus est, cum aetatis annos
38. Tandem feliciter Aedilitate profectus, cum in praetoriam
Praetura, multos illustres haberet competitors, Praetor
primus omnium, anno urbis 687, aetatis 41 designatus est: utque
credimus, est iudicia praestant & probe. Eximium. Hoc ho-
noris gradu, quo felicibus orsus erat auspiciis, non infelicibus
perfunctus est: oia cum deliberatione, nil incogitantiter fecit: remi-
ni in se, oisq; amicis, quo factum est, ut 690 urbis condi-
tae, 44 aetatis anno, a praestantissimis Romanae Reip.
civibus, multitudineque populi, repulso Catilina & Antonio
Consulatum ambiens, Consul emanaret. Postea Consulatus
anno, Catilina, tuis audacissimis, magnaque ne appetitissimis,
consilia multis adhuc ignota detulit, ipsumque urbi cum aliis oisq;
que cum ducis & antesignani suorum flagitium: est voluerant, ex-
agit, ipse, oppulset: siquidem inter eum, qui verbis, et eum, qui
armis Rempub. gerere vult, murum interpositum est: debet,
dicat: et sic parva non solum metu periculi, sed etiam ab ipso
periculo vindicavit, liberavit, servavit. Verum, sicut
vulgo fit, ut invidia instar pedissequae sequatur gloria: ita
fuit non pauci, qui oblivioni sepultis in Remp. meritis, Cice-
ronem maledictis injuriisque recantari parati essent, ducis pra-
sertim nati nos, qui anno sequenti magistratum esset imitari,
ut patet Caesarem Praetorem, Metellum & Bestiam tribunosphi-
bis: qui cum patris antecessoris consule Ciceroniani diebus

155
magistratum occupassent, concionem cum Gabino non sumi passi: sed
in rostris subsellia collocantes, conscendentes, et sic inferiori loco
magistratum jurant, justitiam. Tribunus tamen plebis Marcus Cato
vir gravissimus atque integerrimus, & illorum conatibus pari potestate,
majori auctore fructus gloria se opposuit, & pro concione Consulatum Cice-
ronis iis laudibus edulit: ut & honoris ei, omnium, qui Romano
alicui unquam obligassent, maximos dederunt, & Patrem patriae
appellavit.

Sed me postremo inter res ab eo feliciter
gestas locum vendicant, scripta ejus oratio dignissima, quae vitan-
tissimi doctissimi quique instar filii Ariadnae sequuntur: in quibus inter-
dubila et prope divina ejus ingenium adhibuit: ut non immerito de
iis, vult illud, quod ipsum de Platonis dialogis affirmavit,
usurpemus: Si locutus, inquit, Jupiter fuisset, eo firmiore usus
fuisset.

Si oia hujus viri eloquentissimi logia, si res
praestant ab eo gestas, si oia scripta, si honores denique singula-
tim recensere vellent: viderent mihi oratio de se, ne vox non
supperaret, ne dies deficient. Omnia praeterebo, quae mihi di-
cenda essent, habita vestri & temporis ratione, si prius pauca de
morte & Cicerone ejus dicere.

Cum Cicerone Marco Anto-
nio in seipso pro omnibus, quae ad imitationem clarissimi oratoris
Demosthenis Philippicas appellavit, est; nihil humanarum
rerum prius sibi agendum judicavit: quam ut ab alienato a Cice-
rone Augusti Caesaris animo, aut inimicum tollerent a medio, aut
interdicto ei igni et aqua et Cicerone emanent perpetuum. Et ut
nonnunquam, imo saepius fortuna scelerato adspirat, ut hunc Anto-
nii ventus non ita multo post ratum fuerit. Caesar enim
Consulatum potentiamque summam adeptus, jussu vultu Cicerone,
cum Antonio & Lepido amicitiam coluit, collata in unum

Scripta.

Antiquaria
morum.

omni imperii Romani potentia: tandemq; de proscriptione Ci-
cerois certatum est: cum Antonis nisi meo Ciceroi pacem
si acceptum negaret, Lepidusq; ei ad stipulantes: C. a. u. n. g.
impugnant. Tandem C. a. u. n. g. de salute Cicerois
satis superq; concertasset, concessit ut proscriberetur. Cicero in
Tusculano audiens si proscribitur: illuc statim ad Brutum
in Macedonia navigavit. Ferabatq; sag ad mare moironi et
squalore confectus. Tandem mari si committens, tempestate
impeditus, commisit si per duas famulis ad praedium juxta
Capuam perforandum: in quo a Popylio Lano militi legio-
nario, collum e helica proterens, cum ager annuatale
LXIII jugulatus est. O acerbum oibus memoria temporis
illius & loci! o diem illum funestum Senatus, bonisq; oibus,
Reip. infelicissimum! nobis ad domitium moironi gravem, ad
postritatis memoria luctuosum! Quid hoc excogitari potest
horribilius? quid sceleratius? quam quod oium r. g. divinam
& humanam praedam, salutis fuae autorem hostili manu invadit,
vulnerat; & vitam, cui vitam dabat adimere non est veritus.
Tandem caput hic vitae praedam ceruice avulsum, dextramq;
qua Philippicas conscripsit a brachio respice tam Antonio offi-
cens, viginti quinq; milia coronatorum mercedis leos accepit:
caputq; et dextram prostris, postquam Fulvia dulcissima
sibylam Antonii (si displicet) socia, aciculis linguam ino-
cens, cum verborum "Equisitis contumelias pupugit, apponi
iussit. Sed me praefragium mortis scitu dignissimum
est sic eo praedam praedam: in eo. n. quo interfecit est
praedio, erat parvula Apollinis sedes, & ex ea coram frequentibus
Cicero somnum capientem adiecit: et partim crocitantibus,

Mors

Præfagium
mortis.

partim pro praedium ingressi, vestimenta quibus datus erat rostris
mordicus apprehendentibus, imo etiam a facie eius detrahentibus, so-
mnoq; "Crocitantibus, certissimo mortis ei indicio fuerunt. Haec ser-
videntibus, suamq; ipsorum ignasiam damnantibus, quod in se con-
heri eadem sustinerent, et non potius defenderent eum, cuius pro
salute indigna fortuna utentis. Ita bruta animositas sollicita
essent: partim "Coram Cicero, partim invidiam in helica ad-
manu detulerunt, ibiq; inter undam illis sicarius adijt, siq;
vitam eius sustulit. Cuius viri eloquentissimi tristissimum
factum, imo et luctuosum, quantum oibus non tam iruditis, quam bo-
nis et Reip. amantibus civibus moironi squaloribus attulerit, ne-
mo non videt. Tandem certe tanta meritis est, quanta nulli
praedam: quam nulla fortuna, nulli casus, nulla temporis inju-
ria delibit, nulla unquam v. iustas obruit: vigetis nomi Cicerois
memoria seculorum oium, quam postritas alit, ipsa aeternitas semp
inhibet, nec unquam r. g. qui aut videt, aut audient ista
praedam ingenii monumenta, in quibus nobis vivit, nobiscum
colloquit, gratissimus firmo conticescit. Hunc tristissimum nobi-
lissimi Oratoris caput Cornelio Severo divo vir ingenio sic
deploravit:
Absulis una dies, auri dies, istaq; luctu
Conticuit Latiae tristis facundia lingua,
Unica sollicitis quondam tutela salutisq;
Egregium semp patriae caput, illi Senatus
Vindex, illi fori, legum, ritusq; togarq;
Publica vox eius aeternum obmutuit armis.
Informis vultus sparsamq; cruenti in fando
Camiciam, sacrasq; manus operumq; ministras,
Tandem praedibus civis projecta superbis
Proculcaris ovens, nec lubrica fata deoq;
Respexit, nullo hiet hoc Antonius auro.

Tumulus

Magna viro illi gratia habenda est, qui viri hujus nunquam
 satis dignè voce & ore hominū laudati cinentibus, in Zacyntho
 insula Vmatorum, vicina Epiro in mari Ionio, Splendidissimū
 tumulu exēxit. Quod ne nos latēret, acceptum ferendum
 fratri Angelo Apulo Minoritæ viro Sanctiss. & religiosissimo:
 qui se nō opinari, sed scire; nō audivisse sed vidisse; non pal-
 passe, sed formam ejus qualis exstat expressisse; ipsiq; constru-
 endi monasterii studio & amore flagranti occurrisse, affir-
 mat: anno salutis per Christum separatæ C17 10 21111
 Kalendis Decembris, apud Sacellum Divæ Mariæ gratiosæ co-
 gnominato, cum hāc inscriptione: MARCE TULLI CI-
 CERO HAVET, ET TV TERTIA ANTONIA.
 Dicta est d' me causa, Comitatoris, & Perorata. Jam intelli-
 gitis nomen Ciceronis, patriam, parentes, indolem, honores,
 mortem, opinionem demique post mortem: unū superest, hoc
 desiderat, in hoc omnibus & singulis elaborantū est: ut nō jam
 fato functum, sed Ciceronem viventem (libros & scripta ejus
 intelligite) ametis, magnificatis: o exosculumini di-
 vina divini oratoris scripta: o solve & resolve
 aureum illud eloquentiæ flumen, & ut cum

Poeta loquar:
 Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.

Verborum Christi
 CONSUMMATUM EST

orthodoxa meditatio. Gorlic. 12 April 9
 1602.

Si septem illa Græciæ lumina & columina sapientiæ, Aud:
 Sapientes in quâ illi aureo Phœbi tripode dignissimi, (quorum
 viva virtutum imago vigebit memoria sæculis omnium: quam posteri-
 tas alet, æternitas semper inhebitur, celebritatem nōis & famæ nulla
 obscuratura est oblivio) omnium eruditorū calculo, nō sapientiæ solū
 nōis digni judicati sunt: verum etiā oīa ipsorū dicta, sententiæ
 memoratu dignissima, instar hominū e' coelo in hanc de lapsoꝝ
 terram in admiratione habitæ, honoratæ, conservatæ, posteritatē
 futuræ libris, fidelissimis memoria cupodibus & conservatoribus manda-
 ta sunt: Quanto magis unici capitis & Salvatoris nostri Jesu
 Christi, qui solus est æterna æterni Præcipua Sapiens, sermones altā men-
 te recolendi, inis præcordiorū visceribus inscribendi, insculpendi,
 dies demiq; & noctes creberrimi de iis sermones insitruendi sunt.
 Nam quoad longissimè potest mens nostra respicere spacium præteriti
 temporis, & pueritiæ memoriâ recordari ultimam, inde usque repe-
 tentes, hunc videmus profectō omnium sub hoc extenso coeli fornice
 spiritum vitalem trahentū cordiorem: hunc perennē sapiens coelestis
 fontem: hunc verum Catholicæ verē sic dictæ Ecclæ Pontificem:
 hunc denique ex tristissima Satanaë hyrannide, perruptis vinculis
 mortis unū liberatorem. Cujus equite victoria sociū habuit ne-
 minem: nihil sibi ex hac laude Angelī, nil Prophete, nil Apti,
 nil hæc Sanctissimi, nil Papa Sanctissimi scilicet Patris, decerpit:

Exord. a
Comparatis.

Col. 2-3.

Cyprianus
dicit.

Psal. 32-6.

Eph. 3-9.

Col. 2-3.

Joh. 4-14.

Hebr. 7-26

8-6.

12es. 3-18.

2. p. 1. ex
Subjunctis

Conclusio Comparati-
Joh. 6-63
Solum hoc, quantumcumque est, quod certe maximū est, solum, in
solus est Christi. Quia cum ita sint, arguunt & iustum, maximeque
necessarium est, non a sapientissimis Graeciae viris, sed ab ore cu-
piti nostri Christi pendere: verba eius quae sunt spiritus & vita
audire, audita conservare, conservata propagare, totumque visa
nostra cursum, gressus, cogitationes, mentem demique ipsam ad eum,
tanta ad certum Canonem dirigere. Sed ne diutius suspensa

Conclusio
Leonidii.
orone mea expectatio vestra teneat: lubet in praesentia tempo-
ris habita orone, unum Christi verborum in cruce prolato (quando
quidem crucis morientis cathedra fuit erecta docentis) pingui, quod

Causa
impellenti
de Christi passione, morte, glorioseque ex mortuis resurrectione, unico
puta salutis nostrae cardine, personent: tum maxime, ut nos quoque
vera vera Christi ecclesiae plantaria, dignos nobis fructus proferamus,
gratamque animi nostri fectionem erga hunc Salvatorem facto digno
declaremus. Cogitanti itaque mihi, & memoria veteri

Propos.
Subinde repetenti; quodnam Christi verborum orone mea delineare de-
berem: nullo in argumento meam commodius oronem posse versari
sum arbitratus; quam si illum, quo oia consummata esse dixit ser-
monem, limpidissimis ex Israelis fontibus testimonio planum fa-
cerem: multa quoque in penam quodam utilitates reconditas in apri-
cum (ut dicitur) proferrem: nonnullorum demique vana somnia,
multa cum impudentia conjuncta fumo ventosque traderem.

Script.
Quod dum facere conor, favere, adeste a quo animo, Aud, & rem
scit dignissimam, auditu iocundissimam, conservatu maxime necessa-
ria cognoscere. Quod si a vobis tribui concediq; sentiam, effectum
dabo, ne vos lesionis perexigua pigeas, tadeatque.

Inghum
Confirm.
Principio igitur, ut inde sese mea efferat oratio, exi omnes Christi,

quo in terris egit tempore, res gestae, divybia, verba denique oia
scit necessaria sunt: attamen haud scio an ullum magis necessariū
sit hoc dicto confirmatum est. Et enim si sacratissima Prophetarum Dei
monumenta, si Evangelistarum verissimorum Christi amanuensium volumina,
si demique Apertorum fidiissimorum eiusdem servorum Scripta peritius evol-
verimus: reperiemus profecto nullum, quod magis, instar adamantis
inter preciosissimas margaritas, emineat, quam vox haec aurea, Cedrog
dignissima, eminet, splendet, emicat. Quae sane nil aliud voluit
Christi scari, quam omnes miserias, infirmitates, dolores, cruciatus,
ignominias, opprobria, blasphemias, quibus ab articulo natiuitatis
ad horam usque mortis, tam anima quam corpore, propter universa miser-
si generis humani peccata obnoxius fuit, completas esse. Eminvero, si
conversoem eius in his terris aequa lance ponderaverimus, quid
ipso causa nostri non sustinuit? quid non est perpessus. De coelo
in has mundi oras descendit; ut nos in coelestia gaudia ad se trans-
ferret: peregrinatus est; ut nos ovium instar dispersos, cives, haur-
desque regni coelorum faceret: factus omnium est pauperrimus; ut nos
divites & bonis omnibus affluentes redderet: exul; ut nos ab exilio
tristissimamque Satanae servitute reduceret: factus maledictio; ut ea,
quae nobis incumbebat maledictione in se reciperet: passus sub judi-
ce; ut nos a severo Dei iudicio, quod omnes manebat, eximeret:
passus demique corpore & anima; ut corpus & animam nos ab
aeterna damnatione liberaret. Unde etiam factum est, ut pro
vehementia cruciatus, in horto guttae sanguinis ex eius facie deflue-
rent: ut pro doloris magnitudine erumperet in haec verba: Deus
meus, Deus meus. cur deseruisti me: quasi dixisset, cur tantos a me
cruciatus non repellis. O ingentes Christi redemptoris nostri dolores!

Enumeratio
dolorum Messiae
Joh. 6-38
Luc. 9-58
2 Cor. 8-9
Luc. 9-58
Deut. 21-23
Jes. 53-4
1 Pet. 3-28

Ps. 27-7. *o miseram miseram pro nobis facti cond. homin!* Hinc est quod Regius Profera, olim de eo prouid. Terat, inquit: Ego vermis & no homo, vidimus eum, & no erat illi aspectus vel forma. Quis ergo est tam perditus, tam omnis sensu ignarus atq; expers, tam rudis in lectione sacrarq; literarq; tam nil unquam nec de sua, nec de communi salute cogitans; q; fatetur anima Christi post mortem novis iisq; multiplicibus obnoctium fuisse dolorib; cum ipsa res tot typhimis, tam clavis, a sp. scto profectis argumtis luceat, capusejus post mortem, triginta & sex, ut quidam computant, horis, in sepulchro, anima vero in manu patris, cui eam in cruce comendabat, in paradiso quiescisse: ubi nullus est dolor, cruciatq; nullus, nulla lucta, sed merum putum, puru gaudiu pax & letitia viget. Verum hac de miratoru Antichri parasitar blasphemiam no necesse habeo dicere ea, qua me presens causa capit comemorare; tametsi caa postulet: tamen quia postulat, no flagitat, volens praeteribo: & de Propheciarq; auguriis jam in Christo finem sortitis pauca de promam.

Medium confirmationis argum.

De sacratissimis vero Propheciarq; vaticiniis, multis antea exhibitum in carne Messiam secutis fidelis, per Christum suo completis, verba Christi in cruce prolata unumquemq; nostru conuoluerunt. Quid n. (ut multa pauca complectar verbis) praefigurauit factum Abrahami, filiu suu unigenitu Isaac inolare volentis? Nonne inolationem unigeniti filii Dei. Quid serpens ille aeneus in solitudine iussu Dni a Moise in ligno erectus? Nonne Christi in cruce exaltatione. Quid fons triduu in ventre ceti piscis commemoratio? Nonne triduanu Christi in sepulchro quietem. Quid denique Regius Psalter vir zelum cor Dni, verusq; Messia typus & figura? Nonne Christi abiectionem, humiliatione denique consentu. Nichil ergo de Christo factum fuerat, nil figuratum, nil de can tabu, quod no per gloriosam eius resurrectionem fine sortitum fuisset. Veru itaq; Christus, cum oia iam

Gen. 22.

Num. 21-8

Jona 2-1

Ps. 21.

omnia complexa esse certo sciret, exclamaret; Consummatum est. Cuius ita sine, nec in dubiu vocari possunt, dubisabiline Aud: & varias in cordibus cogitationes versabit? Minime omnium. Immo vero, illud cu Christo in ore & corde insculptum habetote: Sic Christum oportuisse pati, & ita ingredi in gloriam suam, & praedici in nomine eius poenitentiam. Verum hoc, quod est aut ita manifestum, ut verbis no egeat; aut ita notum, ut in oculis incurrat, relinquimus: ad sufficiens saluatoris nostri huiusmodi iam ductu ad se vocat, & quodammodo absorbet orationem meam contento Principio hic Aud: orthodoxa de studio vsusq; veniamus. Christi huiusmodi sententia nobis tenenda, & in vis pectori nostru viceribus insculpenda est: qua docet: saluatorem nostru uniuersa sua morte & passione perfectam & plus qua sufficientem praestitisse satisfactionem iustitiae diuinae, pro uniuersis totius humani generis peccatis: nec minus pro oibus illorq; poenis tam aeternis quam temporalibus. Comprobant hoc multiplicia scripturae literarq; monumenta: ex quib; ut pauca tantu delibem, nome aptus gentium, hic, inquit, (Christum monstrans) una pro peccatis oblata vici- ma, in pectus sedet ad dexteram Dei. Idem, uniuersa oblatione consecravit in pectus eos, q; sanctificant. Neg. n. q; sanguine hircor' aus v. mltor, sed q; ppriu sanguine ingressus est semel in sanctoriu, aeterna redem- tionem nactus. Sed quorsum ista enuero? quorsum? ut no peccatiosam modo, sed impiam, imo estrema Papistar' masturbologia instar Scyllae & Charybdis evitare possitis. Docthr. n. in ea: Christum qdem sua morte pro oibus suum peccatis, proq; aeterna illorum aium poena satisfecisse: ita tamen (audite ingudentis. mendaciu) ut necesse sit hos satisfacere iustitiae Dei per poenas temporales pro suis offensis: siue id fiat in hac vita, siue in futura. o detestabile hominu impiorq; dogma! o scelus! o portentum in ultimas terras exportandum! Quid est aliud Christi satisfactionem contra perspicua biblior' testimonia maneam imperfectamq; saluare:

Terhu argum. Senta orthodoxa

1 Tim. 2-6.

Heb. 10-12.

v 14

9-12.

Sup. cap. 3.
Apocal.
Enchirid. ad
Laurent.

quam blasphemiam in filium Dei a horribilissima ore impudentissimo
eromere, mendacium mendacis, scelus scelere cumulare? Au-
dite vos, utinam dno audieris, audite inquam flagella Cerberi
Thoma et Anselmi libro isto dicentem: Passio Christi unica omnibus
redimendis & salvandis, etiam si essent infirmi mundi, sufficiens est.
Audite Augustinum, sic n. ille; Causa Christi, inquit, verum est & unicum
pro peccatis sacrificium, non modo iis, quae universa in baptismo delentur:
sed quae postea ex infirmitate subrepunt: propter quae universa quotidie
clamar ecclesia, remitte nobis debita nostra: & remittuntur per singu-
lare illud sacrificium. Sed illi, non consenti. priorum scelere, scelus sce-
lere cumulant: dicunt n. suas satisfactiones ne latum quidem unguem
a Christi satisfactione differre. O egregios satisfactionis patronos!
Si isti egregii & non scelerati potius sumus nominandi: nonne tam crassa
impudentia, nescio, an melius impietatis possem dicere, pudeat? Si
n. Christus ideo satisfacit, ut iam quisque nostris pro se satisfacere possit:
utique fecit: ut iam quisque nostris credere possit se esse Christum, se esse
Iesum, redemptorem & sacerdotem: denique ejusdem ipsius ordinis cuius
ille est. At pro dicitur hanc pectorem, sui ipsius redemptorem esse, et
in temporalibus solummodo, trina prorsus est diabolica, et ex medijs
Oris faucibus nunc primum eruta. Sanctus n. Spiritus docet sacer-
dotium Christi esse incommunicabile: quod nequaquam ab uno ad alium
possit transferri. Satisfacere dno pro peccatis, aut pro aliqua
quanta tandem poenae illis particula, officium ac munus est
sacerdotii Christi. Arguit eos etiam mendacii Christi in cruce
pendentis, & iam iam exspirantem verbum: dixit n. Consumatum
est: quasi dixisset: ego integre ac plene pro universis totius
generis humani peccatis satisfeci; tam quoad culpam, quam quoad
poenam. Et Augustini, cum essemus, inquit, in poenis,

Tom. 4. Ser. 139.
de temp.

ad quas venimus de peccatis: Dominus noster Iesus Christus solvit esse in poenis
nostris sine peccatis suis: sustinendo sine culpa poenam, & culpam solvit &
poenam. Culpam solvit, peccata donando: poenam solvit, a mortuis resurgendo.
Curo, ut tanto portum respiciam, finemq. dicendi faciam: Si omnes
salvatoris nostri infirmitates in hac vita finire sumus sortite: si vaticinia
sanctissimi Dei praeconium adimpleta: si denique Christus pro omnibus omnium
hominum peccatis sufficiens persolvit: dignamini Audi: Christum honore eo, quae
nobis sacra volumina tanquam digitum monstrant, & vivis depingunt co-
loribus: nec vobis vaniloqua haereticorum dogmata prorethumina
sanctifatis faciem faciant: quibus nil foedius, nil sceleratius fingi
aut excogitari poterit. Illos terrena nos sublimia: illos proclivia,
nos ardua: illos vulgaria, nos a vulgari oculis remota delectet:
illos deterrere & arceant dolores Christi acerbissimi; nos pro exacuar
& ad se rapiant, & bices ejus. Consemite Anichitum furentem
audacia, scelus anhelantem, naufragium naviculae Christi molientem,
ecclesia pro ejus te ferrum flammamq. militantem. Christum pro caput
fuit inclinatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum, brachia
extensa ad amplectendum, totum corpus expositum ad redimentum,
hunc inquam Christum amate, magnificate, revereamini. Supplicate
vulnera pendens, sanguine morientis, cicatrice resurgens: me-
mentote denique universos & singulos precioso ejus sanguine
ab aeterna damnatione, quae cuius incumberebat,
redemptos esse.

Oratio
quâ Pontificiorum quatuor
de PURGATORIO argumē-
ta confutantur.

Gorlicii 22 Augusti
1602.

Exordii
Historia

Intra varia variarum Garg. s. placita, Curialis, & paganis.
lacrimis depromta, inq. Trinam Eccl. sanā & incorruptam
simulat & infarsa, si ullum poss. hominū memoria dogma
existit: in quo nō dissimulando solū vafring ille mendacior
architectus Satan nil intentatū reliquit: rafa Monachorum
turba sumā animi contentioni laborabit: venosa Ignitarū
cetra dicit noctem conjunctis: verumtā in ro stabilindo,
longi latiq. ppagando Eccl. Romana singulari quadā Telo
typiā deudavit: multos pro afflictione, plures pro patrociniola
boni parulis: plurimas dicit nocte infomē; & tiamnū de ju-
dat, parfit, dicit. Dogma certi de Purgatorii igni. & T. H.
The meo iudicio, opinor, in vito. Etmim, si o. v. Legendoy (ur
vocant) Sanctoī nūsus, si Braxiarū Papisti v. scura, si d. inq. u.
Liturgia S. Jacobi, Chrysostomi & complurimorū Suppos. titiorum
Eccl. Romanae librorū abdita ad amissimū investigavimus: nil
profecto igni Purgatorii, quod utilius, fructuosius, denique que-
siosius Catholicis font. framib. reperiemus. Hic. n. fl. q. p. h. u.
ignis, in fratre tonui indulos v. lamini

Bona (ur cum Poeta loquar) penetrabili frigus aduras,
Supp. dicit: Gic tembrat (imovib aliab densiorib fugat: Gic grana-
ria fugibus, cellaria vino, brum in as auro, Compl. n. itq. ad usus
no. l. m. necessarios nō Suggit. Usim. go spatiose comō. Aristotio.
doy Oceano, uberrimāq. rerū propi. ma. Emara m. f. m. g. h. e. s. a; non
contentionis impulsus Telo, a quā naturā sum quam alienissimū, rest
amore pietatis; nō falsitatis stabilinda ergō. S. d. veritatis iudicio in-
gandae, quae cum sui, falsitatisq. index est, tum vero contra hominū in-
genia, calliditatem, solertiam, contrāq. fctas omnium superstitioib in-
per solis in tembris simical: Eccl. tam nō columna veritatis; S. d. fir-
mamentum mendacii, nō tabernaculu Dei viventis, v. r. u. idolorum
receptaculum adorator: & cum Jacemus. & J. o. e. r. o. t. o, quo confundi,
loco, vanida Purgatorii opinio sic patifasta fit, ut hippis & tonforib.
nō sit obscura: J. o. e. quadrantis J. o. r. u. l. a, quo inclusus sum, spatio,
diuina fructus gratia, in arenam cum Purgatorii patronis congru-
dior: corundemq. praecipua, pro stabilindo ignis Purgatorii do-
gnate, tela; ancipiti Spiritus S. gladio rehdam: flammamq.
vivā J. s. r. a. i. l. i. s. f. e. a. t. u. r. i. g. i. m. e. a. f. f. u. s. ā. S. o. p. i. a. m, & E. t. h. i. n. g. u. a. m. Vos dicitur.
indendi, quāso, cogitationib v. strab, Curialis; & ur corporibus
profundis optis, sic animis & mentibus actis: m. q. d. m. a. t. i. m.
momenti nubus, J. o. m. p. h. y. s. i. m. i. s. q. v. a. h. i. m. J. u. m. a. n. i. o. r. u. m. J. u. d. i. c. i. s. p. e. r. m. i. s.
J. o. r. i. s, pingui, quod ajunt, Mimera, d. f. s. e. r. v. e. n. d. e. m, diligenti v. auditi,
audita peritis animis & mentibusq. v. s. i. s. i. b. i. t. u. m, mandate.

Inimicum
argutum

Principio igitur, ut hanc tota controversia mihi subdijudicetur, opera
 primum est; quae nam sit ars ista cum Purgatorio mentis cognoscitur: qui
 cum nihil minus quam funiculos & aranea si conficiantur animadvertit
 erant: sed tandem demencia, & impudencia prolapsi sunt: ut
 cum Archimedi & Clamarent, Eugenia, Eugenia, inarmis scilicet
 distem, dogma nostrum comprobandum, fulciantem. De si quarum
 pargas, non vos pudet latere, & id, quo conclusi sumus, facere,
 testimonia nil ad rhombum facienda, promitti. Quid dico latere.
 Adhuc vos negaverunt, palam adfuit caelum, in propatulo collo-
 catis distem: & quo magis de tota re videri & constanter decerni
 possitis: adhuc, vestram "Citatam sapientiam, & nulli praejudicanti
 opinionem, temeritatem: & quantum firma ratio convincit: quantum
 de mystica ratio demonstratis conficit: quantum denique veritas
 ipsa (quae mihi nulli, mihi non argui possit) obtinuit, tantum animis
 aquis & libentibus non praesentem urgeat. Sed quid ago?
 Adsum. adstant. causam afferunt. Distem (si diis placet) pro
 fide veriorum citant. Quamnam vero? Ridiculos, sa-
 vivam, homines: qui quandoquidem nil aliud quam ratiab. & fa-
 bellas cum ipso misticis lacrimis evolvunt: nil etiam praeter easdem
 promitti norunt. Parabolam epulonis & mendic. Lazari
 ab evangelista descriptam, plenis (ut dicitur) buccis clamant ipse
 terras & moenia Purgatoris patrocinari, jurant. Si quaedam cum
 ista? dicit, inquit, in mediis evocantibus. & f. lamnis. Ecce vobis
 Adhuc, maturologos, & parabola, contra omnium scho-
 lasticos coryphaeu, columnamq. nostram illis Babylonis firmissime

Luc. 16.

Thoma Aquinatus, veram confitentem narrationem. Verum igitur,
 facit veram historiam: quomodo dividit illum in Purgatorio fuisse
 defendit? cum inter finem dicitur, atq. locum, ubi dicit illi evocantibus,
 ut in interstitio chaos dicat: ita ut illinc nemo ad dicitur
 transire possit. Num chaos illud est Purgatorium? Minime gen-
 tium. Facendum est prius dividit illum mitigationem imperitiam
 ponat. Quod si nequeas (me in posse confido) confitentem etiam
 certi est, nil appiam est, quod nos liberare, de levissima. Nam
 bona, poterit; nisi quod Christus in scripto passus est: & quod nil nos
 purgare valeat a quocumque tunc peccato, praeter sanguinem Christi solum.
 Quare ad adversarii omnia, quibus pro diffinitione dogmatis su-
 utuntur tela, telis araneis infirmiora in sospiciant: attamen ar-
 dorem Purgatorii defendunt amore, ut sunt & Jaurarum: officio ut
 sanctissimi Romanae ecclesiae fidei ardentis: sed, ut loquar
 comitum largitorum: & magis in penetralia cordis Philoso-
 phiae irrumperunt, obiectant: illud Christi apud evangelistam: Non Mat. 5. 26.
 "Bibite sicut illinc domo persolvitis: & tunc quadranten. Verum
 etiam firmamento parum aut nil officii potestis, o sacrificuli
 fratres! nil. n. locus iste vobis patrocinat: non pro dogmate vestro
 stabiliendo, sed errore potius vitando, aut si maveritis, ut. Eade
 facit. Ambigitis? Proferte distem, si quem dabit, & se non
 opinari, sed scire: non audivisti, verum in ipsis Bibliis penetralibus
 legisti, verba illa Christi Purgatorii olim dicit. Tacent. Ra-
 bulis oib. R. & silentium indicat. Salvator certe nostris discretissi-
 mi imbi agit de concordia fratrum mutua, & reconciliatione in
 hac, qua fruimur vita: quam nisi firmo amplius & firmo nullo,

offensasq; alioq; condonabimus: carcer ille aeternum nos manebit, cruciabit, torquetur. Inficias istis? Adhuc Augustinus, vir cum videret integritate excellens, tum omni liberali doctrina politissimus: qui Synesii orationem de DONO, id est, quod dicitur, sensu, interpretatur. Nec sibi adversatur, cum alibi, Jac. p. 1. inquit, quam poscimus remissio, ubi est peccatorum remissio: sic dicitur nobis, quae nos ad peccandum vel illi cumt vel impellunt: hinc dicitur, magis metu, unde cupimus liberari: illic autem nihil est. Et.

Præsto est aurum os Chrysostomi, quod post videret, aut, finem, me meritorum. In occasione, fides me assebit post transacta certamine coronas ad ipsam. Si non sunt: num statueret maculatum? Purgatoriu dicitur volui, semper hinc erro. Num suffragatur vobis? Absit. O subros Monachos! O Curiam (Curiam d. Hieronymo loquar) infirmitate Prudentium facundiam! O praeclaros Evangelii interpretes, patronos falsitatis, correctores veritatis! Pythagoram ajunt, e modulo pedis, quantam corporis mole fuisse: et tunc judicasti: ficeim. Et ego, "Et hac colloca hunc ingenium facili Batabum, nullisq; bonis. Cultu disciplinis perspicio.

III. Sed me Jac. condenti. Frater ignorantiae luxuriant, qui semper, et verbum porrigunt: verum. n. illud, q. simul videtur, sine fine transgressus est, cum graviter oportet esse impudendum. Secta certe Romana, quae falsis superstitionibus gremium suum, totius terrae orbem implevit, ita frax ista, ita rix nosandae formae pullulans; ut ipsam multis superantem Africam passibus videret: et quibus non postremum illud est, quo Purgatorii fundamenta, in corrumpant, stabiliunt.

163
Dicitur. n. quorundam peccatorum remissionem, quorum magis in hac, Matt. 12-32
magis in altera forte condonatio, fieri in Purgatorio. Idem videret
o Frater vestram nobis infirmitatem deridendam prospicatis? Idem
vos cohibitis ignari Philosophia? Idem vestri prodigiant oculi
in libellis de ratione bene - dissolvendi informandis? Romae certe
videmini Lagena potius quam logica operam deditis. Inspicite
quae vos o Monachi, et per omnes sanctos vestros obsecro, Phi-
losofophos Achillem, Platonem: inspiciat Stagiritam illum Phi-
losofophum, Peripateticorum principem Aristotelem: Stoicorum Coryphaeu
Zenonem: penitus denique cognoscite, cognoscite, inquam, Galliam
illum Platonem, cujus in ambulacris diuina et cuncta ingenia
P. Ramum. Quod si feceritis: nunquam certe tam rudes rudi
permissariae in publicum prodibitis. Nunquam. n. isti, et
duobus a Diomatibus regantibus affirmativum constitutum: nunquam
tam facile dissolvunt. Vos nihilominus sic philosophari, nullis
philosophorum templo non rubescitis. O capita sine fronte!
Mediator Dei & hominum nunc certe gerunt, quae fingitis, cum peccati
in Spiritu S. "Taggerant ad veritatem, et nunquam illud remissum
in dicitur, sensus dicitur: me aeternum, ut vobis in profanis
Purgatorio fabricatis fundamentum. Verum forsitan
ego astrictus, qui nunc sanctissimis videtur patribus largiri.
Nihil facio iratus, nil impotenti animo, nil inconsiderata me ac
multis ante praemeditatum profecto. Popularis hoc error veritatis,
"Egit offensa causa: Monachorum flagitans inanis loquendi de-
meritas. Et loquaci non respondendi convicium est.
Tacito, & manum, quod de, de tabula, si prius daretur

1. Cor. 3 - 13

postremum Multisophistarum Sophisma nihilam. Sapientiam eandem
 ventris boni saginato boni. Ita consulti videntur Babilonii
 fratres. Dicunt. n. Purgatorium genuinum Ihu Romanorum arti-
 cutu. Igitur n. Aptus gentium cuiusque opus purgari dicitur. q
 futurus est in purgatorio. Videtur aut: no. Et si tam illam
 ac reconditam, sed circumforanea et extrinsecus sumta impisti-
 mori Satanae mancipiorum & magisterium sapiam. Currit etiam
 nil hoc ipsos proficere. Sicut n. verba dpti; sursum corda
 Monachi; huc auribus adverte: verba, in qua dpti auctoritas,
 pura aurum, argenti, lapide & quemadmodum cuiusque ni funda-
 mentum Alligorie scant: non dissimiliter per ignem & salmista
 & Patre Augustino Suffragantibus adversa intelligunt. Constat n.
 amanuensis & librorum Ihu Christi fidelissimi Pauli dpti mens: q
 & aedificia (ut h. Christus capitis tui) bona vel mala, statuit utinos
 Jonas aut vitiatas intelligi debent: illas q. te misericorditer abitu-
 ras, ab se mali disperituras. utraque .a. ad ignem divini
 "Camini" perstant oportet. Est n. ignis et dicitur clara inspe-
 ctio, certa probatio, perspicua revelatio: quo tametsi cognoscimus
 utriusque veritate vel falsitatem. Nemo se ab isto igne, sive
 boni sive mali aedificavit. "Camini": omnes illo probantur sunt,
 qualiter utina "Caminalit", num fundamento conveniat, quod
 est Iesus Christus. Eant ergo nunc Maculatorii artifices,
 quos ad suspitione natura peperit, voluitab "Circius, for-
 tuna servavit: & sibi una cum hoc commento placant, Scripta
 divina, si quae sunt contra nos affirmant: sentiant profecto
 nos no mendacio sed veritate, no traditionibus patrum, sed
 verbo Dei in eos.

ps 65.

1. Cor. 3. v. 11.

Dicta est a mi causa, Curialis, & perorata. Ex quibus universis Peroratio.
 et singulis obvium prosus. Ihu confido: quantis raptus Monachorum
 Ihu, dum pro vero puro putog Purgatorio, quod est sanguis agni
 illis immaculati Ihu Christi, Apologos nobis, et Aleinoi Wandrig
 ab illis obtrudit, s. si a sortice adusq. calorem magnis & impuden-
 tissimis inquit mendaciis: conscientiasq. no illi igni fidelis, verum
 inextinguibili g. herma incendio mancipatas, servet, alat: unde
 nunquam "Cine, nisi hic, hic, in qua, vitam morisq. in unig mu-
 tavit, licet. Nunc tibi dependens a d. mi. D. g. Patre
 Salvatoris nostri Ihu Christi gratias, quantas propter ob angustia
 concipere possumus agimus maxime: quod verbum huius pulvis den-
 tissimis tenebris hanc. s. or. a. d. m. m. nobis puris, contra omnes
 insultus Satanae, membrisq. igitur, sonant voluerit: idemq. in
 auctas d. nobis, inq. nos fami. v. b. h. i. contabescant. finas, oramq.
 Insup. quonia. Janese Parans tu. is. falsq. & fortitudo nostra, in asyter,
 tu. p. p. gnacutu. nos. sed. o. v. t. h. a. e. populis tuis, g. d. d. t. a. s. h. a.
 ardentissimis petimus vobis, ut Ectam tuam, domiciliu. Evangelii
 Filii huius, adversus innumerales Iustin. no. is. huius myriadas, contra qua
 nunc infurri. Erunt, clementer prodigas, defendas: defendas, in qua,
 o. Deus & "E. surgas, atq. ut consuevisti, vorum, qui se adversum d.
 affert, dentis confringas: ne pro libidini sua Ectam tua dilata-
 ri valeant: ostendasq. nam. est. Salutum, atq. tua bonitate hu-
 manis licet distitutum. f. d. is. possi. tamen adhuc lib. "X. h. m. is
 casibus iuvare populum tuu, per d. p. p. Filium tuum
 v. e. t. u. r. d. e. a. s. u. e. l. i. u. s. n. o. s. t. r. u. m. I. h. u. m. C. h. r. i. s. t. u. m.
 Amen.

Ev. X. v.

Prologus
examini Syllogistico, de justifica-
tione hominis coram DEO,
praemissus. Gorkel. ult. str. 1602.

A xpo. Socra^{to}, clarissimus totius Graeciae orator & Aristot^{is}, in eâ
quam ad Damonium scripsit *παράδειγμα*, praecipit. duo tantum
loquendi tempora constituenda esse: alterum de rebus nobis planè
cognitis; alterum de iis, quae mensuris essent dicenda. Magnifi-
ca xpoⁱ vox, et magno viro & sapienti signa: quâ admonemur,
nullam unquam rem, cujus origo et natura incompta nobis, di-
ctis minimè mensurata essent in medium esse protrahendam.
In illis. n. tacere satius est, quam loqui: in his xpoⁱ solis s. h. h. h.
audaciter oratio: illud deniq; parum sani, hoc garruli videtur,
proprium. Quae dum ego matrem tacitus recolo: accisamq; do-
ctrinae meae supplicetilem considero: totus horreo. Nec
invidia. Et enim, si divina, quâ de sum quaedam in medium
laturus, naturam opprobro: viscor ne in justam justae reprobationis
notam incidam. Ea. n. quamvis ex cultis coelestibus sa-
pientiae cultoribus sit fas bene nota: mihi tamè in Circitate,
facultatibus hujus minimè gnaro, vix p. transenna conspicienda est.
Consolat me mihi loquens partim candor uniuscujusq; vestigia
mi nō fucato: partim xpoⁱ mensurata ipsa, romi officii mei,
verba ex hoc loco facienti.

Sed me vos Curiales divitibus suppensas oroni mea temeraria: hominem
sola justificari fide, contra Romanensium, Ectae orthodoxa hostis, cu^m Propos.
allatis ex primis divini mysterii testimoniis, dum «Ectis parvis, Sane dicitur
Patris arcibus, comprobabo. Quia vero, nullis et felix Conatus
et utilis unquam, An. C. huius si nō de q; juv. q; Deus. Adis nobis Invocat.
coelestis aura, sacrum flamen, alma Christi gratia, ut uter famulo
intramuros: cujus ego ductu, salutaria via, dijudicem, primum.
Ludos praemissi: spectatoris fav. et.
Affluentissimus bonorum omnium fons Deus, quod olim in paradiso, de
antiquo illo dracone pronuntiatur: insidiaturus putat calcamo semi-
nis mulieribus: sicut omni tempore verum fuit: hac certi mundi ad
intratum vergentis foveatâ verissimum. Ad dō. n. ingens malorū
Oceanus inundavit, & multa fontia pestis invasit Ectam Dei.
ut. a. nisi. i. superius protigerit, vix ac n. vix q. te contra h. sc. h.
audent. Ex horū Schola (ut multos tacuam) prodierat quon-
dam Andreas Osiander in Borussia. Ex eorumde officina truxit
Robertus Bullarming Pontificior Goliathus, mille ignibus ac
Cruciatibus dignus: qui si unquam aliis, hic certi hanc doctrinam justi-
ficationis fortiter oppugnabit, & etiamni oppugnat. Contra quod
omnis firmissimè tenent, & imis insculpendu fibris nos justi-
ficari sola fide. Fides. n. sola est instrumentū, & unum illud instru-
mentū, effectum & creatum a Sp. Scto in cordibus hoīs: quo manu
quasi injicit & apprehendit, sibi q; ipse applicat justiam Salvatoris
nostri Jesu Christi. Quod hic & illud, quod solo fidei ob-
jecto = solo Christi merito justificamur: extra quod nullas et
justitia nostra, vel. ius pass. gratis. n. justificamur q. merito
Christi. Si gratis justificamur: si solo merito Christi justificamur:

Confir.

Rom. 3. Gal. 2-16. Si sola deniq; fides appropinquat satisfactioni mediatoribus: "Tulas profecto bonum opus. Hinc ergo lippis & tersonibus liquet, an exclusiva SOLA retinenda, & contra Pontificios urgenda sit, vel ad exprimendum id, quod aptus gentium dicit: Concludimus fide justificari totum absq; operibus legibus. Et alibi: Scientes non justificari totum nisi per fidem. Item ita sumpt dicit, nos justificari non nisi, & sic tunc nescimus, fide & op. fidem, tanquam p. organum: nusquam xpo xata tunc nescimus p. fidem, ut Pontificii, cum suis compluribus, volunt.

In Rom. lib. 3. c. 3.

Quid? quod Orthodoxi Patres exclusivam SOLA fide saepe urgent. Origenes dicit apto sufficienti solius fidei justificorem: ita ut credens quis tantummodo, justificatus, etiam si nihil operis ab eo fuerit. Epliphum. Ambrosius xps, Manifesti, inq; t, beati sunt, quibus sine labori & opere aliquo remittuntur iniquitates, ut peccata tignunt, nil ab eis inquisito poenitentia opere, nisi tantum credant. Hieronymus, Gratia, inq; t, misericordia, fide comprehenditur sola, & non ex operibus. At quid autem illud os Chrysostomi? Illi, aut (intelligi Galatas) dicitur q; sola fide nites & miserabilis est: et contra aptus demonstrat, ut q; sola fide nites benedicti esse. Quibus ita ad stipulatus Dionis Basilis: Hanc est inquit, p. freta & integra gloriatio in Deo, quando neq; p. justiam sua aliquis offert: sed intelligit si indigni, ut videri iustitia: fide autem sola in christum justificari. Sed nunc iudicium primitiva Ecclie, sicut quod est, p. di. praxim possum. Sic n. patrum Coryphay Augustinus: Interrogans nunc, inq; t, credis o peccator etno? Dicit. Credo. Quid credis? Gratia universa peccata per ipsum tibi posse remitti? Credo. Habes quod credidisti. Quibus vobis, quid obsecro planis, quid manifestis, quid evidentius dici unquam possit?

Stat ergo fundamentum, & quidem inconcussum, totum sola fide justificari: quae licet non sit sola, Gal. 2. n. conjunctas sibi alias virtutes: attamen fides justificat sola. Sicut n. manus scribens, quamvis non sit sola in operibus, sed ceteris membris conjuncta est: attamen sola manus scribitur. Et: Sicut pars non est solus in partibus, sed conjunctis ceteris membris: pars totum solus in se: Sicut de fide sentit: Fallunt ergo plurimae fluctationes turbulenti & cogitandum est. Fallunt in hoc articulo justificantis ipsam quoque sententiam aliam, ut in hoc articulo simpliciter, & in universum excludi & removeri somniant, ne adsint aut committantur fidem in eis, q; justificant. Adversum quos Brasen memoria D. Lusheri tenet ista: quae impossibili est d. doni & calore. Verum in longum faciam, nec vos tardium prius, quam salutas capias: nec ceptis futura erit planior. Quid quare pro domo hunc Abitu compulsi, ut majoris p. hii saltem fieri offerret. Quid, ipso fratri Caino? Fides. Quid fuit casus quod Enoch curru in coelum ignis fuerit translatus, ne videret mortem? Fides. Quid Abrahamu coegit, ut vocatus ausent hunc Deo? Fides. Quid ad offerendum Isaac filium unigenitum? Fides. Quid Isaac, ut di. futuris benediceret filio Esau & Jacob? Fides. Quid deniq; ipsum Jacobu, ut filius Joseph benediceret iamjam moriturus? Fides. Fides ergo est, & quidem sola fides, non dilectio, non spes, non timor Dei, non respectus, haec, per qua recipimus, apprehendimus, applicamusq; nobis Christum, & jus justiam ad nostri justificationem. Est ergo nunc Osiander fo. dissimulata Satanae exercitum, & falso totum peccatum, ipsum est essentiali Dei justitia, impudenter statuat.

Transitio ad etiam partem.

Cebatius.

Tartaszahini.

D. O. M. S.

Memoriae & Honori

Lectissima ac pudicissima virgini
Annae, Reverendi & Clariss. viri dn.
Stephani Szent-andraei, fideliss. ecclesiae
Tartaszahinae Pastoris &c. filiae. Anno Chri
1589, 2 Augusti natae. Anno vero 1607.
29 Julii, hora 3 diei pie in Dno denatae

Consecr. a S. P. M. Scholae R.

Si prius, si hinc hinc, si malis annis,
Quae modo tam prope Fati sum lege perempta,
Adspicerem multos Anna virago dies.
Vita pudica, pii mores, mens religiosa,
Virgineum ornarant pectus & ingenium.
Anna semum fueram lumen columenq parentum,
Unica virginei luxq decorq chori.
Ni prius aethereo nupsissem virgo marito,
Intraissem thalamum mox Visolixq tuum.
Sed bene habet. Sponso quia sum meliore locata,
Inter & Angelicos gestio ovq choros.

facile bona opa Bellarming Carbeni mancipiu. Stabis tamen
et gemantibus verbum Dei in aeternu: mendaciu xpo diaboli
sponsi corruer.

Quae cum ita sint, ut certi sunt: Confir-
mati vos Curialis, & sacrae Sophisticationibus jussis, sacra Scri-
pturam unica caritatis cynosuram & amussim, cum Thymus
filium diadematis sequimini: qua sicuti in manibus viri victo-
ria et triumphus.

Eam, ut toto vitae nostrae curricula
sequi possimus: facit calyx aura, sacri flammam, alma Chri-
stia.

Nunc vos, quibus cum opponendi tum
respondendi partes demandatae sunt: hortor, memoz: ut
Syllabus Examina, voci clara, orientata, no obtusa, aurq
pitanti, ad tabula profectis.

Reliqui in dextra tranquillit
sudentes, aures erigite, labella digito compressite, nos
auscultate: & similibz Syllabus artificiosz extruunt,
discite.

Pone modum lacrumis materq³ paterq³ sororq³,
Tug³ pie conjunx, frater & ipse sile.
Ut morerer fuit illa Dei, fuit alma voluntas,
Qui nasci jussit, jussit & ille mori.

Adhortatio ad studium sapientie,
in panegyri Scholastica, cum habe-
nas Scholæ Tarzsabina susciperem,
presente Senatu. Ao. 1607. 15. Julii ☉.

Quod precatus sum a Deo opt. max. Parente omnium nostrum benignissimo
A. U. D. hinc, cum & indulgentia divina, & Magnifici D. Saba-
thani Thökolii L. Baronis Patroni mei, q³ jam cum beatis agit
voluntate, ante ~~Abbas~~ ~~se~~ ~~per~~ ~~meum~~, in Germanicis studiis q³ meorum
portu felici pede ingressus fuissim: ut si pater benigniss. vali-
tudini, conatibusq³ meis ad. s. & provis. studiisq³ humanis-
ribus tum ipso duce patrie Landis clementer annueret; omnem
operam, fidem, diligentia meam p³bi Ungaricæ v³llum
consecratam: id hodierno die, vobis universis & singulis

insp. etantibus impetrari, obtinui. Nam, ut multa paucis com-
plicar, quanta Dei omnipotentis gratia sim consecutus: ~~est~~ ma-
gnū erat, quod ut infirmi indig. itaq³ massa soleni junctū hinc ocu-
lis hisce meis mi adspiciat volueris: majus tamen erat, quod infanti-
mi & pusillum, Præceptoribus vite meæ rectoribus. in formandis tra-
didit: primisq³ elementis rudimentis imbutis, paulo post antores
Scholis Ungaricis familiaribus, nō sine involumento solvendi nesci-
veng³ siveris: ac maxime certi horū omnium erat, quod ut Ungariā
afflictissimā nostrū omnium patriā, ad Academiab³ & Colibras, ad pi. sta-
tis arting³ humaniorū mercaturā felici itinere perduceris: illincq³
Studiorum cursu, Deo clementer annuente, peracto; per montes, aquas,
Sybas, & (ut Poeta ait) per inhospita litora, saluum & incolumem
reduceris: vobis hinc p³sentibus profundum stiteris: hinc gymnasio
Tarzsabini communi vestri omnium calculo p³feris: & demiq³ ut hac
humili quiete, assaribusq³ viduata cathedra, si formā videas ut
hram: ac certi magnā, imō quibusvis Magnatū thronis aq³ parum-
dam, ad vos charissimos Auditores, nunc & in posterū, instar Pa-
rentis benevoli, ad filios obsequentes, sermonē haberi volueris.
Pro quā Dei Patris mei clementissimi plus-quam protectione paternā,
est quod immortalis, quoad v³ Ero, agā gratias: vundemq³ humilitatē
orim: largiat³ vobis, validitudinē optimā, patrem v³fficitissimam:
ut huic Scholasticae functioni ita p³sum, mi ipsi & vobis, ad. q³
michi d. sim. Conditionē gāc³ forte optimiorē, molitissiq³
minori, Magnifici Hri mi autem s. culas, habuissem: verum
quemadmodū Moyses (pau. n. v. strā, licet mihi in re dissimili
talissimilitudine uti) Moyses in quā, vir illi s. eundem cor Dei ja
grandis, renuit vocari filij filia Pharaonis, utiq³ simul

malis affici cum populo Dei, quam temporariis pretali com-
 dis frui: Similiter & ego grandior, quam unquam alias, iudicio,
 remi his annis prioribus, Ecclia aulica mea navari opellam:
 eligens potius cum Scholae meae auditoribus, laboribus Schola-
 sticis immori, quam cum inanibus hoc tempore fabellis nugisq;
 nugacissimis, tempus frustra trahendo, auribus liberalium de-
 mulcere. Et sicut idem, de quo nunc est sermo Mosus,
 majoris arbitratus est divitias, opibus amabilioribus, probra et
 crucis Christi Salvatoris, quam Aegyptios thesauros inanos:
 no dissimiliter & ego, & vos credo in eum, Scholasticum genus
 ordinem; in quo nil nisi sancti, nil nisi f. etiam, cumq; pro nobis
 crucif. cum, sonabimus, pluribus asserimus: quam Romani pra-
 sulis luctum Sybariticum; quam Cardinalium, Abbatum, Mona-
 chorum, aliorumq; ociosorum, religiosorum dicunt voluta, capillum,
 fastum Superbissimum; quam immensas Caesarum, Regum, Procerum,
 divitias, vix ipsi Christo cognitatas. Delictans ipsos vestimenta
 myrio, ut ille ait, bene tincta colore: delictans qui phale-
 nis ornati; insis auro, argento, obryse obducti: delictans
 mensae exquisitissimis omnium epularum generibus, opplita: delictans
 deniq; Jorti, vivaria, circumquaq; arboribus apprimi consita.
 At uti nos Scholares Regis & Dominos, pro vestib. regalibus,
 satis delictat tunica pietatis, toga humilitatis, pilius probi-
 tatis, calcei deniq; delictant modestia & constantia.
 Habens Regis sua palatia lacrymis sudoribusq; misera pleben-
 lae parata: Habens nos bonarum litterarum cultoribus nostra tegu-
 nola sine carni & sanguine facta.

Comparatio vitarum
 Regalis et
 Scholasticae.

Lactus illis no dicit mollis & voluptuarius: At uti nostri lactus
 vixit lactus, valens omni impunitate: quin potius capitalis
 a Christo Domino mandatae cultrata, probe ornatus splendet.
 Habens Regis et Dynastae equos "Colicos, insis "Equis: Contra
 nos habens calamos, atramentaria, chartas, imo & libros typis
 signatos, oibus armis ferreis & chalybeis dignioribus magnificentibus:
 quos beneficiis, quicquid angustissimi illi Patriarchae, quicquid
 Prophetae, Regis, utriusq; Testamenti, quicquid profani alii domi-
 forisq; pacis vel bello dignum laudi spectaverunt, id omne coram
 quaf. gesta conspicimus: absq; quibus oia illa insens occulta, & deni-
 bus plusquam (immeritis sepultra jacent. Libri nobis Aegy-
 ptiorum Sapientiam, Hebraeorum cultum & religionem, Graecorum doctrinam,
 Romani Imperii majestatem, matinos deniq; regisq; gloria, regis
 regis gentium pariter dignas laude, cum thesauro conservaverunt.
 Regis animi caa amovissima plustrant praeta, Sylvas vena-
 tionis gratia viventes adveniunt. At nos delictantibus ergo praeta phi-
 losophorum, Sylvas thesophorum adimus. Illi bruta animalia,
 nos spirituales pulas venamus: illos momentanea, nos dururna;
 illos peritura, nos perpetua mensura bona nulliq; corruptioni ob-
 noxia ut hac venatione manebunt. Ex primario. n. Biblico
 adversus oia hujus mundi pericula medulam optimus, & inze-
 nimus: " Et his fontibus. contra paupertatem, famem, sitim, aeternum,
 algorum, pleno gutturi gauring. Regis deniq; jugiter an-
 nit Jabandary coquis sollicitudo: unde fieri solit; ut nocte mi-
 seris totas insomnes vident; diem curis vacuando Jabant.
 Quod olim Dionysius illi Sicilia Tyrannus optimi mihi expressissis

vid. 43: dum Parasito Damocli Regum vitam, beatissima predicanti,
 acinata ex laqueari sua quinā suspendi iussit, omniumq;
 populari. Equilissimas delicias, vinagenerosissima apponi, usq;
 pro suo genio & ingenio frui & deliciarī Damocli imperavit: pa-
 rasitus nihilominus rei novitate mirum p̄teritū, cibis sibi apposi-
 tit nō prius uti voluit, quam eximī curvati impenditū iussu Ty-
 ranni tolli conspiciat. Quo facto prudenter inveniit voluit, Re-
 gum aliorū summa in dignitate positū vitam, oīs generis penitu-
 lis & molestiis obnoxiam, illorumq; dominatū sarcinā Arma gra-
 viorū esse. At nos Scholasticos, nil nisi bibliotheca p̄sentis
 auroq; incubrationibus referta sollicitos hēnt. Non nos pluri-
 ma possidendi habet sollicitudo: ut potē magni illis Doctoris p̄lu-
 ptū memore, v. tantis nos de crastino nimium sollicitos isti di-
 bent. Solus panis: surū nostram suavius sedat, quam Ma-
 gnatum dapid Apicii inumida. Aquae autē certū viciū sum-
 dami potu, fauce nostra arida salubrius magis humectat: quā
 quorundam guttur ardens potione maracii ad multam usq; nocte
 protracta. O vitam speremmi fūcto dignam! O vitam
 nullis tempore injuriis finiamdam! O nos beatos si eam
 amemus, infelices si contemnamus! Eant ergo melispati
 illi, qui satis junc ordinē Scholasticum sugillant, conviciisq; suis ipsos
 ingenitū aptis p̄teritū nō erubescunt. Habent illi suarū naemiarum
 socios: habent nos nostri ordinis assecratos, praemultis aliis, quos
 consulto praetero, Proprietam Mosin, & Iustum illū Dei & Mariae
 filii: quos illi quidem, refertū D. Luca in Actis Ap̄tōy, eruditū
 fuerat omni Aegyptiorū Sapia; praeterea nōnulla p̄dicatorū
 hic vero ipsissima Dei Patris Sapia, praeterea mundi Philosophis

Act. 7.

cruditior Zabirus est. Non itaq; nobis nostri ordinis pudeat aut
 pigreat: cuius laboris nunc quōdam amari: at certe paulo post fructus
 maturi, et vel mille ipso dulcioribus futuri sunt.
 Invidiat nos ad continuandam studiorum tanta aetas nostra ipsi
 studis aptissima: in qua nisi fuisse Seneculi subsidia quasi
 viximus: fūctū tūc ipsam aliās turpi, turpissima certe & ingloria
 vivimus. Invidiat tempus ad studium, parū annifruivissima,
 vixens: in quo si cut arborū omnigenae fructibus, vix non vix
 turgent: pudeat nos novellas, si nō eruditione Deo acceptissima
 vitay sanctimonia, praeterea aliis hominibus turgeamus.
 Invidant illi ipsi cultus, quibus oppidū hoc nostrū, cū aliquorū
 vicis adjacentibus, abundat: quorū quidem canes tubos, punctio
 caloris vice nos ad abigendam ingeniorū famē impellit nō abster-
 non merito debemus. Invidant praeterea occasiones im-
 porum omnib. Quid enim? Musis proprii fuerunt
 quondam fuisse, montes, fontes, Sylva. At nos istis oib; pra-
 Musis abundamus. Oppidum n. hoc nostrū TARTSZAL
 ad pedem montis sciti constructū, vel ipsi Diogeni, Philosopho
 aliis moroso, ob naturam oppidi nostri omni vilitate, farsū con-
 hant postit: in quo pomaria arborib. turgida, circumquaq; capi-
 latpatent; eius studios bonay libray favent; matrone
 erga nostra studia benevole; ligetis divites; vincta vici me-
 lionis fructissima: in quo deniq; praeter omnes morozamicos &
 Senatorū circumspertos & prudentissimos: sicut olim Musae pra-
 sibi suo Apolline gloriatae sunt: ad eundē nos quoq; modū terti-
 rudo & Clariss. dno Seniore & Parente nostro, ipsiq; Achate
 & collegā, fidelissimo Sacerōy interprete, condigni gloriari possunt.

factū quendam
 Scholasticū audientē
 non cultū fugā-
 ram jam antea
 Bodry Xurini.

qui vobis hunc orationibus compū nō signi quādam dicuntur, oīa pietatis, humanitatis, addo & liberalitatis, officia, mi praeterea
disfrunt. Mons Parnassus vicus Musis erat sacris: ut nostris
hic collis supra oppidū abvāto; templo & gymnasio hoc nostris no-
bilis; nō ignoto alicui divo; sed vobis cognito; nō propianis illis
Musis; sed Deo opt. max. sacrorū omnium Antiph. 2. sacris est.
Castalis fons in radicibus huius Parnassi montis Musis quoque sacris
erat: ut quo nil nisi aqua limpidissima, reverentis corporibus
nata, profluat: At ut promontorio oppidū nostri, quo nos in
generosissimi fontis utimur, nil nisi vna, praeterea Ungaribus, genero-
sissima, plenis cadit profluat: quae fontis illius Musarū aquas sua
generositas tantū antecedit, quantum Luciferus splendore suo stellas
caelestias antecedit. Possem hinc longius & spaciari in laudibus
civium nostrorum, vobisque vicinis nostris, si nō antiferum, citharā parantem
possem: verum hoc praeterea, nec ipsorum modica pars: nec id no-
stris est institutum. Omnia honoris ornamenta a me ipsis adhibita
Sciatis, cum ipsos, optimos patriae patris, religiosos, studiorum
Parentes, Rectoris gymnasii fratres, generos demum opitulatores,
in hoc panegyri vocari audierint. Quae cursum sermonis
inhibebo, vobis contraeam; ne vos ante sacras capias, quem co-
lorem videtis. Ut illuc igitur, unde oratio dignissima est, nō dicitur,
Auditorū studiose huc a vobis peto, & totidem vobis a me polliceri
Sciatis: diligentiam seti & fidelitatem, addo & obsequium, si
volueritis auctarii loco: quae ita firmissimo sunt mecum juncta:
ut vni sine alio nil aut periculum saltem. Quae nisi vos mihi in
audiendo tribueritis: diligentia & fidelitas mea in docendo praesentia
abit.

Diligentiam vobis promittendum & alacritatem in discendo: fidelitatem
vobis animi praesentiam, animūque aucti sermonis tenacem. Si gratia
a vobis obtinuerit: habebitis mihi vobis studiose parati faventissimi
mū, nō plagosum aliquem (ut Horatius in digitar praesentem fuit)
Orbitū: habebitis in conversatione benignū: in tolerandis huiusmodi
erratis faciliū, studioque vobis huiusmodi sive dū gnatum & in-
dustriū. Quae omnia a vobis praestari inquirunt; nisi contra
summa Dei benignitas & clementia nobis affulgeat: quin toto
pectore oramus, ut nos in hoc proposito iuvet: pacem largiatur: sa-
lutem firmet: ingenia corroboret: tenebras discendas: ut oīs
conatus & labor noster laudi nominis divini, Ecce emolumento,
nostrae denique salutis, inserviat, Amen.
Ad extremū vobis R. di, circumspici & Prudentiss. viri, meo
& totius Auditorii nomine, officiosas habemus gratias: quod gratissi-
ma praesentia vobis, nostrum hunc seculo laudum conventum & Cornu-
m vobis dedignati. Pro quo humanitatis officio summa cum gra-
titudine & obsequio, nos quoque vicissim vobis merito, vobis, ho-
nori vobis, libentibus vobis informandis, summo cum studio
Semper praesto futuros, pollicemur —

CH. RESUSCITATORI S.

Iusta
honorata ac religiosa
matrona Dorothea Pelbart, Reverendi
et Clariss. Senioris D. Stephani Szent-
andras conjugi pientissimæ, piis manibus
sacra, vita functa 3 Non. Septemb. hora 3
diurna anno, 1607. dicata à S. P. M.

Amos nata XXXIX
Conjux XIII mens. V. D. VII.
Mater liberor. V.

Sitte viator iter, te contra cerne sepulcrum:
Non tardabit iter, tam mora parva, tuum.
Dorothea hic Stephani conjux lectissima Mystæ
Tarszalidum posui corporis exuvias.
Septem compleri misera quinquennia vitæ,
bisq. duas hyemes insuper apposui.
Armis bis septem socio conjuncta cubili,
Quina dedi Mystæ pignora grata patri.
Provida, osor sceleris, chori studiosa mariti,
Foeminei sexus splendor, honorq. fui.
Rara pudicitia pede sic vestigia pressi;
Us poteram castam vincere Penelopem.
Sola fuis pietas cordi intemerata Jehova,
Religio, virtus, vitæq. sollicita:
Non fidam Evadnem, non Cæciliamq. pudicam
Aequiparato mihi. Major utraq. fui.

Pauperibus largâ donavi munera dextra,
Auxilio nudis præsidioq. fui.
His ego cineta bonis potui haud evadere mortem:
Disce meo exemplo, qui sapi, ergo mori.

ORATIO

de nato Messia. Tarszalimi, 1607.
27. Xbris.

Si plarique hominû, plurimis in locis, nulla Synodi Nicænae Galitæ
ratione, mortalium legibusq. fati mortisq. subjacentin, pondrosiq.
juga calamitatis mole pressorû, sodalium suor. eorum, amicor. caror.
costu. vicinor. frequent. ad. pulas suar. humanitatis lypor. conditas
convocando, ibi deniq. Comit. Ylarit. comissando, natalis solent
celebrant: multo. ydem magis à toto mortalium costu, in hoc paren-
tissimo frequentissimog. orbis. Græco, sacratissima virginis Mariæ
Tibisi natalis sanctificandus est: sanctificandus, inq. nã, nã comif-
sando, sed templum Dei frequentando; nã. pulis caducis, sed dapib.
spiritualibus; nã. potu vini mitali suavissimo, nec Ambrosiã potar.
cibario; verũ. dapib. immortalib., & medari, fam. im. f. rinq. animi
lib. gifer. solennib., oculis fugando. Quandoq. si. v. extra. re.
nt. gifer. cor. accuratis. exhorting. monumenta: Comperimus
uig. ritu. sanctissimo, Costu. gijus. divi. solenn. spiritib. illos. minist.
torios, quos Angelos nuncupamus, celebrasse:

quos patris illos ex dicitur fore, cum p[ro]p[ri]is Regibus, sanctissimi missi
 de g[ra]tia v[er]itatis solenni v[er]ba voluisse: ardentissimo v[er]itatis Messia
 in carni d[e]siderio capti. Quod si illi v[er]itatis f[er]ulo annuati h[ab]ita
 sacrarunt: quid nobis jam v[er]itatis nobisq[ue] nato p[ro]v[er]bo facto sit
 opus? amens p[ro] oportet, qui dubitare. Quamobrem ad h[ab]ere ani-
 mis, qui corpori adepti: quig[ue] v[er]itatis in infans, de nato infante
 mysteria gaurire p[ro]mo gutture avatis: spondeo, si benignas mihi
 d[omi]no adhibueritis aures: vos n[on] sine involucris me audietis.

Ne p[ro]p[ri]a tela mea in incertum dirigantur scopum: cortos oroni mea consti-
 tuam limites: v[er]ba quos, si malum v[er]itatis, non vagabor.

Propos.

Dicam itaq[ue] de duobus. Principio, cur natalis Messia nostri sacerdos
 sit habendus: tum qua forma & ordine sanc[t]i s[an]cti. De quib[us]
 ubi Laconi gratia & suavia imo salutaria d[e] v[er]bo, p[ro]dorabo.

Ac ut inde caput orationis meae v[er]getur: d[e] v[er]bo incarnationis
 Messia d[e]i, solenni v[er]ba ab o[mn]ibus ubique habendum: inq[ui]s id v[er]itatis
 sed triplici v[er]itatis & a qui fulcimine v[er]itatis, d[e] v[er]bo. Etiam hoc ipso
 die, in sordidissimo stabuli praesepio, in imp[er]ata obscurae noctis hy-
 berna vigilia, in obscuro vici Bethlehemi angulo, in frequen-
 ter auctum Messias illi, illi patrib[us] promissis servator, & p[ro] multa
 f[er]ula min[us] desiderat[us] ep[iscop]ulator, in hunc mundum, d[e] v[er]bo s[an]cti in umbra-
 tione, a virgine intacta, editus est. Ambigunt quis v[er]itatis?

Adsums v[er]itatis fide dignissimi, & sponte v[er]itatis v[er]itatis d[e] v[er]bo nati.
 Vos itaque v[er]itatis compello: ad h[ab]ere. Adsums. Carnit[us] hunc
 aseneranda barbae cunite, capillig[ue] a v[er]itatis s[an]cti d[e] v[er]bo v[er]itatis
 v[er]itatis f[er]ula? Carnit[us]. Audi v[er]itatis v[er]itatis. Infulum, ait
 isti, etiam d[e] v[er]bo ad Hebraeos s[an]cti oraculo, juxta promissionem
 coelorum Regis & Oris (ut cum Poeta loquar) n[on] v[er]ba Angelorum,
 sed v[er]itatis d[e] v[er]bo s[an]cti v[er]itatis d[e] v[er]bo: hoc ipsum ipso quoq[ue]
 Moise in XII Genesios capitulo, g[ra]tis v[er]itatis, attestantur:

In semine tuo benedicent[ur] omnes nationes terrae. Nec p[ro]p[ri]a solum id:
 v[er]itatis v[er]ba v[er]ba tribu Juda, stipite Regis v[er]itatis Davidis, virgine
 immupta, v[er]itatis v[er]itatis v[er]itatis, asservit. Audi oraculo Moysi
 in 49 Genesios: n[on] prius auferat, inq[ui]s scriptum a Juda, nec legisla-
 tor a femore eius, quam veniat Silobus = Genosis natus & datus in-
 fantibus. Audi v[er]itatis v[er]itatis in 23. Dies illi v[er]itatis, ait,
 quibus d[e] v[er]bo Davidi v[er]itatis sit germen iustum, v[er]itatis v[er]itatis
 Regem & s[an]cti d[e] v[er]bo, ac v[er]itatis v[er]itatis in iustis v[er]itatis
 v[er]itatis, nomen illius futurum Jehovah iustitiam nostram. Audi
 v[er]itatis in 7 & 11. Quid illi? Virgo, inq[ui]s concipiet & pariet filium,
 & vocabis eum Immanuel. Egrediet[ur] quoq[ue] virga de radice Jesse,
 & flos de radice eius ascendet &c. Quae o[mn]ia tam claris nostris v[er]itatis
 Messiam digito monstrant: ut q[ui]a in dubium vocari aufit, v[er]itatis
 coram iuram. Sed v[er]itatis v[er]itatis claris d[e] v[er]bo v[er]itatis?

Proci parvula muris viduata civitas. Quid tu? Ajo, inquam,
 v[er]itatis Michae Docta, Bethlehemi patria v[er]itatis Messia olim
 duantata fuisse: sic enim ille in quinto, v[er]itatis, inq[ui]s, Bethlehemi ephra-
 ta, ut ut sit parvula in principib[us] Juda: nihilominus v[er]itatis v[er]itatis
 d[e] v[er]bo dominator Israelis: cuius v[er]itatis ab initio, a diebus setis aser-
 v[er]itatis v[er]itatis. Audi v[er]itatis v[er]itatis inq[ui]s Judaeis incognitum. H[er]o d[e] v[er]itatis
 v[er]itatis de isto Rege, Principis sacerdotum & populi s[an]cti
 loci natiuitatis Jac[ob] s[an]cti tam claris p[ro]v[er]itatis: ut v[er]itatis v[er]itatis
 alias infensissimus v[er]itatis nati hostis, de v[er]itatis, ne d[e] v[er]itatis v[er]itatis
 tollendo f[er]ulo consiliu[m] caperit. Postquam v[er]itatis v[er]itatis

v[er]itatis generis v[er]itatis in m[er]itum p[ro]ferre: d[e] v[er]itatis v[er]itatis, ut p[ro]v[er]itatis me
 tempus, quam v[er]itatis v[er]itatis. Verum imitabor p[ro]v[er]itatis
 v[er]itatis: q[ui]a ingentem v[er]itatis d[e] v[er]itatis v[er]itatis, militum quorunda[m]
 p[ro]v[er]itatis, nonnullor[um] capitis cacumen, alioru[m] faciem & ora, n[on] p[ro]v[er]itatis
 v[er]itatis v[er]itatis v[er]itatis oram detineant: Sic enim ego v[er]itatis v[er]itatis

Vixi id quod de mundanis dicitur: quae, ut ille ait, non ista quae sunt
 sicut poena: ac uti, gaudia divina semp sunt absq ruina.
 Semp in mundo risum felix, dulci amara, gaudia meos sub.
 signa: ac hic gaudia fons est anseris nunquam, est fons inextingu-
 bilis, fons est, quae saluator nulle unquam tempore a nobis vel late-
 rugine deficit. Alia oia gaudia sunt vana: hoc memin-
 unquam a nobis ablatum, Myrsias apud dilectissimum discipulum
 in defu dicitur - se exto affinit. Quare si es infirmus, Iesus
 eris tui robur. Si es pauper, Iesus eris tua opulenta. Si es
 condemnatus, Iesus eris tuus honor. Si es damnatus, Iesus eris
 salus tua. Si es deumbis circumscriptus, Iesus eris lux tua.
 Videtis itaq quantum hoc gaudium sit, quamq latet patens.
 Quid n. facit, ut in adversis letus sit? Hoc gaudium. Cuid
 facit, ut renunciet carni & mundo? Hoc gaudium. Cuid facit
 ut oia mundi ille libras contemnat? Hoc gaudium. Cuid facit
 ut lux noxia semp viciis iusto, et rectis corde letitia? Hoc gaudium.
 Hoc itaq gaudium est illud, quod vicio luctu mortis, atrocitas peccati,
 horror calamitatu, tollere nequit: imo res hoc gaudio pro bi-
 armati, calamitates mundanas pro vocant. morti res ipsam,
 Eplo S. S in corio spernimus. O gaudium nullis armis
 finientu! o gaudium optime gaudendum! felix qui de verum
 gaudium amplectitur: infelix qui de nichilo meretur si quiitur.
 Miramini credo, vos, quod rationes nostrae no desiderant: quod
 causas nostrae suscipiant: quod memo si gestum nostrum profi-
 trant: id tribuit hoc gaudio, atque dignitate istud mirari.
 Verum obijcias: hoc gaudium illi est gaudendum, qui sit
 eius participes. Esto. Quia res oia sumus consortes letitiae
 suae, attestante nuncio sancto: nati est saluator tot po-
 pulo: ex cuius carne nos quo no est a lianos confidimus:

consequenter ita affertur gaudium nostrum est. Quod n. olim pastoribus
 Barchinensibus ab Angelis constant dicitur est, gaudete: illud dom-
 inum & cras et concionatorum ore in auribus nostris personat, dicitur:
 Hic est purulus ille, illi omni promissis paribus, nobis est habitus.
 Estote animo speranti & confidenti: annuncio vobis gaudium & letitiam
 pro omnibus. Parvulus isag Angelo & predicatorebus, purulung brachis
 transiit compleret dicitur: O Iesu a dmi pns a dmi
 fili: de anno: de virebr: mihi natus, mihi passus et assus. Es gaudium
 meum: et lux mea: mea vita et: vitam tuam carnis negligam: et
 de solute loquar: illa n. perulantia docet, in pudore: illa stupra,
 in pudicitiam: illa fraudes, in fidem: illa sceler, in pietate: illa
 amicis intractabilem, in de gestis placabilem praebeat. Quare si ve-
 ritate amicitia, si de sollicitas, si pietate propinquitas colitis: misericordiam
 est de, q amicum, socium, propinquum hoc gaudio immortalis donasti,
 sanctum te, & mund. redimendum te faciat. Misera arborum
 parsimonia stric hinc de liberari a. causas, cur nos in pnsis s. ludi-
 ficulibus natare iure Myrsias aem esse vultis: iam motu ornatum
 in festivitatis hac observantem corpore prostruam. Vos etiam ista
 oratos volo: ut vante benevolentia, qua factus dicitur pnsis
 poris pbeatis. Natalis mortatum, mortalibus rebus perituris cele-
 brari notu est: ac immortalis Myrsias natali immortalibus victimis
 litantur est. Omnia nos faciunda no cibo, no potu, no suavi omnibus
 genitibus Musicor concantu, me tripudio, scherumq saltatu: sed re-
 stigit pastor Barchinensium insistens, a factis personis in
 dextram aut levam declinans. Quare de modo? Principio
 sicut Pastor illi alios fidelissimi gregem suum custodis in x. com-
 ore & facto lacessimus ad istu Barchinensium capiendum: sic
 nos quo voca & operibus D. o placitis, pro t. nos gregem nostrum
 istum Barchinensium accingamus.

At dicat: Via Bethlehemica impediti mihi gnata, modus
incognitus, ventis imitibus amplex: ino' cuius exit fortassis
quisque hinc ab obstinatissimis quibusdā Josephis Super: ista erit da.
q' lo, verū id q' dicitur id sit: at nobis, q' Christo duci nostro nomen
dedimus, nō multum temporis & laboris in hoc itinere Bethlehemico
tuo inferendum est. Et nō alia nobis Bethlehem: ubi panis illi con-
lytis Christus, in domo panis, in Ecclia, a fidelibus mysticis Christi di-
spensatoribus annuntiatur. Quod si enim ipse subit in mentem profi-
ctionis in Bethlehem: tunc de sumpta divino cultui consecrata in-
trato: et si forte sine nonnullis infidelibus intercessionibus, omnium in-
firmitate suppositioe magis subleuato. Pastores
sanctissimo abitionis conatu nō contenti propere hinc gregibus
sine custode relicto inuoluntate Messium: nō dissimiliter nos
et dicitur si proficis sollicitudinibus, curisq' mundanis, nos deos di-
genti fidelibus vestri consilio auscultationi confisimur. Porro
pastores Christum quasi hinc inserunt, insentem contemplant, con-
templatum admirant, admiratum adorant: Dum te nos q' nō
modum ad hunc proficis Josephi, verisq' vera fidei luminibus
circumspicimus, demeremur: cui spaciōssimi gregis mundi
creator sit positus in stabulo: verum omnium Dominus in p'p'ie
locatus: omnium diciturq' fons in x' dantibus ponderosissimo
pompatis nobis sit subiectus: mundi oculis in t'ribus; Sol
orbis ois caliditatis in pruinosis frigidis: gregis Angelorum in
contemptissimo stabulo Bethlehemico angulo abjectus sit.
Hoc hoc illud est, quod impendit Angelis mirantibus. Hoc hoc
illud est, quod ois fidelibus merito mirari possumus. Perinde
enim hoc est: ac si Dominum ipsum ista dicitur audiret.
Quid faciam tibi praeter o' homo? Filium illum dilectissimum
abitionis stabulo, ut in regno in coelo.

Filium illum dilectissimum in vobis fasciis: ut laicos conscientia hinc
panniculos a se auferant, se eis implicet, et sua iustitia resistat.
Filium illum dilectissimum abitionis in t'ribus: ut in irradiatis hinc conliti.
Filium illum dilectissimum abitionis in paupertate, ut in dicitur. Quae huius
in obliuiscunt, nō q' hinc obliuiscant. Spondeo, si gregis p'p'ietatibus
p'p'ietatibus mihi fidei vultus, me in inuocabitis. Xaudite hinc: cum p'p'ietatibus
nichilabitur in p'p'ietatibus: cum dicitur solam hinc: cum ad p'p'ietatibus abie-
ris, vita illa aeterno beatorum. Dum pastor ois q'
videntur et audiverunt facta & acta unanimi voce celebrant,
laudant, propalant: ite te nos nullis modo per culti, nullis formi-
dini consp'nat, veritate sponte faciemus: cuius comit indissol-
ubilis est ipsa veri confessio. Nōq' vris falsa admisceramus: sed
veri simplicitate contenti: nil praeter audita & visa prosera-
mus. Dum pastor ois q'
ad dolo, admiscenda Dei opa jugi gradatq' actioni disubstant:
ita nos q' pro acceptis cum corporatibus hinc spiritalibus hinc
benedictionibus, gregis Angelorum nos Deo gratos declaramus
et x'hibeamus, comitibus: Gloria in coelis altissimis Deo, & in
terra pax, in bonis benivolentia. Audistis A.
cum natalis Missiae die sit sanctificandus. Cognovistis quomodo
quae via solenniter sit habendum. Unum super, ut hinc ista sobria
mentis, pura conscientia, ingenio tranquillo, sanctificamus: Deum
Phara audentiss. sollicitudine p'p'ietatibus, in in temp'p'iosis calamitatibus
mundanae procellis sicuti Ecclia sua cymbe immergi patiat: quin
p'p'ietatibus promissi memor, tanyua oculi sui pupillam curat. Donat
nos sp. suo feto: ne in desperem p'p'ietatibus ruamus: sed x' hinc
temp'p'ietatibus magis magis in coelorum patria anhelando, bona
conscientia animabus nostras, sub certissima futura resurrectione spe
p'p'ietatibus & alacriter ipse hinc dantur
Amen.

CH. SOSPITATORIS.

Nenia

prudicissima ac benemorata foemina
ANNÆ, circumspecti viri Michaelis
Szabo, Senatoris Reip. Transsalinae fi-

Prudentiss. viri dñi
Petri Literati de Zom: l. r. # sic in Dño 7 Idus Januarii hora 6
hor conjugis
vespertina, Anno 1608 mortua. dicta a R

Cippus quid tegat hic regas viator
Nuper cespite factis irretorto?
PETRI Zomborii oesa Literati
Annæ condita conjugis, pueros
Undenis dederat Decembribus quæ
Cumque, isthuc tumulo simul repositos;
Ipso quos rapuit fugacioris
Vite pernicies citò sub ortu.

O manes ter & amplius beati,
Belliperlepidi, perolegatos,
Quos lugens posuit pater sepulcro
Salvete. ultima paulo' mox parenti,
Qui plus vos oculis suis amarit,
Iugæ buccina. Tu interim marite,
Firmo quem melior sodalitas
Dexusors mihi copularit olim,
Iustum pone animum: relicta larga est
Plausus materies honoris.
Quos mors sustulit, intulit Poli Rex
Cælo, & perpetuo gaudio beavit.

Encomium
Grammaticæ & Latinae linguæ
Transsalinae, mense Februar. 1608.

Mirandum Poitam, Auditoris unice mihi charissimi, cum, q
mentis acuminem, fabularum dulcedinem, Comicos Supradicti fortiter,
de consilio accipimus: Imbulis quibus avi adolyscentis sibi q
adamussim plurimum sapere vidit, cum nildum sapient. Gracissima
per tot, et gravi vis ac sapient digna: quas declaras, Simo si cur
in atate defigere: ita juvenis cum temporis sapere. Et in in atate
purili membris tenuitudo, consilia temeritas, audaxq in oib. dictis &
factis arrogancia, sic naturaliquota glutinè et compacta: usq bar
ois ab adolyscent tollit in ipsa herba satagat: Camini di alban
videt. Verum quonia navi et vitia in quovis vite generi hom
conatibus officere solent plurimum: hi q obicis, in cursu humanior
artu, vitæ quæ vivimus caducea, munitis obrundis, ob faculosum
fuerunt et vult. Eno circa hoc juvenis atas paulatim
adjuvanda: inq moribus & studiis ad consilia spiritum manu
quasi ducenda vult: ni, quid forte vulturo tempore informatibus
suis, de negotio nung fideliter peracto obiciant, Gabrant.
Optimè et nos majorum præstantib insistere vestigib: ab usq vita
probe infundenda norma patre: quos constat Gallis clarissimo
Autore attestante, adolyscentis siposito paululum vultu sinu
Suvionem in convivio colloquia grandæson adhibuisse: non ut
atatis dierpita ludibria spectarent: no ut cibi potiqq sapere

Magna ita quae usus est in congrua et certa reliquarum artium com-
 paratione & prolatione. Magnifica & fere Angelica. et tunc
 oratio. et solus in deo, quos isti obis spatio sub ambitu suo sustinet
 orationes, ex toto ad sidera vultu, micantibus et expansum coetu pulchris,
 contemp. latz. aserit huius quoque omnia estantia, sapientia omnia, et unice
 sermonis facultate, tanquam ianua spiritus cordis firmo, sustinet: qua
 Grammatica, velut anima corpus, informat, vegetat.
 Magna haec fuit A. et ita magna: ut si ea cuiusquam mentis curae
 et totum a capite possit condam, amens finem. Sed tunc summa quae
 non minor. Nam huius summa cum iucunditate solent quidam ex
 seminare verbis, vana huius oratione detrahunt: propterea quod aetas huius
 plus verbis ad eam capessenda, quam iucunditate, adducit. At tunc,
 meo quidem iudicio in hac arte, iucunditate, scholam oportu-
 nitas ab omni inordinatae sapientie remota, propter fidelitatem,
 condiscipulorum sollicitudinem multum iucundant: maxima pro parte quae suo
 iure Grammatica sibi vindicat: et quicquid est docti prolati aut
 factum, id pro omni dicitur. Quod enim quae arripere au-
 tem, pulchre et ornate est propter hoc prole litteris tributo? quid
 magis afficit hominum aures quam oratio emendata, perspicua ornata,
 et a communi vulgo paululum elevata? Voluptatis alae longissimae
 exardent, adeo ut in aere volitant et deant: sed
 nulla major voluptas non dicam est, sed ne nominari quidem
 possit, quae animi nostri cogitationes in delib. oratione, graui qua
 lam vanae sunt, proprio sermonis characteri, clarissimo et ab
 otibus intelligibili sermone profertur. Adde quod in suavis et
 affert illos est oportet in aspectu, moribus, atque ad omnia actio-
 nibus, et aequitate, emendatam Grammatici sermonis facultate
 usque deo formis, nasos suspendunt acuto.
 Verum ne quis sine iudicio haec prolata est qui noster: ad hoc
 oratorum clarissimus et iucundissimus: et si non audierit, sed vidit:

no opinari, sed ut sciri, contra eos, et hanc arte usque iuncta cavil-
 labant, ut remedia flocci faciebant, affert: cum et fidei solido
 Grammatica fundamenta non iocis. et quicquid praeter in vniuerso super
 iucunditate pariter, corrumpit: et sine quibus Grammatica est
 in erroribus quosdam capsum. Quod igitur hanc arte condemnat? Tunc
 inquit, qua necessaria est propter nos: ut hominibus. huius
 sumis iocunda audire: dulcem silentio comite quod die exprimitur.
 vanae solam est fatimur, qua in omni prodiis genere plus aperit
 suavis qua inanis et fundationis Gabar. Expta fidei vobis
 facere dicunt, et vni id est. Probant. n. rem ornate et illustrat
 magnificentissimi. Moras itaque vobis vobis apti et arripit
 sanctissimi: et adeo fidei nauarum opera proprio pro vni sermoni,
 ut in otibus, quas scripsit, et tunc, ut quod iustis in representatione
 vocari possit, Gabar. et hoc vobis oratoribus clarissimi, Reip. et
 Atheniensis per totos XL annos principis celebratissimi Pericles
 facti: et quoties pro concione suggestum conscendit, totis diebus deo.
 huius prole est. ne verbum aliquod inconueniens, Reip. cuius et
 nocivum sibi excidit et imprudenter aut errorem patitur, Sciatur
 n. usque. Sed est principis sermonis dicit, Grammaticam alteram:
 a quibus vel latum, ut et, unquam deflectere nollit. Impellat
 vos Principis cum Graecorum oratorum Demosthenis vox etro di-
 gnissima. et non quicquid in buccam mox et ubi remiserit, pro-
 mentem esse voluit: sed multum diu cogitatio, et si id fieri possit
 in scriptis et proctorum inscriptionem. Quae nam ut et, unde
 dignissima est, mea re vobis oratio; meo vos A. et pro autem
 tati impero: sic vobis cogitatio vobis pro cordis vni in fide,
 Grammaticam est vana arte; qua deo humano generi munificenti
 dextra donavit: qua abditissima res magnam mysteria

aperimus. Quapropter vana manu amplius & diuina,
cum pro Deo, gentiumque praestantissima testimonia: hinc pro pro
immensam meritis, fructus copiosissimos: quos suavi cum volu-
ptate nunc quae conjunctos pro sociordia vix per transiit appi-
cimus: cognoscemus pro paullo post, ubi ois nervos, conato ois
hinc Grammaticae & Latinae sermone Indis mancipaverimus.

CH SOSPIATORI, S.

IUSTA

Amplissimi Senatoris, sobrietatis, prudentiae,
aliarumque virtutum encomiis cele-
bratissimi IOHANNIS CZIKOS, Reipub:
Tartzalien, nunc quartum PRATO-
RIS digniss, placide in Christo de-
functi 7 Martii, anno Christi.

1608
Persol: Rector Scholae.

Ph saum superi ratum Monarchae
Vicos flebilibus mihi per omnes
Lugendum numeris! mihi: dolendum
Certe Tartzalidis simul Camgeris.
Hunc Ecclesia lugeat peremptum
Guttis Hobadium per ora obortis.

Hunc Respublica defleat Catonem
Urbanum quater optimum Parentem
Praetoremque fori, disertiozem
Quo non Tartzalidum parit tribunab.
Hoc moesto recolant Patres Senatus
Iambo pro meritis capuae sepulchrum.

Parentis, gener, uxor, omnis atque
Domus, filia, filius, sodales,
Pullati lacrymis rigate bustum.

Tu Gymnasii Rector adde carmen
Parentale, graves faceisse cordis
Languores. Scholam namas Patrono
Lugubri cane voce: die Johannes
Hic Czikos recubas, fori decus, dux
Gregis Tartzalii, columna templi.

Tu Rex aetheris aeternae, gregi
Rursus Tartzalis pium, fidelem,
Ducem suffice: Tartzal oras, audi.

Jos. Sabini
4 April. 1600

MEDITATIO ANIMARIS SIME DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI PASSIONIS

Diuturna tandem hybrii rigoris inclinancia, Deo Propitio, & anclata, amoris simum diu desiderati Veris tempus; quo Passi Ecclia verbo Dei collecta, sinceratq; Evangelij predicacione repurgata, omnium Passionis dmi nostri J. Chri memoriam, nō minori religione, quā zelo sollemniter celebrari solent; me intra Maspoli mei Pomerii hactenus delitescantem, et dux in Africa prodeuntem, in hunc suavis simum constabat dextri multo iocundissimi solem proterudit: utq; more majorum iam inde a multis seculis laudabili recepto, hac hora, hoc loco, ad vos de radum Dominica Passionis solent inter Verba facerem, admovent. Et tunc suavissima multaq; cum fruge conjuncta Passionis Chri drama, non unius dumtaxat atq; rular momento, non uno die, aut mensae, non anno integro, sed toto vita hujus, quam dignum, humana deursu, die nocte q; solliciti meditanda, immoq; Praecordiorum fibris, in unquam excidat, nō danda est. Nam si clarissima constantissimq; duci facino ra, si clarissimi Heronum triumphu, una cum temporis v. tustati, et hominum constetū, memoriaq; videndi laudant; litterisq; futu ra posteritatis gratia, ne in oblivionem veniant, mandant; quato nos magis vera Vera Chri Ecclia membra videret, gloriosissimum, Jesu Chri dmi et hominis triumphum, de Pado, de morte, advoq; de Principe, totius orbis Satana reportatum, quo majorem nullū sol iste oculis suis constipit, exultantib; animoq; Promissimo n colore, celebrare, sanctificare debemus. Et si v ro non in afflorationem habeam, me Propter accisam conditionis mea suspellidum, humilimq; dicendi faciendi, institutum huius orationis

mea

mea etiam condignū prosequi non potest: & prius, quam portum videri, in ipso cursu naufragium faceret: tamen in hoc negotio illa mihi nō sola tur Plurimum, quā supra omnem dubitatis aliam posita est; Deo Regum Regi, vel infantilem nōnum sacrae iudicacionis non injuncta est: quā futurū in hanc dicendi arcam, lubens prode. Me vero extra plures, quod dicitur, vagetur oratio mea, certos nisi canellos constituan, extra quos gradi non possum, si maxime d. ling. ne et mihi sit Propositum, de quibus dicam: & vos, quibus de nob; auditur sitis Proficiatis. Dicendum a mihi finem videtur de Passionis Dominica gerere; hinc de autor, tum de ingenitib; jurq; fructibus, commoditatib; q; nunquam exhaurendis. De his trib; ubi brevior, sed utilior depro, Proterabo. Quapropter a vobis, vā, quā possum, contentioque maxime pro; ut me ingenio li me; imbi cillit; & Prosum, favori dextro subleventis: meq; de maxime, salu tantib; Jesu Chri triumphis, in quib; omnis nra salus nō posita existit, dicentem; tanto majori intentione audiat, quanto plura quō erga genus humanū & stant beneficia et misericordia.

Paulum gentium Apostolum, cum, q; anti cognitionem Chri Paulus nuncupatus fuerat, Lucas in Apolorum actis, multa ab infidis perfidi huius orbis hominib; pro Chri Nomine & religioni passum fuisse, fuisse nō nisi: ipsorum vero d. plus ocula tus pita et v. p. rionissimus Variarum calamitatum nihil; at tra ad Corinthios epta longissimum Passionum suar, tanqua vti praelari proutq; a si. gestarum, catalogum contexit; pra dicans scilicet et ostentans Plagarum dicit; vulnuraq; infli ctos cicatrices; tanquam x. m. d. d. longi. Preciosissima, et v. n. n. n. sanctissima militia. Verum si pu

2 Corinth. 11.

rulona.

Purulentia Pauli vulnera, si tunc olidi carceris squalore, si durities
dentis quinq; plagas, si imbrum lassidum in eum obruendi causa
iaculorum, si demq; naufragia, Pericula, fatigationes, a nummis,
vigilias, ieiunia, astum, algorum, cum hac Chri passione con
tulonis: Videtur profecto, locum nysina tumbas Soli unum dia
no assimilatas fuisse. Paulus n. invicissimus aliq; Salvaris
actibus, gravissimos illos dolores, non nisi Apsto latus sui imponi
cum aucta gemis solum indulgisset, per Xpus est: At Chri no
stru Cruciatibus hisce, ab ipso statim Nativitatis Primordio ad ex
tremum usq; vita spiritum, obnoxius fuit. Paulus pro co
fessionem dimittebat a domo illius Evang. lii Passus est, volens
nimium Veritatem scire, quam ubiq; on professus fuerat, vitam
quoq; & sanguine suo obsequari, Deoq; sacrificium obedientia pra
stare: At Chri noster pro atrocissimis universi orbis peccatis, volens
sufficiatissimum Deo Patri de Jpse pro solvere, Passus est.
Paulus miseras illas solo in corpore, Passio n. istis obnoxius, in
sensu ira divina, sensit: Christus vero et animo et corpore, et
ardentem Deo Patri adversus humani generis peccata furorem,
vidit et expertus est. Animo inquam et corpore, qd utrumq; et
corpo peccati, et captivitate tartari Pradonid, ab a domo ineffabi
liq; cruciatu vindicari, inq; libertatem perpetuam asserere voluit.
Nam ut a corporis passionib; initium capiam: prohi Divum immor
talem! statim ab ipso Nativitatis Primordio, ad extremum usq;
ma vitam habitum, quantum Dominus noster Passus fuit, ne qd
ipso Demosthenis Graeco Oratorum faundissimus; aut Tullig
luc vnditionis, teste Plinio, cogitari, ne dum digna oratione
satis loqui possit. Magnum enim fuit omni vntu d'psi
dis, tunculenta frigidissima hyemis nocte vtra domum hoib;

nostru

receptaculum, in stabulo, inter praedictos, nasci: maius fuit tenuissimos
infantuli corporis artus sine molliori pulvillo in focus acuto v. p. ubi su
sibi non multum dissimili n. foni: at longe maximum infantulum adhuc
vagantem, et adhuc ab ubere matris pendentem, propter infidias ab Herode
Judaeorum Regi structas, via longissima periculisq; plena in Tri
gyptum, sine Comitatu, sine viatico asportari: per se autem horrendiss.
mortis generi sublato iterum Nazaretham Judaei Civitatem nimia las
situdine reduci: jam vero annis majore et itine perditu subnidi. d. fati
gari; fame sitiq; penitus exhausti; Hierosolimis tandem a facinorosis
Romanae urbis apparitorib; comprehendi; immisericorditer vinciri; ad Sa
cardotes omnis mali artifices raptari; stupro foedissimo oris excremento
in faciem conspu; percuti; post atrociss. plagas caput acutissimis sti
co infami in crucem tolli; suspensum illudi; illusi latus acutis
sima lancea adaperiri; et quod ultimum malorum est anima frivari;
corpore sanguine sepulchro includi; inclusum instar facinorosi cadave
ris ex summi Magistratus decreto, triduum per milites custodi ni. O
magnos et intolerabiles Misericordia dolores! o grauem acerbamq; Jesu Chri
D. i. hominis conditionem! Quis tam fuit illo tempore deus, et form
qui no Chri miserijs commoveretur? cequis fuit, qui ad cruciatu, gemitu,
suspiria, lamenta n. Jesu Chri lacrymas profundere? quando no solum
homines sed ipsa etiam clementia lacrymis Chri patientem prosequeretur
Coelum a pullam v. stem indueret Sol faciem et vultum mutaret: Terra
moveretur: monumenta adaperita, cadavera sanctorum viva exhiberent.
Has calamitates, has acerbitates, tam turp. s, tam cruentas, tam lati
diffusas atq; dispersas, quibus omnes gentes ac nationes fremebant,
Chri noster Nativitate sua suscepit, v. dicationis sua tempore cotinnavit.
morte sua confecit. Quis quaso hominum unquam arbitraretur,
aut ab alijs hominibus omnibus, aut ab uno homine hoc totu gfi potuisse,

Joseph lib 17 antiq
cap 8.

Solub.

Solus nihilominus Christus noster suscepit, solus contemnavit, solus perfecit. Nihil sibi ex isto triumpho vindicant fidelissimi Praeceptoris Jesu Christi Apoli; nihil quaelicissima virgo Maria; nihil Prophetarum; nihil celebratissimi martyres: nihil denique Tarpejus ille Antistes Praeful Romae. Solus Christus totum hoc quicquid est, quod certe maximum est, sibi proprium vindicat & aspicit. Dant igitur nunc imitatorum Romanensium caedera fraterculi, monachi, Jesuitae, aliisque monstruosissima terra pondera, & Christi nostri satisfactionis particulam a suano Mariae, partem Petro, partem Paulo, aliisque beatae memoriae sanctis; aut partem Francisco, partem Dominico, partem Bernardo, aliisque variorum sectarum conpharis: qui certe si loqui possent, dicerent, se non esse passos, non esse crucifixos pro salute humani generis; sed Jesum illud Nazarenum fuisse passum et asponum. Quae cum ita sint, ut certe sunt: non sine prudenti Consilio, in sacerrimo Apostolorum Symbolo, articulus iste **PASSUS EST** sumtuosissimum unionis in partem insertus est. Magna sunt haec A. et ita magna, ut si ea cuiusquam mente, cogitatione, capsi; aut quompiam in corpore sine quiritatione, ejaculibusque sustineri credam, amens sim: sed tanto maiora sunt, quae Christus in anima passus est: quanto anima sua excellentia, reliquas suae facultates, sine humani corporis membra, antecellit. Quis enim? an non grave & acerbum fuit, mirabiles inferni dolores & cruciatus pati? An non ponderosum fuit, onus maledictiois legis portare? Acerbissimum sane, & ponderosum, adeo ut quotiescumque eius rei subiret in mentem, subiret autem saepe numero: toties horrore quodam supernaturali longo antea concussus eripidaverit. At ne quispiam, his quae dicuntur fidem deroget: testimonium Regis Paris duodevigesimo cantico, de Christo his verbis prolacum, munit: Circumdederunt me dolores mortis, & dolores impietatis terruerunt me; dolores sepulchri circumdederunt me; praevenere me laquei mortis. Idem comprobatur ipsemet Christus apud Lucam, dum se coarctari ait, donec baptismo, quo tingendus erat, baptizaretur.

Psal. 14-6

Luc. 12-50

Op.

Comparans scilicet mortem suam baptismo. Sicut enim corpus baptismatis, unda aspersum, paululum occultat, & tegitur; at rursus resurgente aspersione corpus idem multo lucidius mundiusque conspicitur: ita nos fidelissima corporis Christi membra, filii Dei carnis parvulum in exitu ad tempus submersi; quidem sumus: at vero paulo post in vitam longe beatiorum sicut et caput resurgimus. Gravissimi porro isti animae angores principio in horto illo, quo cum quibusdam discipulis orandi gratia concesserat, ceperunt: ad quos, undiquaque existim esse animam suam ad mortem usque, non inani sermone testatus est. Et quibus quae aliud vinculo tristissima ejus preces ad Patrem pro ablatis acerbissimi poculi fusa? Quid humilissima humi prospas? quid sudor in star genum sanguinis in terram profluens? Nihil profecto aliud, quam infallibilia ineffabilem Christi cruciatuum signa: sub quibus hiis malis adobvutus succumberet, Angelo e caelis corroborante opus fuit.

Matth. 26-39

Luc. 22-44

Dixi quam potui brevissime & dilucide de gravissimis animi corporisque Mediatoris nostri passionibus: dicam quo auctore ignominiosissimum mortis genus subiret, ne fortuito aut temere passus videatur. Quam verum sit tertium illud logicorum axioma: nihil sine causa fieri, Passio Christi suo testimonio facile nobis persuadetur: in qua gemina nobis occurrunt agetes sicut et cogentes, eaque bonae pariter & mala causa. Et cum si Propheta Amos credendum est, ut certe credendum est; ipse fatetur nullam rem quantumvis pusillam posse effigere oculos divina maiestatis: Deo itaque auctore ista sunt gesta: is n. facente Augustino, multa facit in homine bona, quae non facit homo: nulla vero facit homo, quae non Deus facit, ut non faciat homo. Quid? quod Isaias testatur Christum a Patre fuisse castigatum, cum aie. Morbos nostros ipse percussit, & dolens nostros bajulavit: plaga affectus, percussus & afflictus a Deo. Nam ipse dolens afflictus a defectibus nostris, atriis ab.

Amos 3

lib. 2 contra epist. P. Lag c. 8

Isa. 53. 4. 5

iniquitatis nostris. Consentit cum hoc illud Geni: Christus pro peccatis
 peccatis in corpore suo sup lignum, et nos ejus vitiis sancti sumus.
 Ipsi sum & tempus passionis invenit videtur: de quo S. Augustinus
 tract. 40 104 in Johan. Omne tempus ab ipso est dispositum, q tempore
 subditus no. Quoniam q futura erant p singula tempora in Deo
 sapientiam hinc efficitur caas, in qua nulla sunt tempora. Non ergo enday
 hora Passionis Dni fato urgente venisset, sed Deo potius ordinante. Non
 enim sidera necessitas Chro inveniit crucem: nec sidera coegerunt mo
 ri siderum conditorem: qui intemporalis cum patre, sic tempus quo
 carne moreretur, q quemadmodum de quo de matre nascere tur, elegit.
 Optima hinc causa succedunt pessima quoq, Judaei & gentes.
 Illor ante signam fuerunt saceratissimi, ne dicam sceleratissimi,
 saceri Antifites, Pontifices, sacerdotes cum Pharisaeorum aspectis,
 Scribis, senioribusq plebis Judaica: qui omnes tanto erga Chrum
 flagrabant odio, ut nil prius, antiquiusq nihil in votis suis habi
 rent, quam ut sanctum profanis, innocentem sceleratis, pium impiis, Deo
 filium, scortorum filijs tradere, traditum flagris cederent, casum
 in crucem agerent, actum potu venenati potarent: quos signifer Is
 canotes filius ille perditionis osculo suo, non interfuit solum, sed
 etiam fra fuit. Audistis mirabilia; mirabilia iam audietis.
 Hi enim non sacis esse rati sunt manus sceleratissimas in innocentem
 mittere: nisi scelus novo scelere cumularent; honestosq facinus suu
 pra manu tegerent. Quare Regi Judaeorum Herodi, Praesidiq
 Pontio Pilato (ne quid per vim fecisse dicerentur) vinctum tra
 dunt, traditum capitis anquirunt. Hic hinc sunt illa bellua
 illa infernales mulcorum Capicum, qua, instar ovium ducem ex
 praecipitio vuentem sequentis, ducemq quoq suum ad perditionem
 usq Comitantes. Pessimis n. sacerdotum suasionibz vudis plo
 becula pessime informata; no prius a proposito desistit, quam
 Chrum Salvatorem mundi in crucem ignominiosissime tolli con
 stitit. Quondam, Tullio teste, ingens facinus erat Civem

Rom.

Quoniam vicini, scelus Verberari, prope parricidium necari. At Chrum
 vicini Verberari, necari, non erit facinus, scelus parricidium? Equid
 tunc Hyer solimis versa fuerat veritas in fendam, pietas in impietatem;
 cum qua libebant, libebant, et qua libebant poterant; et qua poterat
 audebant; & qua audebant faciebant, et qua faciebant populo gra
 trisima fuerant. Multa, credo, vidimus, multa audivimus,
 multa legimus: at certe nihil ex omnium scelerum memoria tali
 cognovimus. Marco Tullio Cicero in exilio agente, vigin
 ti hominum millia cum senatu octo mutantes, squalorem, moeroremq
 suum erga Cicronem declaravit. Pesu Chro iam iam in cru
 cem tollendo totidem hominum millia arma capientes, uno ore, consen
 su uno in clamarent, Tolle, tolle, crucifige eum, dignus enim est.
 Deum Patrem, ut Filium peccati scelerisq expertem flagella
 ret, non inobedientia, non officium male administratum, sed
 peccata, mea, tua totiusq huius, quem ~~coram~~ oculis conspiciunt
 orbis, scelera voluerunt: quibus accessit singularis erga nos
 visibilis huius Ecclae civis amor & desiderium: quod ipsum
 instigavit, ne unico Filio parceret, sed ipsius satisfactione, per
 ditum genus humanu ex carcere Satanae liberaret, inq liber
 tatem asserere. Facetur hoc Apstus Joannes, in quarto prio
 ris Epstae capite, ait enim, per hoc satisfactam esse charitatem
 Dei in nobis, quod Filium suum illum unigenitum miserit in
 mundum, ut esset propitiatio pro peccatis nostris, & nos vivemus
 per eum. Haec utiq vera sunt testimonia: nisi enim Chrus
 in carne nostra pro nostris erratis satisfecisset; nisi d. bitum nostrum
 a nobis nunquam per solvendum exsolvisset: fecisset nos Sata
 nas inferni haud nunquam in aeternum liberandos. Sicut
 Lac non transit, nisi per carnem, ut per vulum pascat, qui panem
 odum no pot: Sic nisi Filius Dei, qui panis est Angelorum
 ad homines dignatus fuisset venire per carnem, nemo ad Deu posset
 accedere.

Luc. 23-24
Joh. 19-15

Joh. 3.

1 Joh. 4.

Quia

Joh 19-36
 Mat 12-34-39
 Mat 15-3
 Mat 24-2
 Joh 19-12
 1 Tim 6-10

Quia ergo lux a tenebris non potest comprehendi ipsa lux mortua
 licet in tenebris: et per similitudinem carnis peccati,
 participatio enim dedit luminis veri. Gloria itaque Deo Patri qui
 liberator misit Filium. Gloria Christo, qui factus est liberator,
 Patri magis furoris proficiator. Pharisaei ob infensissimos
 Salvatoris inimicos, ut Christum per fas, in fasque in crucem agerent,
 impulit in matrem et per similitudinem odium, facientes magistro et Joanne
 Evangelistis. Equidem ad hoc omnis ipsorum sensus tironis tabis
 occupat, ut cum Christum eximium dici audirent, nil de spirituali
 ejus domino solliciti, nullumque bonum ipsius regnum viderent,
 in persequendum se dicant. Odium auget in super Christum per hanc
 cum vitam Pharisaeorum in persequendum plenam, doctrinamque blasphemiam
 in Deum facientem, audacter carperent: ad quod venturam verbis
 templique Hierosolymitani. Decisionem diserte predicaret.
 Praeterea Praesidis applausus benevolentiaque populi erga se
 profusissima cogit, ut Christum testimonio proprio immo contentum,
 in gratiam plebis amitteret, condemnant, et in medio tolleret:
 qui nisi voluntati populi satisfaceret, erimur laesa majestatis
 eius habitus fuisset, Patri qui Judaeorum testimonio, hostem om-
 nium sacrorum profanorumque, supplicio non afficeret. Judaei
 denique concitavit nimis premissa habendi ardor, quem Agrippa gen-
 tium non inmerito radicem et fontem omnium malorum dixit.
 Tullius autem nullum se ait tam sanctum officium, atque solennem
 quod non avaritia comminuat atque violat. Non illi san-
 guinolentus Imperator, impius ab omnibus prohibetur, ob Somnum
 Philosophum clarissimum, praesertim pueritia sua interfecit:
 an non igitur impius vixit Judas, et perfidiusque, qui viginti lucit
 li caea fidelissimum magistrum facinorosus cruciandum ven-
 didit. Celebratus ab Historicis Phisab Lamma erga Patrem
 Luchisen; quem ardenti Troja cum nulla salutis spes appa-
 reret, sermo confectum humeris imposuit, atque in modis flammis. rursus

(oli)

Celebratur quoque gratitudo (nobis et Dionis Arguor) erga matrem,
 quam ad festum Junonis ad templum bobus junctis oportere perri,
 bobus vero. Ergo vis ad horum praesentia essent, hi Judaeorum
 clasi tempore regum subruentes, Plaustrum, quo malis regubatur,
 per quingenta ac quadraginta stadia ad templum portaverunt. In
 clasi vero Patrem, matrem, creatorem suum non portavit humeris,
 nec Plaustrum imposito dicit: sed ut Judaei Priminent autor
 titit. O foeditatem hominis flagitiosam, si hic homo Posti-
 quam bestia numerandus sit! O impudicitiā ingrati-
 tudinem! O facinorosa audax non visum modo sedum, sed
 viam audiri! Miserrimum fuit Christum turbare modis omnibus;
 miserrimum fuit dolo et injuria. Turbum fuit ab extraneo circum-
 veniri; acerbis a domestico. Turbulus fuit alteri cruciandum
 tradi; Luctuosus gentilibus. Indignum fuit tollere amicum fide-
 lissimum; Indignum industriam animam et corporis in persequendum.
 Quae sicut illorum facta aeterna memoria et veritas ne recedant.
 Facta huius flagitium aeterna ignominia merito notandum vixit. Per
 vicidarum supplicium erat vivos in culum cum gallogalliarum
 et si Phisab aut Vipera insuis atque ita in flumen demergi. Ac
 vero Judas quo supplicio dignus vixit, qui Patrem, qui creatorem
 qui Salvatorem gentis humanae ingulavit? Dignum omnino
 erat novum hoc crimen, novo quoque supplicio; quod Christus quasi
 oculis suis spectantibus dixit Judam si nunquam natus fuisset,
 consultus fuisset. Turbum si quis fiam aeternis si-
 titor roget; quis istorum aeternum factum suo a tramite iusti Dei
 iudicij declinare: illi nisi Posti loco hoc a me reprobabit. Deum
 ut Posti Turbum Turbumque omnibus boni fontem, viros quoque rivulos
 mittit, misque oia opa, auro spectantibus in camino per Turbulos
 pusiora esse, idque sine nullo esse et contra peccatum.

De finierat quid Deus ante iacta mundi fundamenta, ut Herodes
 et Pontius Pilatus cum gentibus et Populis Israel congregati,
 faverent Chri qua de curat ipse; ut illustraret gloria, iusti-
 cia et misericordia Dei, in Chri Nunito, et a nobis constituta.
 Misericordia, dum perditum orbem in Pristinam gratiam, et
 amicitiam recipere. Gloria, dum a nobis a captivitate manumissis
 majestas eius sempiternum celebrant. At vero alij eij-
 minis convicti sunt: nullo in Dei mandatis respectu magnum
 hoc & ineffabile negotium, Propria dumtaxat cupiditate
 indulgentibus, aggr. s. sunt. Hoc confirmat Augustinus
 Primi Nominis Theologus, ait. n. Cum Pater tradidit Fi-
 lium, et Chri corpus suum, et Judas Dominum; cur in
 hac traditione Deus est iustus, et homo reus? nisi, quia in

Ep. 40 ad
 Vnic. in
 Gal. 2. 1. c.
 13. / 24.
 Vide August. in
 Gal. 93. pag. 207.
 720. 30.

una re, quam fecerunt, causa non una est, ob quam fuerit
 nuntiat, cum age. Va filijs declinantibus, ut faciant eo
 filium, et non a me: ut tegant se tegumento, et non ex
 spiritu meo, ut addant peccatum super peccatum.

Nimirum mihi diu videtur in hoc uno auctori generi
 versari, sentio A. occurrendum sibi sati. sati aurium, animo
 ramque vestrorum. Quamobrem quulsa consulat Permittam,
 ad utilitatem vero, de quibus Postremo me dicturum sollicitus
 fueram, Vos respicite; et ut fueritis adhuc, diligenter attendite.

Quoniam a. n. s. omnino et ob Pelarum utilitatis studium
 v. l. ob singuland, quasdam commoditates. Ap. Chri. s. h. amg,
 casque licet arduas pramior gratia aggr. di. omnium aliorum,
 indagamus solvitur: quaso vos, an existat inter omnino
 et caducas et Permittam alia, qua a quo tot suum afforae
 omnino ditius, quam affor diligens passionis dominica nudida?

Efficit enim, ut hoc Dei patris facto moti; vitulos labios nostrum
 offeramus. Is enim solus. Et qui omnium redemptio huius glo-
 riam sibi tribui velit. Non de siderat a nobis bov. s. an. n. s.
 anniculos altari aptos, no etud pro sustinente, no pro gratiam
 discalcratis pedibus Romam, Laurentum factam: sed pro e. s. s.
 supplicad. n. s. sed gratiarum actione.

Principis Romana Urbis et hinc n. fo. l. i. t. i. r. g. i. s. t. a. x
 Senatus consulto templa adaperiebant, divo simulachra in
 lectulis collocabantur, populus eps. certatim ad Fulviana
 idolorum confluebat, dijsq. suis pro vorum in rempub. meritis
 communi voto supplicabat gratiasq. agebat. Et nos Chri sangui-
 ne redempti civis, pro exhibita Dei Patris benevoli misericordia,
 donantis nobis Filium in pratum redemptiois, et dimittis nos
 ab ira Dei, Pot. f. a. t. e. Satana, carere. Infirmi, nullas agere
 gratias? Videmus in sic ut illis turpi. fuit tanta beneficia
 fuitis Permittam a. n. s. sic nobis turpissimum sit, illius quod acci-
 pinus, beneficii no recordari. Cum quoti. s. e. n. s. q. n. s. v. i.
 subit memoria, totid. cum Psal. v. l. e. l. a. m. i. m. u. s. Non no-
 bis Domini non nobis, sed nonnisi tuo da gloriam. Pas-
 sio. Nam Dei tanquam limpidissimum aliquod scutum
 exhibet nobis Salvatoris Nri innocentiam, Potentiam ac ob-
 dientiam. Innocentiam dixi; qui enim sine peccato con-
 ceptus et natus fuerat, Vixit sine peccato, sine peccato
 quoque mortuus est. Nam ut sacra et p. s. i. n. o. i. a, quos s. p. o. n. t. a.
 Prof. n. s. p. s. m. Pont. Praetorem, et statim ipse Pilatus
 apud Lucam s. cum Herode nullam in Chri no. s. m. in v. i. s. s. e. Luc. 23.
 magis quicquam morti dignum ab ipso admissum esset.
 Quam ubi audimus, eodem quo absolutus fuit ori, damnatum;
 in m. n. h. Deniar, quod est apud Prop. tam, Qua no. s. p. e. l. s. a. l. 69-5.
 rat e. l. o. h. i. s. s. e. Atq. ita et Petronis scilicet Permittam

in Chri.

in Chri n' p'fente atq'm inuicibimur, & reluctet innocentia
constitutum simul p' aliis p'hib, quam proprio scilicet graua
tum. Confirmat hoc Prostr Aquitanicus & Augustinus
cum ait: De uno solo mediator Dei & hominu' hoi' Chro
fidos catholica nouit, q' p' nobis morti i' peccati p'na
p'mi peccato subiri dignatus est. Sicut unum solus idolo
factus. A hominis filius ut nos p' illum Dei filij p'ri
mud: ita solus suscepit sine malis meritis p'nam, sicut
nos p' illum sine meritis gratiam. Omnia sicut nobis
no' d' b' batur aliquid boni, ita nec illi aliquid mali. Po
tentiam dixi infinitam; unum enim homo p' peccatum alienat
fuisse a Deo, hanc ira, mortis aeterna, maledictioni obnoxio,
& exclusus ab omni p' salutis, & extrahens ab omni benedictione
Dei, Satanae manserunt, sub peccati iugo captiuus horribili
demig' xitio definitus & iam implicatus fuisset: huc Chro
d' p'ator intercessit, p'nam in se accepit, ac luit, q' & in se
Dei iudicio omnibus peccatis p' munitur: mala, qua
Deo. Hos illos reddebant sanguine suo respiciat: hoc p' ambo
satisfactum ac n' litatum. A Deo p'atri: hoc intercessio ira
in se fuit placata: hoc fundamento Pax Dei cum hominib.
A submis: hoc vinculo beneuolentia illius erga peccato
continet. Quae omnia sustineri in quibus, nisi de Deo
Deus & unus homo fuisset: Deus enim solus p'ati no' potuisset:
homo vero solus unum a morte absorptus fuisset. Obedientia
dixi, quam Ap'tus ad Philippenses, ab initio ad finem usq' to
tam comprehendit, quod p' ipsum & inuicem, forma seruicia
cepta, & p'ri fuit obediens usq' ad mortem, in se ad mortem
crucis. Haec autem uoluntaria subiectio, maxime fuit No
c' s'caia: quia ad iustiam nihil profuisset sacrificium,
nisi

Phil. 2-7.

nisi p'one oblatum. Hoc sensu dicit Isaias obm'itus p' instan
agni coram tonson. Ex historia Evangelica n' p' obuiam p'ro
diisse milicib' & coram Pilato, omisa defensione, p'itiss: ad
subiundum in dieum. Hoc vero potuit n' p' Deo al' lita
ri, quam dum proprio affectu si' obediens Chro, Patris, s' p'
arbitrio subiecit, totumq' addidit. Quam ad rem appositi
testimonium illud Psalmi citat & plus, in libro legis scrip
tum est de me, ut faciam uoluntatem Deus. Passio
Chri acerbam p'eti grauitatem ob oculos ponit: quot amentis uerum en
ator in tantum odit, ut antequam illud dimittat impunitum, volu
rit illud in filio punire. Iusti itaq' Chrus, qui p' Patri p'ro
p'etionib' eadem constitutorat uoi nomine fuit damnatus, n' nos
damnamur. Haec de n' audi Prostrum sic dicentem. Do
mit Adam ut fiat Eva: moritur Chrus ut fiat Eccl'ia. Do
mitur Adam, sic Eva de latere. mortuo Chro lancea p'p'ro
ratur Chrus latus: ut profluant Sacramta, q' p' munitur Eccl'ia.
fra Dei aduersus p'eta clarissimi: luxit in diluuis; luxit
in radio Sodomorum; luxit in p'untione Hebrao' faeta
in deserto; luxit in p'pulsionem gentium. & terra Promis
sionis: sed clariss: luxit in filij Dei p' p'etis satisfaci
tis mactatione. Danda igit' nobis iam Chri sanguine redi
tis op'ra, ut occasio p'etorum, adu'q' ipsa p'eta uicimus
& fugimus, ne deus Chrus de corde detrahitur crucifigat,
& ignominia & p'onatur. Passio Chri informat nos
q' futurus sit omnitempon' Eccl'ia Chri statub'. Capiti
Eccl'ia conditio miserrima fuit, an igit' nob' meliorem p'etum
& p'entur? Nequaquam: quinimo, sicut Chrus illi ipsi
sicuti sunt, n' fustigant, & i' medio sustulerunt, qui colum
na Eccl'ia habitus sunt, ut fuerunt Pharisai, sacerdotes,

Isa. 53.
Matth. 26-46
Joh. 18-4.5.
Matth. 26-62.
Hebr. 10-5.
Psalm. 40-9.

Hebr. 6-6.

Luc. 6-40

Poni

Matth. 22 - 15. 1623 - 12

Pontifices, Senioresq; populi: Ita hodie nos vera vera Eccl[esi]a
 in membra, Pontifices Romanus, Cardinalis, Episcopi Eccl[esi]arum
 antiquitas per suos universales Jesuitas, & Monachos, per
 sequentes, et a gravibus Eccl[esi]a tollit omnibus conatibus grandis.
 Et sicut hostes Christi utramque inter se alias dissident, tamen in Christo
 cuiusq; doctrinae persequenda nimium concordat sunt, quod ostendit
 factum Saducorum & Pharisaorum, Herodes et Pilati. [Iste
 factus cum Monachalibus Jesuita cum Flavianis, in Comitibus et
 conventibus Germania Principum constituit in Evangelium
 offensivum. Et rursus, qui modo hostes Christi, iidem sunt
 accusatores et ipsi et iudices: non dissimiliter nostri, et
 quibus iam dictum, hostes; nos accusant, proclamant, demerunt.
 Utinam sicut hostes Christi potentia prevaluerit, semper habuerit
 suos afflatores et assentatores, quibus valde gravis et infestus,
 qui nihilominus propter iniquitatem facti tanquam Zelotes celebrantur.
 Ita hodie quantopere et quam impune saeviat in nos plebs
 Pontificia, quamq; Parricida illi celebrantur, nemo non novit.
 Et tamen sicarium illum Jesuitam, qui regis Gallorum ingu-
 lum ferens duxerat priorum. Quis sit, id quoq; tanquam par-
 ricida per quatuor quos in totidem Partibus dispersus. [Iste
 Proh Deum! Jesuita alij quando bene laudant, hocq; unum
 factum suis discipulis commendant, imitandumq; prosequi
 vult, latronem vero illum inter Martyres non habuerunt.
 Non dissimiliter actum est in Anglia, duobus ante annis cum
 alio Jesuita, ignem strui lignorum et Pulveris bombardis sup-
 pondere volente, quo igne domus Parliamenti cum omnibus regni
 Anglia, Scotia et Hybernia Provincibus in aeternum raperentur.

Solatur Postremo Passio Christi nobis irato coeli et terra Deo
 reconciliatos, et ex ab aeterna morte, invincibili Satanâ, et
 inferno liberatos. Christus enim maledictionem
 crucis subiens, vim ipsius universam deprossit, infringit dissi-
 pavit. Quam, quibus crimina nobis imputabit? Christus
 qui nos iustificat, et a peccatis absolvit. Quis debita nostra
 et posset? Christus affixus cruci chirographum nostrum, et
 expoliamus principatus omnibus. Quis condemnabit nos?
 Christus is est, qui pro nostris peccatis mortuus est. Quae
 cum ira sunt, quis nos ab hac dilutione Dei separabit? non
 profecto id facit mors, non vita, non Diabolus, non Angi-
 lus, non Principatus, non ulla creatura. Quare cum de
 et apto confidenter dicamus: Absorpta est mors ad vi-
 ctoria. Ubi itaq; tua est mors, victoria? ubi tunc, o su-
 pulchrum simulacrum?

1 Cor. 15-14

Sed quid in re clarissima pluribus opus est? Si vel
 oracla veteris Testamenti divinitus prolata de hac My-
 sia nostri Passione evolvent cogitarem: vel clarissima or-
 niumq; ore celebrata Novi foederis testimonia primi o-
 saltem labris dilibari vellent, etiam haec oratio nullum
 reperiret. Anchoram itaq; iaciam, vela colligam, por-
 tum petam, cursum inhibebo. Audivistis enim satis
 multa de acerbissima ignominiosissimâ Christi Passione:
 intellegistis non fortuito, me tamen, sed Dei Patris a-
 dorno consilio Christum ad immolandum sese pro nostris
 peccatis obtulisse: Cognovistis qualis quantusq; fructus
 et harum rerum diligentem fideliter meditationem in nos
 redundet. Quam vestri vni A officij.

Christus

Christum pro tot tantisque beneficiis, et honore, quem nobis
sacra volumina, tanquam digito, monstrant, et diuini
deus inquit et locis, afficit: Hec vobis vaniloqua har-
ticorum dogmata praesertim intima sanctitatis faciem
quibus nihil foedius, nihil sceleratius fingi aut exco-
gitari potest. Illos abstruant et arcuant dolores et cru-
ces Christi acerbissimi: nos vero ad se rapiant vitiosissimos.
Suspiciamus vulnera pendentes, sanguinum morientis, cic-
atricem et surgentis: nunquam enim universos nos et singulos
praesidio eius sanguinem ab aeterna damnatione, qua cuius
incumbat, per Christum redemptos esse; cumque hac pri-
catione compellimur.

Te aeterni aeterni Patris Fili Jesu Christe pro nobis
crucifixe, qui caput habes inclinatum ad osculandum, cor
aperitum ad diligendum, brachia extensa ad amplecten-
dum, totum corpus propositum ad redimendum; te inquam
Patris et redemptoris nostri, et intimis sensuum nostrorum
inimicis oramus; fac ut haec tanta mysteria, ingi-
moria dignum recolamus; nec a praescripto vobis tui in
hanc aut illam partem vel latum unguem discidamus;
absterge sanguinem tuo Preta Nostra, sudorem sanguinis vulneris
tui, lacrymas nostras; aperire oculos, vide superbum Ecce
tua cymbalam in vastissimo omnium calamitatum et
misericordiarum Pelago et nichilominus, cumque fulci: frena filium
Perditionis Antichristum: Haud omnes Patria Nostra pro-
demos, audacia funtibus, scelus antichristi, templa et
inipiens, Hungaria Nostra ferrum flammamque imitator,
et impietate: Scholam Nostram, vobis tui sacratissimi Sa-
criptum tui, protegi, conservare, ut ista arbutenta

180
postmodum in domo tua columna futura, quas ego quidem
planto, tu vero et rigas et angis, crescant indices in vera
fide pietate, et castis moribus, ad tuam gloriam et pro-
ficiarum animarum salutem. Notum concipi, et dixi.
Christi audi.

Eusebium Serenissimi Hungariae et
Transylvaniae Principis Stephani Bocskai
defensoris Hungariae aeternum colendi.

As. 1608
20. Julii
Tas. Zabini.

Eusebium Tragionem Poetarum facile Princeps a. no. nung
vari quam sapienter, sapientum duas esse linguas memoria prodicit:
alteram, quam rem veram; alteram, quam tempore necessaria dicuntur.
Uterque ille quidem, qui exacta cognitione rerum doctus, impendio
procurare voluit; nec sine iudicio molita, quae in buccam veniret,
in publicum prodiret: sed consideremus eum cum specto, cum qua
ipsa verissima, tum quae maxime foris opportuna temporis.
Cujus de ego ductum sententia, in hac lugubri omni reu facio; in
his diebus et noctibus quondam Hungariae ruitis: in hoc fumoso
Berump. Ecce tunc, patria nostra luctu: in hoc spente aeterni iusto
tetro Scholorum squalore: collabuntis rei literaria fulcrum me-
ditibus cogitans, ubi Scholastica non sine gradu maiori auto-
ritate proponere decerari, Heronum et litteris et armis clariss:
repta: in qua tanquam ad speculum limpi distimus iunioris sese
contemplantes, oculis non leppionibus fordem masculinam maiorum
suorum in toga et saepe animum, aspiciant.

f. lumen ita mens humana. et affecta: ut cognita aut res a anti-
 cassorum suorum virtute et gloria, torporum omnem excutiat: ami-
 mositati fortitudini conjungat: et ad sui imitationem plene aspi-
 rariat. **N**isi vero nisi praclaris fortibus gestis et optum a pu-
 ngrinis petam: a hinc celebrantur et laudibus nostrum et anti-
 hunc diem manditu, magnificum archi Serenissimi Stephani
 Boethkai nuper admodu Ungariae & Transylvaniae Prin-
 cipis factum: qui no minor zelo quam animo, paucis anti annis
 contra Valones & Germanos; cum sinceram et hoc regno reli-
 gione - Proprietariam & Episcopalem terram penitus tollere satagente;
 tum Ungariae nistar apri frondens misericorditer sustulit; de-
 lectis Hussarum Haidoumque copiis, pro lege & grege intrepide
 dimicantibus arma sumit: hostium conatus inhibuit: et Ungaria fu-
 gavit: victor demique orans magnifice triumphavit. De
 hoc lucidissimo Pannoniae Sideris & Principe multioribus avis genito,
 me Laconice parorantem, ut benignis auribus, animo sollicitudi-
 nibus vacuo, audiat, majorem in motu contendo.

Ungaria nostra, quantis ab ipso statim primordio vicissitudinibus
 casibus, cladibus, subiecta fuerit, historiographorum clamant an-
 nalis, rudera castrorum & urbium horrida, ruinae aedificiorum
 squalentes testantur. **E**t enim, ipsi magno cum animi dolore
 dico, dicam tamen, proceris nostris raro, aut certe nunquam fructu et
 etiam nisi esse concordis: neq; animo erga inderem ipsi amicissimo:
 sed ois sine privatis, die nocteque inhiantibus commodis, hinc ex hinc
 serunt, publica regni subvera aut agris curant, aut nunquam
 penitus attingunt. Unde praefens, quam oculis lacrimantibus
 cornimus, afflictionem illas, et oculos mundi paribus in nos mun-
 davit. Haec moles patriam opprimit: domiticos multas
 vulneribus conficit: peregrinum militem operulanti scilicet gra-
 tia intro ducit. Quorum animos lupis habendi libido,

inatag erga gentem nostram invidia, ab amore ad odium inutabilis:
 libertatem nostram invidit: pro pace facim, pro defensionem offensionem
 intulit: Christum in fideum, arab Dei in Sarab porcor, quantum quate
 potuit, convertit. **S**ed potentissimo Colorum Regi sic grata: et
 recta sine gemitis et lacrimarum misertus, divina in de in spionem,
 Principe gloriosissimo Steph. Boethkai amittit: et ad intemperatas
 Religionis pudicitiae tuitorem, et ad pomociorum Pannoniae nostrae
 propugnationem excitavit: ne perditissimus Valonum quae illum tra-
 ditum humanarum comitibus iniscari: iniscatam idololatria scortationem
 contuminant: hac voracissimam harpyiarum instar penitus dehu-
 rit. **S**ed et in schola pietatis ab ipsis penitus inutabilibus probe
 doctus, Princeps cordatissimus, no ignoravit: idem Magistratus su-
 premos Superne gladio & hasta ipse armatos: ut legis utriusq; ta-
 bulae exentibus essent: ipsius sibi subiectis instar tutelarii Leonis
 qui miles & plaudos pallis benignitatis pro regerent: cum injustam
 brachio valido retunderent: maleficos legitime poena condignam in-
 evicem agerent: et quod caput est officii Politici: si hostem no tam
 fore Respub. quam Eccliam Dei astantibus inhiantem inferre molien-
 tes regnum insaderent, a proposito averterent, viros contunderent.
Magistratus. n. Supremi no ultimum est officior, sinceritate Religios
 illibatam hinc, et Respub. Commodis modis oibus confulere.
Et si vero sic anceps alia Martis: adro, ut quos sapientum
 vicissim putamus, jacere videamus et Canimus: nihilominus tamen
 a parte viribus infirmiori, sed caia opinionem, quandoque san victo-
 riam adspiciamus. **M**anum dat hinc ni Princeps Boethkai:
 et primo statim congressu, eis et ultra Tibisum fluvium Ungariae
 famosissimum, maxima sua suorumque clade & jactura, conatus hostium
 fuit irritos, vim invictam contudit: et laqueos nobis omnibus
 et singulis ministrantibus, inhibuit, fugis, sustulit.
Verum, sicuti nulla prosperitas diuturna unquam ex illis: ita

in ipsa victoria diu firma constet. Et enim formicæ ad instar
Valoni Tantonumq; phalangibus, non minus animositate, quam
thoracum cassidumq; fulgore celebris, ad pagum Edelény, nostris
partim ad intimidandum castris, partim Miscotium usq; rariis talis
nuæ incunabula fugatis, gloriosâ sunt potiti victoriâ: mox
verè manita ipsam tollere contendens, inflante triumphi Cythra,
disperfa oculos instar Haidoni manus, visis hostium impetu
fractas sinuâ colligens, debiliusq; animi spî futurae victoriae
vegetans, patriæ prædonibus animosius occurris, conatus præ-
venit, atque ex finibus Ungariæ penitus fugavit.

At hinc Tandem Magnus, orbis ille dominus, quæsitus quo pacto tam
subito totius mundi dominio potitus esset, nil procrastinando, di-
xit: ad unum sane modum, si quis principem hunc nostrum interrogaverit,
quoniam modo tam cohibita flamma incendiumq; patriæ in fumos
versisset, respondisset nil curando. Hic enim tantum bellum,
tam funestum & luctuosum, tam longè latèq; dispersum, quo bello
tota Ungariæ cum Transylvania viciniquè regionibus premebatur, Se-
renissimus Princeps Boeckai ætate autumno apparuit, inuenta
hyberni temporis frigore suscepit, aetate confectus. Magnum se
scintillam vultante sopiti: majus flammam ardenti tollit:
longè maius incendium exstinguit. At Boeckaius noster scin-
tillam regni sopiit, flammam ardens suscepit, incendium urbium
summa coheritate exstinguit. Unde deo celebritate ipsam in
agendo profectam esse putatis? Dubitatis opinor. Equidem
quæ non alios Ducis in officio remorari solent: Principem hunc
nostrum non retardarunt: non avaritia ab instituto ad prædam
aliquam nos cavet: non ut Sardanapatu libido ad voluptatem;
non amoritas ad delictationem; non commotus ad otium; non
denique labor ipse ad quietem fluxit. Quantum enim caute
nis ad suas res obundas, quantum ad festos dies hedonum ad
libandos, quantum ad alias voluptates, & ad ipsam quietem

191
animum & corporis conceditis temporibus: quantum alii tribuunt in temporibus
visu compatiuntur, quantum denique alia, quantum charis huiusmodi.
tantum Princeps noster sibi ad hanc militiam volendam sumserit.
Itaque alii quidem hinc in hoc Regno Principe Boeckai non ut hoc regno
naturum, sed ut de celo lapsum intuebantur: alii non in balonum pesti-
mo bubulum scomatice inestabantur: nonnulli vixit vitam ipsam
insidias suorum annitebantur. Quare nunc denique potestatem eam
dum incipit, fuisse virum admodum Principem in Ungariâ tali hoc
nostro seculo fortitudine: qualem jam nationibus extris incredibile
falso memoria præditi videbatur. Nunc vos Pongrini Haidonos
adunco contemnite naso: nunc regni nostri splendor vestris fulgurat:
nunc denique intelligite nullam esse oram orbis tam dispersam, quæ
non Principis nostri fama pervaserit: cuius sompnibus non modo
civis assensuerit, socii obtemporarint, hostes impiè dærent, sed etiam
vixit impistatq; obsequium dærent. Tollite oculos o civis
mei, & videte in idem Germanos, Castovias, Thokaimi, Varadim,
Stakmarini, Callovia, Szendrovia, Fehikini: fatuamini metu
oportet, crabronum ad instar Germani admitti statim militibus, immi-
siscorditer vos velle cæsse. Quis & mihi Uykubini puto distulit
ab ictu globo bombardæ, nullo meo facinore a Germanis in me
directo vita periclitabatur. Quis ergo nobis periclitantibus
maem auteliamicum tulit? Princeps Boeckai. Quis eccliar
Ungaricæ curus Elias exstulit? Boeckai. Quis metu Germa-
nor a rabie purpuravit? Boeckai. Quis Germanos ex
patriâ nostra exulavit? Boeckai. Quis Ungariâ ex orti
Carastro vite pristina restituit? Boeckai. Quis sibi mortem,
nobis vero vitam, peperit? Boeckai. Princeps Boeckai
pericla perstifera Valoni Tantonumq; sobolem deturbavit, fuga-
vit, fudit, sustulit. Id ergo Germani, & Haidonos scripti
pascos nuncupate, opinione dicit.

Credide victoria non in ore refidet. Melius in baculis horum
opinionum, hinc Acteon a suis canibus, corvis pro reliquo de dromi in.
Carthage in Haidonum pice cuspudato, oeris raris artificis di
fonsatis aut cancellatis indelubili in ignominia macula muras.
Fugite in sententia in flab. h. r. onto l. h. w. in a. r. em. p. t.
Lamini. Alii dem. n. sicuti me philopostu facis vestis aut
barba; sed animus constans bonas confia corroboratus munitis.

Roma quonda Julio Casari & Pompeyo militibus fama
sup arbora notis, sup bibas Troja magno illo Hectori
gloriata est. Graecia Hectori & Achilli supp. l. r. As
xii Hungaria nostra quonda Stephanu illum sanctissimu & vita
inculpata, cum Matthias Corvino, Reges, ad eos usq. vexis
Obundantia praeterea semp, ceu dives aliquod pomarinu fructibus,
patria nostra heroibus clarissimis, duob. bellicosissimis, ut. pluri
mos alios silentio insolvam, Johanne Hunniade, Stephano Ba
thoro, Paulo Kuni, & compluribus aliis: imo & illo funesto
patria anno, quo pestis Germano - Itala Ungaria pestundan
saturabat; quo gladiu sagitta vacuum in Ungaria no vidi, q.
Stephano Bathoro, Valentinio Homomaro, Magochio, Rako
cuis, Thukulis, Turcomibus, aliisq. Baronibus
tanqua pretiosissimis margaritis fulgebant. Verum inde tot
praesentissimos heroes, solus Princeps Boetkains divinitus ad
id excitatus est: ut signa cu hosti confren; manus confren;
superbiam pudafacere; gladios & lacerare. Alihil
itaq sibi re hoc triumpho vendicare potest Forgacius,
nil Doczius, nil denique Sigismundu Bathoro princeps
illi quondam Transylvanica inquisissimus. Solig, ista trium
phus, quantus est, q. certo malimus est, Solig, in qua Principis
Boetkaii proprius est. Qui nisi masculo animo in campum
cu hoste fortissimo defundisset: dubio procul Valonius cum

Turcomibus, Ungaria sexcentis calamitatibus jam ante pressam,
fuerunt Angariam. O sancti sancta memoria Principis
caput! O beatissima Liberatoris nostri anniam! O conditione
admiranda, no modo administranda, verum ita confirmanda Un
garia! O fortitudine admirabile, atq. vium laudo, p. d. cone,
l. d. r. b. m. o. m. m. n. i. s. q. decorandam! Multa memini, multa
audi; sed nil ex vium victoriae memoria tale cognovi.
hic. n. cum firmitate plus quam Aegyptiaca promovetur: et in
di. o. mali atrocitas incrementa sumat: praef. di. nil habere q.
formidolosum & perfidum Strigonio Georgii Basta adventu
timeamus: hoc inspiratu vobis confilium, incognitum vobis cupit:
ut "Lacium" & dispersis Haidon phalangibus cogit, & Basta
furorem (cui multos civium meos, & talis, diruptiq. Christiani
sanguinis impunita fuit) crudelissimis incisatim confiliis a per
nicis Regni asserent. Quis fuit quare unquam in
ullo hoc tantus bulligandiardeor? Ardorem dico? nescio
an melius fortitudine possim dicere. Quos enim quisque
istud tandem ausus fuisset: ut cu numerosissimo & toto orbe belli
cosissimo Turcomu & Valonum "Lacium", Quibus Georgio
Basta & Jan-Jacobo Barbiano, Achilli & Hectori non
dissimilibus clarissimo, in campum pugnae defunderent? quibus
ab ipsa mox adolegentia bella inextinguenda, caris, rapina, discordia
civibus grata fuerunt: qui igne & incendia ore voverunt et
tanqua venum aliquod somniu in hili facere, spernerent?
Aspicite per Dni immortati, quousque s. mascula Boetkaii
vires penetravit! Considerate impervirita res quo non per
rumpat! Princeps noster v. f. s. i. v. d. a. v. i. m. i. l. i. t. a.
ris illis impar erat: neq. admodum nervis rei gerenda afflu
bat: confusus tamen in v. d. i. s. s. i. m. i. b. s. u. o. r. u. m. Basilii Lippi,
& Basilii Nim. virtutibus: per. x. g. u. a. q. u. i. d. e. m. p. d. i. h. o. m. i. n. u. m.

colleta, tristitia in corda animosq; nuntiant, praeterea non
paucis ancipit eventus Comitibus: nunquam in Armeniis Ungarorum
falinoribus, confidentissima Germanorum & Valonum alicui, gladio
hastâ, ferri, profugaverit: illis in diabolum dederunt arri-
tenti maerore, nobis aures pacem prae desiderata felicitate misu-
operis. Bochkai Reip. laborant operibus. Bochkai
nihil refert huius furor. Bochkai solitudinem patriam subve-
nit. Rex Matthias gloriosissimus Phil. 3. quod triumphu-
li aliquos Germanorum Polonorum Bohemorum copias reportavit: an no-
stra gloriosissima vir Princeps Bochkai, quae omni vigilanti curas, cogi-
tatione, dignitate, vitam denique ipsam pro salute Reip. populi
it? quae Valonum & Germanorum, alios Ungarum Verens et Clodius,
vulnere insanabili notandos, et tota Ungaria ejicit & profugavit.
Nulla prohibet causa, cur Bochkai cum Ezechia, Josia aliisque
sanctis Regibus, quae summa fide in excipiendo idolo cultu exsati
felicitate sunt, non confidamus. Animum certe ipsi defuisse nunquam,
invisita ista fabris invidia, facta instantis aeternis notanda mo-
numentis. Quin et triumphu reliquit iussum: quod si alii
Ungarum aut Regibus aut Comitibus aut Baronibus imitari libeat,
facile sit futura divinitus, brevi tempore successu non Christianam
militiam habituram. Verum ut sperari jam omni & singuli uno
confusus possumus: an ita quo omnino optamus non est pro-
nuntiant: siq; demum in Cypria procerum pars ad illas Aegyptia-
cas & innumeros toto usque prospectat, suspirat.
Thucydides libro belli Peloponnesiaci octavo, Alibi ad
in patria benemerita commemorando laudat: et nos beneme-
rita Bochkai in patriam, sicis quod in praetibus praeternis.
Etenim ponit quaeque oculis A. miserantia quidem illam
& solitudinem Ungariae spem: cum Praefidi Barbiano in patria
nostra nil valent Senatus: visus est impunitas: nulla iudicia
ad ministrant: visus est ferri in foro & campis versantur:

193
magistratus si cursum per nitenti, non legum ratione huerunt: idem
Comprehensi carceri mancipaverunt, vulnere ardentibus:
templa inortalis Dei diripiunt, aut idololatram profanarunt.
Confidit, cum furibundus latro Barbiano, sceleris inflammat ac furore,
in foro Casseriani ex suo gurgustolo, calami strabus, unguentis dolibus,
prospers, ardent oculi, toto ex pectore crudelitas emittant: templi
summi calces adaperiri minaciter mandant; tormentis aeneis in foro
protractis demolitionem aedificiorum circum munitur. Praetor ipse Bo-
chus vincit post hunc brachio licenti custodiendus traditur.
O offerendum & perniciosum Regni Oraculum! O carnificem
Danaidum dolio includendum, & Sisypho supplicis afficiendum!
O sceleris, in ultimas terras exportandum! Quis quaeque illis tempo-
ribus fuit tam ferreus, quin huius rei indignitate, oculis pro dolore
stillantibus, conspiciat suspiraverit? Quis tam adamantis pectore,
qui a fuga sibi temperant et disputatione? Quid vero ego
de Sisypho. Bochkai Principi dicam? aut quid de tali Patrisatis
digni unquam loquar? qui cum videtur Barbiano domitium praedonem,
si legibus uti licent, iudicio ejus frangendum: si ipsa iudicia vis
impedit ac tollunt; audaciam virtute, ferocem fortitudine, teme-
ritate consilio, manus manu, vim vi ejus superantia. Primum de rei
sibi illata postulavit: postquam ab eodem iudicia sublata esse vidit:
ne illa omnia si possit officium, curavit: quae docuit, inq; verba inque
templa, inq; forum, inq; Curiam, sine summa virtute ac matremis opibus
& copiis ab insidiosis latrociniis posse defendi. Cyrillum turpia
suadendum Aethiops lapidibus obruerunt: et nos Barbiano
copias nefaria praeternis manu armata non respicimus?
An quod Aethiops licent, non idem nobis Christianis in difficulte-
tibus Reip. temporibus facere licet? Et tamen sunt nonnulli

qui castri illius laborum martyrium recitant: alii Haidonum no-
fundam ingluviem suggillant: ceteri paucissimos fuisse sublato
dicunt. Etane vero? paucissimos? Equidem si Tibiscus
nos per ora aperta loqui possent: non formidarent Tacitissimum Germano-
nos & Valonem à se absorptos numerum prodere. De tacito
Tibiscus. Castrorum ossa numerat campus ad Disbög positus.
Via ad Lizkam regia, computat cadavera. Jugo intra Ulyke-
lium & Pagum Bors: trucidatorum mela operant corpora. Et
profecto nisi eam & volentes coeli carnibus Jesu pasta fue-
rent: in diuturna oppidorum, horrida & villarum dixerunt,
fame emori coacta fuissent. Cladis hujus donec sup-
erit Cassovia lysis erit: lysis Eppurib, Scipusium denique uni-
versum lysis erit: lysis civitatis montanae, per quas legionibus
nostris in Moraviam iter, Germanorum interventione pacifacitum. Et
quid & illi ipsi lysis sunt: qui ignominiosa fuga arripita, partim
cicatricibus à tergo operant: partim in vichissima salutis arcem, ab-
iectis post longum arduum, occupaverunt. Hanc igitur nunc iactabam
di illi, remittant spiritus: comprimant animos suos: sordidam
ganiam: & paucissimos à nobis fuisse casos contendant.
Prodeant, si lubet, illi illi: qui rem famam quiddam grandem
Valonem à Libum Haidonem praestitisse perhibent. Et enim an
à Libis nos videtur salutem alicui respiciam & immortalitatem donari?
An tenuis nos est cibus & potus corporis alimentum? quibus
semper, vitam ipsam tollas inest? Ita demas religionem
peverunt anima pabuta, Satanae spiritum carnifici mancipatis
animam. Quanto itaque maior est potior est vita anima
quam corporis; tanto maiori honore prosequendus. Et Horubus
ipse nos per: qui Germanos & Valonem firmos pedes habentes
& Boabianum Caum laborum, & Bafam Cundaurum regno fugavit:

194
Ungaria fortalitia à diripionibus respurgavit: & scholis quietum
tempus ditorum, R. v. p. an teritate, toti denique regno hateronia se-
stetur. O felicem illum diem, quo vitam omnium nostrum, bona, for-
tunas, conjugio, liberos nostros, atq. hanc hujus nostra schola catho-
dram, oppidum ipsum, Dei immortalis erga nos amore, laboribus, confi-
diis, periculis Principis Boetskai, ut flammam atq. ferris, ac pondo
sanctibus fari oportum, & nobis conservatum ac respicitur videmus!
Quaeppè quod nunc Ungari & vivamus & dicamus: quod alia pace
finamur: quod hortos, vineas, agros, magnam securitate colamus:
quod opultam nostram scholis, templis, R. v. p. navemus: quod ubi
gionem Orthodoxam in tranquillitate proficiamus: ubi Pater Pa-
trialis Princeps gloriosissimus, Stephani Boetskai, post Deum foris
acceptum: pro quibus Canclatis sollicitudinibus, multum nos quod
vita debemus, in vero nullo indiget. Sed o nos miseros & im-
felicis! o falsam spem! o volentem fortunam! o prosperam
gratulationem nostram! quam cito illa omnia in lachrima & voluptate
ad lachrimam & lacrymas reciderunt! ut qui nuper se Principe &
Duce nostro gloriabamur, jam nullum profinam dignitatis respiciam
apparuit. Et enim Deus ille, cuius legis patrocinium suscipere
vult, post exactos vitae caduceae triumphos, se coronam illam inder
cassidibus ornavit: quam nomine suo adhuc vivens & valens cir-
cumgessisti. Fruere igitur illam, quam victoriis tuis ad ipsam
Gratitudinem: sanctissimi tui cives in spe futurae resurrectionis
mollior incubent: clementissimus ille Pater sit tibi aeternum cle-
mentis: sordidus tuos pretiosissimos Filii sui nostri in amulio sangui-
ne abstrigat: ut praenive dealbatus in conspectu agni illius
immaculati solam immortalitatis induaris. Verumquemadmodum
Princeps noster immortalis dignus est honore, & nobis in barathro

p[ro]ditionis vita n[on] h[ab]uerit: ita Continuis Convitiis Hero frater
 ille Latai profugendus erit: qui patria vulnere inficavit:
 q[ui] incensiu manu Bochkaii fopitum n[on] accidit: qui Patria Patrias
 pro dolor! veneno & confortio viventiu sustulit: de quo patri-
 cula si plura dicerem, subiret, ne & ipse dampn[us] prae-
 vium inferrem, aut v[er]mine inficerem. R[ati]o qui g[er]at in patri-
 quam parvicio infans confutens est p[ro]p[ri]um.

Quae cum ita sint, ut certi sumus: nostri erit officiu Principum
 Serenissimi Steph. Bochkaium (quem si quis nemo unquam vidum
 satis pro dignitate laudavit: ita magne moritui pro in[ter]itu ip[s]o in
 o[mn]i D[omi]ni Eccl[esi]as beneficiis satis admirabilis, aut postis commendabilis)
 supra o[mn]i Ungaria Comite & Barone unius patriae liberae terrae
 agnosum: jugi gratias recordamur gloriosum ni for[is] lib[er]o g[er]ta
 triumphum pleno gutturi p[ro]dicari: ac D[omi]no D[omi]no pro tali Heroe
 invictissimo, & in[ter]it[us] p[ro]cordiorum nostror[um] fibris gratias agere:
 videm[us] devoti supplicare: ~~at~~ atrocissima sum[us] nostr[um] crimina
 laxo misericordiae suae pallio contigat: patriae collabescens
 nam de X[rist]o fulciat: pro ablata corona aliam nobis sufficiat:
 tamq[uam] multiplicibus Sp. S. charismatibus abunde instruat: ut
 sub ipsius paterno patrocinio, & tuti sub fide nostr[um] vitam a-
 rumnis carentem vivamus: & exuto mortalitatis indumento,
 ad eum in caelestia regna translati, ipsum cum Patre &
 Sp. S[an]cto, cum sanctis Angelis aeternim habitemus.

Az diadalmas Bochkai Istvan
 fejedelemnek dicheletes viselt
 dolgairól való ORATIO. Turpalini.

Ez mi minden élelőzetől es minden kilyő segedelemtől megfoztat
 haronknac somloct allapattiaban: es hazonkbeli rongios scholaink-
 nakis mostan minden rendbéli embertől megutaltator hatalos
 nioveresagaban: fellette igen bükköz es illudó, hogy az scholabeli-
 iffinsagnac lötte trükkör gionant legün, mind az draki tudomaniokta
 kösfögö ajand. kival fel okjitelit indob embonknac; mind az is
 es kigifon vijals hadi dolgoknac dicheletesül fel ruhaztatot hada-
 korok példajoc: kie minemü batran es minden felehen makkül azokta
 az megiknec sandokknac figyvenkkel allom allostac, es is kiz-
 kelon meg kilyelhe: valakie az felligis Junio Eccl[esi]ajac fomi
 vadkan modgiara ingalmarlanul, dulrac, puzitottac, ö lve. Ez
 p[ro]p[ri]o oka makkül ninchen: mire az mi löttönac is fo embertec
 jofagos chilikid. chikböl p[ro]masot jo his, nev, dicheletes, mikippen
 nyindon amar hion m[er]es iffiakat, mind minkiz, mind az m[er]tan-
 munko hiondökiz, azeknac az dicheletes chilikid. chiknec köv[er]t[er]
 fel ind. knac es g[er]j[er]t[er]. De hogy en mostan rigi es mi-
 frönnet soe munkaval lölt kizyit példaval ne allje: ö söcke
 valo embekj[er]te es is kilyfogis dicheletes m[er]so, amar j[er]ten
 ingalmasagaban batorjagyon ningszo sent es kizy[er]ten agybol
 szökeiz f[er]j[er]t[er] d[er]t[er]m[er]t[er] Bochkai Istvan urunknac

13 mi. Fijodsbuone firdi alsal hinc muis gio'zidit.
 mitto soka il nem fitejtioc: gomam faine fainakid
 miki hinc historiaban te injuc. Melsois be irafra pe-
 nylen. Merz nem kichiny doleg gy orzagban migh
 guikenzer nemzifigiz figyverrel ki'ozni: nem mifa de.
 log orzagunknac szep sivos mizait illien ardatmas fi-
 giktol miz kizitami. Nem illie penyis zala kime az leva.
 gatorol nizekne bilomios szamat en lohm itton miz kei de
 mie. Tekencze megz valaki az Nemzite nize fizeket,
 Cassar, Thokair, Varadot, Szakmarz, Szenderot, Calloz
 es Fiteket: bizoniara kevisz Nemzite las hogy ne feir
 varjar avagi dovsar. De migh az Tisza vizis ha
 frokhatna, hany Raebol, Valom, is talban valo lilt. zette
 Nemzite foizot miz minden fehelen mitkuil ki kalsana.
 De am bator az Tisza ne szokionib: atoz bizomittia Cassa
 es Epperis vidike, isz Szepiszegel. Szol miz ato.
 kis emme igar volhar nem tagadjaic: az kie figyent
 az hozzolas miatt il fogjuan, ordo'file' palozu vagnia siiz
 te, isz isz file' tartottac az loszajat: is mizkeiz nagy
 jaragofon farkocokal finingette. Az illo kizaly
 konyure xlix nizeben, Achab kiralmac Hobadias
 nevni saforanac kizis chilikudite szelis az vilajo
 hindetteic: ki midon amate jsdzihen jarabul arjmit
 sz: Prophtais hon kaphatta mind miz o'line: az Ho-
 badias penyis kei borlangban szazas vize il, is o'keiz
 isz livil isalaval tarta. Nem hiszom dehas.

14 mi. Hobadiasunk nacis neze o'ro'cke valo vmbikiz. szin:
 ki-giz orzagunkban levö kevisz hinc dani tokarlov. the: la-
 nacsiaval okatata: kolyfigivul szigizette: az o'ldoklo'kol
 kizilun. gy miz obalmaza: az Baal papiaiz penyis orza.
 gumkbot misze kizette. Demas kiralmac az o' Achaher
 Anchisisher valo kizisfigi szin diehorvite: hogi mi don
 Troja varosa igmi is il nem mizite az igybol vefizimiat:
 Ahias hatara vizin, az zanosnac kizönsigiz vef. delmitöl ki
 vitta: is migh az langis az o' kizisfigiz az o' miki Babad usz
 adot. Nem hiszom dehas diehorvite mitto Bochkai Urunknac
 chilikudite: ki kizomkac kizönsigiz vef. delmitöl nem chuc
 isz miz, gomam az gyis Magyaragot; szol az egyis orza-
 gott miz szabaditotta. Josiph Patriarchas az igyhen
 magartaliaic, hogy az tize isz igy me idy in az imbitkenc kize
 kaplatasora isz idy dandö gabonac adot. De miz val nagy böz
 lilti kizit az tize chilikudite amival nikab magyar vala mitto
 Bochkai Urunc: ki az miz liltkime kizitvizi nize me miz adza,
 töhinc il vomi miz engedte. Mely ha miz töhinc il vizeke
 volna, az folek lilti Satannac rabjai löttönc volna.
 Shinkskacn logi niomoruiz orzagunknac mostan valami ki.
 cizny fize miz adatot: hogi biki isz gyben bishattinc kiz nön-
 keit, szölnkeiz is mizvinkit: hogy chudis hilekel halgat.
 hadinc szönc az o' szin akaratiaic: kizitvizi szin isz ke-
 gis Bochkai fize dalmone jsdzihen isz hül köpönnioc.

Szerenchini.

In vexillo fureo Illustri
ac Magnifici domini dn. Sigismundi

Rakoczi f. A. 1608.
penult: Xbris 6.

Hic Sigismundus ovans post ultima fata Rakoczi,
Pannoniae columnen pace sagog, cubat.
Agris fortunam est cujus mirata secundam
Hectoris, amoenum Caesar & ingenium,
Dacia protectorem, atrox sed Turca flagellum,
Nos patria cives mite patrociniuum.
Quare Pannonia, Agris, Caesar, Dacia, cives,
Iusta patri patrie solvite cum lacrimis.

En vial ar bal onirokencas dig hahis szeszger. The
vial ar mi cirva fironkene ites koronaja. Ti vial ar mi
halkronem ar Romai Papanas jorandó kovalygy. bol magh
Szabaditaja. Mely se is a traga chahidididion, mi az
hogy sim szogalattus sim korniozgyfione milkrol nem bro kel.
kedot, zathion - e mis adgyime. Ely arzal ar hrvas katas
lan koronaszal vilag vigs. dij is mind o rocke: milkid fsta k
mka it ar k vifels dolgaidnac dicitv. ity giozaditum uton fjo
der mag koronaja: sz. Fianac ar talan vironal ar k amban
giozofagbol szormarot fogiaskozasidat mofsa. t: o' h' o' z' h' s' s' s'
fel tigd amar halhatarlanfagnac fivir palastiasat: ar k
gion mind o rocke ti mka id igabmas.

Mullive mi rholgy mind igy hgyime: ar mi chadabmas Coronas Fu
jichlmvorku, Magyar or jaguac mindin fo' zaflos urai or gro.
fai fo' lot bo' chio' h' ioc: o' f' e' z' or jagumkencas jichn. vato r' b' o' d' h' m' i'
bol mag Szabaditjanac ism' r' ioc k' m' i: f' i' l' o' k' i' h' o' l' e' n' u' t' a' m' i' e' s' i' s' t' i' t'
sz' i' s' m' l' i' k' i' z' h' e' g' y' i' o' n' e: s' o' r' o' d' i' c' h' i' v' a' t' y' i' o' k' i' m' e' n' e' f' i' l' o' l'
s' o' h' a' e' l' m' i' f' e' l' e' s' t' e' s' s' i' o' n' e: h' a' n' e' m' a' r' m' i' n' i' i' g' i' o' s' h' e' r' t' e' k' i' z' a' l' s'
k' i' j' i' o' c' h' o' g' y' i' m' i' e' r' t' a' m' m' a' i' s' a' r' o' i' o' a' k' o' r' a' t' t' i' a' s' i' r' i' m' t' t' a' m' a' s' s' o' n'
o' r' s' a' g' u' m' k' e' b' a' n' h' a' s' o' n' l' o' k' o' o' n' a' t: k' i' m' e' c' h' i' n' c' h' y' s' a' r' m' i' k' a' b' a' n'
m' i' g' h' s' b' a' l' a' n' d' o' r' i' l' a' g' b' a' n' i' h' o' n' e, b' a' t' o' r' s' a' g' o' s' o' n' n' i' n' g' o' d' h' a' s' s' o' m' e:
i' s' m' i' k' i' s' t' i' o' n' e' r' e' s' p' o' n' d' o' f' a' t' o' r' a' n' a' c' k' i' v' i' k' i' s' i' u' t' a' n' p' a' r' i' g' h' a' n' o'
f' e' l' l' i' g' y' a' r' g' i' t' b' i' n' v' e' g' z' h' i' v' i' e' l' d' i' c' h' i' v' e' s' s' i' o' c. E' z' s' o' m'
j' s' a' n' a' r' a' s' c' h' o' l' a' m' n' a' c' b' u' r' g' o' s' z' i' b' o' l' s' a' r' m' a' r' o' t'
o' h' a' i' t' a' s' a. N' i' s' d' m' a' g' f' u' l' i' d' o' t, i' s' h' a' l' d' m' a' g' h'
sz. Fiadnac s' i' t' e' z' e' s' t' i' m' s' a' m' m' e.

In lava vexilli facie.

Insignia Illustri, Spectabili ac Magnifico Dno
Sigismundo Rakoci, Comiti Comitatus Borsod, Ru.,
dolpho secundi Romani Imperatoris ac Hungariae
& Regis consiliario, olim Supremo primum Szendrői.
de post vero Agria: Capitaneo, ac Principi Transyl-
vania, Partium Regni Hungariae Dno et Siculorum
Comiti & cuius virtus summa cum gratulatione
sapientis difficilissimis temporibus apud Hungaros
claruit. Die 5 Decembris Anno 1608 in
Felső Vadász loco natalitatis suae pie defuncto,
cum vixisset annos circiter 64. Barbara The-
legdy marito charissimo, de Patria & de se bene
merito, ac ^{cum} supersubstitibus huius filijs Georgio
Sigismundo et Paulo Rakoczy moesta
fieri fecit

Homilia in funere
Spectabilis ac Magnifici Domini
Dni Sigismundi Rakoci & dicta
1609 21. Januarii
in templo S. erencino.

Christus Jesusban szerelmes Atiamfiai k.

Homilia szemeimet ez mi előttünk le tétet szomorú giasza
fordítván, szegény meg nyomorult hazánkna mind jelen valo
-s- mind rea következendő állapotia felől szorgalmasan, az
mint illik, gondolkodom; szivemnek keserves fájdalom miatt,
alig tartoztathatom meg magamot az sirással.

Mert az mi mennie sz. Atiánk, országunk mostani közönsé-
ges örömeben, es regóra kivántatott jelen valo chendész álla-
pattiban: az mi szimunket kiválkeppen valo keserőségnec
zaporával annira meg öntözé: hogj annac árja, nem csak
nekünk, kiket ez fájdalom közeleb illet; hanem mégj itten
ez sz. gülekezefnec bekén valo minden vendeknekis, böse-
ges kinyhulla fast szolgálatot.

De miért hogj nem valami történetből, hanem az szent
Istennec mégj mesolhatatlan tanachabol, lött: hogj ez mai
Boldog aszom havának XXI napján, az mi idvezolt Nagy-
Sagor Patronusunknak Rakoci Sigmund Urunknak,

Post inaugurationem
Matthiae II. Regis
Hungar. Posoni 1608.

2. Cor. 7-9. mértékletes es jsten szerent valo banattal, utolso tisztseget
teginnc: engedven az o sz. akarattianac, azon kerem o Felseget
sz. Fianac érdemejert, vigasztaloz. Lelkivel, kie mostan keser.

7sa. 61-3. grunc meg vigasztaljon: ez mostani banat helyeben örömmec ke-
netet adjon: es dichegetnec palastiat az keserues lelec he-
lyeben nuuchon.

Ennekem penig, ki ez jelen valo
sz. gmekezetnec epimletenec, az jstemec patikajabol, hasznos
orvoszogat hoztam, sz. Lelkenc bőséges ajandékkal erötelen-
segemet giomolicha, elmemet es meivemet ugi igarzsassa: hogi
ez Tekintetes sz. gmekezetben mostani beszedem, legien sent
nevenc dichegetre; az jelen valo hiveknek penig lelkekk
epimletekre szolgáljon.

Ti penig Tekintetes es Nagysagos Urac es Afzonios,
hirtelendö lelki pasztoroc, vitezlo es nemzetes nemesecc, irte-
letes tanachbehecc, felsö also rendszer valo bechnülletes ferfiac
es aszomiatatoc: kie ez sz. gmekezetet jelen voltotokkal fel-
ékesitetetec, chende sz. elmével, emberseges is akarattal, az
en mostani beszedemet meg halgassatic: tudatlan iffim
voltomat méltosagtockal meg segichegetec: es minden em-
beri giortosagbol szarmast fogiatkozasimat, igar atia fiui
szeretetnec bö palastiaival befedzetec - s - el törölyetec.

Miert hogy penig, jsten segedelme nélkül, mi magunk-
tol valaminec chac meg gondolasarais alkolmatlanoc
vagimc: burgo kömiszge sronc által, kerjuc o Felsegenec
menneci segedelmet, es fejenkert mordginc. Mi Atianc etc.

2. Cor. 3-5.

Vezec tanusagunkra valo igeket, az Szent János men-
neci ielenestil: irot könyvenec xvi részéből, chis Urunknac
inez szamos igéből, holot így szol.

Jmé eljövöc mint az lopo. Boldog az ki vigiar,
es meg örizi az o ruhait: hogi mezitelenen né-
járjon, es megh né lassanac az o szemérmei.

Ez az magiavaratra fel vöt igék: kiknec rövid értelmec
után, elől szamlalom az mi Christusban legiesen nyugvo Ra-
koci Sijmond Atiank életenc rövid historiaiat.

Mindeneknek előte somma szerint ez igekben az jstemec
Fia meg tanit arra, minem ^{vigiarással} kellien az o er vilagra valo
jövefines idejen lennie mind azoké, valakic ez testi halalaltal,
akornac az meg boldogitatot szentekk seregében fogadtatni.

Let dologrol tezen penig emlékezetet.
Elsö sor: Christus Urunc nichoda készülettel jön ez vilagra.
Másod sor: Mikeppen kelen o Felseget ez vilagi emberekk vörnec.
Mely két dolgot jér lassime meg mies rend szerint.

A Z E L S Ö R Ö L

Ez vilagi Fejedelmeknec, urakk, meg rögröt szokasoc ez,
hogi midön valahora menö szandekoc vagion, vagi postaisokat
vagi társzekereket elől el bochatvan, az o menetelec felöl
hirit tesznec: hogi készületlenül ne fogadjiac. De az
jstemec más szokasa vagion: mehre az lopoktól vöt ha-
sonlatossagat meg akarvön tanitani, azt mordgia.

az Fianoha mint
kiváltott kirallia
es Urakk una, migis

Mikeppen az tolvai eczakanac ideien, véletlen órában, mikor
az egész ház népe aluszik, nagy lappagva szakta az embert meg
lopni: mellet ha az garda tudná, az félőlem nem hadna ötét
Chendessen alanni, hanem vigiarna: ekeppen az én eljövete-
lemis titkon való leszen. Mert némeliekhez eljövöc virrad-
va, gyermekkorokban: némeliekhez ^{szokor} ~~keson~~ nagy mint iffiúságokban:
némeliekhez előalomban, idejett virágokban: némeliekhez
~~szokor~~ ^{keson} tudmillic vénségeiben.

Nem azért mondatie pedig Chrs titkon eljömi, mint ha
ugyan eczaka, magát el reitven, jönne el: hanem azért, mert
az ő eljövetelem ideien, az emberc, az lelki eczakanac
tévelgesében es vakmerő bátorságában annira be merülne:
hogy magien semmit sem gondolnac Chrsnac eljövetele felől.

Három kiválkeppen való okait találjuk pedig: miért
reitette legien el Jsten mi tölvenc azt az ~~szokor~~ ő eljövetelem kenappá.

Basil. epist. 141

I. Hogi az elhatározot napnac rövidsége miatt, az bñnösöc
kettségben ne eszerec: mint ha az Jstenhez valameg térsre
kíchiny máo engedtetet volna.

II. Hogi az kic ez világi ellenségekkel sok időtől fogva
chatafnac: az ő gőredelmec vegenec mesze voltaert, via-
dallióktól meg ne szomnienec.

de do chr. chrisf.

Harmadic okat Agoston D. meg mondgia mikor igi szol:
Latet ultimus dies, ut observerentur omnes dies. Serò
parantz remedia, cum mortis instant pericula. Az az
Az utolsó nap minche tudva, hogi vigiazzunc minden napra,
leső akkor az orvosas, ^{hat} ~~szokor~~ az halat eljöt hozrad.

Nem okanelkül hasonlittia tehát Chrs azt az napot fővhöz:
meliben mikor hogi az balgatag madarac, mikor halskot nagy
kedvelre hízalvan, veszedelmec felől leg kevesbé gondolkodnac,
hirtelen séggel meg fogattnac: ^{szokor} Szent Pal Apot mondgia, 1 Thef. 5-3
mikor azt mondgiac az emberc; békeség es bátorsag vagion,
szintén akkor nagy hirtelen veszedelem jó reajo, mint az terhes
assomallatra az szole'snec faldalma, es meg nem menekednac.

Noha pediglen bizontalan Chrs eljövetele napia: mind
azaltal amac bizomios voltát, két igével bizontittia. Mert először
mikor azt mondgia, Jmé; az emberc túria elméjét, mint egy
mely álomból fel serkentti, hogy ez dolgot álomnac ne itilie, ha
nem valóban gondolkodgion felőle. Továbbá mikor azt
mondgia, EL JÖVÖC; az ő eljövetelem immar mint egy jelen
való voltát jelenti: meliel minden egy napról masnapra való
halsztást ki rekezt. ^{De primo adventu dixit Joh. 1. c. 9. o's spiritus 7 9 filij, Jofum Chrsu v'vissit in}
^{carne 17. Quorsit et. Brandmill. pag. 363.}

Imo unig lib. 1. de
Contemtu mundi
-quantus adventus
Chri statit: duos
visibiles, quosdam
invisibiles, dicit ad in-
mortalitatem et judicium
et duos invisibiles
in commentis et mysticis

Amakokaert, miert hogi ez dolog az mi halsmunkert titkol-
tatot el: tarcharc dolgokat atoc, kic azt vélic ^{szokor} hogi soha
el nem jó, miert hogi egy ideig Chrs az ő eljövetelet el halsz-
totta: es emekokaert nagy vakmerő bátorsaggal az mond-
giac. Hol vagion az Ur eljövetelemec igirete? Mert ^{2 Pet. 3-4.}
miolta az mi Atisinc el aluttanac, minderec eleitől fogva
azon modon allonac. Felelien meg ezekt az elő Jsten az
Ezechiel Prophetával, mondvan. Azt chelekeszem, hogi meg
szomnienec ezé köz beszed, es többé ne mondgiac ez Jsmelben.
Te Propheta mondgiad nekic: el közelgettenec azoc az napoc,

Ezech. 12-22.

es minden latasnac dolga. Mert nem leszen többé semmi latas
heaban valo: es nem leszen hízeltkedő jövendőles Izrael hazaban.
Mert én Ur ar meli szot szolloc meg leszen: nem halasztati to-
vab: hanem ar ti időtökben engedetlen hárs szolloc, es meg chele-
keszen azt.

2. Pet. 3-9.

Fekelien meg sz. Peter, Nem késic ar Ur
ugimond, az ki ar igiretet tölt. (mikeppen némeliec kesede-
lemnec alittiac ert) hanem békeségesen vár minket, nem akar
vân hoj valakic el veszenec: hanem hoj mindenec ar meg térsre
igiebezzenec.

Hebr. 10-37.
Zin ventung est ve-
niel, et no tardabit.

In Psal. 36.

Ez féleket meg fed Agoston D. mondva:
Am bator tavol legien amaz itilet nec napia: bizony ar te utolso na-
pod mesze nem lehet: arra készich te magadat: ar mint ki megj
ez vilagbol, ugi itiltetel meg ar más vilagon.

Laert. in
ejus vita.

Olvasni ar Aristoteles felöl, hogi valamidön el akart
alunni, kezében egy rez góhóbit tartot, es alatta egy rez me-
denczét: hogi mikor kezéből ar medenczében esne ar góhóbis,
amaz zengésétől ar tanulatra fel serkentet nec: Ezen keppen
ar mi kezünkben mis mindenkor égő lampas legien, melinc vilá-
gossagától szemünk nec álma el vezetéséc, hogj Christussal ar ő
meniekezői lakodalmaban be meheszünk.

Matth. 25-10

Ez ar első kérdés nec igaz értelme; következik

A Z M A S O D I K R O L

Minemv kéjszólettel kellien ar el jövő Christust várnia.
As a kéjszólet kettőben aál: Vigiazasban es ruhankrae
meg őrizésében.

204
Hebr. 13-14.
Első kéjszólet.

Az vigiazas penig nem chas ar, hogi kiki meg gondolja élet nec
rövid voltát: hogi más maradando varast kelien keresni: hogi
halalanac es ar utolso itilet nec bizonyos voltát tudgia: hogi
minden nap ugi éljen, hogi chris ar ő el jöve telekor képszen találja:
hanem hogi kiki elméjében iol meg hanna-s-vesse: mind ar
jövendő élet nec öröcke valóságat: mind penig halala orajonac, he-
liene, modgianac, es ar utolso itilet nec, bizonytalan voltat.

Luc. 21-34.

Meli igi mehet veghez: ha ez vilagi szorgalmatosságoknac
ellene mondvan, minden szim mutatás ne krol jár sztenec előtte:
es mindene ket, nem ez vilagnac, hanem ar sztemec szemá nec tezeje
semit chelekedik.

Aholot tanuljuc meg, hogj ar keresztien vigiazas
nem abban aál, hogj ember ne aludgiak; mert Christus is alut: hanem
hogi elménk nec egyic szemével nézzic ~~mind~~ ar mis ec es krolomb
krolomb féle gonosságokat, ~~és ar az ő mi at~~ ar mi életünk nec rövid
voltát: masic szemével mind ar sz. sztenec nagisagos keziel-
meséget, mind ar következő élet nec véget len voltat.

Matth. 8-24.

Levdhetnéd: Mi okaert kellien vigiazunuk?

Két okaert. Mert először ar mi halalnac oraja ol bizonytalan,
hogi szökésig mind ejel nappal gondolkodnuc, honnat es michodac
vagiunc ~~legis~~ ^{legis} megveis michodava lejendvone. Mikeppen hogi ar
kie sellier ségben es béres harban lakvan, midön gondolkodnac alla-
pattoc felöl, sockat egy igiőbbben viselic magokat: igi valakic
gondolkodnac felöle, hogi ez testi élet nec hálókát szten chas
ideig engette, mind mértékletésben él nec, mind örömesben meg
halnac.

sz. 2 al módotta
is habong hie
manu hie liu tuki
Heb. 13-14.

seneca epist. 40.

Amaképpen

Lib. de anima
cap. 2.

1. Tim. 6-15.
11.

Jobi. 7-1.

2. Tim. 3-4.

Seneca ep. 26.

erat. in Adag.

Act. 14. 22.

Living lib. 10.
de cad. 4.

Matth. 24. 13.

2. Lutatich
in Lacon.

Matth. 10 - 38.

Amakokaort hogi meg ne' chala'sunk imer harom dolgot vegre
es munkben. Elso'ben, honnat jottunk: Bernhard D. azt mondja
hogi hig nedvessegtol. Amakutanna, hova megimne: pornac es
fergetk hehere. utolszor, ki elot adunc sz amot: oh kirah elot,
ar ki minden kirahia konac kirahia.

Masodszor vigiarnunc kel, mert ar Sz. Job ar embernek eletet
hasznaltia az vitezseghoz. Miveppen azert hogi az vitezec az had-
ban vigiarnac, es ha szimten alusznakis fegiverekben strafat alvan
szumriadnac: midon penig vigiarnac, szemeket, hogi lassonac, fel-
mittia: igy mis fstermec is vitez u'leven, ne egiechro'c ma-
gunkot ez életnek szorgalmatosagiban, hogi amac kedve'ben
leheszunc, ar kitol valartakunc az vitezsege: es miert hogi
bizontalan nichoda hehen varjon minket az halal, mi ar halah
minden oraban varjuc keszen.

Ar regi vitezeknek mindennapi eledelec foghagjma volt:
mit chudalkozunc tehat mita, ha ar Chrs hivenec czimeruc,
es ar memorisagra vivo' utoc momorusag?

Ar Romajiak kosszol senki ristet nem viselhetet, valaki
his eszendeig nem hadakozot: mit chudalinc tehat, ha chac
ar tehet ar oroc életnek polgar tarsa, ar ki vegiglen meg ma-
rad ar keresztieni vitezkedesben?

Ar Lacodamonbelic minden egie'b killyo' mesterszegeknek
le mondottac, chac hogi inkább hadakozhasznac: S nem le-
szere tehat ar keresztienek gyalazatos, ha ar leski vitezseget
imilien omollian veszend' állapotert el hadgiac? Fzenis le-
szen. Christus mondja: valaki fel nem veszi ar onkeresztmet,

es nem követ engemet hátul, nem méltó en hoztam. Ar vitezokt vagio
sac ellenszegoc.
Ar mi ellenszegunc ar mi saiat festunc, ar jelen valo rosz
vilag, ar Satan: kiket Sz. Pál seteszegette vererinec es lelki ephes. 6-10
gonossagokt nevez: mellic miert hogi sivo orozlon modra szunc,
len ofhomotnac minket, fel kel keresztunc es felis kel o'lo'rnunc 1 Pet. 5-8.
Chrsusnac Szent Pál Apostol alval chinalt fegiverit, hogi ellene ephes. 6-10 etc.
alhaszunc az veszedelmes idoben, es ellenszegintk truzes milait
hakra verheszuc. Errol mondja Chrysostomus D. Lib. 2. de
Ar io'vend' élet meg koronarasnac ideje leszen; de az jelen valo
élet farassagnac es bai viadalnac napia.

Olvaszunc ar vilag biro Nagi Sandorrol, ki mikor latta
volna egi szolgaiat, hogi akkor chinalta ijanac ideget, mikor
ar derec sereg ar ellenszeggel mar rotkozetre szemben szallt
volna: ugimint egi haszon talan embert seregebol ki roze: miert
hogi akkor fegivere keszen nem vala, mikor vele elmi kel vala.
Tehtat miveppen hagihatra ar elo' fzen brontefetlen, valaki
erribc intesit frole mellol bochatvan, keszroltenol talalhatnac. III.

Harad 30... veguc es munkben megis itten art: hogi ar vitezec ne hivenec ar ko-
visekba, hanc jarnac s. k. t. me.
Ha ar Jsrael fiaiac szukseg volt keszrolmec ar utra, mellic
Argyptusbol ar megis igint Canaan foldere menterec: me mivel
inkab szukseges nekunc ar mennie Jerusalon utara keszrolmec.

Es miveppen hogi aron Jsrael fiai, minkele'tte ar igirenc
foldeben mehetec, ellenszegeckel szemben szalvan meg vittac es
diche'etes gio'zedelemmel jartac: Eckerppen ar igar hivenec,
minkele'tte be mennec ar Urnac nyugodalmaban, chataznic Apoc. 12-15.
es gio'zedemet

2 Tim. 2-5.
Jes. 10-13.
2 Tim. 4.

es józedelmeket venniec: mert krolomben meg nem koronaz
tatnai, hanem ha igazan tusakodnac. Isten szent visze
vala istennek Abraham az hivökneec Attia. Isten vala Josue
kimek kömörgefeere az ~~vasta~~ egen valonapes hold meg alla.
Isten vala, David, Josaphat, Ezechias. Isten vala szent
Páhs, meliet o maga bizonyit, monduan. Amaz nem es harczot
en meg harczotam, futasomat el vezerstem, az hitet meg tartotam.
vegerebe le tetetet emekem az igazsagnac koronaja, meliet
meg ad ennekem az Ur amazz igaz biro, amazz napon.

Masodic kejszölet. Masodic kejszölet ebben al, hogy az ember ruhajat
el ne veszesse. Michoda ruha legien penig az, megmondja
Chryst: monduan. Hozzáat ide lelki szemeket, es megmutat
tatam lelki mezitelensejetekeket. Az lelki öltözet az igazos
chelekedet: az lelki mezitelenseg az önn. Vallion-s-ki él
hetet nagisb kedveere az barsonyban juro kardagnal? Mi
lehetet segenieb az Lazarusnál? megis az kardag szökölkö
dot az igazos chelekedet ruhaisa nélkül: az Lazarus penig
azonnal ekes volt.

Egi szoval megörzemi az mi ruhankot annit tevesen,
mint az mi kerertiem hivatalunkban szorgalmatosou el jaimis
Gal. 6-9.10 az jo chelekedetben meg nem vesztölm: mindeneckel, de
kivalkeppen az mi hitunk cheledivel, jól fenni.

August. de perse. Ez am amaz bokaig ero papi öltözet. Ez amaz menio
szagnac kulcha.
Clemens in
Pardmlio.

Ez amaz eledel, mely minket az jóvendö élethe, ujimint egi uti
iand, kiser. Ez amaz meniekeröi ruha, meliel az mi termé
szentelensege, nem krolomben fedeztetec be, mint testi
undoksajinc az kilsö ruhaval. Amiekskaert ha az io cheleke-
detnec es fegyhetetlen életneec palasztat it ez életben reme vesztoc:
az mas vilagon ^{az} Chrs arattansagomac köntösevel uji amira
fel ruhaztatimc: hogi elebbem undoksajimtk megc chac kilsö
jelenségeis megc nem lattatnac. Erre hi Agoston Doctor.
Jel eljetece, ujimond, hog gonoszul meg ne haljatsc, mint amaz
Istentelen gardag. Erröl mondja Oremus D. Nemolvas.
tam hogi senki gonoszul holt volna meg: valaki szeretetnec es
kegyessegnec chelekedetivel bövölködöt.

Regenten valameli vitöz fejiveret az hadban avagi el
vesztette avagi el idegemitette, fejével érte megc. Hogi hadna
tehat Isten öntetetlen, valaki ero ruhajat elverti el idege-
miti: melynekül az élet halal, az paratichom pokol.

Bolondoc tehat azoc, az kie noha gonoszul élneec, megis jól akar
nae meg halmi: mert nem lehet amac gonosz halala, valaki
jamborul élte: amac sem lehet io halala, valaki Istentelennül
élt. Isten mezitelen vala amaz Nabal, Amannal, az
Babyloniái Boldisar kirallial. Isten vala Judas Hca-
riotes Ananiassal es Saphiraval. Isten vala Nero
Chazaris, kit az magatol irot Epitaphium meg bizonyit.
Dedeorse vixi, turpius perem. Volt gialaratos
étem, uradkeob veszedelmem.

Sardanapali momineco inscripti fuit: Hac habeo, quae edi, quae exarurata libido Hansi.
Plutarch. de
fort. Alcxandri
orat. i. pag. 350.

Origen. homil. 1.
in Josue.
200
Serm. 24.
de v. Dm.
Hieronim
epta ad Nepot.
August. serm.
4. ad fratres
in
tr. mo.
April. 6.
Hog hadna pag. 446.
Seneca. cap.
11. de tranquill.
1 Reg. 25
Eph. 5.
Daw. 5.
Matt. 10-4
Act. 5.
Sueton. de
Europ. lib. 8.

Ar Lacedamonbeli amar viteri meg brontetec, ki
ar o paissat idegen postoval ekesitette vala meg. Ar Jstenis
oha brontetec len nem hadgia, ha ki életben ez o ruhait
Jstentol nem parancsoltatot portoval fodorza: meljruhat
addig kel reme vennone mig ez uton vagiunc: mert minek
utanna meg halme, Jstenhez valo meg teresre sem heli sem ido
nem engedtetec: ez élet után ki ki arzal bir, melket élete

August. in epist
54 ad maudon.

ben kereset. Es ar mi sulhasb, halalunc oraig halatoni
az poemiten fiat, veszedemes: mert az egész sz. irasbanis
nem olvasinc többet az keresztan froggo tolvainal, ki halala
orajan Jstenhez igaron meg terit volna. Chryso-

herm. in serm
38 pon. serm.

mus mongia; Ha his keresztet vetkerunkis, az igaz meg
teresi által mind meg bochatat: de ha poemitentia nélkül
halme meg: avagi fogunkat chikorgattinc, avagi jaigattinc,
avagi sokat kerunc: de megb chac amir sem talalme, hogi
ki kisebbic ujanol melvunc horenee megb emhiteseve vagy
egi chep vizet bochatana.

in prion para
nisi ad thro
egy lapin.

Amakokaert, mikenen hogi az hajos mester latvan az
rea iorendo szel veszi habovut, elfobennis az Jstent hija
segitsegul, hogi bekevel juthasson az partrais mingiort vi-
torlajat osve vonzza: Igy mis igaz hivec tudvan ele-
trontek rövid es bizonytalan voltat, Jstenunket riza szibol
szarmazot koniorgesvunketl kerjuc, adgion igaz hitbol valo
kimulast: mis a ^{arom} oh Adamnac gonoszagis osve sedven,
az Ny Adamnac artatlan palastival be fedezsinc, es ke-
szichinc magunkot Chrsnac amare dichoseges utolso eljovelekre

Plutarch.
in moral.

Ez az szem Janos irasabol vot igeknec iras szerint
valo értelme. Kovetkezie mar fel tot czelomnac
utolso resze, az mi jduetrol Patomusunk eletene
historiaia: hogi ennekis megb hallasara egy kiirim
idot engedjeter, felette igen kerlek.

Aegyphusbeli sok szaz esztendo tof fogovan valo jo
szokas ez volt: hogi midin valameli neveltes fo renden
valo ember kozzmlac ki holt, minkeleotte koporsojaban ar el-
temetesre be tottec, ar megb holtat, ar kinec kedve tartotta, va-
dalmi meg engedtec: ki ha gonoszul talaltatot emi, ar biraknac
torvenybol ki ment itiletek szerint, ar el temettetesre meltat-
lommac itelric lenni: Ha penig jamborultelt, ar o életene
dichevethhez kerdetec: es gyermekege tof el keroven, minden
jogzasos chelekedetit illendo oratioval elol szamlaltac.

Alexand. ab
Alex. lib. 3
c. 7.

Vallion-s- tehát kichoda tulajdonitria nekem vetkirol:
hogiha en, illien bechnolletes gnlekeret elof, ez helien, ez
Jstemec szekibol, ar misz. eletu Patomusunknac magayi-
lekeset, jogzasos chelekedetivel egietemben rendel elol szamla-
lom? Kivalkeppen hogi ez dicheveth nec nemovel; mikenen
regenten ar Romai iffiac napi dichevethes dolgoknac megb
proballasara fel inditattac: igy ar mi fel sendrolt viterink-
nekis legien mint egy trondoklo trikor szemek elof, melken
be tekintven, illendo példaval mint egy osztonnel, emleke-
re meho dolgoknac kovetese fel gerjette senec.

Szöveget azert ez mi tekintetes. Nagysagos szent
entekijeto Rakoci Sigmund urme, szegeni orszagunknac
Uyvar megiejenben, az o edes szöveitöl vea maradt hazaba
Felső vadasson: mikoron irnamat Christus szöveiteje után
negiven negi esztendő fölöt ezer öt százban.

Attia Rakoci famos, noha nem felettéb nagi méltosa
gu, mind araltal Xemes agybol szöveget bechölletes fö
ember volt: ugi mint, ki dicshetes hirt nevet, jo erköl
chével es maga viselésevel minden rendeknél bechölletesé
kedvesé tötte volt. Ez jószágoknac kivalkoppen valo
gymöleheit urunkban o Xeban annira be oltotavole:
hogy mihelien idejében es festenec állapotában giarapod
mi kezdet, mindgiart meg felett imez körönseges beszédnec:

Generosa planta statim est cum fructu:

Az jo nemü palanta, mindgiart hasznát mutatja.

Ez o Xega io indulattiat az Attya latvan: mihelien gyer
mekedél állapotában engedte, viraganac idejét hevolkodaf
ban mutatni nem hadta: hanem elmejenec iobban meg elo
sitése, es az tisztéséges tudomanioknac tanulására Scho
laban jartatta: értven - s - tudvan art: hogy az deaki
tudomány kivalkoppen ezert volna kedves; mert az dicshé
jertes természetét ekesen fel ruhazná. Ottan az eszes talal
na, mely által bölcshet lehetne. Ottan az hadakozo talal
na, honnét elmejenec jószaga meg erősitéfnéc. Ottan az
fejedelem talalna, mikoppen kellene az o alatta valokat
eggyességben tartani.

Erasm. in Adag.

Castidor. var.
lib. 10. epist. 3.

Sőt az mi leg nagiob: ez fejone felet valo kerec egyt alat
nem lehetne ollian méltosag, mellet az deaki tudomány fel
nem ruhazhatna: ugi mint, a honnat, mint egy kut föből, szar
matnának mind az jo törvénc; mind az körönseges tarsa
sagnac eszes gondviselői, segédi.

Az Scholabon penig hogi idejét nem haszontalanul foglalta
legien, mi van vagion. Mert nigh az kegyetlen betegség
o Xegamac leze erjét el nem vötte: nem chac akarattiat
irhatta levelben, es masnakis kere irajat el olvashatta: de
megh töb foglalatossaga köröttis, az szent Bibliamac, es
az jól viselt dolgokrol iró könyveknek olvasasaban magat
jóörönsegesen giakorolta.

De mi haszna nekem ezeket, ki maid mindenekkel körön
segesec, elöl szamlahom. Azoknac az jószagos dolgoknac
elöl beszéllésere terec, ki o Xegamac tulajdomi: mellicket
annal örömsben hozoc elöl, meljnel inkább azoc, nem chac az
mi szüc orszagunktek tudasara; hanem megh az mesze ki terjet
idegen nemzete knehis értése vadnac. Mert mi helyen o
Xega valamemire fel sendult: az o belé sztentöl öntetet
kölömb kölömb féle ajandekokat, tobzodassalavagi tuniasag
gal nevedésében megh nem foitotta: sőt inkább elmélet
nagi es kivalkoppen valo dolgoknac gondolattában foglalta:
testét penig, amaz régi híres neves Romai vitézec mod
giara, lovatek margalában, puska kezijal valo lövöl
dőzésben, maga korachukkal valo körzőkésben, ugy annira
giakorolta

Cyrillus.

giakorlta: hogi minden hozza hasonlo ifiakon diadalmat vö
 Thucydides három dolgot kivon az vitez emberben:
 Hogi az hadnac mindennemü ki meretelere készen legyen.
 Hogi mindent, mely az vitezhez illetlen volna, szögienien.
 Hogi előtte jarajahoz hív es engedelmes legyen.
 Mind ez három dolgot ő Naban megis giermek déd idejében
 is fel találjuk. Mert megis gondolván azt, hogi az jószagos
 chelekedetre vivő ut darabos es meredec volna: melien senki
 nagy farafsagos munka nélkül nem járhatna: Nimeko-
 kaért ehseget, szomjusagot, az égnec minden fergeget,
 hevét, hideget, esőjét (melyektől az giengen tartot iffia-
 felette igen irtózna) kiválkeppen valo chendességgel szer-
 vedte: hogi így mind az vigiara, -s- mind az hadi-
 fortchoknac könnyebben valo el viselésére alkalmasabb le-
 hetne: mas modjara földön egy pokroczban sugorgani
 nem szögienlet: Soc eczakakon szemét alomra be nem
 hunta: magaval el hitetvén azt: hogi senki jó fejedete
 es hadnagi nem lehetne, valaki az hadakozasnac modgiat
 fundamentomtól fogvan megis nem kóstolta, tanultra volna.
 Mely iffiusaga viraganac gromöleché, mind az N. gos
 boldog emlékezetü Primi Gabrielnac fegyver hordozo ked-
 ves mafsagaban: mind kiválkeppen ez Ur hatalomac utga-
 na, amas híves neves Eger varaban, az legies emlékezetü
 N. gos Forgach Signon es Ungnad Christoph Capitanja-
 gokban meg mutattra. Mert Soc félté ki vitésekben es
 chatakban, az ellenséggel oly bátran ~~vagy~~ koptat tört

Junioris militie
Capitanus.

es vagdalkozot: hogi Soc fő vitezeknac emberseges is aka-
 rathokat jól viselt dolgaiert magához édesitvén, méltomac
 iteltetot, ki Egrenaz iffia vitezeknac Hadnaggia lenne.
 Mely hivatalban, ugi mint Jstentől az viadakra fel kent vitez
 nagy dicherettel viselte magát: kétségnekül titkon rogatvan
 ő N. gat Christus Urunké imaz mondasja: Jambor es hív szolgam,
 kevesen hív voltak, emekutama Sokra bizlac. E
 Ez jó indulaton mint egy garadichon Jsten lassan lassan fel-
 jeb vitte: mert Chaszar ^{Urunké} Felsege is engedelméből, nem soc
 idő mulvan, amaz Magiar ország vég erős hazaban Szenderő
 varaban levő híves Magiar vitezeknac Capitaniaua tétetéc:
 az holot, miert hogi immar tiszti uton az ő vitez karjanac szar-
 niat inkább ki terjerhette: elmejenec es erejenec vitez em-
 berhez illendő jelenésig meg akarvón mutatni: hazaknac
 szomszéd ellenjéivel minden alkalmasosag által szemben
 szallot: kiket neha futva szalartot: giakortab az Jstentől
 köszörmöltetot kardal, véreket az földre ki ontvón megis szög-
 ienitet, őlt: nem keveset kemennien meg kötörvén, az ő
 jóredelmenece szekere előtt nagy trombitaszoval fogasgra vitetec.
 Ez ő N. nac Capitanfaga idejében probalt nevezetes haracoc
 közöt, kiválkeppen valo emlékezetre méltot kettőt találunk.
 Elő az: mikor az Fileki, Szechemi es Nogradi négy Béc
 az Budai Tőzőkkel, országunknac purtitasara, nem
 kisebb bátorsaggal mint erővel ki rőtven, Hangatfot, Sapot,
 Domakot el rablottac vala: ő N. ga követvén az vilag birt
 Nagy Alexandernec példaját, minden késcdelem es haladéc
 nélkül, az ő N. ga Capitanfaga alac levő vitezekkel, es
 egiebrnnet

eziebrmet való keves számu sereggel, az Saio vize menté
ben, Kazánal Jsten segedelméből az ellenféggel meg
vették: Gemec sokakat le vágá: nem keveset foglagra vit.
E szép meréséggel, nem chae az józedelemmel jant vitorzák,
demég az kőről való vidéknekis nagy örüenderésével
háza tért.

Továbbá 1577 esztendőben, nem
kiseb méltóságú hirt nevet talált amár Szixai egy hont
kor Szent Márton nap táiban: mely józedelmés viadalnak
nevezésén, még amár magas égen akkor taniat röstökös chik-
lagis örüenderet: es vilagoskodásával, majd mind egy ta-
nubizonfogot töt, ő Niga akkorbeli híven való fogloda-
nak, hamar napon való megfizetéséről.

Mert látván országunknak gondviselői ő N-nac serény
fogloda-
ját: nem itillék méltónac lenni, hogi chae az Sze-
deréjécc dickekednénecc illien választot vitézzel: es hogi di-
cherefesen viselt dolgai ott az hegyes völgyes erdős földön
majd mint egy el temetnénecc: hanem az ő vitézi karja-
nak tagasab mezőt választván Egri fő Capitanisagra
emelet: mely bechnolletes Capitanisagaban, semmis nem gon-
dolt, mely házonkél hasznára nem löt volna: semmi dologhoz
nem kerthet, a honnet valami kár vagy gyalázat követ-
kezhetet volna: Sőt minden chatakban, vitézekben
oly jó szerenches előmenetek volt: hogy mihezt az ellenfégg
az Egri veres tafota rongios zászlót tavol földön meg
latta, egészege fölöl jó idején gondolkodni szégiennec nem tartotta.

Ez ő Niga Capitanisagaban való 1588 esztendőben
amár nevezetes es józedelmés Szixai majodie hánt Szent
Mihaly napján: holot szemekie szerint vitéz modra harcol-
van: az ellenfégg közzöl sokaknak holtriglan való siralmas jait,
az foglókac kedves meg szabadulást, szegőnj meg pusztult
házonkél ideig való piherejt, az kezerien vitézeth draga szép
meréséget, ő magának öröcke való hirt nevet nagy józedel-
mével szerze.

Ez hozrozal után 1593 esztendőben, Fitec es az
töb vitég hazaknac vissza meréskor, mind karjával, eszével,
mind pengi Soc kölyegével ő N-ga minniamuthé memit használta
legier, milvon való tanubizonfogot teper fölöle nem chae az
Magiarisag, hanem még az Felfeges Rodolphus Romai Cha-
szaris, országunké es minapi kiraltia, az ő N-gonac jó ked-
vélöl ajandekozot czimer levelében. Mert midön latta,
volna ő N-gat, hogy viselt dolgainac, bölt es eszes elmejenec
szármival, az töb Nemes renden való emberc felet, mint az
Sas az töb madorac felet, emeltetet volna: akkorvan ő N-hoz
való belső jó akorattianac kiljó jelenéget meg mutatnia:
eczer smind ő N-gat az Magiar orszagi zászlos Uraknac ser-
geben fogata: nevéis pengi az Magiar tanach Uraknac
regestonaban irata: meg akkorvan amár mondagnac felelni:
Sol illustrat radiis caelum & terras; honor hominum actiones
praclarissimam faimora: Az az: Az nap fenevol az eget es az
földet meg vilagosittia: de az iszesség az emberétt híres neves
chelekedetekét meg ékesiti.

Pontanus de
Magnanimitate.

Ez bechnol.

Ez bechnolletos melosagnac ajandekozasaval egyiöt
o' Niganac eleitől vea maradot ezimeretis meg uita öregbité.
Mert amar régi Unicornis hehüt, latnac immar két koron
nas ki terjeztetet szornial valo sast, kikrec job labok
ban egyegy mezitelen kard; az ezimernec penig alljan ha
rom kösnikla tetejen egy hét kölvöjü kereket.

Akarode penig meg tanulni mit akarjanac mind ezek.

Hald meg - s - tanuld meg. Mikeppen hogi az Sas az
Jupiter jegomi Jsten madaranac, az több madaratké penig
kirallianac mondatie: ez enképpen ez mi idvezöla u
rumkis Christus hű szolgajanac, Chaszar kedves hiednec,
es Magiar orsagnac jó segedelmenec életiben méltan nevez
fethetet: mely biztességet az Sas feikben valo koronac ab
razolnac: az ő job labokban valo mezitelen kardoc, kö
lomb kölvömb féle chataokban faradhatatlanul valo vitez
forgolodasat példarzac. De vallion-s-mit jegiez az
ezimer harmas kösniklajan allo kerek? Mit? Ez amar
igaz szerenche kereké, kinec hét kölvöje, életénec hét
kölvömb kölvömb féle szerenchejet abrazolia: es az alto sze
gény rendből először Egren ifjú vitezekté Hadnagyisagra,
másodszor Szenderoi Magiar Capitanisagra, harmadszor Egri
Capitanisagra, negyedszer Nagysagos Urasagra, ötödösör
Chaszar ő felfoge tanachosagora, hatodszor Erdeli Guber
natorisagra, hetedszer Erdeli Fejedelmsejre mens allapat
tiat vilagosan mutatnia, es chelekedetnec vége bizonyittia.

Szerenche
kereké.

Xenophon azt írja, hogy midon valaki é'lefenec neji
ven esztendejet meg' halatta, nem tartozot tovább vitezkedni:
de mind ezzel sem gondolt ő Niga: az ő e'lebbi pália futasatol
meg' nem akart chökönni, hanem ^{verszegébenms} országunkte teste szakadasa
valis akart valami lichiny chendesz pihenést szerzeni.

Tam bizonyosat teszen az ő Niga Uri vitezsejéről az
ellensejnek 1594 esztendőben Thuramal valo meg ve
relse: Hatvan varanac vissza merte: es 1596 esz
tendőben az keretesi harcban valo is forgolodaja: mellicsköl
ha én érdemec es melosagoc szerent akarnac szollanom, be
szédemnec vége e'leb az nap nyugatnál nem lenne.

Adgion az sz. Jsten, szöksegesis volna bizony, szegény
haranték mégis egi Bonfinius Antalt: ki az momorusag
ban be morvöl Magyar orsagnac magaval egyiöt meg holt
Cronica irasat, halottaiból fel tamarza, es az Magiarisagnac
viselt dolgait historiaban írja.

De hogy ezekről is immar többet ne szólac. Vallion-s-
lichoda volna itten közzolerec: az ki nem emlékeznec orsza
gunknac ez minapiban valo siralmas esztendejéről? mikoron
amar két ravasz olasz vad kan Jan-Jacob Borbianus es
Basta György, minket Magiar keretieneket országunkból ki
akarnac vala turni? mikoron hazánkban loc vres kard hive
heker lattime, mikor loc puska ropogast hallottime, mikor meg
mondhatatlan retteneseket szenvedtome: mikor amar frem em
lekezhö Bochkai Jstvan Fejedelmnec minden ve'lekedésnec kivöl
Jstentől oltalmul adatek: vallion-s-lichoda az, a'ki akkor
o' Niganac

ő N. gonac söt észrendőc által megért bölcs tanachával
nem élt? Kicboda az ki az friggjel horzanc köttetet mo
tan sromszed baradinkat, hogy országunkban kart ne tegyenec,
baratsagos beszédevel ~~konstata~~ es ajandekio zafaval tartoztat
ta? Azt mondom, es minden hallottara, ^{az mit hallottam} mondom: hogi ha ez
mi vorunknac köfalai szolhatnának: haonk meg marada
sara massal közlöt bölcs tanachit talom maidon ki kvatanac.
Nem illic tehat halaadorolunkhoz ő N. gonac enni jo chele
kedeti mellől szoraz labbal el mennünec.

Idvezrolu Bochkai Fejedelmunkis ez ő N. ga eszénec jo
ézt erzette vala. Amekokaert hogi Erdelyben, ő Felsőge
tavol létében, valami tamadas ne lenne, ő N. gonac a karattia
ellen, sok szép beszedi után hehette Gubernatorfagra be küldé:
mely tiszben az orszagot oly kegyes Atiai modra bírta es igaz
gatta: hogy Bochkai Fejedelmunc keserves halala után,
az híves neves Erdéliec ő N. gonac híven valo forgolodasain
illendöb fizetész nem adhattac: hanem hogi az otben lako
harom nemzetnec eggiezo akorattiaabol Erdeli Fejedelem
szere valasztanac: es ugi mint Jstentöl mutatol Fejedelem
Attiokat uralnac es engedelemmel halgatnac. Ebben er
meltosagos állapotban oly mértékletesen viselte magát, hogy
az mint az Agathocles kiralyrol olvasnac, el nem felelke
zet vola, mi volt, mi volna, honnez, kitöl es miert vötte
volna jelen valo tekintetes állapotiat. Ennek igaz voltat
megmutattia, az ő N. gatol Erdelyben verettetol ő reg orni
nakis firtol valo irafa, melhez vöte vala az Szent Pal Apo
stol levelebol ez ijikkel: Non est volentis neq currentis sed

#es Makoviczanac

Roman. 9-16.

212
miserentis Dei. Az az: Nem ate' ar ki akarja, sem are az
ki futtia, hanem ar kömörvölö Jstere.
Plutarchus irja: Miekeppen ar juh mellett valo komondoroc, In moralibz.
nem atest vigiatnac hogy magokat, hanem hogy az juhokot, feltic:
Erenkeppen ar jo Fejedelemnec nem annira szöksej magát, mint
országat, feltic. Amakokaert ő N. ga mi dön mint egi okor
ör allo, maid mint egi szemével latná, mind az Erdely orszagra
követközendö szél veszi haborút, mind testi erejénec, az söt
gond es idő miat napról napra valo fogiatkorasat: Erdelytöl
kegyes Atiai modon végb böchuját vöven, ez testi élelet ahol
Jstentöl vötte vala, az halat által ott ismeg le akorvon tenni,
országunkban vissza tere: mely ő N. ga Erdélyböl valo ki jo
vetelmeec okat Tartfalon szajabol ezt hallottam lenni: Mert
nem akartam, ugymond, keresztien ver ki ontasoval magamnac
nagisb urasagot keresni.

Ezek ő N. ga idejénec iob koraban az hadakorastban
dicherelesen viselt dolgomac rövideden valo elől szamlalasa:
következnee in ar azoc ar joszagos chelekedetec, mellicket ar
had kivöl ő N. gaban kezunkel maid ujjan meg taparvathome,
mellickeket volt Jsterehez, felebarattiahoz es magahoz. Tikke
ket megis kerlec, beszedenec utolso veses veszech kejeletis
chendeszen es minden unatkozasnelköl meg halgassitoc.
Jsterehez valo kegyességenec es emberekhez valo szeretkenec
mivom valo tanubizonfagi radnac mi nálum. Mert ha Joseph
Patriarchanac az ő Atia hazahoz valo kegyessége, hogi ele
gedendö gabonával taplatta meltan dicherele ar sz. irasban:
mies melcom

miis méltan fogadginc bechrölletes emlékezettel es hala-
ado szívvel ő N. gonac imer kegyességét. Mert midőn
latta volna egész országunkban való hívőknek lelki ehfűge-
ket, az elő Jstennec Oh es Uy Testamentomat, ~~me~~ kis mi
szent Bibliának hívünk, mely még Magyar nyelvön egészen
szalmé nem vala, nagy szorgalmatossággal, sói kölséggel,
szép vilagos öreg betűkkel 1590 esztendőben vifolban
ki nyomtattatta. Mely annival nagyobb kegyesség, memivel az
lelki ehfűge nagyobb es frörijűb az testi ehfűgnél.
Ehez járul éris, hogy mind életében nagy sokszor, mind penig
char halála előttis, sóc keretken tudos iffiakat idegen orszá-
gokban, az tiszteleges tudományoknak tanulásáért tulaidon
kölséggel küldöte: kiket, mihelien patria futasokk czélját
el érven országunkban vissza tértec, mingiort hazánkbeli
Scholakk es Ecclesiakk gongvi viselésére, kegyes Athai imer
latból szarmazot jó akarattal ösztogatos: az kic jól tudom,
hogy az kic még hazánkban élnek; avagy még mostis Né-
met országban tanulnac, haladás voltokat (miert hogy erő-
telen állapotoc miat külfömben nem lehet) dichegetes emlé-
kezettel még mutattiac. ~~As~~ kis el hittem ő N. ga-
nac maradékihöz haladáslanfagnac vetkében nem talál-
tatnac: kiket el hagiöt igiekben tanachával tapasztali:
kiket szegény nyomorult állapotokban kölséggel, gabonával
segitet: kiket az ellenség sarica alól pénzével ki-
váltuon, szabadfagoston éhni engedet.

213
Tho vabba az kegyelmes nevet nosta ő N. ga fel nem
vötte, es magát arzat nevezni nem engedte: mind azáltal
mind beszédében mind chelekedetiben kegyelmes volt: tudom
art, hogy itt ez földön Jstennec képét es tisztit viselni, kinec
tulaidona volna az kedvezés es kömörölletesség: mely jószágta
inkab akarta Jsten nyomdokát, hogy nem mint ember szokását,
követni. Amaku tanna artis jól tudta, hogy nem forealla.
tokk, hanem egjigim emberetk parancsolna: kiknek jó akara-
tu engedelmességeket, semmivel inkab magához nem édesíthet-
né, mint kegyelmes es majas beszédével, az mint orz Salamó
bizomittia mondvan: Thronum Regis corroborat Clementia
Az kiralynac kegyelmesség öregbiti birodatmat. Es mi keppen Prov. 20-28.
hogy az Ania méh nec avagi ugian minchen fulakja: avagi ha
vagiomis másé véle még nem chip: ezenképpen ő N. gais
az mint, mikor es kikhez illet, kegyelmes engedelmes volt:
giakorta szajábon viselven szent Pálnac imer mondasat: Rom. 12-ult.
Az ember telenséget, ember séggeddel giörd meg.

Telhis életében penig mertekletes es józan elméjű volt:
mert az tobzodástól nem külfömben felt vetteget, mint az
eczaka járo kormarios mesterec az tengerben való köfpa-
laktól. Hallottom nem igen régen ő N. gonac sóc esz ten-
dőtől fogvan kedves vitéz szolgaiat arzat dichekedni,
hogy soha nem latta volna ő N. gat italtol meg részegni-
nec lenni. De

De om bator ^{az emberek} ~~nom~~ ~~erac~~ semmit ne szollionac az ő
N-ga legieszegeöl: Soha el nem feletkezne ő N-ga az
Isten igéjének halgatasára végen chinalt templomoc, kiket
pomlot es pusztá állapotokból szépen felépítet: kic köz.
3ml ez Szevenci fundamentumától fogvan, ilhien szépen
az mint lattinc ő N-gától rakattatot: mely templom az ő
legies Urának halalan valo somoru banattiat, ~~szé~~ fekete
giaszban öltözöt fala val es frékivel bankodvan jelenti:
ohaitia ez praedikallo frék, sirattia az benne valo nép, es
méltannis sirattia. Mert (hogy régi időt elől ne hoz-
zac) erőtelen háznaknac imez rendel Istenben elalutt
N-gos szövétneki után, Homonnai Istvan, Forgách,
Simon, Dobo Ferencz, Bathori Istvan, Chaki Istvan,
Bochkai Istvan, Thököli Sebestien az en tanu jagon-
nac vezere, N-ari Pál urac után: er égj megis ért
őreg ur vala: kit er mostani időben, országunc trükörne,
N-gos urac tanach tár háznac, Nemessecegieb rendekkel
oltalomnac méltan ismérhetek: kit az sz. Isten, mikép
pen amaž Geth varasbol valo Obed edomat megis adot
vala; hogj az Isten frigy ladajanac böchnülletes szallaf-
adot volt: crenképpen ő N-gatis Isten hozzaja valo ke-
giassegeier, minden ő elei fölöt ammira megis ajondekorot
vala, hogj méltan dickekedhetet, hogj ő N-ga adot vol-
na az Rakoczi nemzetne N-gos nevet es böchnülletes.

2. Sam. 6-11.

Mi annakokaert mind ezeket jól értvén es tudvón, imez
előuranc valo fekete viragos kamuka zászlora, mely diche-
retes emlékezebe ^{er templomban} fel tétetit, az ő N-ga nevet arany betűkkel
méltan irtur fel, imez deac versekkel.

Hic Sigemundus ovans post ultima fata Rakoczi,
Pannonia columen pace sagog, cubat.
Agris fortunam est cuius mirata secundam
Hectoris, amoenum Caesar & ingenium,
Dacia protectorem, atrox sed Turca flagellum,
Nos patria cives mite patrocinium.
Quare Pannonia, Agris, Caesar, Dacia, cives,
Iusta patri patrie solite cum lacrumis.

Magiarul maid enmit teszen.

It fekszik Rakoczi Sigmond,
Az jambor felöle jot mond.
Magiar orszagnac tamaszra
Vala Chaszarnac ^{unc} tanacha.
Szendrö chudalta erejét,
Eger karját nagi elméjét.
Erdély szerette oltalmát,
Az Töröc felte hatalmát.
Mi honniunkban lako népec
Ohaitjuc mint igaz hivec.

Azért Szendrő, Magyar, Eger,
Chafzar, Erdély-s- minden ember:
Sirassad édes Atiádot
Még holt Rakoczi Sigmundot.

De miért somlalom mind ezeket elől? Miért? Hugi
minden vendeknél mi van legien, ő N-ga minem ruha-
val lőt legien Jstentől fel ekesítetven: olliannal tudmi illik
hogy ~~annak~~ az Szent Jnos jelen való tanubizonysága szerint
halála oraján meztelenről nem talaltatott.

Confut. Ha ki volna pedig itten avagimásut: az ki ő N-ga bann
valami fogiatkorast ragalmazna: Szent David kiraly
es Prophetától tanulja meg, hogy egy emberis mincken
vétecelnekrol: es az ki mindennek kedveben akarna
lenni, amac jo reggel kellene fel kelni. Ha kinec ezis
nem elég, Christus Urunc mondja, az ki bönneleknél való
elsőbennis az veszen követ az bönösre.

Ez sok külföldi chatái után, Jsten ő N-gát szerelméből,
mint az Szent Jobot teste erejének fogiatkorásávalis meg
ajandekozá: hogy az soc hadakozás miat el farat keze es
lába máran meg nyugodnéc: es az erőtelenség által minden
szempillantásban életének rövid voltáról meg emlékeztetnéc.
Melléce mindazonáltal ő N-gát harajonac hívő szolgálatia-
tól elnem vonhatác: hanem Rakoczi György Urunkat
az Jstentől ujonnan mutatott kiralynac meg koronazasa

az Pofoni grolésre fel böhata: es országunknac jóvendő
chendejsz állapotia felől való jó vezeréseket nagy ohratással
várta. Mikéhen pedig bizommal meg értette, hogy immar Ma-
tias kiraly Urunc az kiralyagra fel kenettet: követven amár
Wen Simeont, Jstennec az ajandékert halat advan: az koronázat un-
maid harmad fel hét telven, édes harajától utolsó bochnját
vöven, az mely hehen Jsten nekronc adta vala, ismet azon hehen
magat Jstennec advan, 1608 eszrendőben, Karachon ha-
vanac öföldic napján estve orakor, mikoron élt volna 65
eszrendeig, az halaltól életre, az faratsagos munka alól mi-
godalomra, az faidalomból egejségre, az siralomból örömré,
az fönlöcsből szabadsagra, az testi életből öröcke való életre
mene: holot mostan az Ur Jstent faratsagnétkrol lattia,
unakozásnétkrol szereti, végnétkrol ~~szereti~~ dichei.

Ha amakshaert az ^{elmult} mafochi ecrakom való hold az ő fogiat-
korásával ő N-gát giaszolta: méltan kesergronk mi minnáján
illien oltalmunknac fölönce el favoráson: méltan bankodunc
három fő oszlopanac el romlásán: mi ~~hatalmas~~ ő N-ga
szofogado hívei szerelmes Atánkac méltan jaijatunc halalan:
kivalkeppen ha meg gondoljuc, Afzomunc ő N-ga minem
híves haras tarsától, az jelen való három N-gos urfiac
minem Atiától, országunc N-gos Urai minem Bonattik-
tól, az Rakoczi nemzet minem ékecségtől, az jobbajoc
minem oltalomtól, az szökölködőc minem taplalo
Atiától főtattac meg.

De azért ugi keseregjvone, hogi illetlen sira smkal ar ö Niga
boldogsagot ne irégielyne; mivelhogy Jstennec jo teccéjéből
mi előttrone ment ki innet, ar ki mi előttrone jöfve ide:
es ar mint Ambrus Doctor söl Theodosius Chaszon felöl,
ö Niga hajót még nekronc gondviselőjmel harom ssep virag
szalat, kikben ö Niganac hire neve mint ar nap mondöklie.

Ezeket szent Jsten ar te Ecclesiadnac chendesen
valo taplalasara tarck meg; ar te hitedben es felelmedben
naponkent nevelied, öregbiched; es mint ar Salamon ki
ralyt idejec fölöt tanachosival egietemben eszel bölcse-
seggel ajandekord meg. Aszomünkt ö Niganac penigh
szomoru szivét vigasztalo szent lelkeddel szalljad meg,
hogy ez szomoru sira smak bekeseges horessel gőzse meg.

Te penigh hires neves viter Rakoci Sigmund,
Jstennec el alut hive, meny be ar te agias hazadban, kit
életedben nyugodalmadra chinaltattal; te Christusnac szent-
teltetet viterre, ved el soldodat ar övöc boldogsagot;
te menniei kiraly ez te memegröi ruhaddal feléke-
sitet hivedet vid el be ar szentek lakodalmaiban,
tarck menniei Mannaval, itasd életöd vizzel,
ruhád fel övöc élettél. Mmikeris penigh
ez tesi satormkt le tövese utan, ajan-
dekor meg ar menniei hervat-
hatatlan koronaval;
melynec meg mérése-
jert fejentkent
mondginc
Pr. n.

Nenia
Eximio Jesu Christi servo
D. Stephano Szent - Andrasi,
Antistiti Ecclesiarum dioeceseön
Aba - uyvar et Thorna, ^{laudatissimo} primario
templi Tarzalinensis Theologo fideliss.
acerrimo divine veritatis assertori,
ex hac miseria valle ad
immortalitate evocato
Ao. 1609. ult. xbris.

Tristes Tarzalidis subinde Jambos
Gymnastes cecim. Quid? anne Mysten
Tarzal me rogitas modos ad urnam.
Lugubres canere amplius recentem?
Faxo. Hac nenia strenua sit Parenti.
Quaris forte quis ILLE sit, viator?
Sanct-Andreas optimus monarcha
Coelorum angelus, abditus reclusor
Sermonis: pia thura victimasq;
Christo qui tulerat precando phures.
Mystarum coryphaeus optimorum.
Pastor Tarzalide senex cathedra
Annis ter tribus: innocente vita

Oda Ungarica ad melodias
exoticas facta ingenio
nostri exercendi ergo. Ao 1607
Redux

Megb' alélt s- el busult Szivemec reitekét.
 Testemec meg avult Régi szép erejét
 Előtted meg mitom Li vagy szabaditom
 Banatomban légy vidámítottom
 Istonom en uram vagy erős kö' váram
 Szökéseim korán vagy kinches kamorám
 Mert oltalmazom vagy Acert engem ne hagy
 Most bővön aldomasodtam agy.
 Sokat gondolkodom Egetem rendről,
 Meg nem tagadhatom Mostami tisztasról,
 Mint felelhessec meg Hogy ne chokemnem meg
 L'érésen édes Ahjam hald meg.
 Chac néked szenteltom Atiremet nevemét,
 Demed holhozottom En reménységemet
 Acert töled vároc Segedeimet, károcs
 S - ne terheliene ar banatoc.
 Olajjal higichad Banatombac szarát
 Fjmet fel uichad Ffjusagom szarát
 Hogj ez paljat fassam Örömmel, -s. lathassam
 Munkamnac hasznat -s- javalhasam.

Cumctis suspiandus et sequendus.
 Vultu blandulus ac decous: ingens
 Musarum decus: eruditionis
 Sincerus pietatis et magister.
 Jam vitae satur & satur laborum
 Claudens curriculo suo tot annos
 Postremo occubuit die Decembris.
 Quate quasiit et valens coronam
 Compositus pace nunc habet ^{virentem.}
 Huic terra exuvias reliquit, orbi
 Famam, astis minimam. Viator, ito-
~~Et~~ ^{Et} Ecclesia luceas perentum
 Hunc Myster latrunis, caputq' nuda
 Cirris grandibus hinc & inde, amictus
 Pullatum referat color dolorem.
 Cippo sparge rosas virago, mater
 Exorna tumutu suavi odore:
 Ne tellus Stephano gravis sit isthac,
 Nulli qui fuerat gravis, sed agnus.
 Asl in Christe tuo grege, ministrum
 Isti consimite, quum, veracem fiditum
 Quorsus suffice. Prædo ne priorum
 Bernox perq' dius latronis instar
 Sanctas turbet oves, tui cruoris
 Ablutas latice. Antichristianum
 Deora disjice quaquum furorem, et
 Tandem nos placida bea quiete.

Lankadot crömet
 Chacegiédnöl érvod
 Segitsegéről tarsot
 Uram niuoz, segély meg s frolgadot.

Fogiat kraszomat
 En kívánságomat
 Keremben istapot
 Bim materiaja,
 Haborumnac jaija,
 Furdalja fejemet
 Ez törtöl merch ki életemet.

Collegam szöksege
 Könjvem meszege
 Igattia szivemet
 Igy ha chelekesrel
 Öszve főt két-kétrel
 Teremtőszent Jsten
 Hogy nékem est meg attad érnem.

Szent nevedet aldom
 Dichirlee. Es mordom
 Aldot légy memicgben
 Hogy nékem est meg attad érnem.

PSAL. CXXVIIJ.

Boldog ember az Uram
 Es járja ő utát
 Mert keze munkájából
 Menmai boldogságból
 Felesége mellette
 Fiai elötte
 Ekleppen aldatik az
 Ki féli őtet igaz
 Jsten teged megaldgion
 ki féli erőssen
 Labival e'kesen:
 Eszic életében
 Készeltetik hitben.
 Mint termő szőlő fő
 Mint zöld olajfa vesző
 Ember meg Jstentől
 Töredelmes sziből.
 Magas menyországól,

Es ajandékoszon
 Hoggi teszaporodásat
 Lassad-s. meg maradásat
 Fias fiaimac
 Jsten fiaimac.

^{Bij. Jst}
 Ekes srep tarharaból
 Fias fiaimac
 Jsten fiaimac.

Fiat pausa

Votum Hospitiis Activi.

Böchnölletes Uram
 Jo akaru barahim
 Kic kiztessegem napjon
 Felrubasztator mostan
 Jsten aldasa száljon
 Tar hara gardagichon
 Hogy Jstent menyországban
 Dichirjoc vigasagban.
 Harom e'keségi
 Öromem öszlopi
 Jelen voltotockal
 Memyböl kívant jóckal.
 Reator böféggel
 Maradando kinchel
 Velem egje tomben,
 Minden mondgia Amen.

JOCOSERIUM.

Lakiator vigan
 Az wdo mondgia
 Fusson az banat
 Boldog ez élet
 Fekete kenier
 hogj né szielt kappan
 igiator giakram jo jo jo jo
 garda kivannia
 tölched ar kannat jo jo jo jo
 ha mind igy lehet jo,
 mostan többet ér
 tegnap kit lattam jo.

Nem viret ~~in~~ adnac inmi torlodnac jo,
 De Tarczali bort nézes máli bort:
 Tölchod az pohárt ne lassmc töb kárt. jo.
 Meg ne részegöly de gögösön röly jo,
 Garda agy innom végen kívanom
 röves erőniem mert minchen pénzem, jo. ^{ref.}
 Ne bankodjatoz vigan lakjatoz fala lala-
 Garda vig, lakjmc estig mind igjunc
 maid lefeküdjönc -s- mind el ahudjime, fala lala

TRIUMPHUS PRO CLARISSIMO
 In. Seniore Stephano Szenc-Anyasi. 1600

Vigadozzmc lakozzmc kedves vendöjim ejjönc siraló fusson töhönc ^{Clirü Liron}
 Mert Jsten egy hadta Lakodalomba
 mikormégy rosz kedved hon piébra figgeszed. ^{Lirü}
 Völegény nem bankodom mert kívansagó latom mellettem hitves ^{tanjom, Lirü}
 kit ohaitottam gyakran haramban
 két felé tekintven három szegletiben ^{Lirü}

Gondaim hason felét, titkaim eggik részt, ra bizomlatmesét.
 Jsten mutatta ezt adta
 Harom ékessege Legyen életébe. ^{Lirü Lirü Lirü?}
 Haramtól atkorot kár, hiszem hogy tavolab jár, szívem kit regulta vár, L.
 Jsten oltalmaz engem artalmas
 Fenekeetlen kástól vagy Simon bírotól. ^{Lirü}
 Jgazat szívem kíván, Jstenis az kit nem bán, söt töle vagion adván, ^{Lirü}
 Szandekom tudta meg sem utalta,
 Kive vessem szemem meg adta örömem, ^{Lirü}
 Most vagion emec napja, boldog az ki kaphattia, né minden kor pap saytia, L.
 Jsten ugy hadta Lakodalomba,
 Mikor mégy vigadgjat semmit se bankodgjat. ^{Lirü}
 Az Cona mamiegs öben, Christus jeken létében, minden volt vigh örömben, L.
 Mi se bankodgjime, de vigan lakjime:
 Jobort adot gazda tölchöc az torokunkba ^{Lirü}
 Mint jo éték só nélkül, így lakodalom bor nélkül, eb volt vigasag nélkül.
 Ha ételt adot gazda bort hozot,
 Ejjönc igjime lakjime kivel mit gondolmc, ^{Lirü}
 Az bor meg inna jo, nem sark kenni valo, jól tudgia Péter bira, ^{Lirü}
 Id meg az borát, ad ki poharat
 Mert nem tied, meg bald, Szampédod meg ne chald ^{Lirü}

Ez garda akarattia, az ki ezt ne fogadja, haza mennien dolgasa.
Siny az sirockak, az vigadockal
Vigagy. Minden mondja hophaja hophaja, hop hop.

Moestigandium
Petri Literati de Zombor 1600

Pusztává lön háram, hogy el hagyja édes Annam, falala
fejem hogj röté giasz, jartam chac mint egy vár
háromot kár vallas pusztita tékozlás, Falalalala
E telem sotalan volt italom rosz untalan, falala
agiam volt vetetlen párnaim kenetlen
háram fala ki dölt hajamban sok ösz röt. Falalala
Trefaim voltac jai mert fa zékamban nem volt vaj falala
hamikor ki mentem háza kárva jöttöm
büsom borom hijat ohaitottam srijat. Falalala
Eröm el favozot buslakodas kit ram hószot, falala
háramhoz rokonim ha jöttéc barátim
orvosagot montac meg nem orvoslottac. Falalala

220
Régi példa bestéd ha fejedbe fér oda szod falalala
ackor hanch az hársot mikor hamic, Társt
szintén ackor keres mikor gondod feles, Falalala
Dichertem ez mondást Jstenemtől kértém aldaft falalala
szent Lelkét nyitana Szomot meg hallana:
ha el vötte Annam Adna megb Magdnam Falala
Ezt megadta érnem Szent nevét illic dichernon falala
kit köljő örömen meg jelent. Jstener
ad jómra aldaft tekerch fogadasod. Falalala
Az kit meg mutattál tudhassam hogy nem utaltal falala
lelken miugadama legyen ez Magdha
vagdaljon el kárt, bút kit minden jombor füt, Falalala
Cleobulus szarát esche, -s- fogadja mondasat, falala
velem ne versengjen segodebmül legyen,
mint Urát böchnöljön joban tölem frögjön, Falalala
Ha mit Jsten adot arra vifeljen nagy gondot, falalala
kárto loltalma szon, bút ream ne hószon,
Jsten félo legyen szent életben éljen, Falalalala
Péter Magdnaval *consilio musici* falalala
Magdama Péterrel ély Jsten ajandéka val
éltetec jomborul mint giogito irrel.
igy orcza nem priul. Falalala

Compar columbarum
eidem a Gymnaste oblatum.

Serki ajandekot jobbat mint en nem hozot.
meljet az istentol kertem es hasasolnac mersem;
Egy bokor galambot kive visethen gondot
az kispent eletet akar elmi hasassagban epitmi.
Mert emec josaga hasasolat példarza
annakokaert fröled ide tarcb ha meg errended meg tarcb.

Az galambnac epe vagy mereng minch böfibe
de vagion chae nagy szilidseg egy más kösöt eggesseg.
Igy az hasasoktol minden igaz tarsoktol,
mesze tavozzon harag iregység avagy egiéb sörnöség:
szöbék szeretet legies szent jambor élet
körmekezzse hasasokte agiat hogy vegiéc Christus javat.

Az galamb buvaban titkon mög ő magaban
bomkodie egymás faidalmán nem vigad tarsa káran.
Igy az hasasoktol chae istenedtol halgas
siry kesereggy brüöd undokjagan amac szamtalanjagan,
försod kára karod legien, egy akaratod
ha el esic fel emeljed ötöt gengen tarcb genge hölgyed.

Az galamb orraival vért nem bochat kardjával
körmeivel meg sem rugdos bator legien haragos.
Igy az hasasoktol kerles keredhezugy las
jambor feleséged meg ne rongald hasáb fával ne tangald.
Mert nem bokrod néked de segitöd mellested
erőtelerséget el szervedjed sirosb vaját hogy vegjed.

Az galamb jó magot eszi nem rosz tök magot
azon ételt vig orsával közli kiseded fiával:
Igy az hasasoktol isten szavara halgas
mihelt az ő akarattiat érted, meg tarcb el se feleked:
cheléded nec meg mond ő föle el ne titkold
had ő is menyben véled meheszen öröcke el ne veszen.

Az galamb forrasnac örül chorgo pataknac
melybe magát mind be mártya kiért tarsa sem bánja.
Igy az hasasoktol bánkodas füssen tavol,
hogy az öröc életet meg nyerjéc isten irgalmat kerjéc:
alasaratossagban, éljenec jamborsagban:
es igy minden vizec borra leszen, bánattioc öröm leszen.

Az galamb chomóban inkább jár egy choponban
cledelec egyröt vagion ketten bánac egy agyon.

Igy az igaz házas, ne legyen mint egy daras
szomszéd baráttal ne perldjécc am bátor sokat igiéc.
Egy másnac intését fogadgiac szép beszédét
fusson hábotól szitor feddőzés sotalan étcc főzés.

Az galamb repítve dolga után sietve
megyen bátorragos helyre, nem vigiáz rest ökörre.
Igy te is szent házas ^{ar igaz} nem ál vezteg mint ágas
hogy cheléde meg né halljon éhel dolgozik nappal éjel.
Nem vül az koczikban leprödvén gerésznábam:
de kemyeret szépet sít, főz, fon, szó, mert tudgia hogy aszony ő.

Az galamb más fiat hogy ki költi kukoját
Szépen fel tartia chirkejét - s - ugy szereti mint övét.
Igy te is szent házas házas ha minchis tágas
hai lekodtan az szegent bé fogad ételed néki adgiad:
az te adományod elnem véz, de jutalmod
Chr's igvetti szerent leszen, mikor magahoz viszen.

Az galamb kukoját ketten költic ki fiat,
ketten örzi az heától gonosz pandur mach katol.
Igy te is szent házas kerlec jól ide halgas
ha látogat magzatokkal jsten töley vegied jo neven:
kegies jo erköltsben neveljed szent életben,
ha mit közeddel találz meg ne id háza giernekidnec vid.

Az galamb tarsanac tisztaságot agiánac
örzi, nem toik tarsanac fejs kében barattianac.
Igy te is szent házas agiad lom elég tágas,
mas kebelében eperjet ne szegy o kiam irigy kerlec légy,
szent Pál paromchoja jstennec szavat szolja.
meg elégedgiel feleségaddal egy jámbor hitveseddel.

Pansa.

Ez én ajandékom kit hoztam jo baratom,
kerlec tölem ved jo neven laddemely szép eleven.
Magdalma kedvejert sítottesd meg vendegidert,
ad omace egyket az kit szerets, de engem elne feleirz.
Ezzel jsten kedve lakozzéc szivetokbe.
Aldgia meg agjatoc magzatokkal, magatokat, soc jockal.

Dulcis dolor symphonista 1608. ex. 8. ex. 8. ex. 8.

Banattal teljes éltom mert minch kire vetnem
iffiusagom virágát szemennec vilagát
szivem sohait kesereg mint veretet sereg
éjel es nappal ohait keserven kiált jait.
Okos hogy már az ember de chac jót sem ismer,
maganac aggodalmat épsegert fuidalmat

kiván hátára terhet
holtiglan le nem vethet

kit alig emelhet,
meg sem könnyebbíthet.

Magam im meg mivőztem
senkitől ki nem várтам
országokat szemleltem,
de erre nem találtam

ki szabadon éltem,
hol akartam járтам:
hírt nevet kerestem,
fogsagra sem juttam.

Asu törnee ezt mondjác
emec hátára cšéja
Isten törveniet tudtam
tais társal éhen hadta

de nagy gondal adgiác
halalunc óraja.
févre nem futottam,
nyerte ki fogadta.

Ejelnappal homalyban
mert coronam giöngy nélkivől
szörkös volt. Ezt kerestem,
Istenem adgiác jómra

Szivem volt barátban,
^{Seres Dorko}
és virág szál nélkivől
keresvén meg lőttem,
én nyugodalmomra.

Teis Judit hiteselem
Istent kerjed szívemben
egyentő szerefe tot
két feströnkben egy lélec
Gárdagsagot ad Isten

örvendés kegyesem
tarchan meg és hitben:
adgion eggyeséget,
legjén miglen élec.
ki ottis hol minchen

tabal, egytől el véjszi
Salamon ervől példa,
kinchet jószágot észet

Eljen csak Ahanc nekünne
bölcs észével oktasson
miso fogadoc legünne
Ha főlem várjs uradtól

Isteme szent törvénye
mindenben főle frögjönne,
fegyhetetlen életben
Isten így szép jószaggal

Tehát ahoc barátom
ne irigyeld tarsomat
Istent sőt te is algyad
hogy gondom öszve frözte

más sebében téjszi:
Isten kit meg álda,
kereset, nem kézzel.

ragiago trökörönne,
Szépen simogasson:
mert ő nekünne fejünne:
ne fély gialazattól.

legyen szemünne fémye
jo trököröc legünne
élynne kegyesegben,
meg ald magzatokkal.

chac és akaratom,
jot tudod sorjomot:
velem magasztaljad,

Paraphrasis ex Germanico, in graham

Menny el édes követem
hegyen völgiön előttem,
kegyesem az ablakon
szómat köszönchid tishon
mondgiác szolgálatomat
jelench barátjagomat.
Mondgiadert. oh en szívem
ha eljs, örvendés hitsem
bár chac ma magasztalmit
hogy en vachid hitsem
örömm meg újulna
baratomis el mutna.

-s- barátom el rözte. Rip. k. ulkinné
Gyűjthet Bentmédirt
mint Venus s Cupido hit
ki tömlöcsiben vitch
kimithakmol vitch,
ha mim lejs. js Babadság
halal hitben orvostag.
Eljen sokarig, mondgiad
kegyesem, s rigasztaljad.
rövid nap vitch hit
ha gyűjthet hit.
Szívem szívem vitch
igmit hit engadpis.

Heidelberg
1603

THRENODIA

Præclarissima indolis pueri Georgij Szixovij
Evangelistæ Zomboriensis dignissimi filio
homonymo, ex arumrosâ mundi immundi
valle ⁱⁿ patriam coelestem evocati
ad illucyankm 19 Aprilis diem
1610. Anno aetatis

dicta a Parente.

Siccine chare puer, meus ô dilecte Georgi,
Unica spes animæ deliciung Patris,
Desens in moestos lacrumarum valle Parentes?
Siccine præcipiti pergis ad astra pede?
Ne fuge. Qui fueras ~~pro~~ nostri ⁱⁿ ~~solace~~ ⁱⁿ amoris
Dum vixti: ô lecti flos peramande mei!
Materiam noti tristi præbere dolori
Chare puer, lessum ⁱⁿ solvere ^{neve} ~~neve~~ velis.
Nunc ^{os} canimus Chris surrexit, tu cadis, eheu,
Lachrimas turpas funeris exequis!
Sic erat in factis scio, primus cernens, o berum
Nos humiles homuli tui damus ore precos.

Non quæror, de lacrimas minimi profundero tristes
Cesso, voluntati spouse parvq Dei
Quare tumba mei corpus tege pignoris ero,
Exhemo sitas judiciog Dei.

Nikem Athanac mag^{ratom}
Szimmonce kedves vilagom.
Igy haczé bomomlagtan
Engem Ami addal banarban?
Igy görse labod az igiben
Tö hönö vato min. kelben?
Mij illil banarban valal
Viglag, hazunkban virag pal
Ne fuss nam volal. An dbrn
Lanton hogodniom ^{bi} vombon.
Sivafunkra köny hullatast
Hazunkban ne hagi o hai vast.
Mi mondgiik, Chris fel tamatt,
Te il usit, is nagi banat?
Orcane sivassal moestkolod
Ha nû ~~fel~~ felk. ⁱⁿ giasod.
De ne nem panarokkordom
Miz Isen nadeke tudoni
Hogy Isen larnad. löttünc
Kime mi chac. ⁱⁿ duziunc
Mim keszge hat ^{bi} vombon.
Jure nézik mindarban
Ti föld or hylis usi tarhad
Ha Isen ken. ⁱⁿ giasod.

Oda ex Germanico Anno 1610.

Ich dank dir lieber Herr. Szendrői.

Magastallak en teged, Isten egeknek kiraliat :/
Hogi tölem mesze vrted, az ^{ez az} ~~setet etnek~~ homaliai
niavoliam sörksegem terbet, el vötted creiet,
az seteseg uratol, meg öríztel szandekatol
Szöböl komörgoc neked, nemes teremptö Istene :/
es napotis meg enged, beke'segben veghez viimmem
akaratomat tanulnom, utaidban jarnom,
oltalmod be fedeten, kedvem ked ved szereint legien
I gar utadra taniest, hogi veled edgiüt jarbassak :/
es töled el ne' tascz hogi kesertetben ne' iussak
io voltodbol tarcs meg engem, En ede's Istene
az ördög balaldsaga, terien maganak ~~hosszas~~ kinniarz

Az igaz hitnek vrdet, bennem Christusert eleszed :/
giarlosagimnak vetket. szememre soba ne vesse
Jogadasodot tekent meg, Szent fiadert tarcs meg
ki errem eleget tot, törveny atkatul meg mentet

Remensegel rubas fel, Ördög töriben ne essem :/
Süüem hozzád gericsd fel, magam bassnat ne keressem
Attiafi szent se'retetet Agi Cendess ele tet
szere's mint saratodat, Kövessem akaratodat
Szent igedet vallanom, adgiad tisztan homalinelköl :/
es szolgadnak mondatnom, minden kíp mutatasnelköl
kencsel semmit sem gondolok, igazagtol varok
az szentek se'regeben, tarcs meg giule keretedben
Ez napotis bekevel, Enged uramel mulat nom :/
mezömmek gümölcsvel, Taar bazonot gaddagit nom
hogi szent nevedet die'riem Oltalmadot nie'riem
testemnek ^{földbe nyugvast} ~~szeg~~ lelkennek adgi bodog hallase
Uram egiedöl vagi io, elet ut öröm igazsag :/
az en eletem gyarlo gondolatomis hamissag
taplali Christusnak testvel, italsz szent se'revel,
hogi öröke' nevednek, enekelliek felsegednek

Amen legien Attianak, Fianakes sient leleknek,
kicöl mindenek vadnak, Ne engedjen a'z ördögnek,
Engem Aniasentegibazat, gienge juhoczkaiat,
Lelkem a'z boldogsagban, Vigye paradizomaban.

Ex libris Magnificentiæ dicitis Magnificæ
Ludovici Rakocsi, anno 1607.
a Cesare Rodolpho Donatho.

Quo quidem in ordine tu Ludovici Rakocsi pro re publica occurrisset,
quæ Casaria Regiæ munificentiâ, & dignitate id tuis viribus
militibus ornaremus. Te enim ab ipsa juvenitute tua ad militiam
& arma animi applicuisse, virtutibus militariis semp additi fueris, in
vaga primina non vulgaria didicisse, jactisq; in spediis nostris Agrion
sub Capitaneis fidelibus nostris Magni Sigismundi Rakocsi frus ut pol-
tu Senioris primis militibus fundamendis, inde ad ardua nostra Szendero
de contulisse, in quo spediis q; aliquot annos nostro stipendio vice, mili-
tiam & exercuisse, atq; postea in bello Turco, divo-
sor confinis & arduis, ut puta Filok, Szeehen, aliisq; circumjatan-
tium locos & castillos & pugnationi & insurrectioni, in militibus
tuis interfuisse: atq; tempore offensionis Hatwamiensis in Beglerbegy
& Passa Budensis in exercitu pro officio Turcis supplicat fr-
rent, in eo conflictu, quo sub te scopeto trajecto, & occiso, hys
gravidis vulnerato, virtute tua militandi, nobis animosi & fortiter
contra hostes Turcos gregis, lucide militasse. Deinde amisso
Jaurmo in Sina Passa Comaronum obditi, conductis ppria
stipe latis militibus, exercitum nostrum h. conjungisse, & facta in hostes
excursione, captisq; nonnullis Turcis, eos in summo Archiduc-
Matthia Pofonim adduxisse, & in certitudine ab eis intellecta,
ejus Ditz. Comaronum respicere, postea vero Vacsien hunc

226
Hatwamiensis & pugnationi interfuisse, Turcas apisse, ac viribus
virescens noster ad Szendero & spediis, inde Sapius casna Turca in
militibus tuis aggressum fuisse, cuiusq; nostrisq; Gonzalo Capitaneos
nostros interuenisse, pugnam illi memorabili ad Kerezes facta
simuliter interfuisse, multisq; militibus tuis ibidem deficiatis & vulnera-
tis ad Turca casna peruenisse, & ex Supremo Turca Vezirii fratrem
Passa hinc audacia & virtute tua militandi tale signum adhibisse,
quod ista premantibus nostris habetis, successu dein temporis mille egro
in partem Capitaneis, ac in Regni stipendio vice, oppetu Szehok
aggressum fuisse, multisq; militibus tuis deficiatis illud dante apisse
& exulisse. Cum a. Transylvania per quondam Georgiu Basta
Gonzalo Capitaneis nostris ad primum fidei obligum, & devotionem
nostram reducant, deinde milites Hatwami Capitaneos & vice, in
in Provincialibus pacto conflictu, non multum opam nobis navasse,
ac divide Lidata & pacata jam Transylvania, in tuis Hatwami
militibus trajecto Tibisco fluvio, & dispersa loca ad Bachmeze contra-
disse, & ex parte ad Vascap Szegediens & Bachien Szanchak-
begy, grati & difficili cum pugna aggressum fuisset, & ipsum
Cum multis Turcis captis vivum abduxisset, reliquis ibidem
interfectis & dilatis. Altra pro die in tuis aliquot Tartaros
militibus, q; ad superioribus regni nostri Hungaria partes populabund-
tibus, in offatis dispersis locis regis, in illos similiter irruisse, ac
manus in eis confirmasse, & difficili spio superatis, multisq; munda-
tis & captis, reliquos ad pontem Danubii ad Petri Varsadinum
pofiti, palantis & fugientes, in tuis militibus fuisse, ac telora mi-
litiis & fortitudinis tua ibidem spemina didicisse. Deinde cum
quidem nobilitate Moses Szekel Transylvania inquisitudo, cum
adjuncta sibi Turcas & Tartaros valida manu in provinciam
ingressus fuisset, ad incutiendum illis timorem & metum, hanc qua-
mor Hatwami militibus, ad Temesvarum excurisse & partim ibi
ejusq; suburbis incensis & vastatis, in optima preda inde reversum
fuisse, idq; interfuisse, ut postior pars Turcas a dicto Mose Szekel
interfuerit, & ex Transylvania profugerit.

in Zombor, 3 die Januarii, hora 6 vespertina, an-
no 1612, placide defuncto, cum vixisset annos circa
ter 40. Georgius & Sigismundus Rakoczii, patruo
optimè merito lugentes pp.

In altera vexilli facie.

Hic ego præcipiti Lodoicus morte Rakoczi,
Sublatus posui corporis exuvias.
Agrua tironem, Sigemundi fratris ab ore
Pendentem, docuit Martia signa sequi.
Sub duce Szechiade strictum Szendrövia ferrum
Contra Othomanigenas stringere me voluit.
Exim militiæ Specimen Szechenq Filekq,
Et Beglerbegus vidit in Hatvan agro.
Moenia cum quateret Komaronia, Passa Sinarius,
Vidit me plures ense necasse getas.
Agrua funeream Ueziris quando cupressum
Sensit, ego Regi Turcica dona dedi.
Ipse manus Sanchak begi post terga revinxi,
Varadio a Petri pulcra tropæa tuli.
Lippa Ducem agnovit, funesta ad prælia natum,
Castra Veröcz pagi, qui legis ista, docent.
Pro mimi quæis Cæsar donat titulum ipse Baronis,
Rex Equitis, Christus sancta brabæa poli.

Concio funeralis in sepultura
Magnifici domini dn. Ludovici
Rakoczi, habita in templo Szeren.
Cimensi Anno 1612. 29 Februarii
die Mercurii.

Minden fele vendekböl szamoson ide grillekzet,
böchnölletes halgatók, Christan Berelmes Atiamfiai k.

Jeremias. Propheta cap. 9-1. az minem igeckel siratta regenton az
Sisdak veszedelmét, az ti engedelmekböl, Babad legien nekemis ügta
igeckel siratnom, az Magyar nemzetnek borotva élire jutot mostani
allapattiat, es igy sollanom. Oh ha valaki az en fejemet vizekké
valtoztathatna, es az en szememet könyhullatajokká küt fejevé!
hogj mind ejel nappal örömetlenül siratnam, az Magyar orszag Nagos
Patronusinak halalat. **Mert szemekkel** lattunk, hogj az magoszagbeli
kiraly, az mi brönemektöl fel gerjesztvén, halalos milais kéziveben tötte,
ideget ellenünk megf huzta: es az kikhez orszagunk siralmas igiébon
oltalomert foHAModhatot volna, azokat eggienként keztönként el lö-
völdösi: es az követhözendö fel tamadasnac boldog remensége alatt ko-
porsojalban teteti. Ez Patronusoké keresztien seregeböl valo volt,
Chogjén mostan töb sok Nemzetes urakrol semit ne solliak) ama's hires
neves Nagos Rakoczi Sigmond: kinek es elöt harom esztendővel ezen
es bent helyen, ezen fekete békböl parentaltunk.

Ezen vitézi seregtől volt és mostan fekete koporsóban előtrónk feltá-
 vó Nagos Rakóczi Lajos, Achilles Battianac Hector öche, na-
 giar orsagnak bentelt vitéze: kiknek bizomiana ^{elérék} sörkészes vala, hogy
 kösöttrónk meg mostammis élnének: es az orsagtól vót jó hírért ne-
 vért, életért, orsag mlté mint édes amiótké híven szolgálának, meg
 maradaért hadakozának, hogy ha az β: Jstennek más krölömben
 nem terzet volna. Miis annakokaert az ő bent akarattiat
 tudván, hivatalának örömet engedgrónk: es hogy az mi végre
 mostan ide grölekerztrónk, Jmék dichere tire, nektrónk idve segtrónk
 re szolgáljon, alazatos βivel lelechel fejenként mondgiuk. P. n.

Hogy az β: grölekerzet mostan ide valo jövetelmek valami
 hasznát vehesse: az Ur Jmék segedelméből rövid támsagra valo
 igéket vessek, az Jsaia Proptha irasának iij részéből: holot az Jmék
 bent embere ilhienkeppen sol.

- 1. Mert ime az seregetk Ura Jstene Jemsaleméből es Judabol
- 2. el veszi az tamarzt es az taplalot, az keniérnek es viznek
- 3. minden erejét. 2. Az hatalmast es az hadakozót, az bi-
- 4. rot es az Propthet, az jövendő dolgokk meg latóját
- 5. es az vén embert. 3. Az ötvenedes hadmagiot, az
- 6. böchnülletest, az tanachost, az tudos mester embe-
- 7. reket es az ékefen solokat.

Miképpen az vilagi orvos Doctor, az beteg embernek élbbeni
 egelsegét nem csak egy féle flastroval; hanem néha süttéssel, néha
 vagassal, néha zeniglen keserrő orvossaggal, allattis heliere:

azonképpen az memmici orvos Jstenis, az Sidotk naponként minde gonof-
 sagra valo vetemedéseket krölömb krölömb felebrütetéssel orvosolja.
 Mert haladatlanfagokért, mostan idegenek rajok valo ki rötésével ijesti:
 mostan fel fuvalkodot keveléseket haragos feniegetésivel az földre che-
 prökön, fíztekre emlekerzeti. Ez jelen valo harmadik caputban peng,
 mivel hogy az Sidok, es az ockal miis Magiarok az Sodomabehiek modgiana
 bírnemkel kérkednek, mintha nemimmő ez kösöckel az Jmék haragjanac
 ellene alhatnánk: emekokaert es meg hallot 3 versből allo lecske,
 ben Jsten minniajunkt fenieget, hogy mind az októl meg fost, valamehelben
 helhezlettrónk az ő ellene valo birodalunkat. Az az rövid somában
 meg felel imoz kérdésre:

*az polgari társasagnak, orsagnak, varosnak, falunak,
 mikor leszen purstulasa, romlaja, veszedelme.*

Az meli kérdést felelehuél T jer tanuljunk meg miis az Propthetól:
 annakutanna es előtrónk valo vitéznek vitézi dolgainól értekerztrónk

I.

Az Jsaia Proptha minnelötte az fel töt kérdésnec feleletihet kezdene:
EL SÖBREMIS az Jmék feniegetéséről emlekerzik
 mikor igj sol: mert ime az seregetk Ura Jstne Jstból es Judabol el veszi
 az tamarzt es az taplalot, h, valami az kösönfzes onbeni társasagot
 tamarztia taplalja mindeneptől meg fostia. Melj igékben iij mond.
 1. Ez igékkel az halgatokat mint egj mély alomból fel költi, mikor azt
 mondgie imé: hogy tudnia illik ne βummiadgianac, βemetet fel nifsák, es ma-
 suvais né fröleljenek; hanem ez igéket βogalmatoson meg halgassak: es
 valamellieket itten mond hirtelenséggel reajok el jöni bizommal hidgiék.
 Ez ő predikatisjanac peng kesdetiben azért chinal Aitentiot:

2. Pet. 3-4.

mert valamidön az hitetlenek az Jmnek feniegetéseit halják, avagy csak frölök mellől böhattiak, mint ha nem nekik állana: avagy ama's chufolokkal azt mondják: Hol vagió az Jn feniegetéseinek ereje? mert mióta az mi A tiámk el alultanak, mindörök ugiá azon medon állanak. Ezt pedig azért mondják: mert tudják hogya az Jn ho'su idejé tőrő, nem hamar bróttot: mindekkéért azt tartják, hogy míg az bróttot rajok érkezik, megb jámborodhatnak. Melj ö bator sagaktól hogj Isaias öket megb fosza, az rajok követkösendő bróttotest ugián ujal mutatá, mint ha mondáná: imé ihon el veszi az tama'st.

Jer. 39-34. 35.

II. Azt mondja megb: Kichoda foszta megb öket az tama'stol: Az Jsten, kit per periphrafin Seregek Urának Jstenének azért nevez: hogj az megb altalkodot emberek, mihelex halják az Jmnek hatalmát, ottan megb rettenniének: tudvan azt, hogj az ö taboraban, minde alattok megb csak ama's chuso maso fergech kekis chatabnak, az mint tanit: emekokaert senki az ö hatalma elöt, ugy el nem reitezhetik, hogj az sama-dasza elöl ne kellien jöni.

Gen. 49-10.

III. Kichodat foszon megb Jsten az tama'stol, taplalotól? Judat es Jrtmet: hi nem csak az testet, hanem az srinek helyő re'sbetis. JUDAT azért enliti: mert Judának igerteket volt ama's Schils, megb tarto, az kit az régi s: akik nagy ohaitással vártanak. JERUSALEMET azért mondja: mert Jn maganac lako hehül az Jrtmbehi Siont valasztot.

Psal. 132-13. 14.

ta volt, es azt igerte volt, hogj ö Jrtmbehi lako'nek. Jstemek ezta' igiretit az Sidok jól tudták: mindekkéért azsal biztattak magokat, hogj Jn es igiretit soha megb ne masolna: azomban pedig esekben ne vöttek, hogj az igiret condicioval harval valo volna: ha tudmilk, az emberek az ö srövetseget megb önrendenek, tehát öis igireti sröent chelekednek.

Deut. 11-13.

Eddig állta az Jmnek feniegeteséről: következik az kérdésre való felelet.

Az felelet az, hogj achor leson az Republicanak veszedelme, mikor az Jn tama'stól taplalotól megb foszta. Tama'snak nevzi azt, az valami az emberekk elefelet tartia taplalja, a kar nagy legion az, az akar kichiny. Meljöl mi ezt

MIKEPPEN hogj Jsten ad az Resp. ban gondviselöt: azon keppen Jn megis foszta az Resp. cat gondviselötöl, az mint erröl bizonygot te'sen Sal. Prov. 8-15. 16. Miért? mert akarja hogj az emberec be'ke'segben élljenek: be'ke'segben pedig az emberek Polgari tarsasagnélkül nem élhetnek: meljben Jn es vegre rendelte az Tiszviselöket: hogj mi keppen az srönek es az ö tizti hogj re'ssen, az frölne'c haljon, az labnac jarjon: azon keppe az gondviselönek tizti legion Consulere in medium et rebus succurrere festis Omnia in antiquam correcta reponere sedem.

az az, bölc' tamachaval, helies oltalmazasaval minden el fordult dolgot helyben allasiti. Melj tiztre ne'ze, az Magistratus Jn vicariussanak, az ag attianak, igazsag oltalmazojanac, es az Ectonak dajkajanak nevez-tek. Ezek igy leven, vetke'snek az Anabaptistackal minden Par-rotak: ki az Tiszviselöket az embori tarsasag közzöl ki akarvan giomlatni, az igazsagnac kiszolgaltatasat w'zi'k sröki vetesben:

Tovabba kichodak legiének azok az Tama'sok, az követkösendő igekben öt renben helyhez'teti.

Az Republicanak ELSÖ tama'sát nevesi kemiérnek es viznek. Az Republicának ELSÖ tama'sát nevesi kemiérnek es viznek. Az Republicának ELSÖ tama'sát nevesi kemiérnek es viznek. Az Republicának ELSÖ tama'sát nevesi kemiérnek es viznek.

Justum et equum ut
ut hinc dat privum in
universum, a relicto dat
solum pro celo cant in omni
tural, quoniam illi
sine bona, sine a deo no-
bis ad justificatione dante.

Quod dicitur in gene
didit in spiritus magis
pluribus.

Pann utaque idro con-
jungit, et panis et prima
ingitibus, ut aqua et panis
is gratia panis. Quia no-
lupharis etiam cibos ut panis, quoniam humana ratio potest
pluris facit quam panem et aquam. Tunc ubi panem et aquam panis
ut aqua panis in illis, huius demum panis, quod hinc habet, si
dehinc copula panis utaque.

valamellyekkel ez tefti élet taplaltatik.

Mikor veszi el Jn az keniernek es viznek erejét?

Deut. 28-38-39

I. Mikor az gabonát ki valkeppen valo bruntetesevel el veszi, ugy mint az mezoben egy haboruval, az chörben fereggel, az tarharzban dohoszaggal, ugjammira hogj senki vele ne elheszen.

II. Mikor az gabonát el nem veszi; hanē chak taplalo erejétől es esitől ammira meg for fia: hogj (az mi keppen Tantalusrol olvassuk) az eledel bajok elöt, az palat^{mindekor}zorro^{vagion}k elöt, de megis akarmerit egienek es igionakis meg ne elegendhetnek. Mert nem az kenier sem az viz taplaja az teft; hanē az Jmēk aldaja, mellet az β: iras kenier palczajamac nevez. Ammikorhaert ne mondotta Jsaias, hogj Jn el veszi az kenieret es az vizet: hanē azt mondotta, Jn el veszi az keniernek es viznek tamarat, ti az Jn azt chelekefti, hogj az bösegnec idejeben brökölködgiének.

Az Deakok ezt az bollasnak nemöt Metaphoranac hiják.

Mert mi keppen hogj az kikk inok tantorogh, bothoz, palczahoz, tamarzhoz, ditá, hogj batorjagosban járhasson: ezen keppen az mi erőtelen teftion, ket az keniernek es viznek bottja az Jmēk aldaja tamogattia, hogj az ehseg miat le ne roshadgion. Ezt penig az bollasnac modgiat Jsaias

Levit. 26-26

vötte Mosestöl: holot az Jn törvémmek meg segoit az zal feniegeti, hogj az keniernek taplalastra valo erejét ammira el veszi: hogj ti az asom, allatot svötnek nekik kenieret egy kemenczében, melyben es nec de meg ne elegendhetnek.

Kichodak kostolják meg ezt az brökseget.

Elöször azok, valakik esekben veszik, hogj az ő mezejekben, chörökben, malmokban, kasokban valo buzajok, liztek; kemenczékben valo keniernek, ne saפורodik mint az Sarepta varosbeli asornac olaja; söt Bemlatomast apad mint az hegyrol az völgyre folio eső viz.

Magyar, azokis meg kostolják ez kemier palczajamac brökseget, kik mindent ket arran vesznek: kikk az eledel ezellen: es az kikknek cheledgick sokas fölöt tobzodva esik, de megis ehelik. Mellickből ki tezik, hogj Jn legien amaz nagj es kösönseges pater familias, ki az ő törvémmenek követöit böseges es meg elegendő eledellel taplaja: az törvény ellen jarokat penig brökseggel latogattia. Ha azért az ehseget el akarjuk tavoztatni: ne boriczuk meg hasunkot börporazsal, az mint az Scythak chelekedtenek; hanem agiekmkot felövedessük. Gell. lib. 16. c. 3.

Engedelmezzeggel, az Jmēk utában hiven valo el jarásra.
Δ Mi keppen hogj minde eledelnek bösege brämazik az Jn parancholatiu nac meg tartasabol: azon keppen minde eledelnek bröksege reank arad az so fogadatlanisagbol. Ezt bizonyittia Jn, mondvan: Ha enged Jsa. 1-19. halgatandotok, ez földnek javaival éltek: ha penig nem akartok halgatni, fegyver emest meg benneteket. Pildanc az Jzrael fiaii kü noha hat szazor valo harom ezere ötszazor es ötvene voltanak, mind az által az ő engedeltsenyege kért kettőnél töb Josuenal es Calebnel nem ment be az Canaan földében. Ha ammakohaert neha minchen eledel, avagi sokatlan eledellel kel elned, mint az Sidok az pusztában, es az Magiaroc az Havasban, ne itiljed törtetnek lenni; hanem az bent Jmēk chelekedetnek.

Num. 1-46.

Num. 14-30.

Δ Magna sit ira Dei super te, quia cibum ut polium aufere populo suo, cum intus pascat omnes tam bestias quae hnt: quod pnd. ac Jn p familias largi alit for nos, ut intus cibum meliffarum adimat filijs. Eustathio sit calamitas si dicitur uamum dam us aqua, sicut pnt hnt, am Jn in hnt quomum, abundo deat hnt pnt.

Az Republicanak MASODIK tamarat nevesi Hatalmasnak es Hatalmozonak. Az Hatalmason erti azt, kit az Jn fel ruhastot batorjagos biwel mint Jonathast; esel mint Salamont; tefti elki erővel mint Josuet, Gedeont, Samsont, Davidot az ő valogatot 37 vitezivel. kie töröklamisták bajokat be dugták, fegyvernek elitöl meg merkedtek, erősek voltak az viadalban, es az idogenek taborokat meg furantattak.

1. Sam. 14-6

2. Sam. 23.

Heb. 11-34.

Hadakozónak nem azt nevezi, az ki csak az kardot köti oldalára; hanem azt, az ki az hadviseleshez bizonyian tud: tudgia nicho, tudgia az segito seregnek sarmiat csak intesvelis eled vagy hatrab allami. Ez illien tudossigb, mikeppe hogj Imek kivalkeppen valo ajandeka az emberben: azonkeppen az orszagokk es azokban valo Respublikakk erős bastiaja. Es mikeppe hogj az eszesegb es az ero tartia az kösönseges tarsasagot: azonkeppe ha esektöl megh fostia Jn, el kel veszni. Ezt ertven Salamon, mikor Jn Babato hadta volna, hogj valamit töle kerne advan volna: ne kerne gasdagysagot, se sejet urasagot; hanem értelmes sivet, az jo es gonos kösöt valo valasztasa, es az Jn nepenek megh itellese. *Czok?*

Harmy keppen sokta Jn el uemmi az hatalmast es az hadalo ket keppen.

△ Az Imek kivalkeppen valo jo tetemenie az, mikor az Respublikat fel ekefite ertetelmü es kegies erkölcsi gondviselöket: kie mind bekeseges mind beketelen idöben az kösseget tamachockal segitök: kik igazsagot solgaltatnac ki: es hasajokert hadakoznak: kiknélkiöl sinton ugy nem lehet el az polgari tarsasag, mint az juhok az pasztor nélkül. Erre nézet Jn, mikor Cyrust

Persia orszagnac kiralyjat ö pasztoranak hja. De nem csak az: irás; hanem meg az Poganiokis az Magistrukt, *πολιτικός δαδω*, kösseg pasztoranac mondottak lenni. Mert mikeppen hogj az jo pasztornak iszi az, hogj az juhok eled, lete gondot viseljen, es az vadak ellen batorsaga ereje legien:

1. Reg. 3-9

Num. 27-17

Isa. 44. ult.

Num. 27-17

232

igy az Magistratusnakis ez az ö iszi, hogj az kösseg előt járjon, ki s be nemien h minde dolgaiban igazgassa, az hadban vigie es ommat hadais hozza. Amakohaert boldogh orszag, varos, fahu az, mellet Jn illieten gondviselövel beretet: boldogtalan visontag az kit illien ta, maftol megh fost: mert ez illien hatalmas hadakozokk halaloc utan mikab min denkor niomorufag következik az orszagra, varosra, fahura. *Peldank erre elföben az Sido*, kie Josuerak életében Imek hivenbol. T. Paltanac, de halala utan az balvamiözásra vetemedtenek. *Lott Cam* Jud. 2-8.11. arka mihelt Sodomabol ki ment, ottan Jn ase az varost kimköveshöz, Gen. 19. 30t vertette el. Joseph migh Egip tusban élt, az Egipus bekiek jo akaratall voltanac az Jacob fiaihöz: halala utan penig az jojert go. Exod. 1. noszal fizettimk. Josias kiraly életében az Imek igaz iszeleti 2. Chron. ult. segen viragzot: de hogj megh holt, megh korötot megh aggot.

Majdör pelda vagimk mis magiának: mert valamig orszagimk ^{11 hgy, hepo} amats Nemes es Nemzetes taplalo Urai életimk bekesegen élömök: mostan penig mar minekutamma azok az tamások megh holtanak, es gyermek gondviselökre maradtimk, bekesegimköl meg fostatimk: ugjannira hogj mint egy le vagot fan mindenek kopacholmak.

Ez illien Tamások halalok miokaert káros? Mert giakorta vagion az, hogj egy Jsten felö gondviselönek élete, ne csak egy varosnac, fahunak; hanem egy eges orszagnac es nemzet, sejnehis nagy hasnara vagion. *Peldank Joseph*, kiert az ~~Gen. 39. et 42.~~ Putifarnac hada nepe, söt az eges Egipus, ugiom kesével tapasztalta megh Imek vaita valo aldasat. *As egy Mozesnek esedezésejert* Exod. 32-10. Jn az eges Sido népnek megh kegielmezet. ~~As egy Arava orsz.~~ 2. Sam. 27-14. ~~bet Chufai tanachadafa szabadította megh Davidot minde nepivel~~ ~~Abjalonot~~

1. Reg. 18-4.

Jer. 38-13.

Itt lak Péter a szentek
közül hálottam,
hogy én utam Rákóczi
Lajos a Nagybányán.
Bőrvölgyi János, hogy
az havasban nem lát
az vadaktól az 5-7-
madaraktól elmentem,
hogy.

Amos. 6-12.

Isa. 5-20.

Mich. 7-3.

As egy Abdias oltalmazót megbeszél Profetákat als Je Babel perse
cutiojatól. As egy Abdemelech sabadittia ki Jeremias Profeta
als javos tömlősből. Noha pedig mind ezek így lővőnek: mind
alsaltal kevesen veszik észekben Innek ezt als ő aldasat, hane als
modgiak: Hallode, ha színter ez megbeszél halis, más leszen
heleben. De bolond mondás ez: mert valahol als fei el esik, ott
als egész tagok betegek; es als megbeszél holtak hehőt, igen ritkán leszen
nec jobbak: midőn als igaz Birák után, igaz lelki ismeret nélkül
való iffjakat tesznek biracká, kic als itéletet méregge változtatták
kic als jóf gonosznae mondgiak: As Jn félő ven emberek hehőt,
mivso fözto fejedelmek leszenk, kic als igazat hamisra fordították.
As jó Tanácsadókat hamisagnak párt tartói követik, als
michodások valának als Roboam consiliariusi es ezekhez hasonló
jó hősek; kikről költ méz köz beszéd: multi Placentini pauci Veroneses.

Rom. 12-6.

As Respublikanae HARMADIK renden való táplaloját
bironac es profetanac nevezi. As Birán közönféses kép-
pen érti als Respublikanae gondviselőjét: kivalkeppen pedig als
als ki hommiaban als igazságot ki szolgálattia: als latrokat törrel
tömlőczel brónteti: als jamborokat erő hatalomtól örvízi: als egy-
mas között villangokat lekölteti: es végezetre azon igiekerzik
hogy minden békefésben éljen. As Profetakon nem csak als
jóvendő mondokat érti, ugymint Illiést, Eliseust, Isaiast &c;
hane minden lelki tamitokat es iras magiarašokatis: kik als
Lelkék felinditások, als fejedelmek, urak es községnek vesket
haragos tamitásokkal feddik, es jóvendőket is mondonak.

Miert bol euzersmind Birorol es Profetarol?
Miert als Respublica soha itélet igazitas nélkül megbeszél nem maradhat: als
mely itéletnek függemi kel als Jmék törvémetől, kinek magiarašoi als
Profeták; hogi als törvény berent való birodalom fejetlen láb sabadissan,
sagra ne vetemedgiék. Erről mondotta Salamon: Mikorminchen
als Profecia (als memiei latasnak tudomonia) als nép elszakad Jntól.
Mellék így levin, birksegs hogi als killyó Tisztviselő als lelki Tamitoral
eggieszen. Ezent kivannia Jstemis, es ezokaert als Sidokk elfőma-
gistratusát Mojest es Aront akarta hogi rokonosok legienek.
Ehez járul imes is, hogi valamely kiraliok, urak, als Profetachal ba-
ratlagozon éltenek, berenchesek voltanak: als kik pedig egy mással
ellenkerstenek mint Achab kirali Micheas Profetának boldogtalanot
voltanak. Illien Birák es Profeták valamig als Sidok Ballast
adtak, országok chendessegben volt: valamidőn pedig tőlök el
váltak, als chendessegétis vélek eggört el vőzték.

Prov. 29-18.

As Ismek megbeszél tapasztalható bróntetése vagion als on als orša-
gon, varafon, fahon, als kit megbeszél fözt Birotul es Pradikatorol. Mert
als igaz lelki Tamito, als Ectanak bekere es loogaja: als meli se ke-
ren vitetünk als Jmék oršagaban: loogajis als Ectanak, kik ejel es
nappal vigiašnac als mi lelkeinkert: bastiajais als Ectanak, kic als
viadal idejen als föresre allonac, es als Jn érettek kedves als negete.

2. Reg. 2-12.

Heb. 13-17.

Ezech. 13 & 22.

Amak okaert valamely Ectanak minchen Tamito lelki parštona:
el nem hervőli imes két dolognak eggiket: hogi avagy als lelki cheseg
Somjusag sál reaja: avagy gonosz farkasok memek hozsa, kik ne
kedvesnek als juhokk. Valamit alsert regenten Amphiarauf-
rol mondottanak, hogi ő egiedmől legien als egész seregnek seme:

Amos. 8-11.

Act. 20-29.

2. Cor. 11-13.

Phil. 3-2.

Isa. 56-10-11.

2. Cron. 24.

melj ha el esnek, az egész sereg el esne; azt sokkal igazabban mondhattunk az Lelki Tanítóknak: kiknek semek ha el hunik, az község is el esik. Peldájul legyen az Fojada pap, kinek holta után az község az főnökeivel az Isterni Bolgalmatnak ellene mondottanak, es az berkekké es az asakban való bahamiothk Bolgaltanak. Melj brüner Jn az Sidakat az fejedelmekkel együtt az Syriabeli királyal el törlötte.

Utkezesnek tehát, valakik ez rendet chufoljak es azt mondgiak,
Non mihi sit servus Medicus, Propheta, sacerdos
Gyogito orvos, Pap, Propbeta,
Ne legyen urammac borattia. (Bolgaja.)

Az NEGIEDIK renden való tamasskat öt igével nevesi: Elők az jövődi dolgokhoz meg hatozi, melieken nem érti az nézőket, mérőket, öntöket, varaslokat is; hanc az kie éles elméjekkel az jelen való dolgokból meg tudgiac mondani, es után nichoda fogh következni: es mellet az homalios kérdéseket is meg tudgiac fejtani. Jlien vala Salamon kiraly.

Xenophon.

II nevesi az vén embereket, kiket az soc körülomb körülomb fele dolgokhoz meg proballaja bölchekké es eszesekké töt. Miekeppen anakokakert es illien meg éret ieletrü emberek az Respublikat igen segítik. azonkeppen az éretlen iffiak el veztik. Eröl mondotta vala: Sicut juvenes cytharocedi multas cytharas corrumpunt: ita juvenes gubernatores everunt Rempublicam: az mint ezt az Roboa k. peldaja bizonyítja.

Exod. 18.

III. Ötvenedes hadnagisokról Bol, az minemüket Moses rendelt volt: kik alaf érti, az kie vitetsi chelekedetekert valami nevesetbe vadnac. es harajokhoz oltalmaert oldalokra kardot kötötte nek fel: Jlien hadnagi valamac Achab kiralmac, kik Jlies Profetat ala hittak az hegyről.

2. Reg. 1.

III. Böchnölletett nevez, az kinek nagy hire neve vagion, es meg csak kiffő tekintetiböl es öltözetiböl ugian ki néz az emberseg es méltóság. V. Tanachosról emlékezik, az ki urát hasznos tanacharal segítik. Jlien tanachadoja volt Augustus Chasarnak Trebatius, Vespasianus, Cassius, Adriamusnac Julians, Antoninusnac Scarola, Alexandernak Pulpianns, Davidnac Achitophel.

Mind ezekről asert Bol egy renden: mert hogj az Respublicanak gondja vilajese nehéz es bajos, ugy amira hogj annak egy valaki gongiat nem vilajetheti: eis vag aring is parla ögö egy ember né lat mindene. ket. Méltó tehát hogj annak terhet egyiet értő emberekre bizsak.

Euripid.

Δ Miekeppen hogj akkor vagion viragjaban az Respublica, mikor az urak mellet bölch eses tanachosok vadnac: azonkeppen azt mondgiac J Jajas hogj az Respublicanak niaka szabad, ha az urak tanachadojok nem leszen: mert az mint Demades mondotta az Nagy Sandornac seregéből Bern nélkül fogiatkosik meg.

Az UTOLSO renden vadnac az Mester emberek, es az Ekejen Bolok az mester emberek neveseti alaf be foglal minden két kezi munkajokkal élöket: kik az Respublica mind békesegben mind hadakozasban nagy hasznokat veszi. Mert békesegnec idejen, es illien mester emberek kösöt takarekosban élhetni, holot senkinek nem kel maga dolga haladekjavat sem haszat sem fejjvert sem ruhát chinalni. Jlien mörves ember volt Bezaleel, az ki chinalta Moses Pr. idejében az grölekesetnek hailokat, az biztonság tételnek ladajat, es az kegielemnec tablajat. Es illienek bölchegek melj karos legien az Sidak bizonyititak: kik kösöt az Philijteusoc nem engedtek kovachot lakni, hogj ö elkerék való fejjvert ne chinalnanak.

Exod. 31-7.

1 Sam. 13-19.

Plutarch. in vita
Marcelli.

Hadakozásnak idején pedig minden hátsókat - vagyis az Respublica
ca Archimedes erősségi: ki az Romaijak ostromlása ellen Syracusas
városát oltán sokáig meg tartotta, hogy meg ő maga az ellenfelet
chudakozót várta. De az Ekefenbollokis hátsók, mely ekefen
valo bollast (icere dominam rerum neves: uj mint ki az embereket
Bep beszedvel az ő kívánságára hártia. Ide az rendre tartásnak
az Prokatorokis, kiknek tiszték ez, hogy az jók legienek oltalom,
az latokk avfalom: az ő eletek legien az igazságnak fautora
az hamiságnak hóbera.

Mikor azt mondja Isaias hogy Jn mind ezeket az támaszokat elveszt
azt Δ meg: hogy minde hatalmas fejedelmek, Birak, Profeták
Binten ugj meg halmac, mint az kőz rendszer valo emberek, mert
mors nulli parat honori.

Valamire az Poetikus tudtak est, midon azt tanították, hogy mind
embernek elete fonalon függ, melyet el metven mindig meg hal.
Mely emberek eletek noha ebben külsőmböz, hogy némely fejeren, ne,
mely feketé fonalon függ, némely fönnien, némely chak az föld fölöt
függ: mind azáltal ebben eggies, hogy mi helen az meg enges telhetet,
len Atropos az fonalat el metti, ottan meg hal; es az ki fönniebbé
függöt, nehezebben esik. Hogy pedig mind rendez egy arant
meg halljonac, bizomittiak az vilag kezdetitol fogvan valo embe
rekk allapattisk: ki kiöl az β : iras chak azt mondja; vixit autem
hic vel ille tantum temporis & mortuus est: h, ele pedig ez avagi
amás emi ideig, es meg hala.

Δ Hány képpen veszi el Jn az hatalmást az hadakozót, az Bi
rot es Profetat ξ . két képpen. Mikor avagi halallal
avagi fejjverrel avagi foglaggal el veszi. Az ki kiöl ez lezskiben

Eventus vaticani

Bollot, azok az Babyloniak kirallial vitette foglagn. Mikor
megh né halmak; hanem ekebbi allapattiskat mas allapatra változ.
taltia: uj mint mikor az bölcheket meg, boldondittia, az böchnölte.
leket böchtelenecke, az merészeket felelmesecke, es az erőseket lagiac.
ka sebi; az minemő vala Sordanapalms az Assiriabeli kiraly.
Eröl bösegesen bol β : Pal Apot.

Ez az meg hallot Isaias kerdése feleletivel eggrot, mely minket
arra tanitot meg, hogy minde Respublicanok, orpagnac, városnac, fa
lunac meg maradagara imez öt rendszer valo ostopok támaszok ki van
tatnak. 1. Az etemek italmac ereje, 2 az bator sio, eses el.
mejn hadakozo, 3 az Polgari es Rectabeli solga, 4 az böchnö-
letes semélinő es éret iteletrő tanachosoc, es vitezek, 5 az mester
emberek es az ekefenbollók.

Mire valo ez Pradikacio?

Mikor ez, melyben mi Magiarok habelé tekintünk: meg lathatunk
orpagunktat amaš niomorult allapattiat, mellet Jn nem chak fe,
mieget el; hane ugian meg is samargatot. Mert hogjen mostan
Semit ne bolliak az eledelnek erejeröl, orpagunkban maid chak egy
vav megietis né talalunk, meliböl Jn ki né bollitot volna egy né hany
Nemzetes Hag:os Urakat: város, falumint, mellet eses Bi
rotol, tudos lelki Tamitol, böchnölte tanachostol, hives neves vitez,
töl, jo mester embertöl meg né föstöt: meliekköl mit reményünk egy
bet né tudom; hane hogj az halaltól meg körmiekesetet fei, az töb taga
katis utanna vommia az koporsóban, ha Jn β : Fiamac kedveert ujob
bam meg né orosolja. Melitöl hogj azon Jn oltalmasson, az mostan
mutatot támaszokat böchnölyök, berestök es tiszteljük: ciótelenfegek
böl Barmašot eseteket az Semmel es Japhettel el fedessük:

2. Reg. 24.
235

1. Cor. 1-19. 20

hogy Magyar orzag
in ar halala vagion,
es minonke Toghund
homban sivalommal meg
aztatot jait hágy

hogi haladatlonyságunkert el ne vessefőrök. És mellet ő. Felleget
imadgunk, hogi az ő gabonájában naponként bochasson aratokat.
lik az igaz híveket kevében kötven, vigieik az ömök életnek
chróniben. Amen.

És az Pradikationak első része,
következik az második.

Ottian értelemben vagioc, hogy ugyan ezent kivanná Jstentől mi
nekünk, hogi ha bolhatna ez előttünk ahuro Nagysagos Ra
koczi Lajos: ki felől keresztien halgato ha tölem tudakozol, egi
igével mindent megh mondok: mikor ő Nagysagot Magyar orszag
nak vitezének nevezem: kinek vitezsi chelekedetiről az ő Nag
saga Magnificentias ösmier leveleis bizonyogat teßen. Meliben
azt olvassuk, hogi ő Nag-nak az vitezseghes ifjusagatol fog
van ~~mag~~ haitandóság es szereteti levén: előbemis az vi
tezsegnék Scholájában Eger varaban, az Nag-^{os} Rakoczi
Sigmond Capitansaga alatt az vitezseget amira meg tanultra
vult, hogi Egerből keves estendő el mulvan Szendrő varaban
ment: holot valahamj estendeig Chaszar ő fellege fizetesén élt,
es az töb fizetet néppel vitezkedet.

Thovabba mikor az Török es Magyar között valo irigység
az hadakozásra ujob alkalmasagot adott: Szechen, Filek,
es ujia akkor az töb Varaké megh vételikoris egi nehamj bol
gával jelen vult: söt még mikor Hatvan varát vittá
kis az Magyarok, es az Budaj ~~be~~ bek Begler beikkel az
megh ballot várbeliket megh akarta segiteni,

Rakoczi Lajos volt az, az kinek az harcson alatta valo lovát az
ellenfeget puska goliobissal megh ölte, magát megh sebesítette: melly vére
hullásával megh bizonyította jóvendőben hazajanak michodas vitez fia
leme. Rakoczi Lajos volt, ki Nagj Giör vesedelme utá, mikor
Sziman Bafa Comaront megh ballotta, saját költségevel fogadot nepé
vel, az also Magyar orszag belietke taboraban ment, az Törökökre ki cha
pot, es egi nehamj Törököt elevené fogot: kiket Posonban, az mostani
Felleges második Matias kiraliunké, akkoron Ausrianae fő Hercege,
nec, ajandekon vitt: melly Törököktől melvet kaptanak, es az ellenfeget
Bandeka felől értelmet.

Rakoczi Lajos volt, ki mind Vácznak mind Hatvannac
visza miresében, né csak jelen vult; hanem ugy mint serény vitez az
ellenfeget is bemben ^{vult} ~~ballotta~~, vele megh viwot, es közzölöké kit le va
got, kit peng elevené el fogot.

Rakoczi Lajos volt, ki Eger varának utoljomegh
ballajakor, az Szerench alatt valo taborból, az Török taborra
giakorta ki rőtöt: es az el fogot Törököktől értet ujsagok.
kek hírekkel, az Chaszar mezei Capitamit tartotta: söt ama
vérrel veritező kereszties mezején valo harcsonis, né gondolt
mellette valo sok vitezinek karaval: hanem az Török Chaszar tabo
rara oroszany modra rohant, es az főbbik Versev Ibrahim Bafanac
satorabol, ottian vitezsi predat mert, meliel még ő magais az
Romain Rodolphus Imperatoris dichekedet.

x mert igazán Vitez ur
vult:

Ezért utanna ezer lovag es gyalog viteznek Capitania
leven: mikor az orszag fizetesét fel vötte volt, s 30000k van
rosara ment, es sok nepinek fogiat-kozasaval as tis meg egette.

Mikor Basta Giorgi, az Chaspar husegetöl el hailot Erdely
orszagot le akarta chondesitemi, Rakocsi Lajos tis ezer
Haidunak Capitania leven, az Erdelieket le völte: az utan
haro ezer magaval az Tisban altal költ, es az Bachmegei
pusztaja utan, az Vas kapum talalkozot az Szegedi es Bach
Szanchak bekre, holot veres giösedelmet mert, mert az Bé
ket ö magat egy nehany mellete valo fö Törököckel elevene el
fogta: az meg maradot nepet penig ugia ottan fegyverre
hanta.

Masod nap ismet omar visza töröben, az meg
neveset pussta heheken, egy nehany ezer rablo Törökre talalt
kikkel egy eljöben Jullios chatat tartot; de vegre asokatis meg
giösvén, egy réset ugian ottan meg verte: mas réset penig
az Peter Varadgia Duna hidanal futtaban le vagta.

Rakocsi Lajos volt, ki mikor Szekel Moses Török
Tatar segitseggel Erdelyben ment volna: ö Nagga Rakocsi
Lajos Urunka negy ezer Haidu vitezével Tömös varra vöte
hostattiat meg egette; es bep merejeggel omaris visza tör.
ven, az az hasnot cheledte, hogj az Török segitsegnök
nagiob rése Szekel Mosestöl el allana, es Erdelyböl hasaja.
ban nagi Bégien vallással oboha, férne.

Az Erdeli hadnak le chondesitese utan, ^{penig} ö Naggat Basta
Giorgi Lippai Capitania töte: mely varat mind addig az Cha
par husegeben tartot, mig az hamis hitro Rakocsi Lippat az
ö Nagga hire nelkül es akarattia ellen az Törököckel adta k:
melyböl az kételenseg Jenöben ö Naggat fátva salasztotta.
Rakocsi Lajos volt, ki Budanak 6 utolfo meg salasta.
Lakor, öf szaz magaval az Rakos mezijén levö Vezirnek ta
borana vöte, vele vitez modon harcolt: minikutama penig az
Török ereje ö Naggat meg kezdette nomni, nagi koraval félre allot.

Vegezetre azis Rakocsi Lajos volt, ki Vacsbon
felöl az Verözenél valo Maximilian Herceg taboranak
öf szaz lovag es gyalog magaval, nagy segitsegere volt.

Vadnak ö Nagganak töb sok vitez chelekedtis, melyek
nek elöl Bamtalasaval mostan en töb idöt nem akarok töl
tem: ^{holot az elöl Bamtalasaval idöbol tölis} ~~melik~~ nilvan vajion, hogj az meg holi Rakocsi
Lajos ö Nagga Vitez Ur volt, es orszagunkat eggik tamassa
volt. Ez ö vitezsegiért Rodolphus Chaspar Nagysagos
^{1607.} nével ajandekozta volt meg: az mostani kiraly Urunk penig
Bentelt viteznek köböntötte. Mely ö Nagga vitez segit, mi
imerz fekete viragos kamuka zaszlora, mely emlékezetért es
rakot sir fölot fel függesztetik, deak versekkel illien
képpen sommalunk be.

Hic ego precipiti & vide supra.

Magyarul majd ezt tépi.
Itt mindig Rakocsi Lajos
ki volt sok Töröknek bajos.
Kit Eger iffianta vimi
Szendrő tamitot chafarini,
Szechen es Filek mezejét
Megh niervin latta erejét.
Hatvannal Beglerbék nézte
Budai Basat mint írte.
Szinan Basa hogi Omaront
vitatta, ottis kardot vont.
Eger Töröknek holdolvan
keresztet alat harcolvan,
Uezir Ibrahim Basanac
Satorát föstá predamac,
Melliet Rodolphusnac küldöt,
Hivétöl kit jo kedvel vöt.
Bachi Szegedi Szanchak Bék
ö töle fogva viteték.
Péter Varadgia hidanál
Igen harcolt az Dunánál.
Tömös várnál anni kárt föt
Hogj az ebis Törököt öt.

238
Basta Chafarhoz hűségét
Mikor latta vitézességét,
Capitanfaggal fizeti
Lippa hit mostis közömi.
Rakos mezőis fegyverét
Tudgia mi ézö két kezét.
Ha ki ezeket tagadgia
Kérdgie Veröczét^s megh mondgia.
Ezekért Chafar Baranak
kiraly bentelte Hectornak.
Christus koronát fejében
Tessen az örök életben.

Híres neves vitézjei ezek Rakocsi Lajosnac: melliekért Nagyságos, az mostani (az mint megh mondam) az Chafar tol Nagyságos, az mostani kiralyunktól perigh bentelt vitézi nevet mert: de sokkal seb es dicheleteseb vitézsege az ő Nag-anak, melliel Christot az örök életnek hívathatatlan koronáját elierte.

Mert mikoron Palatinus Urunk az Erdelieckel valo pafificatióban volna foglalatos: Rakocsi Lajos Urunk ö Naga, az havastól alig jutot házában egessegben, megis abban az Tractaban Tokajban jelen volt: holot persz famos napra ^{is} virradolan reggel három es négy ora között, mi kor

életben né igen jártas volt, bánta, és fohászokodással
bűnének bocsánatát obaitotta, igemén ő Naga (so fogado
voltat, ha Jn' még ezer és világra térítene.

Malonik oka ezektől elöl Samlalanac és, hogy az keres
tíenek és világon Jn' Berent éljenek, [#] meg emlékezőven
arról hogy testi és lelki visezők legienek: es né mindenkor
engedjenek hatalok orajan [#] Jn'hez meg termi ^{magt} ha az Sai

tan az tudos embert meg farkaltja, az tudatlan es deak
Sagnelkről való, nichodat iselhet maga felöl. ^{vallion-s} 2

Jlien testi es lelki visező-vata és az mi Nágos

Rakoszi ^{lelke} Lajos Urunk: mely ő Naga jósedelméjert
hiszem hogy mostan az Szentekkel triumphal. [#] ^{nekünkis} A dia Tia
3: Lelek jelent, adgion miniajuntke igaz hisben való ki
mulasz és világot, melynek meg merefejer fjenkér mondjunkt.

Ode gratulatoria conscripta
1610. iam pastor ecclae
ordinaris.

Megh foghatatlan felség híveidnek segítség,
ejel es nappal szívem teged obait, te hozzád edes Istenehez fohait:
mert te vagj ut köseges kút brökölködőknek,
edes Attia, taplaloja, egyigjvőknek.

ma fette példajok
bol tanuljamat,
Som Bed pirc haszonak
egeferil rettegjenek.

Rakoszi
Lajos
Amalokant mint vadik
kuchint fogva nagis az
Hámat imádk, kikketik
időfajjort kórik, hogy
trójat mag János, valakik
el orvialatnak Jn'ól.

kimé meg hitege
det totot jer algunk
meg az ő elfi Amia.
nák az földnek:
es kórik itál hókibál
alatsatofon kórvoc az

Jfinsagomtól fogva mi voltom nálad tudva,
mert te attal engem Aniam meheben, és világra ismet hoztal kedvedben:
hogy trököröl Lemiek jehöl Bentegyhaszadban
Eseteket téveligöket hoznek utadban.

Soc miomoru jagockal mint egi orvossagockal,
Boktattal engemet Atiam kezédhez, sullios igaznac el viseleséhez:
hogy kedvesseg, nagio b hűség lenne tisztemben,
híveidnek ek estekek élnek életemben.

Kichinsegemben mingiart Labam utaidban járt,
kegyessegnec gioris tamitvania voltam bent tudomaniakat híven tanultam,
hon es kivöl fista sból solgaltam neked,
Bent életben kegyessegben éltém előtted.

Okalmaztal jartomban idegen orsagokban
örömmel bumat bölchen temperaltad iregim bajokat meg zabolastad,
hogy melveckel fejvereckel ne arthassanak
mint Acteon fene módon szaggattassanak.

Latvan indulatomot hozzád akaratomat
valamit töled kívántam meg attad, könyörgesemet mi helte meghalgattad,
ki tisztességet jo hirt nevet fejemnek attal,
hivatallal házias tarsal ajandekoztal.

Csebul hogy miavaliabnac vetél sullios kinoknac
ackoris bent Lelked volt vigasztalom hogy az iga ne lenne aggasztalom
kiert halat, hala adast adok életben
miglen élek neked élek nemes teremtöm.

Postquam Juditha conjunx filiolarum tertiocenta
Mariam enixa est, Miscolcim, Anno 1615. nona
Martii, die Luna, horam paullo ante dimidiam
Septimam, sic fusi:

MARIA nata mihi est, materni gratus amoris
Flosculus, hic Charites, quicquid oletis, erit. habetis, habet.

Mormia est. 1615 anno. 15. Maji, die Venuris,
post solis occasum.

DILAUDATIO

numeri ternarii, decantata tempore bapismatis

Maria, 17. Martii. die Martis, anno 1615.

Baptista Maria Mich. P. Varadi, Dios Giorina, Compres
Benedictus Sz. J. Szent Terina, Anthonius Fajszai
Görömbölna, Steph. Bomi f. Uő. Szezaunp's Ecclia
pastor. Georgius Chirmit, Johannes Szabo Praefectus
Castri Dios Gior pro parte Magis, An Stephani Törösi
Casspar Pofoni, Joannes Nagy Haidoni lux, Valentinus
Bellini, Mathias Berte judex prim. R. G. Miscolina,
Petrus Zabari, Ambrosius Szöch, Laurentii Lihrahi vidua

Minden Szamok között harmóniát
azt tartom minchin szob armat.

Ha tudod jelerched,
tö'hm el ne reiched,
ha nem tudod tö'hm így erched.

Pythagorili numeri ternarii potentissimi esse prodiderunt,
reges ad latimencas dicit ubi dicitur, ut dicitur Aristot. lib. 1. de
caelestibus. Idem numeri in rebus magicis plurimum pol-
lebant. Et, ut aitur apud Plin. hinc deppro de ppralione in fi-
nolima nopol, atque ipse adjuvat. Hinc T. Tul. Ter cane,
ter dictis d'p'p' carminis. Et p'p' in cantandis amatoris ce-
plutarch, carni, hida, s'p'p' h'rmio, t. h'rmio n'rmio.
qui magulus est, ut officio extollunt.
Abr. Brevig. lon. 2. dem. 5. pag. 184.

Ad eandem melodiam pro Concionis Clausula

1620. mense Majo
die 7.

~~Ungarisch~~

Isten köniögrönc m'ked, tartós m'g közhönc szent iged
melliet biztan hirdetel mosta m'krönc
hogy ehel megh ne haljon az mi lelkrönc:
mert e'elhönc s eledhönc chiak az mi m'krönc
akarato s k'ri anjagod z'erent hogy e'lyönc.

Agy chendesz bekesetet közzent egienesetet,
hogy az igazság es az irgalmaság
elöl talalvan chököl gassac egy mast: Psal. 85-11.
az mi habunc mezőnc s heginönc aldomafoddal
az egeköl löverseggel meg coronasz ad. Ps. 65.

Az te ellenszigidit hic haborgatnac minket,
hatalmaddal töhönc messe kergesed
eggen eggen öket az földhöz verjed:
hog megottis ahol minis felelmaz legion
o'magoktol rettegesec, Amen Ugy h'gnin'

Istenis három személieben
noha csak egy vagion menyben:

Atia, Fiu, Lélek,
és adta hogy éltek
és mostan voliták örvendek.

Számos keresztienjegnek atia
volt csak három Patriarka,

Abram, Isak, Jacob,
ezeknél nem volt job,
ha te is ottian vagy neked job.

Charites szövek harman voltak
kik mindennek jót akartak,

senkire nem törték
nemis ivgykettek
eggyűségben mindemel éltek.

Orosz Parkakis harman voltak
ezek az élettel bírtak,

eggyet ha fel vöttek
mást az földhöz vertek

Sokat kőorsóban fektettek.

Legien csak három ember eggyüt

Isten nevében egyben gimölt,

Istenis öt vagion

töle advan vagion
csak ember töle jót kívannion.

212
Chak háromban ál az teljesség
ommat fut főköllitlenység:

Három az virtusis
am bar te mit mongis,
az szeretet, remenseg es hit.

Im nekemis Leaniom három
az kit en igen akarom,

Judit es Susanna
es az kis Maria
mindenik Isten ajandeka.

Jo aldasát vöttem Istennek
kit nem ad minden embernek,

kinek ágia szoros
felesege koros
vagy pedig mintegi szurkos polos.

Szent házassagban hát ember ély

hogy az Istentől sok jót végy:

joje hogy te löttél
és vilagra jöttél

nemz te is ha imar fel nöttél.

Tars nélkül Isten mondja élni

az embernek nem jo Lemmi:

mert hogyha el esik
földön nin wa fekszik

fel emelésnélkül vajusik.

Vigszaggal teljes házasságok
kinek szép magzat vadnak.
mert ott az gyermek so
szob hogi sem az sip szo.
kedveseb hogi nem az agno szo.

As ki mit nem öt azt dichevni
nem tudgia, szoktak mondani,
bizony chak az tudgia
az ki be varrotta
michoda Legien ben az Sákban.

Ne szohimk avrol többet ottan;
hanem minden Lakjék vigán:
mert nem vagimk torban;
hanem puzdorekban,
jamborok jambornak házaban.

In secundas nuptias Chilianas
cum Anna Julios
No 1616. 2. Augusti.
Lisba.

qua quia voto
non respondet
tertius nuptias
cum Dorothea Se-
res habitis et plene

Dialogus Servi & Dei

Meg holt
Mester tarsom utan fijom bunak haitvam
en magamban igy soklek.
Mi dolog jstem, kirkik mond mig mikim
az mire mostan kirklik;
hogy róte giasz fijom mig hasada szivom
mert özvirgin maradtik.
Lam te szolgad voltam mostis vagiotk, uram
leszekis mighn elik.
mindent töhd vartam valaholot jártam
miert hat hogi kirklik;
hogy el vöd ^{vöved} ^{Dorkom} jutitom, szivom vidamitom
örömem földre esék
Chak kirkmit élt vala, még viragsik vala
mint szép rosa az kertben,
Szemérmésséggel mirtikl. usséggel
pelda vala rendiben,
Szelid, jsten félo, ember meg böchnillo
vala teljes életben.

Mint Sara böchnölte Abrahamot s félte
es szerette regentem:

Susanna's tized
böchnöl fél és
kedvet

^{Dorkois} ~~Amias~~ tegedet, böchnöl, fél, kedvedet
keresi mindenekben,
Szeret homaljnélküL, kedvel hiba nélküL
míg éltek és életben.

Házad fényes napja, arvaidnak Amia,
házaadomnis ékesseg,

Leszen miugodalmod
né leszen fuidalmod

Leszen ^{es az} ~~Amias~~ ^{szemely} ~~Amias~~ ^{hit bisonial remély}
^{mügodalma} ^{szelkötrec} ^{es Amia}
életedben egesseg:

Mik hat örömnöd nékem meg köszönnöd
hog' mierted és segetség.

Hogy ezeket hallám heliem sem talalam
naha sebem hatalmas,
mint az ki hitelen akar halmi vízben
az Jstent Jacobbal minde felé chak kapdos,
meg fogam ily ockal
ne legien tovab ados.

S mondék meg fogtalak elis nem bochatlak
míg nem meg alda's engem.

Jsten munda fejed es te felesged
aldos legien elöttem
az örök életben örök dichőségben legietek velem Amia:

Cum Miscolino Zomborimü
Caneros Socer meo misissem. Georgio Sirovio

S. D. Accipe quos tellus genuit Sirmensia Caneros,
Clare Socer, generi rustica dona tui.
Et siste hem, ni Turca ferox, vel perfidus Haido,
Praesentem notis, Teq Tuosq, vetent.
Auratos, piscesq, citæ bona ferula Sirmæ,
Flicet accipies, cum meus hospes eris.
Det Deus ut Caneri Sapiant, si auguror, ori,
Tu bene cum gratis & Casheria vale.

Liscã ad fratres Tolchwã, Beniëm, kereszturimã. 1619.

Nobilis ex Liscã fratrum Salvete quadrage
ut valeant vestra tempus in omne domus.
Qui bene principiu' MISSÆ donavit, oportet
Fine coronet opus: si grave cessat onus.
Tertia cum Junl venerit lux, umbilicū usque,
Sistite presentes ad novatecta PETRI,
Tolchwæ, qui lepidus lepidus satis ipse, sodales,
excepturus erit: prandia namque dabit,
Pullos, fundidulos, lactucas, alitis ova
Cristata, & suavis pocula larga meri.
Nos pietas facere hoc, labor impiger atque aliorum,
Mandat, qui finem jamq, laboris habent.
Quare ad prescriptum mature' tempus adeste,
Corpore salvo us brevis esse queat longus, amore, labor.
Vos ~~alibi~~ ^{salvo} ^{us} ^{brevis} ^{esse} ^{queat} ^{longus}, amore, labor.
& corde valete. Venite, ille
ut videat salvos compater ipse suos.

Tolchwam,
post Beniëm,
Krestur
mea littera curre. Currenti merces longa sicut
regies.

Inscriptio templi Lipsiensis noviter super
vetus fundamentum extracti.

Lector benivole,
quisquis & curatis es hoc te scire pervelim.

Hoc quod vides templum primitus lapidibus affabre
politus integre formicatu, seditiosis procurum Regni hujus
motibus annum circiter incarnationis 1557 a Spectab: Barone
Gabriele de Pereny ad usque fundamentum fuit dirutum.
At vero exoptatissima Hungaris pace, per Illustriss: principem
& dn. dn. Stephanum Bocskai de His Marja, hospite pere-
grino placato, intestino vesio fugato, mirabiliter Christo dante
restituta; secundu hoc templum, publicis S. P. C. Lipsiensis
sumptibus super vetus fundamentum adificari coeptu est
anno Christiano 1616. 20 Junii. D, absolutum 1619.
20 Junii 74 procurante adificium Martini Szabo oppidi
praetore.

Votivam hanc tabulam
Stephanus Chuhák Miskolczius,
hujus Ecclesiae tunc pastor, monumenti ergo F. F.
& huic appendit.

As Székely Istvanról
vattatott Ohronia köny-
me végén p. 237. ugy ol-
vasom, hogy az 1558. Neme-
Füvés az 7 éves kivály
fiatline Jul. 26. Thokai-
bet őt Baszadmagával mag-
verm az Nemzetet Szerent-
alot.
1556. vöttémgy Tavka
varat Tarsaitól, is
nagy fűvel Pirem Ferent.
cöl, kiték köfalait mind
földig le rontak: is dar-
tomam az mind el gúttat

As tekintetes es Nagysagos
Felső Vadasszi Rakoczi Sigmondnac, Pataknac, Ma-
kovicsanac, Sarosnac, Ledniczenec, Szerentsnec es Onadnac
Szabad Uxanac, el temetesenec idején, az Szerenci
templomban 1621 estendőben 8 Febr. D lot

Nagy Mihály Rakoczi
György Urunk és Nagy
mag hit Bolgaja mon-
doka néta, hogy Rakoczi
Sigmond Urunk ő hűvön
hatod magával isse vol-
na hitig ygin, kic kö-
szöl maris gyntamian
mag holtak volt.

ORATIO.

A hie volmanac, es tekintetes is sz: gúhokoztatbin, chudal-
kosasban, hommat is mitöl ligun is, hog holot is helin emi samu
mag ert iteletho, melléges tudomaniu, es is hien Bollo Lelki pastorec
legienc versegletessgeben, kivalkeppen on allottam fil az Bollasra:
ki sem itelethel, sem tudomaniat, sem ekien valo Bollasat o legiel-
mekker hasonlitando ne vagioc; azotte tohm is az felelet.

Magamis egy elfoben chudalkoztam azon, sot melto mentse-
genis volt az halgatasra: hog Jeremiassal giermec volnee, es
ne tudnee Bollami: az Bolts Syrach parant solatiatis kov-even,
az öreg emberek között ugian nemis akarta fel allani: mivel nagio-
dolgosrol kellene Bollano, hogy sem elmennec ehivel fel erhetne:
olliadrolis kellene Bollanom, mellicket ne ugyammira lattam seme-
imel, mint egiebektol chak hallomas altal tanultam. Ide
jarult azis, hog oltian semes emberek között kellene Bollano, kic
Carminit (iceris mondotta) az fogiatkozast hamarab mag latias
az Oratorban, es mejis itellit, hog sem az josagos dolgot.

Jer. 1-6.
Syr. 32-13.

Plutarch in Laton
Magis penetrant in
animas, quae carminibus,
qua quae aulicior.
Lib. 1. de Oratore.
col. 144. H.

Rakoti
György
Pal
János kir.
tanácsbíró

És okokra nézve magam is bölcsőb Orator kivantam, de csak
heaban kivantam: mert meg gőzöttém azokból fogalmat.
talajoktól, kibet és az keservőség közeleb illet: kiknek ugy
lőcset: hog' miképpen az ő Nagoc boldog emlékezetem tekint
tetes Attioknac és Battiothk emlékezőte 9 és XI estendő
vel ezen bekből parentáltam: azonképpen mostanis az ő
Nagoc bérelmes atiafianac, és Tekentetes és Nagosagos Rak
ci Sigmundnac, Pátatth, Makoviczanac, Sarosnac, Ledmi
czenee, Szerenssnei és Onad varamnac Babad Uranac, utolsó tisztessége
az en tanításom által memien végben.

Anakokaert Tekintetes és Nagos urac s assonioc,
fisztelendő és Jsten felő lelki pastoroc, vitezlo és felfel
nemzetes nemesset, tiszteletes polgaroc és minden rendet, ala
zatofon kerlec: hog' emberseges jo akaratual, es chendes
halgatasal az en bezedemet meg halgassator, erőtete segemet
fel segellietec, es tudatlansagomból szarmazando fogiatkoza
simat legiessegetek palastiaival el fedezzeitek.

Mivel pedig, az mit sz: Pal tamit, az jmecc segedelme
nelkül semmi jo dologban elől ne mehetnőnc: imadguc az mi
memiel atiankot jüröndet, es kerjőnc az mi urmuc Jesus Chr
sért, hog' miképpen regenten Jsaias Profetianac, ugy mostan
nekrönkis, sz: Zelkenec hívősevel illesse ajakinkat es frőleinket,
hog' mind tanításunc, mind tanulásunc, az ő bentféges nevéne
disseretire legien, es sz: gőzleketnec pedig hasznara szolgáljon.
Emec meg nierefejert, mondgiuc el az mi Chrisztusunktol ta
nult imadsagoc ekeppen,

Mi Atianc

2. Cor. 3-5.

Isa. 6-6.

hollehet, mind az sambed országokk sivalmas sorsa, mind
az mi fegyverben vallo országunkk bizonytala allapattia, elege
dendő pelda lehet mindennez: hog' az ki fön al, meg lassa hog' y
elne esséc: az jelen valo pelda pedig ezt predikallia.

Tu quodes, ipse fui, nunc ego quod sum, eris. Az az:
Az mi vagy, en voltā, most mi vagioc, lesz te is ollian

Mikor? aztis mondgia: hodie mihi cras tibi, ma eneken, holnapre
led: mindazonáltal az jübön el nyugot tekintetes és Nagos
felfő Vadasszi Rakoti Sigmund urmuk boldog emlékezetit,
es az sz: gőzleketnec kedurjert, az Urjmecc segitsegiből, sokkal
az sz: Jánosnac amasz ekes tanításarol, melliet nékrönnc fann
sagunkra hagioc, az memiei jelenesüöl irot kőmivenc 14 versben
az 13 versben, illien igeckel.

Es hallék az égből szózatot, mely azt mōdga vala
nekem: ird meg. Boldogoc lesz nec es utan az ha
Lottac, kic az urban halnac meg. Ugy vagioc bizo
niara, az Lelec mōdgia: Mert meg niugožnac az
ő faratsagoktol, es az ő chelekedetec (avagy az
mit nimilluc magiaraszac, az ő chelekedetec j
talma) követi őket.

Miképpen az felfő versekben meg irta vala az sz: János az Antichris
követők rethenetes bröntetisiket: azonképpen az igeckben sorna
birint az Chis követők öröndetis allapattiakat irja meg.
Miért? Hog' kiki inkább igiekezzec es vilagi benvedésaltal az
menőországban memi, es ott vőgnülköl öröndözni, hog' sem mint

1. Cor. 10-12.

Syr. 38-23.

Apocal. 14-13.

Miért kel ezt így tudunk. Először azok ellen, kik azt tanítják, hogy az meg holt embernek lelke, ne megien, hanem első bennis az Purgatorium házában megien, hogy az bűnököt meg tisztuljon, holot ha igen gőznöröknek ez világiakban kecsőbb; ha ne igen bereték ez világiakat hamar meg tisztulnak. Ezek ellen ~~az~~ mondja, hogy minigian az testnek halála után, meg tér az Jnter, az lelek, az ki azt adta vol. Az mely tanubizonfagnac ha ki ne hi me, hidgje az ~~his~~nak, ki ugia kettős esküvessel erőssiti ezt, mit tudta, hog sokan ne hinnek el: azl mondja pedig: bizony bizony mondo ti nekk, valaki az en bezedemet hallia, es hiszen annac az ki engemet el botlatot, öröc elece vagion, es itelekre ne megien; hané altal ment az halaltól az életre. Ha avert az lelekk élete vagió, nem megien purgaltatni. Ha itelekre ne megien, purgatorium házában in kab ne megien: mert azt mondja: hogy az ollian lélec ne bruntelteti meg; hané ^{in kab} eggnit itelli meg ~~his~~nal az hitetleneket. Ha az halaltól ezer altal ment, (in praeterito) nem megien masodzor (in futuro) az purgatoriumban. ^{vidi 2. Cor. 5-1. Johan. 14-2.} Masodzor azok ellen, kik azt tanítják, hog az lelek az testi halaltól után az Mihál Archangialhoz megien: avag' pedig chak buidosik: es azl kivannia, hog az o' sabadulasaért miset szolgáltsanak az papoc. Ezek ellenis azt mondja az ~~sz~~ Janos, hog ne buidosik az lelek, nemis megien az Mihál Archangialhoz; hané az Jnter megien

Rabanus: Chak lét hely vagió az hova memec az ~~sz~~ meg holtak: az jök chak az eghben, az gonozok chak az pokolban. Ezen értelembe volz Agoston Doctor: Jfmet Tom. ult. Serm. 232. Nemo se decipiat fratres, duo enim loca sunt, & tertius nullus est: Qui cum Chrō regnare nō meruerit, cum diabolo absque dubitatione peribit: Aliam partem senki ne chalja meg magat: mert chak kes hely vagion, es semmi

Tom. 7. parte 2. Lib. 5. hypognost. Contra Pelag. August. de civib. Zpt. Serm. 18. Duo sunt habitacula: unū in igne aeterno, alterum in regno aeterno. In epta ad Had: presby f.

Tom. 7. parte 2. Lib. 5. hypognost. Contra Pelag. August. de civib. Zpt. Serm. 18. Duo sunt habitacula: unū in igne aeterno, alterum in regno aeterno. In epta ad Had: presby f.

Tom. 7. parte 2. Lib. 5. hypognost. Contra Pelag. August. de civib. Zpt. Serm. 18. Duo sunt habitacula: unū in igne aeterno, alterum in regno aeterno. In epta ad Had: presby f.

Tom. 7. parte 2. Lib. 5. hypognost. Contra Pelag. August. de civib. Zpt. Serm. 18. Duo sunt habitacula: unū in igne aeterno, alterum in regno aeterno. In epta ad Had: presby f.

Tom. 7. parte 2. Lib. 5. hypognost. Contra Pelag. August. de civib. Zpt. Serm. 18. Duo sunt habitacula: unū in igne aeterno, alterum in regno aeterno. In epta ad Had: presby f.

Tom. 7. parte 2. Lib. 5. hypognost. Contra Pelag. August. de civib. Zpt. Serm. 18. Duo sunt habitacula: unū in igne aeterno, alterum in regno aeterno. In epta ad Had: presby f.

Lombard. lib. 4. Catec. Camiffi pag. 37. Gregor. lib. 31. Moral. 7. super om. animal. mox ut hujus carnis clausura exeat, in carnis hujus habitaculo, quod est in igne aeterno, ab hujus habitaculo, quod est in regno aeterno. Joan. 5. - 24. August. epist. 59. ad Neandrium. Non curat unde nullus alij quā in hac vita loci ne purgationem videat quā in habitaculo, quod in hac vita non longum est. In epta ad Had: presby f. Tom. 7. parte 2. Lib. 5. hypognost. Contra Pelag. August. de civib. Zpt. Serm. 18. Duo sunt habitacula: unū in igne aeterno, alterum in regno aeterno. In epta ad Had: presby f. Tom. 7. parte 2. Lib. 5. hypognost. Contra Pelag. August. de civib. Zpt. Serm. 18. Duo sunt habitacula: unū in igne aeterno, alterum in regno aeterno. In epta ad Had: presby f.

harvadik hely minfen. Az ki ~~his~~nal orfaglast nem erdemlet, kesfegnelköl az ~~sz~~diggel vész az el. Harmadzor ~~his~~nal az valliac, hog minekutanna az test meg hal, az lélec az fel ta- madafnac nappiaig aluffzik: az itelet nappian az tan ugy megie az Jnter, ~~mint~~ ha az test eggiesöl az leleccel. Ezek ellenis azt mondja ezen ~~sz~~ Janos, hogy az lelecek kialtanac az oltar alát, es ~~sz~~u allasz kivannac az artatlan verontafert. Ha avert az lelecek kialtanac, bizonyara ne aluffnak; hané ha almsékban kialtananak. De ez ilhien ~~sz~~ iras ellen valo erselemek beker lagyvan, mi ez ebböl chak azt tanulluk meg, hogy noha az hivottk ez vilagon testi es lelki keresztet vagió: mindalon atal az testi halaltól mind testekben mind lelkekben chendefz boldogsagban memek, az hova chak momorusagokon memek. Ezerz mondotta az Enekes Profeta: Tery meg en lelke az te niugo: dalmsóban, mert jöl töt te veled az Ur. Isaiasis.

Az igazak noha lattatnak el vesni: mindabonaltal az o' agias- larsóban niugoznak. Hogy ez igaz legion, esküvessel bizonyitia, mondvan: bizonyiara ugy vagió az lélec mondja. Az esküves pedig minde versengesnec veget vet. Ha avert az ideig valaki ketelkedet volnais az lelekk boldogsaga feldl, inyar ne ketelkedgiac: mert az lelek esküvessel bizonyitia, es amir vesen, mint ha ezt mondana: az keresztien igaz mondo em bernek meg hiszik bebedet: memivel in kab tehat el kel hinnone az ~~sz~~ lelekk bebedet.

Misoda haszna vagion emek, ha est tudjukis? Emek tudasa igen hasznal az halalnac felelme ellen. Meg az keresztieneknekis nagio rēse természetis berent felt az halaltól, nemis chuda: mert attól meg chis urunkis itozot az testben. De mi semit ne felljone: mert inyar ama' aldot magi az chis el jöt,

Misoda haszna vagion emek, ha est tudjukis? Emek tudasa igen hasznal az halalnac felelme ellen. Meg az keresztieneknekis nagio rēse természetis berent felt az halaltól, nemis chuda: mert attól meg chis urunkis itozot az testben. De mi semit ne felljone: mert inyar ama' aldot magi az chis el jöt,

Misoda haszna vagion emek, ha est tudjukis? Emek tudasa igen hasznal az halalnac felelme ellen. Meg az keresztieneknekis nagio rēse természetis berent felt az halaltól, nemis chuda: mert attól meg chis urunkis itozot az testben. De mi semit ne felljone: mert inyar ama' aldot magi az chis el jöt,

Misoda haszna vagion emek, ha est tudjukis? Emek tudasa igen hasznal az halalnac felelme ellen. Meg az keresztieneknekis nagio rēse természetis berent felt az halaltól, nemis chuda: mert attól meg chis urunkis itozot az testben. De mi semit ne felljone: mert inyar ama' aldot magi az chis el jöt,

Misoda haszna vagion emek, ha est tudjukis? Emek tudasa igen hasznal az halalnac felelme ellen. Meg az keresztieneknekis nagio rēse természetis berent felt az halaltól, nemis chuda: mert attól meg chis urunkis itozot az testben. De mi semit ne felljone: mert inyar ama' aldot magi az chis el jöt,

Misoda haszna vagion emek, ha est tudjukis? Emek tudasa igen hasznal az halalnac felelme ellen. Meg az keresztieneknekis nagio rēse természetis berent felt az halaltól, nemis chuda: mert attól meg chis urunkis itozot az testben. De mi semit ne felljone: mert inyar ama' aldot magi az chis el jöt,

249 Super hac re legatus Joh. Calvus lib. 1. q. 1. Mychapani chis in scriba. Si no dormiant animal, quid faciant? vido Pan. lib. 7. 192. Catana, lib. 1. cap. 1. animalis corpus dormit usq. ad unum alij iudicij. Zep. 1. 17. Apoc. 8 - 10. 2. p. 159. in de videri copulatio. Ne dormiant, sed pueri sunt et magis spiritus intelligit hys visus. In epta ad Had: presby f. De furas arguitur pro dicitio ne inimumum Zanch. lib. 2. de operib. Dei part. 3. pag. 845. et seq. Plal. 116-7. Isa. 57-2. Heb. 5-16. Test. lib. de quocumq. obitibus nos quos causa. De jure. 0. in iur. mes. Si me iuranti. De iur. imp. - Chis. n. juratio. August. lib. 1. c. 20. contra adversar. lib. 1. 2. proph. 2. 1. in dulatione. Ambros. lib. de Isaac et anima cap. ult. Ergo in hunc mundum quonia regis et expositis suis peccatis animal auct. lib. 1. de videri.

Bernhard. in fe
na q. habdom.
Vita laboriosa...
Phitar. consol. ad
Apoll. pag. 234.
Consolatio matris
Archimori agræ ani-
mo ob filii infantis
mortem.

August. lib. 13. de civ. d. cap. 8.
Epist. 13. ad Januarium.
In requie sunt anime pioru a
corpore separatae: ut pi
or. a. p. omnes hunc: dona
ipar ad aternam vitam,
illud qd ad aternam mortem
quod secunda tri. corporo
reviviscant. Nam ut dicit
Prov. 14. Proprii malitia sua
abijcunt impij, sed in morte
na dantur eorum in morte sua
justi a. p. orant in morte sua
in hora mortis spiritus
sui in vitam aternam.
Valer. Max.
lib. 7. c. 2.

Cic. lib. 5. Tuscul.
Damoeli A. b. h. b. z.
Ioni idon Simon
Istati a. Q. v. ny.
sio by ramu.

Enchiridion vite
Istati na, ubi 7. apud
Ioni de quo David
Ps. 36. apud h. 7.
fons vite.

Misoda legien, penig az a farasfag (non verba sed verbera da-
cuermus) minden tudgia, felettebbis tudgia, mert mindemel kö-
3önseges: holot ez az élet hasonlo az tengeren jarktk elesek-
hez, kicab tengeri habovuc miat külömb külömb féle veszedelem
ben forgonac, az honnat eléb meg né szabadulhatnac; hanem ha az
zében az partra jutnac: ugy az Hivetkis ez élet nec farasfa-
gitol eléb meg né szabadulhatnac; hané ha az halalalral az
örök életre jutnac. Tudta ezt az farasfagot az Amphiar-
rausis, mondvan: Mortalis nemo est que nō attingat dolor

Morbuz.
Egy ember sinesen kis betegség fuidato
Nem farastana élteben ez vilagon.

Plato in Axioco így szól: Az emberek sivoltefekté idejen az én
szinnak, mert soe farasfagra sivoltefekté.

Ugy teszük penig, ~~hogy~~ mint ha az Urac nem az földi Adamtól
szarmanak; hané az arany Adamtól, mivel né lattamac ugy fara-
dozni mint az parast emberek: de bizony meg többet faradnac az
parastoknal: mellet mind az Romai Pertinax Imperator,

mind az Macedonai Antigonus kiraly meg bizonytot, kic arany
coronajokat kesekben tartvan, ezt mondottac: Oh ekes de
gondokkal teljes corona, ha ki teged ugian valoban esmerne,
es az alattad valo gondokat látna, meg az porból sem venne fel;
hané inkább meste kevvölne. Amakokaert hova nagjod va-
laki, annal több farasfaga vagion. Medginönc tehat?

Cyprianns Doctorral két kezzel kapjuc azt az napot, mely az
farasfagból meg nyugotvan az paradizomban viszen, holot sem
munka miat meg né faradunk.

II. Az Hivetk boldogsagoc ebben vagion, hog' az ö chele-
kedetek követi öket, avag' az mint némeliek fordítottak, az ö
chelekedetekté jutalma követi öket. Nem mondgia azt, hogy
az ö chelekedetekté érdeme követi; hané jutalomról szól:

mert, Ille Deus in nobis praeter sua dona coronat. Az Jsten
chak az ö ajandekit coronazza meg bennünk. Ezt azert mon-
dotta, hogy senki ollian iteletben ne legien, mint ha az Halal minderté
veget vetne. Mert az Halal né mindemel sarakstia makat; hané
chak az bunac, banatnac, farasfagnac, niomorufagoktk, es több ezek-
hez hasonlo kedvetlen vendegek nec. Az Hivet penig bator meg,
haljonakis, nem vestiel az halal az ö Jstenes élettké jutalmat;
hané inkább; miképpen az kiratne aszonikat az solgaloc, srinte ug'
követic az hivetket az ö jutalmoc.

Az jutato, miert né jar az Hivet elöt; hané követi?
Mert azt mondotta az Sz. Pal: hog' senki külömben meg né coronasta-
tic; hané ha igazan tufakodic, hat az mierejeg követi az bai viadalt:
es az Hivetkis ugy vesic el az jutalmat, ha elföben ellensegeket meg
giözik.

Ez lezkeben miert tulaidonit jutalmat az chelekedet nec,
ha hit altal id vezvölnek?
Midön itt chak az chelekedetektöl vagio emlekez et, né rekeztetik
ki az hit: mert az jutalmas chelekedet nec hitből kel szarmaszi: mi-
vel minde chelekedet utallatos jmetk elötte, valameli hitből nem
szarmaszi.

Hi mind erekböl, chak egy igerel, ezt tanuljuc meg, hog' am bator
az mi keresztien jamborsagunktk semmi kedve halaja ne legienis
ez haladatlan vilagnal, megis az igaz hitben, es az jo chelekedetek-
ben mind vegig meg maradgiunc, mert ugianis chak ug' tartatum
meg. Az az, ez vilagi farasfagból né megünne nagjod farat-
sagra; hané végülüköl vals nyugodalomra: holot az Jns meg lat-
tunc, ö benne övendezönc, es az ördöcke valo boldogsagban gio-
niörködvönc: ott né chak meg kostoljuc mely igen jo legien az
Jsten; hané mindenesöl be tehönk vele: semmi söröksegrökhis
nem leszen, mert minde mi kivansagunktkat be tölti az jelen valo
Ur Jzen Jesus Christus. Ö nek: Sz. Atiaval es Sz. Lelkével
adassék dicseret, meltosag nekönc penig asmennei boldogsag Amen.

Virgo Cecilia, Ro-
mana martyris, se gna
martyris hanc mo da torfo-
lata est. Miseri a hanc
martyris, no homo.
Non homo, cu martyris, marty-
sed quicquid acciderit
Est hanc, martyris hanc, hanc
cum martyris

2. Tim. 2-5.

Rom. 14. ult.

Mat. 10-22.

Cyprian. de
laude martyrii.

Lib. 1. de civit. D.
cap. 11.
Epist. 1. de statu
vid.

Meg felelém, az mit isten tudomra adá, az felvő kéré-
desre: imár hog' ha az előttrök való példára fordítand-
guc sememket, fel találjuk, hog' ő Nagás az urba holt
meg: mivel az mi leveles ideigelt, istenes életét él: azt mágia
penig Agoston D. mors mala putanda nō est, quam bona vita
praesit: nē kel hitvan halálna tartani azt, mellet jambor
élet előzőt meg.

Fulgentius. Christianus qui in hi-
more Dei vixit, quacumq; fuerit defunctus aetate corporis, non
acerbo funere mergit, sed placida Deo submixus maturitate,
transfertur.

És ő Naga életének penig foli-
sa így következik: kérem az Tekintetes gró herczet
megis egy igen leveles legion chender halgatasban.

Születése az Tekintetes es Nagos iffiu Rakoczi
Sigmundnac lőt az mi nomorult házaknac Templen var-
megiejebe Szerents varaban, Januarius nevű hoban,
Chr's születése utā mikoró irnanac 1595 ez tendőben.

Ősi volt az Vitezlő es Nemzetes Rakoczi Janos.

E des Atia penig volt az Tekintetes es Nagos Rakoczi
Sigmund, ki híres neves vitezsejert, iffiusagaban
Szendrei es Egri fő Capitanusagot viselt: vensegete penig
Erdel orzagnac Fejedelmere, es az Szekellegnecl Spammia va-
tettetel.

Amia volt az Vitezlő es Nemzetes ur em-
bernecl Gerendi Janosnac aszoniallathoz illendő józagokkal
trüendőklő leamia Gerendi Anna aszony: kie imár mind az
kettő az Urban nyugosnac, es mind kettő az rakot sirben fekvősnac.

Ezek az Szülec ollian igen berettek ez ő Fiokat, hog' mind-
giart keresztsejénecl idejen, az idvezölő Atia, az maga kereszt
nevével ajandekozta meg, es Sigmundnac kereszteltette: akonva
jelentem, hog' nevezetivel eggyöt holt utanis jó híre nec neve-
nel, es minde jóaganac, dró kösevé tenné: mig élne penig,
mindememű Nagos ur fihoz illendő virtusokra tanitana. Ta-
mitottais penig: mert ha chak mulatni mentis ki az Atia hintója,
mindenrőt magaval hordozta.

De nem chak az Atia oktatta ő Nagat; hanem iskola Mes-
terek famitasoc alais comendatra: mivel gondolkodhatot
rola, mit mondot volt regenten Magyar orzagnac ama józe-
delmes Elő Mattias kir allia: hogy sem kiraly, sem ur, sem
fejedete, tökelltes diszeretre nē mehetne deaki tudomannelköt.
mellet az kössegnec ezüst gyanant, az nemesnec arany gyanant,
az urak penig draga giöngy gyanant kel bötfülni.

Ebben az Scholaba, chak hamar meg mutatata, generosam
plantam statmi esse cū fructu, hog' az jó nemű palanta, mind-
giart hápnat mutatná. Mert miképpen az Sigmund
néw Magyar melve fista edent jegiez: asonképpen ő Naga
az Sigmund nevezetnec meg felelt: mert fista edenie
volt Szüleinek, istenének es maganaki.

Fista edenie Szülemec ugy volt, hog' valamedig asor élenecl,
őlet fiui engedelmességgel halgatta, térd haitással fista-
bolgalta: chak egiedmőlabokk bajoktól függöt, mint regente
P: Pal az Gamahel doctortol.

Paul. Jovig. tom.
2. vit. p. 114.
Aeneas Sylvig.

Act. 22-3.

Tizta edénie volt az fűmélis: mert ő Nagat jöhet az
Attia halála utá keresztien vallásábá meg akartac fantorita-
ni: mindabaltal fűtől vezéreltetven, gyermek allapattibanis
hitiben meg né tantorithattac. Amakutanna követve Jo-
sias kiralt, mihele az jo es gonos kösöt valasztat tudot termi,
Legottá az Urstent kezdete keresni, fölis talatra: midon
hasa kiööl giakorlota egez udvara nepevel az predikacio hal-
galast, es az kösönseges köniörgeft: hazaban kedvesben ol-
vasla az s: Bibliat, hog né most soc tanuloeffiac az Ciceronae
irasat: mert vötte volt epebe, hog csak az s: irasnac hiyen
valo tanulaja teme ő Nagat bölte az idvessegre.

2. Tim. 3-3.

2. Tim. 3-15.

Syr. 20-29.

Tizta edénie volt maganakis: mert Bajanae refozt chinak,
né volt tragar, faitalan besedni: Bajabol semmi gonos nem
hallatot; hané mkab mint valamely soc vijelt dolgokk tanulaja
altal meg éret itelethü öregember, vag hazaban volt, vagy arta-
lanal völt, vag uton járt, csak az s: fsem dolgokban volt mint
gönörösege es beselgetese: giakortab idvessegre tartozo,
kösege igazgatasara néso, es hazanac histafagara solgalo dol-
gokrol sollot, besellet, tanatskosot. Az igaz mondast ugy-
amira berette, hog ha ő Nagat egy bizont mondot, ollian igen
meg allotta azt, mint ha az bent Haromsajia esküt volna.

E teleben követte Socrateft, es né asert élt, hog csak émieki,
hané mkab asert őt, hog éhjen. Az italbani mertekle-
tes volt, mert olvasta volt az Lemuel kiraly töb besedi kö-
söt, hog az Ur embertöl tavol kellien lenni az meg resbegito pohar-
nac kivansaga. Az Ressegeftöl penig ugy amira irtozot,
mint ha mingiart meg őtéc volna, ha ressegeftben talalratot vol-
na, az mint Solon ezt ugia törvenimöl hadta volt.

Prov. 31-4.

Remével bövetseget edt vala, Bemérmetes volt es tilalmasban
né nézet, hog az reitekben valo indulatoc az latas altal nap fény
elisen ne jönének. Tovabba tudta aztis ő Nagat, hog az
két ember nec sockal job karban volna dolga, hog sem az egy nec:
mert ha s: inté el esnekis az eggik, fel emelne az ő tarsa: minkeo-
keriben advan magat, csak s: inten tavaly lépet volt be az hazaf:
sagban: es hazas tarsul vötte volt maganac, az Viteslö es Nem:
zetes boldog emlékezetü Ur ember nec Lorantfi Mihalmac,
arvasagra maradt, de Bemérmetessegget es kegies erköltsel
fel ekesitetet Leamat Lorantfi Maria asont: mely hazassaga:
bais ugy élt, mint keresztien ur fi, keresztien hitvesével.

Job. 31-1253

Eccles. 4-9.

Anno 1620. 26.
Aprilis 10 Pa-
factimi.

Töb s: p virtusokkalis ekés volt ő Nagat: melliekert az also
rende mint Attiakat fiztelte, az egienlöc chudaltac, az méltó,
sagos bac ditfertek, es minde rendec maic ugia certatim (rusakorra)
berette. Inmet löf ostan, hog midon mind az mi Valasztot Felse-
ges kiraliunc, mind penig az Nemes orzag, tavaly az Bestertzei
orzagunc güleseben, ő Nagat illendob tisztet nem talalhattac
volna, az Fatran immé levö Ecclesiakba valo Helveciai confessio-
nac defensorava rendete: az mely méltóságos tisztben, ha az s: s: f:
nismosba tötte volna, mely fstenesen vijelte volna magat, minde se-
menek meg adta volna latin.

As. 1620.

Belegsegetis minde Zugolodafnélkül benvedte, ugy amira hog
meg beteg solgaitis intette, hog mindent haladassal benvedgieneki
De mely igen mintsen semi allando ez vilagon, job latiu. Mert
mikor ő Nagat s: inten éle tenec viragaba volna: mikor ő Nagat
kedves Ur attiafianac, Aponiunc s: intus fejének, orzagunc ragiago

es nagy reményű chilla ganac, mi Tamtoc Jutöl sochaitaf-
salniert Defensormknac leg inkább későbbre való örökösi: me-
as Urfiti, binten achor fosta meg minket minniajunkt, atiankfától
fejvntől, chillagunktól, defensormktól. Mert meg hala 1620
éztendőben, karasson havanac 27 napja, eyfel utan fertal ora haa
harom orator.

Oh halál, mely keserű chak emlékezetes
Oh töhőre el ragadtatott iffiu uraké hűködre, szivónthé ördme,
orbagunc nagy reményű! Most most panaszkodva mond-
hátia orbagunc Jeremias Profetaval, hog' az jsten elragadta kö-
zöle minden Nagyságosit: Azonunc sirva mondhatia, hogy el-
eset az ő iffiusaganac ekes coronaja, banatianac kedves vigar-
taloja: miis Tamtoc mostan mondhatia, hogy el tört a
mi segítő palczankis: kinec fekete giaszal beburitot kopor-
sojat, mivel az somoru telnec miatta rosaval es violaval megh nem
ekesithettünk, emlékezetnec okaert imez előttünk fö'n allo feke-
te viragos lamokabol chmialt zaplora illien Deac verseket írta

Thren. 1-15.

Flebile Sigmundus locat hoc sub marmore corpus
Rachoczi; magni Filius ille Patris.
Exemplum rare pietatis, amator honesti,
Defensorq; pie religionis, erat.
Inter honoratos numerari jure Barones
Cooperat, & multis ceu patriarcha coli.
Sex & viginti vix an compleverat annos,
Quando Serenam finire morsus obit.
Vixerat ut Chro, Chro sic mortuus, ergo
Nunc Chro in coelis dulce Hosanna canit.
Diserte mortales coelestes quarere sedes,
Terrea praetereunt tempore cuncta brevi.

Loco quarti distichi etiam
hoc addideram, quod non
est vexillo adscriptum.
Aulái horrentu! fama est embama aconito
Adspersum, et tetriram hoc accelerasse necem.
ultimu disticho sic fueram.
Diserte Magnates civis non credere vitam
Incertis rapiat ne Libinia die.

Magiarul így mondhatunk:

Siralmas teste Sigmondnac
Fekszic: Achiannac hi vala
Ez kö alatt rakosimac
Jo hirrel tründöklö Fia.

Szök példaja kegyesegnec
Kereszten religionknac
Az urac kösöt hívesnec
Es sokan iffiu voltat
Az uszon hat estendöt szamlalt
Es Serenteslen Szerentesen
Miképpen Chrsnac elt volt
Hat most Chrsnac memiekben
Tanulliatoc ti emberek
Mert ez vilagi minden jo
Az hitadik es mioradik, es az kir utolso vafiz. Uföben igy
irtam vol: de az utan nem mondottam el.

Hallint, de irtozo hirrel
Hintettec volna e'telet
Urac intlec, tanulliatoc
Mindenne! hog' ily véletlen

Szeretője tisztesegnec,
Defensora vallásunknac.
Meltan mondatot nevesnec,
Bötföltéc mint patriarkat.
Hog' meg kostolta az halalt,
Chak keztéc mondami mintsen.
Hmet Chrsnakis megholt,
Hosiannat mond örömben.
Memiorbagot keressetek
Chak el vess mint az teli hoo.

Hog' udvaranac méreggel
Mely el fogiatta e'telet.
Magatokat ne bizzatoc
Meg ne halljatoc hirtelen)

Vagion ugy vagion mitjodán banakodnunc, hog' illien nagy remény-
ű Urfitöl föstatumc meg: de banatumkot meg mért kelljörök,
hog' reményegnélküül való pogamótk ne itelteszönc: es ha az meg
holthoz akarjuc jo akaratunkot meg mutatni, ne fekete giaszal mu-
tassuc chak; hané boldog emlékezettel ez ekesitjörök. Mertugiamis
az jambor, ne sirasra; hanem disjiretre, melto

Ha pedig azt mondgiuc, hog' azért keserögnec, mert e'letenec
divanatos viragaban holt meg. Erre azt mondgiuc, hogy ammal
inkab sem oká mintsen banatumkth: mert ő Naga ez e'letöl, mint
chak egy lakodalmas házbol annakelőtte ment háza, mirekelötte az
ital el változtatta volna értelmét, az mint bokot sok lakodalmas
lemni. Mas az, hogy ő Naga sokáig elt: de nem azért, mint
ha soe estendöket szamlalt volna; hané hog' meg éret erkölcsben
es bent e'letben foglalca volt magát. Es mit az palancok

köszö, azok az leg jobbak, az mellick keves idő alatt sok gümölyt ter-
remnek: ugy ő Nagais az keves ezendő alatt szép virtusokat
termet.

Sőt hog egy igivel sokat mondjime meg, az ő Naga halála
minniajinknac peldankra vagion, maganac pedig hasznara.

Peldankra mondo: mert noha minde embernek halála int minket, hog
az fröst feljünc, es minde ez vilagiakat csak semeteknek tart-
junk: mindazonáltal főkeppen az Urak halála int minket mindenik-
nek.

Mert miképpen az alavo embernek feje mellé amaz serkentő orat szok-
tanac termi, hog ötet bizonyos oraban fel költse, meli chengesevel
föhis költi: azonképpen mikor illieten Ur ember hal meg, az ő ha-
lalarol valo emlékezet feleakbbis cheng az mi földünkben, hogi mis
almunkbol fel kelljünc es vigiazzunk, az mint erre ugyan int az
Menniei Mester, mondvan: Vigiazzatok, mert né tudjatok, mikor
jö el az Ur, hog ha hirtelen el jövend, ne talajion titeket el aluvan.

Az Halal ollian mint az madaras: ki latvan hog valamely fan
avag földön sok madarac vadnac, kie közzül nemellic enekelde-
gének, nemellic bökdeseznek, nemellic tollazkodnac, oda kullog,
azoc közzül eggiet nilaval meg öl, az többi el hagian enekelje-
ket, el reprobnek, es magokra vigiazznak. Nem kölömben az Ha-
lal, latvan hog mi emberek felesen vagiunc, né szenvedhetek el;
hané közzülhünc ő Nagat koporsóban fektette. Hat mi ezt
latvan, hadjime béket az hiselkedesnac, es magunkra sorgal-
matos gondot vijeljünk.

Vibont ő Naganac hasznara vagion ez az testi halal: mert hogi
ő Naga kedves volt az Imet, az ő regi sokasa serent orba-
gunkba emelis nagios valtosasa elöt, ezt az jambor Urat jo idejen
ki bollitotta magahoz ez vilagbol (az mint ezent az Jozias kirabolis
olvasne) es az ő edes bölemet koporsóban bekesegben tetette mi
altalunk, hogy ne Lassa orsagunkra követközendő siralmas vesze-
delmünket.

Erröl bollot az Comicus:

Mar. 13 - 35.

2. Chron. 34.

Hinc quem diligit atque tuus Sens, Juvenis, supremum mortis intrat limitem.
Kit Jsten szeret - s- oltalmaz. Iffin koraban hal meg az.
Az Böls: Az Jstemel kedves es szerelmes volt, es mikor az bönnösoc
köszö laknék el ragadtat, hog az gonofsag el ne valtoztatna az ő estel-
met. Kedves volt az ő lelke az Urnak, anakakaert siette ki vimmi az Jsten-
belenjeg közzül. Bizomara tehát az kit szeret az Jsten,
ez vilagon seb ajandekaval meg né ajandekoz hatia, mint ha iffin saga:
ban Bollitia ki ez hitvan vilagbol, mielőtte meg nem tanulta anac
Chalardjagat: mellet két szép peldaval meg bizonyit-
van, vége leszen oracionnak:

Ira Plutarchus, hog mikor egy Euthynous olasz iffin véletlen
meg halt volna, es senki igaz okat halalanac né tudhatta volna, az
Attia Elysus giansagban eset, hog az ő fia netalant a méreg miat halt
volna meg: melenc ujia végere akorva merri, az Psychomantiu templo-
ban ment be, holot haidan az halottaktol kerdettenec jövendöt: ott
az regi sokas serent, az tudakozasnac advan magat az sívalmas
Attia el summia dot, es latas altal ugy teszet neki, mint ha eg valaki
ollian iffin allapodot volna meg elötte, ki idejével es termetével ha-
sontol volna az meg halt Euthynoushoz: kitöl mikor meg kerdette volna,
kiszola volna, az az jelenes az felelte, hog az ő fianac gemissa,
lelke legien: es ez mondas közzben, egy ez dulat mitot neki, meliben
imez deak verseket talalta irvan:

Ignavis homines in vita mentibus errant.
Euthynous potitur factorum munere Lato,
Sic fuit utilis finiri ipsiq; tibiq;

Az emberek ez vilagban vadnac csak tudatlanlagban.
Hog Euthynoust az Jsten Reszeltette drömeben
Halal altal, neki hasznosa, De te nekedis nem karosk.

Pindarus irja, az mint azon Plutarchus az meg nevetet könyben elöl hoz-
za, hogy Agamedes es Trophonius két jeles alts mester emberek,
mikor Delphi városban az Apollonac butsu östo templomanac

De Consol. ad
Apolloniu. p. 232.
Cicero in fine lib. 1.
Tuscul. 7.

pag. 231.

chinalajat el vegezték volna, igen követék az Apollótól jutalmokat, hogy meg fizessen nekik: az Apollo jó kedvel meg iginte, kedvek szerint lakozzának. Az alsók új chilekedtek: eljövén azért az hetedik estára, reggel csak halva találta az alsókat, es azt adta nekik jutalmul. Ő Nagais az mint meg hallók, az fimek kedves templomot chinalt vala, melynek jutato adajat az fuis né halasztotta meg: hane meg fizette, minden szinten életének irapaban szollitotta ki ez vilagbol.

Igy leven azért mindenek, az ő Nagai halalan feletteb ne gő törjők magunkot, holot az halando testec romlandotom. löcséből, az memiei ke' nélkül chinalt öröcke maradtado hasaban mert által: nemis pment peng chak egy imeggel, az mint az Saladinus Afianac hivallia mondotta volt maga felől; hane ő Nagai az ő chelekedetiec jutalma követte: es noha az keserő halal minde földi urasagatol meg fos totta: mindazáltal ujia nem maradt meg itelenen: mert el vttle ama' memiei hervad hatatlan coronat, holot imar az Ur fuis végnelkül diszeri, unakozafnelkül bereti, faratsagnélkül Latta.

Uram Jesus Chrs ad mag m'kiönkis azt az memiei hervad hatatlan coronat Amen.

Cum ex commendatione Carissimi Michaelis Surii
tertiam vitam meam sociam Dorotheam Seres
obtinuissem, hac scripsi dno mro Compatri Surio
Anno 1622. 18. Maji. die Jovis.

Corpus ut in sana sanum sit mente, precamur.
 Istennék ajandikanac mikem Miskolci Jshannac
 Lizkai Pridikatornac,

Fulgos. lib. 7.
cap. 2.

Mondati már Seres Dorho, kit tölem chak az hozója
 Vehet el, nem az irégy szo.
 Rementem hog' az mig élek Bizony meg felelnevénc.
 Nem lesz serelme szívemre.
 Mert ha az soc jambor szava Nem egieb hane ur szava
 Ebben sem lesz semmi hiba.
 Diszeri őt az varason Nagy es kitsiny hostatokon.
 Kalmar s kufar az piacon,
 Nem talal benne oly gantsot Ki miat hant sumc soc hársot,
 Prongalmi valo iszrangot.
 Ezt ajakais jelenti Melliel kedvesen igeri
 Hüségét, azt beszélgeti:
 Nem leszen mostoha anya, Hog' magzatimnac mint kánya
 Szemét agiabol ki vája.
 Nemis leszen rüres hordo, Ki mindekor inkább kongo,
 Noha mints benne semmi jo.
 Ez vala, koma, aldasod Tegnap fejemen, hog' aitó'd
 Utannam, eljövén, be' tód.
 Isten engedgie, ne legien Tekozlo, vagy feneketlen
 Kas, avag' peng értetlen
 Beszednö, de barátimhoz Jo kedvel legie magamhoz
 Es az en aprotskaimhoz.

Koma, né megisk tormajert, Debreczenben sem esifrajert
El hidgied nőres taskajert,
Hogy ha Patakon egy Dorkot Talaltam oly iso korjot,
Kiből ihatok minden jót.
Mert az nőreset tölttem, El faradtam volt intem
Mint fahra boyjót hintem.
Edes komam civihéast, az en Dorkomnac ugjolvasd,
Hog jó kedved hozzá mutatad.
Mint volt Abraham fianac Oktatoja, legj matkamnac
Maid ostan komad aszomnac.
Meliért az jstentöl aldast, En tölem veszesz aldomasst,
Feleségemtöl gratiast.
Az aldás leszen merriékben, De az aldomas pimezemben,
Gracias teljes élünkben.
Jsten ad meg est mi nekünk Hogi mig ez testben élhetünk
Egiedről neked élheszünk.

Notum cordis & hixi.

Triste cordolium

Parentis, super obitum duarum filiarū longe
charissimarum, Susannæ, Anno 1622, 21 Se:
ptembris ♀, Juditæ Chuliak, 1622, 22
septembris ♀; Nec non Mariti super
obitum dilectissimæ conjugis Dorotheæ Seres,
1622, 13 Octobris ♀ Liscæ peste
consumptarum.

Szivemnek öröme Immar jó ideje
Messe tavozék tölem:

Mert szép két Leaniom Kedves Hazas tarsom
Meg halanac mellölem.

Kik hffinsagokban Kivomatossagban
Szolgalmac vala nekem.

Tarsom azért kedves Mert jó hirrel ékes
Mindeneo elöt vala:

Abrazattia piros Minden dolga simos
Kevelségnekül vala.

Niajas beszédében Teljes életeben
Engedelmeiség vala.

Eszel Abigailt követte miglen élt,
 Aszonj dolgaiban.

Férjét bőszerűl - s - igazan szeretete
 Vidam abrazaiban.

Hogy szeliden magát viselte, úgy talalt
 Jo hirt nevet honniban.

Pörpatvartol magát oltalmazta dolgát
 Isteni félelemmel;

Sorsa fölöt nem járt mindent uratol várt
 Szelid embersegevel,

vilagtol bocsujat el vötte volt magát,
 Kévestiem hűséggel.

Halala orajat Mint Isten irgalmat
 Varta nagy szeretettel:

Mikoron beteg volt, szine szava meg volt,
 Ollian szép készülettel,

Mint ha ugyan laban Isten országaban
 Menne örvendezessel.

Az mint életebe az Christust követte
 úgy beteg agiabannis,

Christust vig örömel varta ollian szivel
 jöjön el hozzájais,

vigie országaban kies nyugalmaban
 holot lakis magais.

Niajas szép Leanim szerelmes magzatm
 tiis emlékezetben

Leztec, miglen elek el nem feleithetlek,
 fel irtalac szivemben:

Hommét csak az halat, mikor veam talal,
 tőröl ki kedvem ellen.

Utallom magamot töletek váltomat
 - s - nem kivanom életemet:

mert ily szép rosakat kedves magzatokat
 mint valatok, es földet

hamind be' jaromis nem találac ugis
 chiak es giö'tri szivemet.

Szépseggel ékesek erköltsel nemessek
 mind az ketten voltatoc:

Az iras olvasas vagy penig him varras
 - vala derek dolgotoc:

Szöntelen az Istent dicsertétec, mindent
 mert chiak töle vártatoc.

Mosolygos orcátook, piros ajakatok,
 mint szép szőzeknece vala:

Istemi félelem - s - az gyors engedelem
 giönörösségtek vala:

az templomban jaras ott Isten szolgalas
 minden kedveteke vala.

Istenis szeretet erekért titeket
 - s - azért vit fel magához,
 Hogy bírt utalmatoc ne ragaszkodnatoc
 és hitetö világhoz:
 de az halál után letten egy mas után
 Sietnetek *Chshor*.

Szandékat Istennek mi helt értettétek
 azontol indultatok
Chshor menniegeben, nevetek könyvében
 hogy mingiart iratnatok:
 engemet barátban *Sörö* sivalomban

Kietlen erdöket chak egiedről hagiatok
 hegieket völgyeket
 elmémmel mind be' jarék:
 Ilhést mit keresték haidan az viterék,
 enis ugy kerestelek,
 de lam chak heaban mert Isten markaban
 niugszik immar lelketek:

Oda vártoc engem mikor enis testem
 az koporsóban teszem:
 hogy eggröt veletek Christust völegentek
 az egekben ditserjem:
 mi helt parantsolja mert vagioc szolgaja
 ottan mag chelekeszem.

Legien az Istennek aldaja veletec
 kic indultatoc utra.
 Ez az jegy ruhator kit veletek adoc
 végso házassagokra:
 enis utannatoc bizonyial indulo
 ez utra nem sokara.

Chiudaltom Istenem mi dolog hogy engem
 Soc jo szerentse talalt:
 de chiudalom mostan hogy Soc öröm után
 Szivem barátban zabalt.
 migh valék békével teljes ház népével,
~~SSS~~ ^{melje} szivem nemis várt.

Igaz okat Uram chak nalad talalam,
 te chieleketted velem:
 igaz iteleted méltó bíntetésed,
 noha terhes emekem.
 de mégis meg niugszom szent akaratodon,
 akar mit tegysem velem.

Nem lesz mindenkoron, fergeteg házamon,
 vagioc oly remensegben:
 mert az ~~SSS~~ iras mondja Isten el nem hadja
 az ki Istenben hiszen:
 engemetis nem hágy noha most szörmien vágh,
 mert niugszom kedveben.

Uram Isten eddég Legien immar elég
 vai tom Latogatásod:
 mint szent Jobbal regen, chelekegiél velem
 fordítsad el haragod:
 ekesits fel házam purtaját ne lassam,
 Legien vaitam aldasod.

Szomorú szívemet Uram vigasztald meg
 Istenes feleséggel:
 kinec szent elefe kegies tekintete
 tündököljön jó hírrel:
 Ielkem könnyesége házam ekessege
 Legien engedelmével.

Faidalmas szívemet faradot erőmet
 jógiésa szerelmével,
 mihehen ~~egy~~ ^{andgia} Lató ~~bumot~~, vigasztalja
 miájás szép beszédevel,
 kövesse Rebecát ha lát valami kárt
 tavoztassa eszevel.

Éljen velem szépen mint jó hal az vízben
 szent engedelmessegen:
 ne Legien morgo tars vagi chachogo mint hars,
 maradjon meg rendiben:
 házában dolgozzon mindenre vigasztalon
 ugy leszen bőséggelben.

Cristát ne szerezessen mint szent Aszony éljen
 keveléget utaljon:
 mindent meg bőséggel, az templomban mennion
 ot Istermec szolgáljon:
 kegies indulattal Isten aldasával
 szegemeket kaplaljon.

Isten feleségem ha meg adod nekem
 az kivel en élhessek,
 Te dit s' segedre en idvessegemre
 mind öröcke dit ferlek:
 fejes ~~szere~~ peldára mindemnek hasznara
 leszek ~~is~~ ^{valamig} ~~élek~~ ^{élek}.

Exemplum salutationis Ecclesiastica
 qua salutanda fuerat Serenissima Casimiria
 nata Marchionissa Brandenburgica, Cassovia me Oratore
 Anno 1626. 1. Martii 9 fuit Dominica invocavit.

Serenissima Marchionissa Brandenburgica, Sani Ro-
 mani Imperii Princeps gloriosissima, Borussia, Chivia, Julia,
 Montium, Sedunorum, Pomeranorum, Vandalorum, Cassubiorum, necno
 Carnovia & Crosna in Silesia Ducissa, Domina Domina nobis
 clementissima. Felix et exoptatissima nobis, immo toti Ecclesie
 in Ungaria illa dies illuxit, qua auctor semper honorabilis conjugii

thoſq̄ immaculati Deus, Sereniſſimi Potentiſſimiq̄ Gabrielis
Dei gratia Sacri Romani imperii & Tranſylvaniæ Principis, par-
tium regni Hungariæ Domini, Siculorum Comitis, & Opulie Rati-
boriæ Ducis, Dni Domini noſtri clementiſſimi animu eo impulit, ut
a Sereniſſimo Dno Dno & Principe Electore Brandenburgico, veſtra
Serentatis fratre, ſicut potentia externa ita pietate interna per
Chriſtiani orbem fama celeberrimi, veſtram Serentate in vitam
ſociam peteret, ac in id utriuſque veſtrū fratris ſubiet & Sororis
aſſenſum unanimem conſequeretur. Felicitior iſta dies illuxit,
quā aſſpicatō ab eodem Sereniſſimo Dno Principe Electore fratre
dimiſſa, iter hoc bene longum veſtra Serentitas ingreſſa, in eaq̄
licet nō ſine itinerum difficultatibus progreſſa, in hanc tamen
Liberam Regiamq̄ Hungariæ noſtræ metropolim, corā tot Illuſtriſſi-
mis, Spectabilibz, Magis, Groſis ac Egregiis heroibus, ampliſſimis
ite ac Conſultiſſimis viris, ad ratificandū cum ſua Ceſſitudine con-
jugium, atque in eode ſanctē cohabitandū, maximo cum omnium
ordinum applauſu in columnis appulit. Feliciſſimi dies illi poſt-
modum futuri, quibz veſtra Serentitas valetudine conſtanti, vitæq̄
longiſſima cum ſua Ceſſitudine convivendo, in amore ſyncero,
ſancta concordia, conſiliorum & operarū communicatione, cha-
riſſimis inſuper conjugii pignoribus, ſuam Ceſſitudinē, immo
Univerſum hoc Hungariæ regnū beatum reddiderit: nos vero uni-
verſos & ſingulos Evangelicos, tam indigenas in hoc regno Un-
gariæ, quā exteros, ad ſpem de ſuiq̄ poſteritate conſervatione erexerit.

261
Ac vero nos Eccliarum Ungaricarum cis Tibiſcanarum ſub
quatuor comitatū Senioratibus delegati, pro prioribus q̄dem duobus,
iſſe feliciter exactis temporibus veſtræ Serentati imperſe gratula-
mur: Deoſq̄ ipſi a quo ſolo prudens uxor donatur, quiq̄ ſolus ſancto
amoris glutine conjuges copulat, eo nomine ingentes agimus gratias:
pro obtinendo vero tertio, quandoquidē videamus oēs oramū ordinū
homines veſtris honoribus ſolemnia certatim offerre donaria:
nos vero quod Serentate veſtra dignū offeramus habeamus nihil,
Aſchinem ſummi illius Socratis Philoſophi auditore imitati, uniu-
quod habemus gratulabundi offerimus, Vitulos Labiorū noſtrorum
PRECES, ſanctē promittetes, pro Serentatū veſtrarū diuturna inco-
munitate, felici rerum gubernatione, amore mutuo, fecunditate
conjugii ad extremū uſque ſpiritum indefeſſas preces fuſuros:
quo ſane officii genere, neque nos veſtræ Serentati majus et
melius offerre valeamus: neque veſtra Serentitas præſtantius
quidpiam a nobis poſtulare poteſt.

Verbo complectar omnia. Paranymphus Chriſtus Jeſus
veſtrarum Serentatum conjugii acorem in dulcorem, fel in
mel, aquam in vinum convertat: amboſq̄ tandem coeleſtis
illius gaudii participes faciat.

Votum concepi & dixi.

DUO VOTA PRO

duobus magna spei pueris, Stephano et Casparo Miscolci, filiis R. di. et salutari eruditione Clarissimi viri dñi Stephani Miscolci Pastoris Ecclie Lycensis, concepta ab affine veteri Gregorio Vanni pastore

St. Euen. A.º Christi 1627. feria 2. Pascha.

I. Ad Patrem.

Deprimit exaltat sancto DEUS optimus ausu,
Et sua quando vult donat atq; rapit
Ille Tibi ante duas praestanti corpore Nymphas
Quas dederat rursum sustulit ipse Tuas.
Ecce duos donat pro ablati rite duabus
Post Stephanum, genitum nunc Tibi CASPARULU.
Ille Tibi vixit, vivit, vivatq; deinceps.
Hujus sit vobis vita diurna quoque.
Ambo divino sint cincti numine semper
Ignavomi contra tela facesq; Lupi.
Dotibus ingenii crescant pietate fidesq;
Obsequio et grati sint Tibi sintq; Deo.

Plurimus ex illis ususq; redundet in orbem,
Amboq; sint sancti portio magna chori.
Utq; paternus avus, pater & servivit honeste
Gnaviter in Christo templa Scholasq; discens:
Horum sit celebris sit fama soloq; saloq;
In templis propter facta Scholisq; bene.
Haec mea cuncta DEUS faciat rata vota supremus,
De cujus veniunt prospera cuncta manu.

II.

O DEUS fortis pater alme rerum
Fac tuum his numen pueris ut adsit
Semper, & ipsos foveat salubri Spiritus aura.
Longius morbus male-sanus ab iis
Cum lue pestis facias ut absit,
Quodq; vel mentes quatrat tenellas Omne repelle.
Da puer Caspar Stephanusq; vivat,
Floreat horum Pater atque Mater
Laudibus vita, Thonus atque prole Semper abundet.

Ign. Pop. barerob.

Una fidelia duos parietes dealbaturus, hac pro felici incre-
mento liberoru tuorum amborum senili vena, sed tamen
tui tuorumq; studiosissima complexus sum istis versiculis.
Tu ut soles, mei in Te tuosq; amoris exile istud indicium
boni consule, ac vale cum tuis. Autor GR.

VOTUM AMICORUM
Novo Sponso Rx et Cariss. Matthia Comjati
nroiter conceptum, Toltsuæ 7. Julii 9.

Comjati Matiasnac kedves szomszedunkk. mostani lyharas
kinec jsten Catat adta hasas tarsat szanwan notete voltat,
adgion jsten soc jot, melyeddig szinkon volt; mondgia minde ki ne
Tyr reptendo ad mrsam nuptiata ab hospitibus decantatum

Ego. Virgineum tibi mel semper sine felle redundet.
Discordia Sponsalium Steph. Toltsuæ. Unica nox mihi sit, mille valete dies
Concordia matrimonialis. D. Una dies mihi nocet, mille vobis una.

Postquam 1627, 4. Augusti die Mercurii
Charissimus filiolus Stephanellus ad
mihonem vitam transiit, Dr. Senior Gr.
Vae si mihi consolatus es. 22. Augusti 9.

Res hominum dubia, donat sua munera & aufert,
Cujus in arbitrio cuncta creata, Deus.
Is Stephanum nuper tibi vix donaverat, ecce
Abripit, unigena & te facit esse Patrem.
Quid dicas? placuit se ipsi, SANCTA VOLUNTAS
Illius est rerum causa suprema potens.
Nempe trahit nostras e terra ad coelica mentes
Cum nobis charos hac ratione rapit.
Si tuus antevit te Natus surrige vultus
Post erit hac mortis semita eunda tibi.

Ergo tuo ponas gentiles corde dolores
Non erit ad lacrymas jam tibi vita redire.
Opto vale & tecum Coniunx, Natuq; superpes
Jungantur thalamo & pignora plura tuo.

Sermo, quo Sereniss. principum In. In. Gabrielem Bethlen, 3
Septembris 1628 ante hora 9 pomerid. oppido Litzka hanse-
untum nomine oppidi compellavi.

Felicitas Ulrico Junice inguere valo jo akaratiasbol adatos kigielms Fije.
delmone, mital lattuic, hog az felgyad, is az felgyit elteme mindin
vande orendeme: mis F. mt aladatos hivci is miltatlan solgai, ju-
kette puldajatos, az Junice parantollettatos, is ab magne zalatosagatos
inditara, az felgyad elteme, is kiki gyit hozzane valo jo veltimel si.
vone birtat orendi birtat. Melanis orendi birtat poms: men Fd
mi nekone ab masic Gabriel Angralunc, ki az sirtat birtat gyit birtat is,
is magis adta mi nekone. Felgyad mi nekone sirtat, men az mital
delmonek orendi birtat. Felgyad mi nekone sirtat, is kiki sirtat
saval hatra veltat is magis gyit telti. Felgyad mi nekone
jaz Jossifone, men Felgyadunc kopsomine jsten unan, hog az
Evangelionnac elz ado lenixi magis el mital kiki mi nekone.
Mily Felgyadunc nanc eliar vialatapan, ud ad hanc jobbat,
hanc az Ur Jstus magis elvone mital sirtat, is kiki is, hog Li Felgy.
sirtat sirtat n. unan conjuga in curru. sirtat az sirtat mital
mital sirtat ab magis sirtat mai alato veltat, ki sirtat sirtat.
bin targa magis, is gyit nappat sirtat legio, is sirtat sirtat sirtat
kiki sirtat, sirtat mital sirtat, az sirtat mital sirtat sirtat
toab valo b. kiki gyit magis mital sirtat.

MEMORABILIA MEMORANDA.

Relicta schola Patakina, cum Generoso Nicolao Thököli
Libero Barone in Keismarck, Lusaticæ urbem gymnasio
adificiisq; nobite, discendi ergo salutari, A^o Christiano
1601. 24. Septemb. Gregoriani, hora 8 matut.

Forlicio Witebergam ad Albim visendi solum gratia profectus
sum, A^o 1603. 1. Julii.

Witebergam Heidelbergam ad mercaturam uberionis studii
appuli, A^o 1603. 8. Julii Juliani.

Heidelbergam reducem primum vidit patria, A^o 1607
30. April. Gregoriani D vesperi.

Habenas scholæ Tarczalinæ gubernandas suscepi, A^o
1607. 11. Julii ♀.

Sponsalia celebravi cum Juditha mea, Carissimi vivi
Georgii Bába Szixai pastoris in Zombor filia, annos 16.
nata ibidem Zomborim, A^o 1608. 11. Xbris ♀.

Szerencinensi Ecclæ præesse cepi, A^o 1608. 13. Xbris ♀.

Inauguratus sum ad sacerdotium solemni manus impositione
venerandi senis dⁿⁱ Stephani Szent-Andrasi, Tarczalinæ
sis Ecclæ antistitis, A^o 1609. 18. Februarii ♀. Szerencsin.

Nuptiales epulas in Zombor exhibui, A^o 1609. 25 Februarii
Primogenita filia Juditha nata est Szerencim, A^o 1611.
30. Januarii. ☉ hora 8 matut.

De natalitiis
diebus vide copia
suis suo quoque
loco in Calendario
Ebeni in 4to.

Primariam Eccl^{iam} Miscolcimensis gubernationem suscepi,
A^o 1612. 23. Februarii Gregoriani 4.
2. Filia secundogenita Susanna Miscolcim nata est, A^o
1613. 2. April. ☽ hora 12 diei.

3. Filia tertio genita Maria ibide in Miscolcz nata A^o 1615.
9. Martii D. feria prima post Dominicam Quadragesi-
mae, paullo ante horam dimidiam septimam matutinam.
Maria filiola Miscolcim denata, A^o 1615. 15. Maji ♀
post Solis occasum. Vixit menses 2. dies 5.

Miscolcimo quadriennio completo, ad regendam Eccl^{iam}
Liscensem bono cū Deo transivi, A^o 1616. 10. Martii 4.

4. Filiolum Liscæ Stephanum Juditha enixa est, A^o 1616.
13. Martii, Dominica Lætare, hora prima noctis.

Juditha conjunx fatis concessit Liscæ, A^o 1616. hemiple-
xia correpta. 16. Maji D. ætatis suæ anno 23 cum
mensibus 4 et diebus 18; cum qua suaviter convixi annis
7. mensibus 2. diebus 22.

Secundam conjugem ex parocia Erd^o Beniensi duxi viduam
Laurentii Soproni Debrecim habitantis, filiam Johannis
Juhos Debrecinensis, Annam, A^o 1616. 2. Augusti. ☽.

Stephanus filiulus eode die quo conjunx ex Benye domum
ducenda fuerat animam exhalavit, 2 Augusti. A^o 1616
et sequenti die in Coemeterio sepultus Liscæ.

Anna conjunx phtysi simul et hydrope correpta cū ægrotasset
mens. 7. d. 20, mortua est A^o 1622. 3. April, Dominica
Quasimodogeniti, Liscæ. Cum hac vixi an. 5. mens. 8.
d. 18.

Tertiam conjugem Patakino Liscam duxi viduam Stephani
Szabo, filiam Johannis Seres civis Ardoviensis, Dorotheam,
A^o 1622. 8. Junii ♀.

Susanna filia peste correpta, cum jacisset 4 dies, Liscæ
defuncta est, Anno 1622. 21. Septembr. ♀, hora
7. matut. quæ vixit annis 9. mens. 5. dieb. 18.

Juditha quoque peste correpta, cū jacisset duos cū dimidia
dies, diem suum clausit 22 Septemb. et ambæ sepultæ
sunt simul in Coemeterio comuni ad caput parentis A^o 1622.

vixit an. XI.
mens. 7. d. 22.

Dorothea conjunx in eade pestilentia sine prole decessit
Liscæ A^o 1622. 13. Octobr 4 post horam diei 3.
Cum hac vixi 4 dumtaxat mens. d. 5.

Sponsalia celebravi cum quarta conjugem vidua Andrea
Thuri quæstoris Cassoviensis, filia Francisci Gjulai Senatoris
Cassoviensis, Catharina, A^o 1623. 6. Februarii D.

quam matrimonio jungens ibide. Cassovia nuptias celebraui
A^o 1623; 13 Febr. D, et Liscam reduxi 15 Febr. ♀
Hac conjunx novercante fato bis abortiuit: primo A^o 1623
ad illulescente 19 Aprilis die ♀: secundo eode anno, 20
Augusti O, uterque in utero mortui sunt.

5. Filiolum Johannem Ch^o nutrice emixa est Liscæ A^o 1624.
14 Julii. O hora 6 matutina.

Hic mortuus est, A^o 1625. 12. Julii ^{hora 8 matut:} h^o apostemate cor-
reptus O Julii, qui dextra manuq^{pedemq} motu cohibuit.

6. Stephanum secundo genitum peperit Liscæ, A^o 1625, 24.
Julii 7, vesperi mox solis post occasum.

Hic diem suum clausit A^o 1627. 4 August. ♀ inter hora diei
XI et XII. Liscæ.

7. Caspar filius tertius natus est A^o 1627. 5. April.
D feria secunda Pascha, hora media quarta antelu-
culo Liscæ.

8. Filiam Juditham emixa est A^o 1628. 3. Augusti
Juliani die Jovis hora 8 vespertina occidente sole
Liscæ. Hæc Liscæ mortua, prima die Februarii die Sabbathi, ^{sepulta} sepulta 1631.

9. Stephanum peperit 22 Augusti 1629 hora quinta matu-
rina ante solis exortum, in parochia Liscensi.

10. Susannam, cum p^{pr} metum Palatini Nicolai Ertverhas exerit^{us} Pata-
linum transfuissem ^{conjugem}, ibidem peperit in edibus Matthari Scabo de
Ha. 12. ^{Februarii} Februarii, hora media prima pomeridiana. Anno 1631.

Catherina conjunx Charissima sex liberorum mater castissima
post Iliadem morborum tandem pie in Ch^o obdormivit XV
Novemb^{is} 1634 hora 6 vespertina Liscæ, cujus molliter ossa
cubent, nec sit arena gravis. Sepulta 17 Jbr. hora 10 matut.
Anno 1635 viduitatis pertasus, proxeneta Stephano Thohai
us, Susannâ Pragâi B^{di} Michaelis Surii viduâ & Martii
& conjugem obtinui, quâ feriis Paschalibus peractis Patavini
primū 24 April. condormivi, & sequenti Liscam duxi eode anno.
Cum hac biennii spatio genitaliter vixi, ^{sed} tertiu annū agrotando transegit;
cumq^q valetudinis infirmæ curandæ ergo 14 Maji ♀ Cassoviam
transiisset, sequenti statim die Sabbathi lethaliter coepit agrotare
in adibus Stephan. Dediti quætoris affinis, et inter multos gra-
vesq^q corporis cruciatus dormivit in Ch^o 20 Maji die Jovis 1638.
cum qua vixi bienniu, & mensem unicum.

266
Lun. qua. v. xi
ann. 12. mens.
8. die. 9.

Catalogus librariae suppellecti-
lis in Germania ab anno

1601 ad ~~1606~~ comparata.

Partim in ipsa Hungaria velut in foro scrutario
In folio ¹⁶⁰⁷ emptam habes.

Gorticii
Viteborga
Heidelbergae.

Materia

- Compactio.
- flor. 7. ^{sive Tal. 5.} Ambrosii Calepini dictionarium x. linguarum
excusum Geneva. Anno Christi 1594. b. 26.
- fl. 6. August. Morborati Catholica Novi Testamenti ex
positio. Geneva. 1593. fl. 1. 68.
- Rodolphi Gualteri postilla. Lugduni Batav. 1585. Tal. 3.
- fl. 1. h. 10. Stephani Stegedini, Loci communes. Et tabula ma-
lytica. Basilea. 1599. } b. 12.
- h. 18. Theodori Zuingeri Psalmorum Davidis Analyses. Ba-
silea. Basilea. 1599.
- fl. 2. b. 3. Huldrici Zuinglii opera in III. libris. Tiguri
1581. } fl. 2.
- h. 7. Heynrichi Bullingeri de origine erroris libri duo
totidem de Conciliis. Tiguri. 1568.
- h. 10. 7 Henrici Molleii Comment. in xxvii priora Isaiae
capp. Tiguri. 1602. } h. 10.
- ^{prohiam} Rodolphi Gualteri de Jesu Christi, & Christianorum vita
^{Witi Thoracis} homiliae & orationes variae. Tiguri. 1588.
- Henrici Bullingeri de festis sermones. Tiguri. 1564.
- Hocratii opera omnia Graeca Hieronymo Wolphio interprete
cum annotationibus ejusdem. Basilea 1570. dom' uxoris.

Mat. fl. 4. bac. 12. Benedicti Aretii comment: super universum Novu Testament. ap Joh. le Preux. 1598. Comp. l. 12.

fl. 11. bac 9 1/2 Roberti Bellarmini disputationes de controversiis fi dei Chriane in 11. libris. Ingolstadtii. 1601. fl. 1. l. 11.

bae. 23. Ludovici Lavateri comment. in Erechete. Geneva. 1581.

arg. 15. Eiusdem in Proverbia Salomonis & Ecclesiaste. Tig. 1586.

arg. 19. Eiusdem in Josuam. Tiguri. 1576.

arg. 21. Johannis Volphi in Josuam. Tiguri. 1592. Tab. 1.

arg. 21. Henrychi Bullingeri in Daniele. Tiguri. 1576.

bae. 25. Josia Simlezi in Exodum. Tiguri. 1584.

bae 4. Johannis Volphi in Deuteronomium Tiguri. 1585.

bae 4. Eiusdem in Esdra librum. 1. Tiguri. 1584.

bae 4. Eiusdem in Nehemiam. Tiguri. 1570. bae. 16.

bae. 7. Henrychi Bullingeri in Daniele. Tiguri. 1576.

fl. 2. l. 11. Henrychi Molleti in Psalmos comment: Geneva 1603. bae. 16.

fl. 2. l. 7. Wolfgangi Musculi in Psalmos. Basilea. 1599.

Hieronymi Volphi comment: in Ciceronis officium 3 libr. Catonem, Laelium, Paradisa & Somnium Scipionis. Basilea. 1584. fori scaentarii l. 8.

flor. 3. Sebastiani Munsteri universi orbis Cosmographia Tab. 1. Basilea. 1572.

fl. 3. bac. 4. Petri Martyris Loci communes. Heidelberg. 1603. bae. 10.

ducato 1. Rodolphi Guakeri homilia CCCXXVII in Isaiam Tiguri. 1583. fl. 1. b. 3.

bae. 21. Eiusdem homilia in Prophetas minores. Basil. 1592.

R. 1. q. 50. Clementis Alexandrini opera quae extant oia Basilea 1556.

R. 4. D. Hilarii Pictavorum Episcopi lucubrations quotquot extant. Basilea 1550.

R. 4. D. Ambrosii opera oia in duobz voluminibz. Basilea 1555.

Mat. fl. 1. l. 8. Petri Martyris in 2. libros Samuelis comment: Tiguri 1595. bae. 20.

fl. 2. l. 6. Eiusdem in 2. libros Regum. Heidelberg. 1599.

bae. 7. Heymrichi Bullingeri in Acta Apolorum. Tiguri. 1584.

bae. 7. Eiusdem in oes Pauli & Canonicas eptas. Tiguri. 1603. bae. 9.

bae. 3. Sebastiani Meyeri in Apocalypsin Johannis Tiguri. 1603.

bae. 8. Horatius cum notis Marcinelli. Parisiis. 1516. bae. 12. apud meo. 1571. 1572.

bae. 8. Bulingerus in Isaiam. Alb. Osnabr. Conarzi. Heidelberg. P. Martyris comentar. in 1. eptam ad Corinth.

fl. 2. Joan. Calvini comentar in Isaiam. Geneva. 1570. in fora sent.

fl. 2. Eiusdem in librum Prophetiarum & Lamentationes Jeremiae Prophetae praelectiones. Geneva. 1563.

fl. 6. G. Andree Fricii modravini lib. 5. de Republica. Basil. 1554. apud Oporinum. Dono mihi. Osnabr. Lued. Ho. d. b. s. Superintend. in l. eptay. bae. 7 1/2.

fl. 75. Calvinus in Psalmos. Geneva 1578.

fl. 2. P. Martyr in primu libri Musis coment. Tiguri 1579.

fl. 2. Ludov. Lavaterus in duos (tronicos) libros Tiguri 1573.

fl. 2. Joan. Mercerus in Proverb. ecclesiasten (antiqua). Geneva 1573.

fl. 2. & Joan. Volphi in Michiam. Tiguri 1570.

fl. 1. Flavii Josephi opera omnia. Basil. 1582.

fl. 1. Eusebii, Ruffini, Socratis, Theodoriti, Sozomini, Theodori, Ewagrii & Dorothei echygiatica historia. Basil. 1587.

fl. 1. Divi Justin Philosphi & martyris Chri omnium operum quae extant tomi tres. Basil. 1565.

fl. 1. q. 50. Joh. Volphi coment. in Nehemiam. Tiguri. 1570.

fl. 1. q. 50. Martini Borrhai coment. in Jobum. Basil. 1567.

fl. 1. q. 50. Eiusdem in Ecchyiasen. Basil. 1564.

fl. 1. q. 50. Opus catechisticum Petri Camisii Theologi Jesavitici. Colon. 1577.

fl. 1. q. 50. Danielis Chamieri panstratie Catholicae tomi quatuor in 3 voluminibz. Geneva typis Rovenarum 1626. cum additione Joannis Alstedii. Ex parte (affo. vici) Pontificia uni. And. D. C. S. captus fuisse.

In quarta forma.

Comp.

- Tal. 3. Biblia Latina ex recensione *Immanuelis Tremellii* & *Francisci Junii*. *Hannovia*. 1602. Tal. 1 1/2
- Tal. 3. Concordantia *bibliothorum veteris & Novi Testamenti*. Lugduni. 1603. Tac. 11.
- Tal. 2. Tac. 11. *Joannis Scapulae Lexicon apud Guilel. Lamainum*. 1598. ~~apud me in scriptis~~
- Loci communes *Luso xedro*. *Heidelbergae*. 1603. Tac. 10.
- Aristotelis *organon cum commentis*. *Jul. Pacii*. *Francof.* 1597. flor. 2. Tac. 2.
- flor. 3. Tac. 5. *Horonyni Zanchii de trib. Elohim*. *Neustadii*. 1597. } Tac. 12.
- Ejusdem de *natura seu attributis Dei*. *Neustadii*. 1598. }
- fl. 3. Tac. 9. } Ejusdem de *operibus sex dierum*. *Neustadii*. 1602. } Tac. 12.
- Ejusdem *miscellaneorum libri tres*. *Neustadii*. 1603. }
- Tal. 2. Ejusdem de *redemptione liber unus*. *Neust.* 1603. Tac. 6.
- Collegii Comimbriensis commentis in 8. libros Physic. Artis*. *Coloniae*. 1602.
- Ejusdem in *4. libros de coelo*. *Coloniae*. 1599. Comp. in 2 volum.
- Ejusdem in *libros de generat. et corrup.* *Moguntiae* 1601. Tac. 14.
- Ejusdem in *libros Meteororum*. *Coloniae*. 1600.
- Ejusdem in *parva naturalia*. *Coloniae*. 1600.
- Ejusdem in *3. libr. de anima*. *Coloniae*. 1603.
- fl. 1. Tac. 5. *Nicolai Remigii demonolatrias libri tres*. *Lugduni in officina Vincentii*. 1595.
- ~~Ejusdem Commentationum Tomi duo in univ. artium~~ Tac. 6
- Jicam Artis* *Hamburgi*. 1604. *Vindeli Nic. V.* Tac. 120.
- Bartholomaei Latomii & Martini Butheri scripta duo adu. fana* *Argentorati*. 1544.
- Christophorus Simpitarum*. *Tiguri*. 1556.
- Comrad. Gefneri medici de rariss. & admirandis herbis*. *Tiguri*.
- Jacobi Quelf de conceptu et generatione hominis*. *Tiguri*. 1554.
- R. 2. *Sibrandi Lubberti de Jesu Christo Salvatore lib. 4. Contra Faustum Socinum*. *Leovardiae*.
- Jacobi ad Potum orthodoxae fidei defensor contra Christoph. Ostorodium*. *Geneva*. 1613. ex lib. *And. Pragai*.

Mat.
Tal. 1. orig. 2.

- Jodoci Nahumii postilla in omnia Evangelia do-*
mimicalia. *Hannovia*. 1600. Comp. 13
arg. 10.
- Johann. Joviani Pontani opera omnia quae extant*
in 111 libris. *Venetis*. 1518. for. scut. fl. 2
- Tac. 6. *Calendarium Pauli Eberi*. *Vitebergae*. 1579. Tac. 4.
- arg. 12. } *Gregorii Richteri axiomata Oeconomica*. *Gothici* } arg. 7
1600. }
Ejusdem *axiomata Ecclesiastica*. *Gothici*. 1602. }
- Ejusdem *Dies Camiculares Simopis Majoli Episcopi Vulturaniensis*. 1600. compacto fl. 1. 5. 50.
- Hoc quod vides hodie scriptum*. *Ursellis*. Tac. 10.
- fl. 1. *Sphaera civitatis Johannis Casi*. *Francofurthi*. 1593. Tac. 4.
- Gnomologicon liber scriptus*.
- fl. 3. *Hebraica Biblia*. *Antwerp*. Tac. 18.
- fl. 7. *Biblia Piscatoris Germanica* *Greg. Vasio donata*. Tac. 1.
- Tal. 1. *Theatrum vitae humanae D. Gem. Vasio donata*.
- Tac. 7. *Bubinger. de S. Scriptura autoritate*. *Ab. Mohraro dedi*.
- Tac. 10. *Davidis Parei Comens. in Hosea*. *Heidelb.* 1606. Tac. 6.
- Tac. 8. *Ejusdem controversia Eucharistica*. *Heidelb.* 1603.
- D. Parei in eptam ad Romanos & prioris ad Corinth.*
comentarius Heidelbergae a me 1603. 1604. 1605. 1606. Tac. 7.
- 1607. *Scriptus in medijs pappis*.
- Orationum liber cum fragmentis novis Ungaricorum*. Tac. 9.
- Theseon liber*. Tac. 7.
- R. 2. *Parei Commentarius in eptam Pauli ad Romanos & Hebraeos*. R. 2.
- 7 He Francofurthi* 1608. *Hei ibidem* 1609.
- Den. 50. *Parei fremitum*. *Heidelb.* 1614. Tac. 50.
- S. tulanis concilio Evangelica Motuaris Ungarice*. *Oppenheimi*. 1618. *deni microscopii*.
- Jacobi Capelli vindicia pro Jaco Casaubono*. *Francofurthi* 1619. *deni Laponi*.
- Tuba Luth. Sani in auro auctore* 1622. *deni Pauli & Nicolai*.
- Petri Bessari concionis. seu conceptus Theologici in 3. tomis*. *Oppenheimi*. 1617. *deni P. Alfaloni*.
- R. 1. } *Tractatus Theologo-philosophicus fratru Rosae & Crulis*. *Oppenheimi*. 1594.
- } *Bellu Jesuiticu Andrea Chrapostoli Poloni*. *Basil.* 1594.
- } *Responsio ad nodum Gorgium de vocatione ministri Jacobi Zaborovskii*
- } *Duo libelli de officio Missae Andr. Chrapostoli* Cetera vide in alce.

Materia
cruda

In octava majori et commu-
ni forma.

Ligarza.

- fl. 1. 62. 9 Biblia secundum editionem vulgata. Basil. 1591. Rectori magro Joh. Septhino dudi. bac. 11.
- Tal. 1. ang. 12 Novum Testamentum Graeco-Latinum ex interpre-
tatione Theodori Bezae. Geneva. 1590. ang. 12.
- Tal. 1. ang. 10 Institutionis Christianae religionis libri 4 Johannis
Calvini. Geneva. 1592. ang. 18.
- bac. 16 Zachariae Ursini exercitationum Theologicarum
tomi duo. Neustadii. 1590. 1599. bac. 4.
- bac. 10 Lamberti Danaei comment. in minores Prophetas
tomi duo. Geneva. 1586. bac. 4. alb. 1.
- bac. 12 Johannis Vinckelmanni comment. in Prop. minores. Franco
furti. 1603. bac. 4.
- bac. 12. Guilielmi Vittakeri de sacra Scriptura disputatio
Herbornae. 1600. bac. 3.
- bac. 9 ejusdem pralectiones de Eccl. cum cygnata con-
tione & vita. Herbornae. 1603. bac. 3.
- bac. 4. ejusdem pralectiones de conciliis. Herb. 1601.
- bac. 5. ejusdem tractatus de peccato originis. Constabrig. 1600.
- fl. 2. 62. 2 Rodolphi Gualteri archiepiscopi homiliarum in eptam
ad Romanos & Corinthios priorem. Heidelb. 1601. comp. fl. 1. 62. 1.

- ejusdem ad Corinthi 2. & Galatas. Heidelb. 1601.
- ejusdem ad Ephes. Philip. Coloss. Thessalon. Heidelb. 1600.
- ejusdem ad Timothei. Titum. Philem. Hebraeos. Heidelb. 1601.
- ejusdem in Catholicas eptas. Jacobi. Petri Joh. Juda. Basil.
1593.
- ejusdem certiora memorabilia in Apocalyp. Heidelb. 1601.
- Isaaci Fezy vernekimi Loci coes Theologici, cum
partitionibus Theol. Polami. Basilea. 1596. comp. ang. 16.
- fl. 1. Joh. Rainoldi de Eccl. Romana idololatia libri duo 62. 3 1/2
Geneva 1598.
Ejusdem theses de s. Scriptura & Eccl. Hanoviae. 1603.
- comp. Tal. 1. Examen Theologicum Philippi Melancthonis
in 11 libris Neustadii. 1589.
- bac. 3. Pontaleonis Candidi orones fimebres. Herbor. 1600. bac. 2 1/2
- bac. 10. Johand. Brandmilleri conciones mphales 40.
fimebres 180. Hanoviae. 1603. bac. 3.
- bac. 15. Zacharia Ursini catechetica explic. cum miscellane-
is Davidis Porci. Neustadii. 1603. bac. 5. den. 10.
- Theodori Bezae epistolae Theologiae lib. unus
Hanoviae 1597.
- Johannis Calvini epistola & responsa. Hanov. 1597.
- D. Frenai episcopi Lugdunensis libri quinque de
veteribz haesibz. Parisiis, anno 1567. Andra Besicovmen in 5208 donavit.
- Thome Brigtmanni Angli Apocalypsis Apocalypse.
os. In Bibliopoliò Comeliano 1612.
- Zwinglius de vera & falsa religione. Item. Antonii Palearii
Chri martyris actio in Pontifices Romanos et eor' assecelas

Joseph Vora
dino Babus
m'ing' in
q'nt.

Mat.

Tal. 1. 64. Georgii Sohni operum tomus primus & 3ius
Sigena Nassovior. 1598. Comp.

Ejusdem operum tomus secundus. Sigena Nassov. 1598. } bac. 9.

Amandi Polami de Predestinatione. Basilea. 1600.

6ac. 10. Amandi Polami syllogae thesimum theologicarum pars
prima. 1600. scda. 1601. Basilea. } bac. 5.

Joh. Piscatoris analysis logica Evangelii secundum
Matthaeum, cum appendice verborum Christi:

Comp. Tal. 2. Tu es Petrus & Sigena Nassov. 1597.
Ejusdem in Marcum.

Ejusdem in Lucam. Johanne & Acta Apst. ibid. 1597.

Ejusdem ad Romanos. Herborna. 1595.
in utramq; ad Corinthios. Sigena. 1596

Ejusdem ad Timotheum. Titum. Phil & usq; ad Judam
eptam. oia in III. libris. Sigena. 1598.

fl. 1. 6ac. 8. Benedicti Aretii Problemata Theologica in II. libris.
Geneva. 1592. } bac. 6.

6ac. 8. Luca Osiandri enchiridion controversiarum
religionis contra Pontificios. Tubinga. 1602

Ejusdem contra Calvinianos. Tubinga. 1603. } bac. 3.

Sebastiani Ambrosii declaratio colloquii gemini
Keisimarcensis. Servesta. 1598.

6ac. 3. Conradi Vorstii index error Romanorum cum antidoto
Steinfurt. 1604.

Mysterium iniquitatis, seu Historia Papatus Philippi
Mornay. Salmurii 1612. Compactus R. 2.

Theatrum Poeticum atque Historicum sive officina Joh. Ravisi Compactus
textoris. Basilea 1610. } R. 1. & 50.

4 tomi sunt
albo coria
rubro colura

Comp.

Mat. 6ac. 4. kr. 1. Bartholomaei Keckermanni Systema Theologicum
Hanoviae 1602. Et Rhetorica Ectastica. } 6ac. 2. 15

6ac. 11. Postilla Simonis Pauli. Vittebergae. 1599. } bac. 4.

6ac. 11. Postilla Christophori Cornei. Francofordiae. 1585. } Donaui font
parsi Brandenburgica.

6ac. 3. Davidis Parei symbola sacramentalia cum fractione
panis. Ambergae. 1603. } bac. 2 1/2

6ac. 2. Danielis Tossami de Senectute. Heidelberg. 1599
Theodorus Beza redivivus. Hanoviae. 1597.

Parei donaui. Davidis Parei disceptatio eptaris. Heidelberg. 1604. } alibi qd donatum
a Baroni uno.
quod locus uno
donaui.

Comp. arg. 24. Johannis Claji Evangelia dominicalia 4 lingua
Germanica. Latina. Graeca. Hebraica. Lipsia. 1600.

Postilla Erasmi Sarcerii. Francofurti. 1561.

fl. 3. 6ac. 5. Aristotelis omnia opera Graeco-Latina in II.
libris. apud Guhel. Laemium. 1597. } bac. 12.

Tal. 2. M. T. Ciceronis opera oia. apud eundem. 1594. } arg. 8.

6ac. 13. d. 12. Julii Casarii Scaligeri de subtilitate libri. Francof. 1601. } bac. 3.

Tal. 1. Nicolai Reusneri iconum duo tomi. prior 1589. } Tal. 1.
posterior. 1590. Basilea.

Tal. 1. 6ac. 18. Conradi Lycosthenis apophthegmata apud Jacobum
Ssoer. 1602. } bac. 10.

Ejusdem similia & parabola qd lib. 1595. 1602. } bac. 3.

6ac. 14. Joan. Sleidani comert. de statu relig. Argentorati. } bac. 4.

6ac. 18. Francisci Piccolominei universa Philosophia de moribus
Francof. 1601. } Compactus R. 2.

Philosophia Practica, Ethica generalis, Oeconomica,
Politica integra, Clementis Jimpleri. Hanoviae 1608.

Mat. 18
 Donaci Petri Librari de Zombor Farschlin

Flavii Josephi antiquitatu Judaicarum libri 20. Comp.
 de bello Judaico. lib. 7. cu vita ejusdem & bac. 4.
 contra Appione & Mac. Francof. 1588.

Eryci Puteani promulsis septem Francof. 1601.
 Fercula scda. Hanovia. 1603. Musathena bac. 3.
 Hanov. 1602. Genialiu sermonu. Ham. 1602.

Aurelii Augustini lib. 22. de civitate Dei. Geneva
 1596. bac. 4.

L. Annaei Senecae philosophi & M. opera omnia
 ex Biblioth. Commeliniano. 1604

Joh. Bodini de Repub. libri sex. Welfis. 1601. bac. 4.

Hieronymi Zanchii de S. Scriptura. Heidelb. 1593 }
 Catholicus reformatus. Hanovia. 1603. } bac. 3.

Guilielmi Bucani loci coes theolog. Geneva. 1604. bac. 3.

Compac. Francisci Junii Grammatica Hebraea. Geneva 1596 }
 Thomae Blebelii institutiones Heb. Linguae. Wittob. 1587 }
 Nicolai Clenardi tabula in Gram. Hebraea. Lugd. Batav. }
 1589 }
 Plutarchi Chersonensis omnia opera in III libris. Francof. 1592 fl. 1. atq. 2.

Theatrum historicum Philippi Comiti. Francof. 1598 bac. 4.

Petri Greg. Tholosani syntaxeon artis mirabilis libri
 40. tomus 1. Coloniae 1602. Scdus. 1600. bac. 5.

L. Apulei omnia opera cum commentariis in II libris. bac. 10.
 Basilea 1597

Nicaphori Callisti ecclastica historia lib. 18 in duobz volumi-
 nibz, cum Magni Aurelii Cassiodori tripartita historia.
 Parisiis. 1566.

Mat. 5
 Barthol. Keckermanni systematis Logicae compend.
 um. Hanovia. 1607. Idem cum commentariis
 is ejus de. Hanovia. 1602. } bac. 5.

Rodolphi Goelenii Physicarum disputat. 7 libri. Francof. 1598 }
 bac. 9. } arg. 6.

Amondii Polami Logica libri duo. Basil. 1598 }
 bac. 9. } arg. 6.

Amondii Polami Syntagma Logicae Aristot. Romae Basil.
 1605 } bac. 3.

Androae Libarii Dialectica Aristotelia. Francof. 1599. }
 bac. 6. } arg. 4.

Rodolphi Goelenii problematum Logicorum partes quinque
 ann appendice. 1. 2. 3. 4. 5. Marpurgi 1602. }
 bac. 15. } arg. 4.

Ejusdem institutionu Logicarum de inventione lib. 1. Marpurgi
 1598. Liber. 2 & 3. cum auctoris dubiarum quaest. 1602. }
 arg. 19. } arg. 4.

Ejusdem isagoge in organon Artis. Francof. 1598. }
 Comp. in }
 foro. }
 Partionum Diatarum libri duo. Francof. 1598. }
 Praxis Logica. ib. 1598. }
 bac. 9.

Othonis Casmanni Logicae Rami & Melancthonis exe-
 gesis. Hanovia 1599. }
 arg. 8. } arg. 4.

Hieronymi Trensleri Rudimenta diatarum Rami. Herbor.
 1599 }
 arg. 4. } arg. 4.

Johannis Casti summa universae Aristot. logicae. Francof. 98 }
 bac. 6. } bac. 3.

Barthol. Keckermanni gymnasii Logicae. Hanovia 1605 }
 bac. 6. } bac. 5.

Guilielmi Tempelli Schola in Logica Rami. Francof. 95 }
 bac. 6. } bac. 5.

Rodolphi Snellii comment. in Logica Rami. Sigena 97 }
 bac. 4. } bac. 3.

Epitome thesauri lingue sanctae Pagnini Lugd. Bat. 1599 }
 bac. 16. } bac. 6.

M. T. Ciceronis orationes omnes cum notis Joh. Thoma
 Freijii. in III libris. Hanovia. 1602. }
 fl. 1. }
 bac. 11. } bac. 4.

P. Vergilii maronis opera omnia. Francof. 1596 }
 bac. 15. } bac. 3.

Joan. Ravisii Textoris epistolary opus. Basil. 1598. }
 bac. 21. } bac. 3.

Justi Lipsii epistolarum selectarum centuria octo.
 Aditione anno 1603. }
 bac. 11. }
 Posonii ex academia
 vrbis donatus
 seaph. Lipsiensis
 1607. 24. April

Mat. fl. 1. Donati Acciajoli comment: in lib 2. ethicoy Artz Lugduni. 1598. Comp
 Gac. 8. Gualteri Donaldsoni synopsis philosophia moralis et officina Palshenior. 1604. } bac. 3 1/2
 Gac. 7. den. 7. Joannis Casi quaestionum moralium speculu. Francof. 1604. } bac. 3 1/2
 Gac. 6. Rodolphi Goclenii exercitationes ethicae & Politicae. Marpurgi. 1601. } bac. 3 1/2
 Gac. 16. Joannis Nagyeri physiologia Peripatetica Libri 6. cum commentariis. Francof. 1603. } bac. 3 1/2
 Eiusdem anthropologia h comment: in librum Philippi de anima. Lichae. 1603. } bac. 3 1/2
 argent. 6. C. Horatii Flacci poemata oia cum notis Bersmanni. Lipsia. 1602. arg. 4.
 Gac. 9. Matthaei Dresseri rhetoricae libri. 4. Lipsia. 1600 arg. 3.
 Joannis de Sacrobusto sphaera. Witebergae. 1578.
 Hartmanni Beyer quaestiones in libellu de sphaera Witebergae. 1573.
 Bernhardi Copii institutio juris civilis. Marpurgi. 88.
 Frid. Taubmanni dissertatio de lingua Latina. 1602. } bac. 3.
 Martini Helwigii de modo Philosophandi oratio 2. Witeb. 1603. } bac. 3.
 Gratulatio Academiae Pragensis. 1603. 1603.
 Jacobi Monavii Symbolum. 1581. 1595.
 Joan. Hontzeri rudimenta Cosmographica Praga
 Tobia Aleutneri epigramatu centuria. s. Francof. 1600.
 Melchioris Hansi schediasma. Gorhii. 1602. Filizk. 1603
 Compact. Joan. Heidefeldii Sphera Philosophicotheologica. Herborna. 1601. } bac. 4.
 Adversaria quaedam Scripta Petri Berexasii & Matthiae Thoz ratorum palatinensium Rectoris. Basilea 1587.
 Petri Carolini Ecclae Varadinensis Pastoris tractatus de Deo, Patre, Filio et Sp. Scto contra Blandrata et Franciscum Davidis. Witebergae 1571.

Mat. Catena explanationum veteris sanctorum patrum in Aera Apolog et epistolas Cononias. Basil. 1552. Comp. 317
 Gac. 8. Philosophia practica Mauritanica in qua ethicoy libri. duo. Cassel. 1604. } bac. 3 1/2
 Gac. 7. Politicae doctrinae systema Othonis Asmanni. Francof. 1603. } bac. 3.
 Gac. 13. Nicodemus Frischlini opus poeticum. Argentorati. 1598. } bac. 3.
 Francisci Petrarcae epistola 16. in Papa pompa. 1602. } bac. 3.
 Apologia Marlii Patavini contra jurisdictionem Papa. Francof. 1592.
 Index errorum Gregorii de Valentia. Geneva. 1598.
 Gac. 2. kv. 2. Joh. Philippi castigaciones Magynara admonitionis Heidebb. 1606. } bac. 3.
 domi Dornavi. Amanchi Polumi pralectiones de naturitate & passione Basil. 1605. } bac. 3.
 Defensio Beumleri Eucharistica. Tiguri. 1585.
 Beza de predestinatione ex cap. 9. Rom. Geneva. 1583.
 Apologia Tigurina Ecclae pro defensione testamenti Brentiani. Tiguri. 1575. } bac. 3.
 Heymrichi Balmigeri responsio ad suggestionem Jac. Andrea. ibid.
 Christiani ad Porrum responsiones analyticae ad sebaft. Verromis de verbo Dei quaestiones. Geneva. 1586.
 Huldrychi Zuinglii fidei ratio ad Carolu v. Imperat. Eiusdem ratio informanda juvenibus. Tiguri. 1561.
 Tigurina Ecclae ritus Ludovico Lavadero autore. ibid.
 Gac. 2. Zanobius de sacra simplicitate. Heidebb. 1593. } bac. 3.
 cu A. Jogo. Catholicus reformatus. Hanoviae. 1603. } bac. 3.

Mat.

Theodori Bezae christiana fidei confessio
Genevae 1595.

Comp.

6ae. 22. Eiusdem quaestionum & responsionum libellus. 1580
Item quaest. & resp. de sacramtis pars. 2. 1600
Eiusdem tractatio de Polygama resp. et divorcio
Genevae 1591.

6ae. 4.

6ae. 4. Papa Sixti V fulmen Brutum. Anno. 1603.

6ae. 11. Metaphysica lib. 5. Clementis Timpleri. Licha 1604

6ae. 3.

6ae. 10. Stephani Szegedini specula Pontificum Basil. 1602

D. Tileni speculum Antichristi. Rostoch. 1605

6ae. 3. Regulae Societatis Jesu. Lugduni 1606

2 Oratio de Jesuitis Lugd. Batav. 1603 cum
apologetico Belgarum.

6ae. 5.

3 Consultatio gemella de fratib. Jesuitis. Post. 1605
Stenii triumphatus Grotzerus. Amberga 1605

flor. 2. Henrici Cornelii Agrippae opera omnia. Lugd. 1600

6ae. 5.

6ae. 14. Index Chronologicus Bucholzeri. Gorlic.

6ae. 4.

6ae. 4. Vaseri Grammatica Hebraea. Basilea. 1600.

6ae. 3.

~~6ae. 16. Epitoma lingua sanctae supra habet~~

6ae. 12. Matthaeus Suttivig de Pontifice Rom. libri. 5. Hanov.

Eiusdem de Ecclesia, conciliis, purgatorio, Manachis. Hanov. 1603
Milkenarii Dresseri in 11. libris. Lips. 1602.

6ae. 14

Dictionarium Latinae Ungaricum & vice versa Alb.
Szencim. Norimberg. 1604

6ae. 3

6ae. 8. Lamberti Danari Ethica Christiana Genevae 1601.

7 3/2

6ae. 4. Eiusdem Ethica Christiana Physica. ib. 1580

5

6ae. 10. Formula concordiae Lipsiae. 1606

6ae. 5.

6ae. 6. Admonitio Neostadiana Hanoviae. 1598

6ae. 6. Joannis ab Indagine introduct. in Physiognomia. Ursellii. 1603

6ae. 3 1/2

Carmina Proverbialia. Basil. 1582

Luciani Samosatensis dialogi Calyptus, Munim & inforti, Memippus & Timon
Graeco-Latini. Argentor. 1550.

Mat.

Davidis Parei Calvinus Orthodoxus. Neostadii
1595.

Comp. 348

6ae. 5. Joachimi Camerarii historica narratio de Orthodoxorum
fratrum in Bohemia moravia, Podonia, Ecclesiis
Heidelb. apud Vesgel.

6ae. 3.

6ae. 2. Orationum Danielis Tossami libellus. Amberg. 1595

6ae. 2. Jacobi Typotii orationes tres Juniorae. Hales Sax. 1598
Eiusdem duae ad ordines Imperii eptae. ib.

6ae. 2 fol.
El vesel in
bibliothecam

6ae. 3. Tragoedia Anglicana. 1606
Academiae Genevensis Paltingensia. 1603

Tal. 1. Summa de exemplis, & rerum similitudinibus locupletissima
F. Joannis a S. Geminiano ordinis Praedicatorum auctore.
Antwerpiae 1598 sub scuto Burgundiae in aedib. Petri Billen.

Tal. 1. Thoma Stapletoni Angli promphuarium morale super do-
minicalia totius anni. Antwerpiae 1593 in officina
Plantiniana.

Tal. 1. Promphuarium morale super Evangelia fyctorum totius anni
Laurentii Beyerhine Antwerpensis S. Theologiae Licentiat.
Coloniae Agrippinae 1614. Tal. 1. auro. 1.

6ae. 1. Omnium Aurelii Augustini operum tomus decimus in xv volum.
in albis pappis & color viridi. Edit. M. Thuri.
ex bibliotheca Georgii Saxeii Socii pastoris in Jombro 1617.

fl. 1. Felicitis Bidembachii promphuarium exequialis pars. 1. et 2.
Francofurti 1610.

Or. 28. Lamb. Danari explicatio oronis Omnia
Cass. Oleviani Symboli Aptici exposito. Francof. 1580

Or. 10. Matth. Dessems de festis. Wittenberga 1584.
Amandi Polami commentar. in Prophetiam Danielis. Basil.
Anno 1606.

flor. 1. Martyrologia. Hanoviae. Hieron. Zanchii de divinatione arti-
ficiose & inartificiose. Thomae Erasti de astrologia divi-
natica. Hanoviae 1610.

fl. 5. Or. 60. Conciones Joannis Osorii Societatis Jesu, in quinque
tomos distinctae. Heidelbergae f. 5 Or. 60.
Canonis Eucarum Ungaricarum. Vitenae a. xxi.

Confessio Helvetica Vernacule. Oppenheimii 1616.

Joan. Casp. ...
Heidelberg
miser. f. 10.

Dono Alb. Mohar acc. pi.
 Dono Steph. Tornaj
 Dono ejusdem St. T.
 Dono Steph. Thornai.
 Dono Steph. Tolnai

Dedicatio templi Beketsiensis & Sacelli Cassoviensis.
 Joannis de Sancto Gemignano ordinis Praedicatorum conciones funebres
 Anhuirpia exaudis Andreas Bacx 1616.
~~Johannis Henrici Alstedii thesaurus chronologiae. Herbomae 1628~~
 Biblia sacra Jm. Tremellii et Franastii Junii, cu N. T. Beza. Amsteroda.
 mi 1631. in nigris pappis et auro variegatis.
 Lectiones in omnes Psalmos Davidis Guilielmi Amesii
 Theologiae D. Franckerae, Amstordami 1635.
 Praxis vera penitentiae Johannis Bogermanii. Herbomae 1616.
 Theod. Bezae XX homiliae in historia Resurr. Chri. Bernae 1601.
 Anima tuba ad judiciu clangens. Thomae Praxi
 oppenheimii 1616.
 Ludovici Lavateri concio de pestilentia. Tiguri 1586.
 Ejusdem conciones 3 de caritate ommona. Tiguri 1587.
 Ejusdem concio de crucis tolerantia. Tiguri 1587.
 Amandi Polani comentarius in Malachiam Pr. Basilea 1606.
 Ejusdem methodus contionu sacra. Basilea 1604.
 Ejusdem de Incarnatione, passione, morte, resurr. Chri 1608.
 Eustachii a Sancto Paulo philosophiae summa 4 partita. Colonia 1616.
 Johannis Combachii Metaphysicor liber singularis. Marpurgi 1613.
 Matthei Martinii institutio de P'sentia Chri in coena contra Q. Baltha-
 Savis Mentzeri vanae objectiones. Brema 1617.
 Ejusdem theologia popularis uniuersa. Brema. 1617.

Mat.
 bac. 7. A Gellii nocturnum Atticarum lib. xx. Gerassi 1602. Comp. 350
 bac. 7. Diogenis Laertii vita Philosoph. ap Couetu. 1595 bac. 3.
 att. 4d. a. Flavii Vegetii Sylloge Stratagematu. Francof. 1602 } bac. 2 1/2
 bac. 6. Polyemi Stratagematum lib. VIII. Lugduni. 1589 }
 bac. 7. S. M. Antoni Mureti 2 orationu volumina. Lugd. 1604 } bac. 2 1/2
 Barthol. Georgievizii mores Turcar. Lugd. 1598 }
 Augustini lib. 4. de doctrina Christiana. Viteb. 1604. A visotino habeo. Vitebgo.
 Pahngemii Zodiacus vite Basilea. 1594.
 Henrici Steph. Testamentum Graecum Bezae 1586. in for. bac. 10
 Index librorum expurgatorius. Lugduni 1586 Ex libris P. Folemanni
 Beza poemata exceptis juvenilibus. Geneuae 1599
 bac. 4. Julii Cas. Scaligeri orationes & epist. Hanov. 1603 bac. 2.
 Georg. Loisi peregrinatio. Spirae. 1600
 bac. 22. Biblia in hac ¹² ^{in 4 libris} forma ^{fructu Johanni Chulick donavi}
 Florus Doctorum pene omnis per Thomam Hybernicum
 Colonia 1616. flor. 1. a Brunoni.
 Hugo Grotii de veritate religionis Christiana. Lugd.
 Batavori 1629.
 Aliud dono P. Pualii in 24ta Novum Jesu Chri Testamentu Latine Theodoro Beza inter
 D. Pualii in 24ta parte. Amstelodami 1624. in nigris pappis auro ornatis. Dono Michaeli
 Erasmi Rotterodami manualis de militia Christiana, vernacule Floriani Rest. Lijanyi 1631.
 versa per Georgiu Salanki. Lugduni 1627. in nigro Eiusdem Mich. Floriani domi.
 pappo cogus aurato.
 Az örök eleme szeges gyönyörűsége nyári idejéről. Joannis
 Mihalyko. Barphat 1603.
 Bent Agoston Vallasa Petri Medgyasi. Debrecim 1632. Dono auctoris accepit
 Pindari Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia. Item octo Lynicoru
 Alcai, Anacreontis, Sapphus, Bacchylidis, Stesichori, Simoni-
 dis, Ibyei & Alemanis, carmina Graeco Latina. Geneuae 1612. Ex libris B. Bakai
 Szabaki noviss
 gymnasialis R.

In quarta forma.

- Antiquitates Aristotelis, Platonis, Boëthii, Senecæ, Apulii, Aphriani, Porphyrii, Averrois, Gilberti, Porritani &c. Anno impressa 1500.
Ibid. Ascensii de epistolis conscribendis
Sulpicii de epistolis et orationibus opusculum,
Index in Augustino dato anno domini omnium &c
Francisci Nigri elegantiam regule
Magistrorum Romanorum et dignitatum nomina Jodoci Chisti
Jodoci Badii de Ascensii de recte scribendi ratione &c
Norimbergæ per Henricum Hieronymum Holtzel. 1504.
Ibid. Regule congruitatis et figuræ constructionis Euphoridiæ 1505
Ibid. Figura Donati, seu interpretatio Donati Minoris. Euphoridiæ 1505
Ibid. Donati minoris de octo partibus orationis declaratio. Lipsiæ 1506.
Sermones de sanctis Triga salutis per venerabilem Dominum Petrum
Kampso de Fölvincz editi
Sermones Pomerii de Tempore partu aphyriæ per Pelbartum de Tömo's var
editi. Hagenoia 1509.
Ejusdem sermones de sanctis partu aphyriæ. ibid. eod. anno.
Marci Maruli Spalatensis Evangelistarum. Venetiis 1516.
Marsilius Ficinus de religione christiana, et fidei Pictavi. Argent. 1507
Catonis præcepta moralia &c
Andree Capostadii apologetice conclusionis
Aloisii Marchiani oratio in Comitibus ordinis Aurei velleris 1515.

- Mat. In forma xxvta et xxxiida 351
Comp.
- Gac. 7. Justi Lipsi Politicorum libri vi. Lugdun. 1605 6r. 2½
- Gac. 6. { M. Annaei Lucani de bello civili lib. x. Lugd. 1593
T. Lucretii Cari de rerum natura lib. x. Lugd. 1597
D. Junii Juvencalis satyrarum lib. v. Lugdun. 1600
A Persii Flacci satyrarum liber. 1. } 1½ Gac.
- Gac. 2. Anicij Manlii Torquati Severini Boëthii de consola-
tione Philosophica libri. v. Lugdun. Bat. 1601. } 1½ Gac.
- Gac. 2. Justi Lipsi de constantia libri. 11. Lugdun. 1605 }
Opera Ovidii & Vergilii in hac 24 forma. G. 8½ 6r. 4
donata Johanni, filio Socari ibi7 in Zombor.

